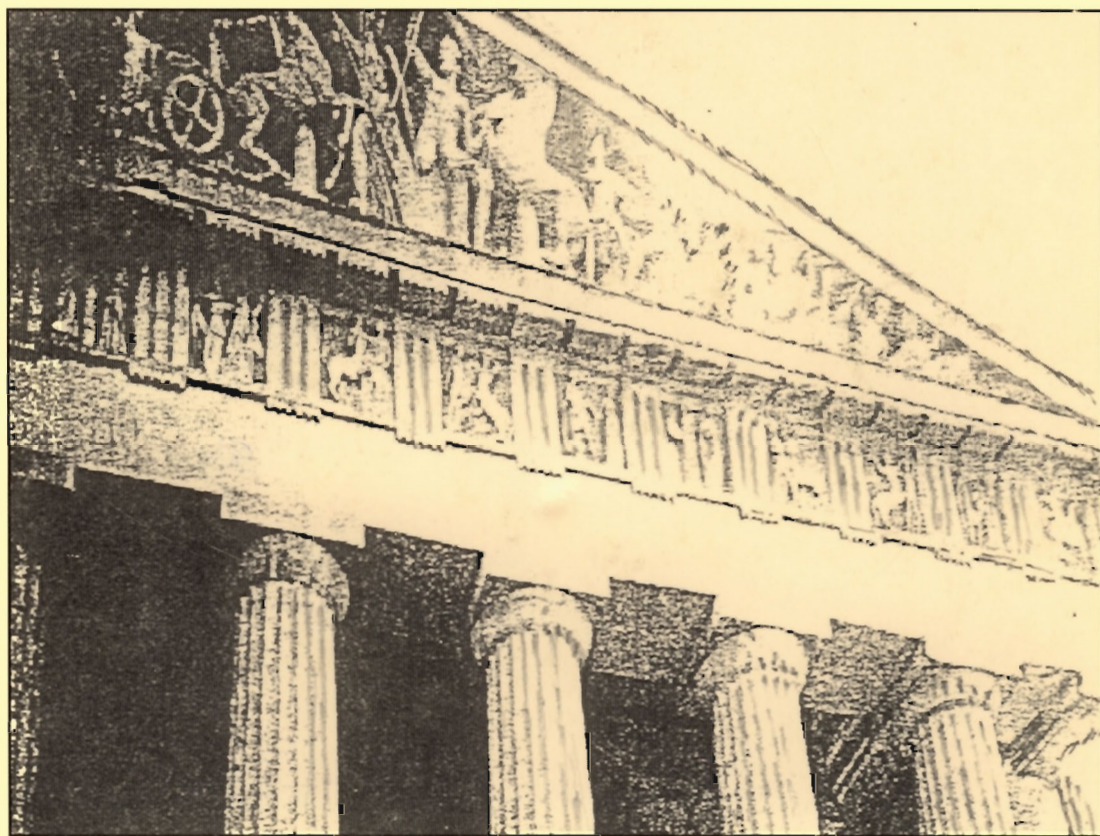

ΠΑΝΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΔΡΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 900

Ο ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ

**Ἀνέγερση Παρθενῶνος καὶ ἀναβίωση
τῶν ἑορτῶν τῶν Παναθηναίων στὶς ΗΠΑ**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 'Αθήνα.
Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30 - 13.30 καθημερινά.

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
'Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - 'Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, 'Αθήνα, τηλ.: 5221792.

Έκτυπώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΟΣ

- Τιμή αντίτυπου: 900 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 9.000 δρχ.
- 'Οργανισμών κ.λπ.: 12.000 δρχ.
- Φοιτητών: 6.000 δρχ.
- Έξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.
- Οί συνδρομές προκαταβάλλονται
κατά την έγγραφη.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τὰ
ταχυδρομικά ἐμβάσματα στή
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, 'Αθήνα.

Παρακαλούνται οί συνδρομητές
πού αλλάζουν διεύθυνση, νά τὸ
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Έπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευση
κειμένων τοῦ «Δ», με τὴν προϋ-
πόθεση ὅτι θὰ ἀναφέρεται ρητῶς
ἡ πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 8884:

Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο

Δ.Ι.Λ.

ΣΕΛΙΣ 8886:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝ-
ΤΖΟΣ, Β. ΡΙΖΟΣ, ΣΤ. ΒΑΛΛΗΝΔΑΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΣΟ-
ΛΟΜΥΤΗΣ, Ν. ΑΣΠΙΩΤΗΣ, Γ.Α. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8895:

Διεθνής Έξουσιασμός

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8895:

Πετρέλαιο και Έξουσία

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8901:

*Ο προκατακλυσμαῖος οἰκουμενικός
πολιτισμός τῶν Διο-γενῶν Ἑλλήνων*

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8919:

*Πανάρχαια ἑλληνική ἐπιρροή
στὴν κινεζική θρησκεία-παράδοση*

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8924:

Ἀρχαιολογικά

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8927:

Τὸ ἀριθμητικὸ ὄκτω και τὸ γράμμα Η

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 8927:

Ἀριθμογράμματα και ἀριθμολέξεις

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ

ΣΕΛΙΣ 8939:

*Οἱ ἱστορικές και κοινωνικές δομές
τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως*

ΔΗΜ. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8953:

Ἀναβίωση Παναθηναίων στὶς ΗΠΑ

SHAWN EYER

ΣΕΛΙΣ 8959:

Ἀμφικτυονία Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ

Κ.Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 8899 • ΕΛΛΟΓΑ ΚΑΙ
ΜΑΝΤΙΚΑ: σελ. 8917 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 8937 • ΔΙΑΧΡΟ-
ΝΙΚΑ: σελ. 8925 • Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ ΗΜΩΝ: σελ. 8951 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ
ΙΔΕΩΝ: σελ. 8959.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο

Ἄς δοῦμε τὴν Ζωὴ καὶ τὸν Κόσμο ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς εὐρύ-
τερης πολιτικῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπότητος, δηλαδή ἀπὸ
τὴν σκοπιὰ τῆς πεποιθήσεως τοῦ ἀνθρώπου γι' αὐτὰ πὺν πέτυ-
χε, γι' αὐτὰ πὺν κατέκτησε, γι' αὐτὰ πὺν τὸν ἀνέδασαν στὸ ση-
μεῖο πὺν ἔφθασε, μὲ μιὰ φράση γι' αὐτὸ πὺν εἶναι σήμερα.

Ἦ, γιὰ νὰ θέσουμε τὸ ἴδιο ζήτημα μὲ διαφορετικὴ διατύπωση:
Τί εἶναι αὐτὸ πὺν «κάνει» σήμερα τὴν Ἀμερικὴ, τὴν Εὐρώπη,
τὴν Ἰαπωνία καὶ τὴν ὑπόλοιπη Οἰκουμένη, πὺν ἐπηρεάζεται καὶ
ἀκολουθεῖ τὴν πρωτοπορία τοῦ σημερινοῦ Πολιτισμοῦ; Τί εἶναι
αὐτό, γιὰ τὸ ὅποιο αἰσθάνεται περήφανος ὁ Ἀμερικανός, ὁ
Εὐρωπαῖος, ὁ Ἰάπων καὶ ὅποιος ἄλλος συμμετέχει στὴν παγκό-
σμια σημερινὴ ἱστορικὴ συνείδηση;

Βεβαιότατα τὸ καύχημα ὅλων εἶναι ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Τεχνο-
λογία. Καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ ἡ Δημοκρατία καὶ ὁ Πολιτισμός, ἀκό-
μη καὶ μὲ τὸν χαρακτηῖρα πὺν ὅλα αὐτὰ σήμερα ἔχουν προσλά-
βει, τὸν χαρακτηῖρα τῶν νοθευμένων οἰκονομιστικῶν μορφῶν καὶ
ἐκβαρβαρισμένων θεσμῶν ἀπὸ τὴν διάβρωση τοῦ ἐξ-ουσιαστι-
κοῦ πνεύματος καὶ τρόπου σκέπτεσθαι καὶ ζῆν. Τίποτε ἄλλο δὲν
εἶναι σημαντικὸ στὸν Κόσμο μας καὶ τίποτε ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ
τροφοδοτήσῃ τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο μὲ τὸ αἶσθημα, ὅτι στίς ἡμέ-
ρες του ὑπάρχει κάτι, πὺν τὸν καταξιώνει καὶ τὸν διακρίνει ἱστο-
ρικά.

Τί εἶναι αὐτὸ πὺν ἱστορικά ὠδήγησε τὸν ἄνθρωπο στὸν θρίαμ-
βο τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Τεχνολογίας, τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ
Πολιτισμοῦ; Ἐρενήσατε τὸ ζήτημα αὐτὸ ὅπως θέλετε: Μία καὶ
μοναδικὴ ἀπάντηση ὑπάρχει. Μήτηρ αὐτοῦ, γιὰ τὸ ὅποιο σήμε-
ρα εἴμεθα ὑπερήφανοι, εἶναι ἓνας καὶ μοναδικὸς τρόπος θεωρή-
σεως τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, πὺν εἶναι ἀπολύτως διαφορε-
τικὸς ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἄλλους πὺν ἐμφανίσθηκαν
στὴν Ἱστορία. Εἶναι ὁ τρόπος τῆς Λογικῆς, τῆς Θεωρίας, τῆς
Ἐρευνας (ἢ, σὲ ἄλλο ἐπίπεδο ἐννοιῶν, τῶν Μαθηματικῶν, τῆς

Ἀποδείξεως, τοῦ Ἑλέγχου καὶ τοῦ Διαλόγου). Αὐτὸν καὶ μόνον αὐτὸν διαθέτουμε, γιὰ νὰ προσεγγίσουμε μὲ σιγουριά τὴν φυσικὴ καὶ ἱστορικὴ-κοινωνικὴ πραγματικότητα· καὶ σ' αὐτὸν καὶ μόνο σ' αὐτὸν ὀφείλουμε ὅ,τι ἔχομε κατακτήσει. Διαφορετικοὶ τρόποι σκέπτεσθαι (πίστις, ἀποκάλυψη, ὑπέρβαση, τριαδικὴ διαλεκτικὴ) δὲν ἔδωσαν τίποτε ἀπολύτως – ἢ μᾶλλον ἐτροφοδότησαν τὸ παράλογο, τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἔρεβος.

Ὁ θεῖος αὐτὸς «τρόπος» καὶ οἱ ἔννοιες-λέξεις μὲ τίς ὁποῖες ἐκφράζεται καὶ λειτουργεῖ εἶναι ἐκεῖνος ποὺ «κάνει» τὴν σημερινὴ Ἀμερικὴ, Εὐρώπη, Ἰαπωνία κ.λ.π. καὶ δίνει τὸ δικαίωμα στὴν ἀνθρωπότητα νὰ θεωρεῖ ὅτι «κάτι εἶναι». Ὁ θεῖος αὐτὸς τρόπος ὀνομάζεται μονολεκτικὰ Ἑλληνικότητα. Καὶ θὰ ἦταν μεγάλο κέρδος γιὰ τὸν Ἀμερικανό, τὸν Εὐρωπαῖο, τὸν Ἰάπωνα, τὸν Ἄνθρωπο, νὰ συνειδητοποιήσῃ ὅτι εἶναι αὐτὸ ποὺ εἶναι, κατὰ τὸ μέτρο ποὺ ἔχει ἀσπασθῇ τὴν Ἑλληνικότητα. Κι ὅτι, ἂν θελήσῃ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτήν, ὁ μὲν Ἀμερικανὸς καὶ ὁ Εὐρωπαῖος θὰ μένουν μὲ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη (καὶ δύο λέξεις, τὸ «ἄμην» καὶ τὸ «ἀλληλλουῖα»), ὁ Ἰάπων μὲ τὴν ἰαπωνικὴ πάλη καὶ τοὺς «σαμουράϊ» καὶ ὁ Ἄνθρωπος γενικὰ μὲ τὸ σκότος, τὴν τυραννία, τὴν πεῖνα καὶ τὴν βαρβαρότητα.

Σκληρὰ καὶ ἀπόλυτα φαίνονται ἴσως αὐτὰ στοὺς πολλούς, καὶ μάλιστα σ' αὐτοὺς ποὺ ἱππεύοντας τὸν πήγασο τῆς ἐθνικῆς τους ἢ ἐξουσιαστικῆς τους ἀλαζονείας βλέπουν τὴν ἀλήθεια ἀκρωτηριασμένη, διάζοντας καὶ διασπῶντας τὴν ἐνότητα καὶ ταυτότητα Χθὲς-Σήμερα.

Αὐτοὶ δὲν ἔχουν αἴσθησις τῆς Ἱστορίας. Αὐτοὶ προσβάλλουν καὶ κακοποιοῦν τὴν πραγματικότητα. Καὶ ὁ χεῖριστος διασμὸς εἶναι ὁ διασμὸς τῆς πραγματικότητος. Αὐτός, ποὺ οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζαν «ὕβριν». Αὐτός, ποὺ πάντοτε συνοδεύεται ἀπὸ τὴν «νέμεσιν».

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Οί Ρωμιοί, οί «Γενίτσαροι» και ή παγκόσμια Έλληνικότητα

Άξιότιμε κ. Λάμπρου,

Οί ανθρωπομετρικές έρευνες τεκμηριώσαν προς δυστυχίαν τών «κρατιστών» και «έθνικιστών» τών στενών οικονομικών αλλά και διεθνών συμφερόντων, που οικόδομήθηκαν στη χώρα μας και στις χώρες τών «γείτόνων» μας, αυτό που μπορεί να διακρίνει ακόμη και ένα παιδάκι: Οί ίδιες και κοινές παντού φυσιολογικές ανθρώπων, τὰ ίδια περίπου έθιμα, οί ίδιες ένδυμασίες, οί ίδιοι περίπου χοροί. Σε τί διαφέρουν οί Έλληνες από τούς γύρω τους «βαρδάρους»; Σε τίποτε. Και να τὸ συμπέρασμα τών άδων: Δέν υπάρχουν σήμερα Έλληνες!

Οί ανθρωπομετρήσεις όμως κατέδειξαν σέ γενικές γραμμές σταθερότητα στους φυλετικούς χαρακτήρες έδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια, έπαληθεύοντας πράγματι ότι «τὰ κρανία είναι πιό άναλλοιώτα από τὰ σύμφωνα και τὰ φωνήεντα». Έπομένως δέν είμαστε ίδιοι ανθρωπολογικώς με τούς «γείτονες». Οί «γείτονες» είναι ίδιοι με μās. Έχουμε τὸ ίδιο αίμα, και αυτό τὸ αίμα είναι τὸ έλληνικό.

Έκεί όπου έζησαν οί Ίλλυριοι και οί Μακεδόνες, οί Δάκες και οί Θράκες, στη γή της Τροίας και της Ιωνίας, στη γή τών Έτρούσκων και της Μεγ. Ελλάδας, ή σκαπάνη τού αρχαιολόγου και τὸ άροτρο τού άγρότη φέρουν συνέχεια στο φῶς τὰ λείψανα τού μεγάλου πολιτισμοῦ τών ελλήνων. Και όχι μόνον εκεί. Οί σημερινοί Άλβανοί, που θέλουν να είναι Άλβανοί, διατυμπανίζουν όμως συγχρόνως ότι αποτελοῦν γνήσιους απογόνους Πελασγών, με τὸν ίδιο τρόπο οί Σλάβοι-Σκλάβοι επιμένουν να είναι Μακεδόνες, και οί Βούλγαροι θεωροῦν αὐτονόητο πῶς είναι Θράκες. Όσο για τούς Τούρκους, που έξυμνοῦν στὰ σχολικά βιβλία τους τὸν αρχαίον μεγάλο ποιητή τους Όμερ, τί να ποῦμε;

Άλήθεια, όταν ό έθνος ἀνακαλύπτει και θέλει ὡς προγόνους του τούς δικούς μας προγόνους, τότε τί γίνεται; Όταν οί έχθροί μας έχουν τούς ίδιους προγόνους με μās, τότε τί κάνουμε; Μπορεί κάποιος να είναι Έλλην μόνο και μόνο επειδή έχει έλληνικό αίμα; Βέβαια όχι! Οί γενίτσαροι είχαν έλλη-

νικό αίμα. Όπως ακριβῶς σήμερα αὐτοί που θέλουν να είναι Μακεδόνες, Βούλγαροι κ.τ.λ., χωρίς να θέλουν να είναι Έλληνες. Όσοι εγγῶριοι θέλουν να αὐτοαποκαλοῦνται ρωμιοί, άνήκουν μήπως στο έθνος μας; Για να είναι κάποιος Έλλην, εκτός τού έλληνικοῦ αἵματος είναι απαραίτητο και να θέλει να είναι Έλλην. Μόνο έτσι άνήκει στο έθνος, που ὡς έννοια καλύπτει δύο δεδομένα: α) τήν συγκεκριμένη φυλή, β) τήν συνείδηση ότι άνήκει κάποιος σ' αὐτήν. Με δύο λόγια έθνος είναι ή ενσυνείδητη φυλή. Κάθε άλλος όρισμός της έννοίας αὐτῆς οδηγεί σέ τερατογενέσεις έξουσιών, κρατῶν, «έθνικισμών» (π.χ. Αὐστροουγγαρία, «δρεταννοί» Μαορί, «γάλλοι» Άλγερινοί...).

Τὸ επίμαχον τώρα σημειον: "Αν κάποιος δέν είναι φυλετικά Έλλην, αλλά συνειδησιακά είναι ή και παραείναι, τότε τί συμβαίνει; Έδώ έχουμε τὸν έξελληνισμένο αλλόφυλο, και μπορούμε να μιλοῦμε για τὸ θαυμάσιο πράγματι φαινόμενο της έλληνικότητας, που από τήν αὐγή της Ιστορίας απλώθηκε στην Οίκουμένη. Προκαλεί θαυμασμό ή έλληνικότητα τών μακρινῶν γηγενῶν πληθυσμῶν που φώτισε ή πορεία τού Άλεξάνδρου, τήν ίδια στιγμή μάλιστα που προκαλεί θλίψη ό δάρδαρος ρωμιός, που στις φλέβες του ρέει καθαρά έλληνικό αίμα. Η δία στην ύπηρεσία τού έλληνικοῦ έθνους είναι θεμιτή; Πρίν διαστοῦμε να απαντήσουμε, ας σκεφτοῦμε ότι ό Άλέξανδρος με τήν δία υπέταξε τήν ένδοελληνική φαγωμάρα. Αφού έφθασε να ξεθεμελιώσει τις άνυπότακτες πόλεις, είπε: «Είναι λοιπόν και ή Μακεδονία Έλλάς». "Αν ό Άλέξανδρος δέν ήταν Έλλην αλλά «Μακεδών», δέν θα έλεγε μετά τήν νίκη του ότι και ή Έλλάς έγινε Μακεδονία; Είπε όμως ακριβῶς τὸ αντίθετο. Παρά τήν θέλησι τών ελλήνων τούς μεγάλωσε. Μόνος του, χωρίς ψηφοφορίες, αποφάσισε και τούς δόγησε τελικά να φωτίσουν τὸν Κόσμο. Οί έλληνίσκοι σήμερα τὸν άρνοῦνται! Τήν στιγμή που στο Άφγανιστάν και τις Ίνδίες οί θρῦλοι τών εκεί λαῶν μόνο γι' Αὐτὸν μιλοῦν, και τὰ παιδιά παίρνουν τὸ ὄνομά του...

Σ' αυτήν την χώρα μπορεί να υπάρξει αναβιώσις έλληνισμού. Μπορούμε να δράσουμε έτσι, ώστε να προωθηθεί ή έλληνικότης σ' όλο τον Κόσμο. 'Ακόμη να επιδιώξουμε την επανελλάληνση του έλληνος ανθρώπου, να μεταλλάξουμε και πνευματικά τον ρωμιο σέ έλληνα, να μετατρέψουμε το «κράτος» (αλήθεια ποιανού είναι τώρα;) σέ μηχανισμό, πού θα δώσει πνευματική αλλά και ύλική παντοδυναμία (αυτό το έθνικό κράτος - έπαλξις του μεγάλου άγwnος μας) για την ανάπτυξη της έλληνικής πολιτιστικής επιθέσεως πέρα των σημερινών συνόρων. 'Απόλυτα δυνατοί θα άπευθυνθούμε στους «γείτονες» στη γλώσσα και άδελφούς μας. Θα μάς εναντιωθούν οί «έθνικισμοί» και τά «κράτη»

των γενιτσάρων. Αυτό όμως δέν θα μάς άπασχολεί πλέον. Δέν θα είμεθα οί «έλληνες πατριώται», πού περιμένουν με σταυρωμένα τά χέρια να δούν, άν θα επιδιώσει στην τύχη ό έλληνισμός ή όχι. Θα είμεθα οί «Έλληνες» πού θα εκδιώσουμε διά της δύνάμεώς μας την συνένωσι της φυλής μας, την άνάστασι του γίγαντος έλληνισμού. Θα δέσουμε με σκληρό μέταλλο τά κομμάτια της χρυσής άλυσίδας της ιστορίας μας, πού έσπασε. Νά ξεπλύνουμε επιτέλους τους άτιμασμούς αιώνων.

Μετά τιμής
Νίκος Μεταξάς

Φιλόλογος

Αίμ. Γρεβενών 4, Θεσ/νίκη

‘Η «Μαύρη’ Αθηνά» και ή άντεπίθεσις των Φοινικιστών

‘Αθήναι, 26 Μαΐου 1994

Φίλε Κύριε Λάμπρου,

Σας στέλνω μερικώς πληροφορίας διά την «Μαύρη’ Αθηνά», από τας όποιās φαίνεται, 1) ότι ή περί άλφάδητον διαμάχη δέν είναι μόνον Έλληνικόν φαινόμενον, πού μερικοί τό θεωρούσαν ως ματαιολογίαν έθνικιστικήν, 2) ότι οί Φοινικίζοντες έξ έθνικισμού άντιδρούν διαίως και προσπαθούν να διαστρέψουν τά πράγματα, 3) ότι ή διεθνής έρευνα έφθασεν - έπι τέλους - εις τό συμπέρασμα τό δικό μας, πού έδημοσιεύθη εις τόν «Δαυλόν», ότι δηλαδή ή ‘Ελληνική Γραφή είναι άλλο είδος, άνώτερον και 4) ότι ή ύπεροχή των Έλλήνων έγκειται όχι εις τόν χρόνον της χαράξεως συμβόλων, αλλά εις την ποιότητα της σκέψεως και την έφεύρεσιν συμβόλων φιλοσοφικής, άφηρημένης διανοήσεως. Έτσι κατοχυρώνεται τό 900 π.Χ. με τό Έλληνικόν άλφάδητον νέα περίοδος του ανθρώπινου πολιτισμού, άφου ή ανθρωπότης εύρηκε τό μέσον της ακριβοϋς μεταδόσεως των σκέψεων και τρόπον δημιουργίας των σχολείων.

‘Αν μερικοί έκ των διανοουμένων νομίζουν, ότι τό θέμα του άλφάδητου είναι μικρόν και άνάξιον άπασχολήσεως, ή δέ περί αυτού συζήτησις περιττή πολυπραγμοσύνη, τότε είναι γελασμένοι. ‘Από δεκαετιών εις την Δύσιν και ιδίως εις την ‘Αμερικήν έχει τεθῆ εις ένέργειαν συντονισμένη «έκστρατεία» να διευκρινισθούν αί ρίζαι του πολιτισμού και ιδίως ό τόπος, ό χρόνος και αί συνθήκαι της ανάπτυξεώς του. Εις την προσπάθειαν αυτήν άνήκει και ή Messenia Expedition του Πανεπιστημίου

Minnesota, ή όποία με ύπερεβδομήκοντα έπιστήμονας πάσης ειδικότητος ήρευνήσεν έπι δεκαετίαν πρό είκοσαετίας τόν χώρον της Μεσσηνίας. Στρατιαί προϊστοριολόγων πάσης ειδικότητος έρευνούν άκαταπαύστως εις εκτέλεσιν αυτού του σχεδίου.

‘Η Έλλάς, ως τόπος έξορμήσεως του πολιτισμού, κείται εις την άφετηρίαν πάσης έρεύνης. ‘Ηδη από του προηγούμενου αιώνος διευτώθη ή ύπόθεσις, ότι ή γλώσσα των Έλλήνων και των Εϋρωπαϊών έχουν κοινά γνωρίσματα και άνήκουν εις ομάδα κρατών κληθείσαν ‘Ινδοευρωπαϊκήν (ΙΕ), άνήκει δέ ή ‘Αρία φυλή της ομάδος εις τόν κλάδον του υίου του Νώε ‘Ιάφεθ. Διά τόν τόπον και τόν χρόνον πού ήλθον οί Έλληνες εις την περιοχήν της Εϋρώπης τό πρᾶγμα μένει σκοτεινόν. Ειδικώς διά την Έλλάδα προσδιώρισαν, ότι οί ΙΕ εισῆλθον εις αυτήν από την περιοχήν πιθανώς του Καυκάσου περί τό 2.000 π.Χ., τώρα δέ τελευταία έγινεν εικάσις και διά τό 5.000 π.Χ. ‘Ως πρός τό Εϋρωπαϊκόν άλφάδητον παραδέχονται, ότι τό έτελειοποίησαν οί Έλληνες, παραλαβόντες τά σύμφωνα από τους Φοινίκας και έπινοήσαντες τά φωνήεντα. Οί Φοινικιστάί ήσαν δύσπιστοι εις την σιωπηράν αυτήν διαχωριστικήν γραμμην υποπετυνόμενοι ότι οί Εϋρωπαίοι «‘Αριανιστάί» έξήτουν να ύπερτιμήσουν την πολιτιστικήν προσφοράν της ‘Αρίας φυλής (‘Έλληνες) έναντι της Σημιτικής (Φοίνικες).

Τώρα τά τελευταία έτη έγινε συστηματική αναψηλάφησις του τρόπου κατά τόν όποιον εξέλιχθη ή γραφή με την συντονι-

σμένην συνεργασίαν όλων τῶν εἰδικῶν διὰ τὰς Αἰγυπτιακὰς, Συροσημιτικὰς, Μεσοποταμιακὰς, Χιτιτικὰς, Παλαιοσιναϊτικὰς, Παλαιοχαναανικὰς, τῶν Μιτάννι, τοῦ Οὐγγαρίτ καὶ τὰς Γραμμικὰς Α καὶ Β τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τὴν συγκριτικὴν αὐτὴν ἔρευναν οἱ διαπρεπέστεροι ἐρευνῆται διεπίστωσαν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Ἀπὸ τὴν βιβλιοκρισίαν ἐγκρίτου προϊστοριολόγου ὡς πρὸς τὰ συμπεράσματα τῆς ἐρευνῆς ἀποσπῶμεν τὴν κρίσιν, ὅτι «οἱ πρῶτα τῶν θεωρητικῶν διὰ τὰς ἀρχαίας γραφὰς I.J. Gello ἀπεφάνθη ὅτι αἱ πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου γραφαὶ ὅλων τῶν λαῶν εἶναι κατωτέρας τάξεως εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἐξελέξεως, ἐνῶ τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον ἀποτελεῖ τὸ κρίσιμον καὶ κορυφαῖον σκαλοπάτι». Αὕτῃ ἡ κατηγορηματικὴ γνώματεναις ἐπικυρῶνει πανηγυρικῶς τὸ συμπέρασμα τῆς περὶ τοῦ Ἀλφαβήτου ὡς Ἑλληνικῆς δημιουργίας μελέτης, ποῦ ἐδημοσιεύθη ἐν περιλήψει μὲν εἰς τὸν «Δαυλόν»/142 καὶ ἐν ἐκτάσει εἰς τὸν «Πλάτων»/145.

Αἱ γνῶμαι τῶν Ἀμερικανῶν εἰδικῶν προσέκαλεσαν κῦμα ἐξεγέρσεως εἰς τοὺς ὑποστηρικτὰς τῶν Σημιτῶν, οἱ ὅποιοι ἀντέδρασαν ὠργισμένοι. Κυριώτερος ὑπερμαχὸς τοῦ Φοινικισμοῦ εἶναι ὁ Martin Bernal, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νὰ κατηγορήσῃ τὰς διαπιστώσεις αὐτὰς ὡς ἐκδήλωσιν ὑπερφιάλου ὑπερτιμῆσεως τῆς Ἀρίας φυλῆς – τῶν Ἀριανιστῶν – εἰς ἄραρος τῆς Σημιτικῆς πολιτιστικῆς προσφορᾶς. Πρόκειται, εἶπεν, δι' ἐν φαινόμενον διανοητικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ καὶ ἐνὸς μῦθου συγκαλυπτομένου ἀντισημιτισμοῦ. Καὶ ὁ Bernal πρὸς στήριξιν τῶν ἰδικῶν του ἀπόψεων συνέγραψε δύο βιβλία ὑπὸ τῶν τίτλων: «Μαύρη Ἀθηνᾶ» («Black Athena»). – «Αἱ Ἀφροασιατικαὶ ῥίζαι τοῦ Κλασσικοῦ πολιτισμοῦ», τόμ. Ι καὶ «Αἱ σκευωρίαι περὶ κλασσικῆς Ἑλλάδος 1785-1985», London 1987, τόμος ΙΙ, «Αἱ μαρτυρίαι τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τῶν κειμένων», New Brunswick N.J. 1981. Ἐκτὸς τούτων συνέγραψε καὶ εἰδικὴν μονογραφίαν διὰ τὸ ἀλφάβητον μὲ τὸν τίτλον «Καδμήϊα γράμματα» (κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Ἡροδότου) («Cadmean Letters»).

Ἀπὸ τὰς βιβλιοκρισίας ποῦ ἐγράφησαν περὶ τῶν βιβλίων τοῦ Bernal πληροφοροῦμεθα τὰ περιεχόμενά των: Ὁ Bernal πιστεύει, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χαλκοῦ (3000-1000 π.Χ.) ὅλη ἡ περὶ τοῦ Αἰγαίου ἐτέλει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Φοινίκων. Οἱ Φοινῖκες εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὸ 1500 π.Χ. τὴν γραφὴν τῶν καὶ ἐφώτισαν τὰ πνεύματα τῶν

Ἑλλήνων. Εἰς αὐτὴν τὴν ἑλληνοφοινικικὴν γραφὴν ἐγράψαν τὰ ποιήματά του ὁ Ὅμηρος. Κακῶς οἱ Ἀριανισταὶ ὁμιλοῦν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν τὴν γραφὴν τὸν 8ον αἰ. καὶ κακῶς ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Ὅμηρος ἀπῆγγελλε μόνον τὰ ποιήματά του καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐμεσολάβησαν οἱ «σκοτεινοὶ αἰῶνες» 11ος-8ος π.Χ. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ἐπανειλημμένως, ὅτι ὑπῆρχε γραφὴ εἰς τὴν ἐποχὴν του καὶ γράμματα. Ἐπομένως αἱ ῥίζαι τῆς μορφώσεως τῶν Ἑλλήνων εἶναι Ἀσιατικὴ καὶ Ἀφρικανικὴ καὶ ἡ θεὰ τῆς σοφίας τῶν, ἡ Ἀθηνᾶ, εἶχε τὸ μελαμψὸν χρῶμα τῆς Αἰγυπτίας προελεύσεώς της. Οἱ Ἕλληνες, λέγει, τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς ἐγνώριζον τὰς ῥίζας τῆς μορφώσεώς των καὶ μάλιστα ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ πῶς ὁ Κάδμος μὲ τοὺς Φοινίκας τοῦ ἐγένετο ἀρχηγὸς τῶν εἰς τὰς Θῆδας. Καὶ ὁ Ἐκαταῖος μᾶς πληροφορεῖ πῶς ὁ Δαναὸς μὲ τοὺς Αἰγυπτίους ἐγένετο βασιλεὺς τοῦ Ἀργους. Ὁ Ὅμηρος καλεῖ ὅλους τοὺς Ἕλληνας Δαναοὺς καὶ Ἀργεῖους. Ἡ δευτερεύουσα τοῦ Ἡροδότου πιστοποιεῖ, ὅτι τὴν γραφὴν τὴν εἰσήγαγον οἱ Φοινῖκες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ μέσα τῆς ΙΙ χιλ. Τὸ παρὰ τὴν Φαιστόν εὑρεθὲν ἐνεπιγραφὸν μεταλλικὸν κύπελλον δεδαικνύει τὴν ἰσχυρὰν παρουσίαν τῶν Φοινίκων εἰς τὸν Αἰγαῖον χρόνον κατὰ τὴν ΙΙ χιλιετίαν.

Ἐδόθησαν τὰ κυριώτερα σημεῖα τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Bernal, ὅπως προκύπτουν ἀπὸ τὰς βιβλιοκρισίας πολλῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἔσπευσαν νὰ ἀντικρούσουν μὲ στοιχεῖα ἀφθονα, μὲ πίνακας καὶ στατιστικὰ καὶ δεδομένα ἀρχαιολογικὰ ἐξ εἰκόνων καὶ ἐκ κειμένων τὰ ἐπιχειρήματά του, τὰ ὅποια γενικῶς χαρακτηρίζονται ὡς ἀόριστα, ἀνεπιβεβαίωτα καὶ προδίδοντα μονομέρειαν θεωρήσεως καὶ φανατισμόν.

Αἰτία τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς ὑπῆρξεν ἡ ἐπιθυμία νὰ ἔλθῃ εἰς γνῶσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ ἡ παγκόσμιος ἐπιστημονικὴ προσπάθεια νὰ διευκρινισθοῦν αἱ ῥίζαι τοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ ξεκινáει ἀπὸ τὸ ἰδικόν μας γένος μὲ πρῶτον μεγάλο ξεκίνημα τοῦ πολιτισμοῦ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, τοῦ μεγαλειώδους αὐτοῦ διανοητικοῦ ἐπιτεύγματος.

Μὲ φιλικωτάτους χαιρετισμοὺς
'Υμέτερος

Παναγιώτης Κ. Γεωργουντζος

Εὐριπίδου 12, 10559, τηλ. 3213363.
[Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων καὶ διευθυντῆς τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Περιοδικoῦ «Πλάτων»]

Μία ζωντανή εικόνα του προβλήματος «Ναρκωτικά»

Κύριοι του Δαυλού,

Συγχαρητήρια για το σπουδαίο περιοδικό που εκδίδετε. Σε τόσο δύσκολους καιρούς για την Ελλάδα και οτιδήποτε αυθεντικά ελληνικό ή παρουσία και μόνο του περιοδικού σας είναι μια ανάσα ζωής για όλους όσοι αναπνέουν και βλέπουν μέσα από πανάρχαια μάτια και γνωρίζουν πως ή μία και μοναδική Ελλάδα είναι ζωντανή και υπάρχει σε πείσμα και σε κόντρα του σκοταδισμού και της βαρβαρότητας, που απειλεί να σαρώσει τον πλανήτη ολόκληρο.

Μέσα στα σκοτάδια της παρακμής προσπαθούμε να περιώσουμε και να αναζωογονήσουμε την πραγματική μας ελληνική υπόσταση, να επανέλθουμε σ' ένα φυσικό περιβάλλον και να ξανακερδίσουμε την αρχαία θεική μας ταυτότητα. Ο δρόμος προς την επίτευξη αυτή είναι καθάρθ θέμα παιδείας και γνώσης, που όμως δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση σ' ένα κόσμο που έχει ευθυγραμμιστεί και βαδίζει σύμφωνα με τα έθραιο-χριστιανικά σχέδια και είναι δέσμιος του υλισμού και της εκμετάλλευσης.

Για μας τους φυλακισμένους (που το μοναδικό μας «έγκλημα» είναι ότι ήμασταν χρήστες ναρκωτικών) ή αναζήτηση και ή διατήρηση της (αρχαίας) ελληνικής μας υπόστασης είναι ακόμα πιο δύσκολη υπόθεση. Καθώς είμαστε πνιγμένοι σε πελάγη απογοήτευσης, ο «Δαυλός» φαντάζει σαν μια σανίδα σωτηρίας, σαν μία φωτεινή ελπίδα στον κόσμο αυτόν της υποκρισίας και της εκδικητικότητας.

Επειδή όμως η πρόσβαση και ή επικοινωνία με τον έξω κόσμο είναι πολύ περιορισμένη (δεν είμεθα Αθηναίοι), ή εξέγερση του «Δαυλού» καταντάει μια πραγματική περιπέτεια. Από την μία είναι το επίπεδο του «ύλικου» (από τους 350 κρατούμενους της Ακτίνας είναι ζήτημα αν διαβάσουν 10-20 άτομα) και από την άλλη είναι ή θεματική ιδιαιτερότητα και μοιραία ή σπανιότητα του περιοδικού, που ίσως φαίνεται σαν πολυτέλεια ή αναζήτηση και ή ανάγωση του «Δαυλού» από 5-6 κολασμένους.

Επειδή όμως ξέρουμε, πως έσείς λειτουργείτε σε διαφορετικό (άνωτερο) επίπεδο, παίρνουμε το θάρρος να σας στείλουμε αυτό το γράμμα και να σας ζητήσουμε να μας στείλετε παλιότερα τεύχη του «Δαυλού» (έπί αντικαταβολή ή όπως θέλετε), για να μπορούμε να ξεφεύγουμε λίγο από τα σίδερα και να επικοινωνούμε με την πραγματική Ελλάδα, που ξέρουμε πως υπάρχει και την κρατάμε ζωντανή μέσα μας.

Με την σιγουριά ότι ή εκκλήσή μας θα βρει ανταπόκριση, σας ευχαριστούμε από πριν και σας εύχόμαστε καλή δύναμη, για να συνεχίσετε την σπουδαία και αναγκαία εκδοτική σας προσπάθεια.

Για τους:
Βασίλη, Μάκη, Θύμιο, Σταύρο,
κρατούμενους των Δ.Φ. Κορυδαλλού
Βασίλης Ρίζος

Δ.Φ. Κορυδαλλού / Δ'. Ακτίνα, Τ.Κ. 18110, ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Σχόλιο του «Δ»:

Μια άλλη σύγκριση του τρόπου σκέπτεσθαι των νέων αυτών ανθρώπων, όπως καθρεφτίζεται στην άνω επιστολή, που δημοσιεύεται εδώ όπως ακριβώς είναι στο χειρόγραφο, με τον τρόπο σκέπτεσθαι των πλείστων από εμάς που δεν είμαστε «μέσα» ούτε «χρήστες», αρκεί, για να αναδείξει ανάγλυφο ένα γιγάντιο και άδυσώπητο ερωτηματικό: Ποιός οδηγεί τους νέους αυτούς (που και ή λογική δομή της σκέψέως τους είναι προφανώς ανώτερη του μέσου όρου, αλλά κυρίως το διάχυτο μέσα στην επιστολή ήθος και ή φωτεινή ελληνική τους συνείδηση δεδαιώνουν ότι πρόκειται για υγιέστατα και φυσιολογικώτατα «κύτταρα») στον γκρεμό της ναρκομανίας; Ποιός μηχανισμός μετατρέπει έναν προικισμένο από τη φύση άνθρωπο σε κοινωνικό και βιολογικό κουρέλι και έναν συνειδητό και ενεργό Έλληνα – τόσο σπάνιο είδος! – σε «τρόφιμο της Δ' Ακτίνας»;

Ο «Δαυλός» πεπεισμένος, ότι ή ευθύνη ανήκει σε άλλους (τον πανάθλιο και έγκληματικό πολύμορφο, πολυσχιδή, πολυώνυμο και πολυπρόσωπο εξουσιασμό και την εγχώρια δική «μας» εξουσία των βαρβάρων ή και συνειδητών προδοτών) όχι μόνον άρχισε ήδη να αποστέλλει δωρεάν το περιοδικό στην «Δ' Ακτίνα των Δ.Φ. Κορυδαλλού» εύχόμενος στους νέους αυτούς, τα αθώα αυτά θύματα της εξαχρείωσης και εξαγορώσεως της εξουσίας, γρήγορη επιστροφή στο φυσικό και ελληνικό, αλλά και χωρίς κανένα ένδοξο δημοσίευση την επιστολή τους, με την δεδαιότητα ότι οι αναγνώστες θα οδηγηθούν σε μια άμεση και αυθεντική κρίση για τους αληθινούς ένοχους και υπαίτιους του φρικτού αυτού προβλήματος της κοινωνίας μας.

«Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα» (!)

Ἀξιότιμοι φίλοι,

Παρακαλουθὼν μετ' εἰλικρινοῦς θαυμασμοῦ τὴν ἐκπομπὴν τοῦ κ. Κ. Πλεύρη «Ἱστορικὲς Μνῆμες» ἔγινε καὶ ἐγὼ κατὰ συνεκδοχὴν ἀναγνώστης τοῦ «Δαυλοῦ». Μὲ τὴν παρούσαν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἐπαινέσω τὸ λίαν ἀξιόλογον περιεχόμενον τῶν δημοσιευμάτων τοῦ περιοδικοῦ, τόσον τῶν γενικῶς ἐγκυκλοπαιδικῶν ὅσον καὶ κυρίως ὅσων ἀφορροῦν εἰς τὴν ἐρευναν καὶ διαπίστωσιν τοῦ πράγματι ἱλιγγιώδους βάθους τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν ἀνατροπὴν τῶν πλείστων ἐκ τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τὰ κοινῶς παραδεγμένα καί, κακῇ τῇ μοίρᾳ, ἀκόμη διδασκόμενα εἰς τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων.

Κατευθύνω εἰδικώτερον τὸν ἐπαινόν μου εἰς τὸ ὅτι ἐξαίρεται ἀπὸ δημοσιεύματα τοῦ περιοδικοῦ ἐν γένει τὸ ἀφθιτον «κλέος» τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπως αὐτὸ ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν πολλαπλῶς χιλιετὴ Γραμματεῖαν τῆς δυσθεωρήτου πορείας του, εἴτε τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀρχαιότητα εἴτε εἰς τοὺς Ἑλληνιστικούς χρόνους εἴτε εἰς τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἀκόμη εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν. Ταῦτα πάντα ἀπὸ τῶν πρώτων μετὰ Χριστὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν μέσων χρόνων καὶ ἐντεῦθεν εἶναι κατ' ἀνάγκη ἐντόνως συνυφασμένα πρὸς τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν καὶ διὰ τὴν δραστηριότητα ἀλλὰ καὶ τὰς θυσίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰς τρόπον ὥστε διαπλεκόμενα τόσον στενῶς πρὸς ἄλληλα, δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ἐννοηθῇ διάκρισις ἢ πολλῶ μᾶλλον ἀντιπαλότης μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Θὰ ἔλεγε τις, ὅτι τὸ ἐν ἔχει διηθηθῇ τόσον βαθέως ἐντὸς τοῦ ἄλλου, ὥστε ὁ διαχωρισμὸς τῶν νὰ καθίσταται ἀδύνατος. Πέραν τῶν ἀνωτέρω δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται ὅτι ποταμοὶ αἵματος τόσον τῶν πιστῶν Χριστιανῶν τοῦ γένους ὅσον καὶ εἰδικώτερον μελῶν τοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου, ἀπὸ τῶν ταπεινότερων τοιούτων μέχρι καὶ τῶν κορυφαίων, ὧν πλείστοι ἐπίσκοποι καὶ πατριάρχαι, ἐπότισαν τὸ μακάριον δένδρον τοῦ συνειρμοῦ μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας.

Καὶ ἐρωτᾶται ἡδη: Ποίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν εἰς τὴν διαιώνισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ «κλέους» αἱ ἀπόπειραι «ἀπομυθοποιήσεως» τῶν παραδεδωγμένων εἰς τὰ ἱερὰ κείμενα ἀξίων τῆς Ὁρθοδόξίας, ὅταν εἶναι πλέον ἢ βέβαιον ὅτι ὁ τραυματισμὸς τῶν τελευταίων, ἔστω καὶ μὴ ἱστορικῶς ἀπολύτως ἐπιβεβαιουμένων, θὰ προκαλέσῃ καταλυτικὴν ζημίαν καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ τόσον κατανυκτικὸς ὕμνος

αἴφνης «Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια», ἀπαράμιλλον μείγμα Χριστιανικῆς Πίστεως καὶ ἐθνικῆς Ἑλληνικῆς Ὑπερφανείας, ἀφοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν λαλεῖ, θὰ ὑφίστατο ἀπογοητευτικὴν μείωσιν καὶ θὰ ἔχανε τὸ πλεῖστον τοῦ μεγαλείου του, ἂν ἐγίνετο ἀπόπειρα νὰ ἀμφισβητηθῇ βάσει ἱστορικῶν ἐρωτηματικῶν ἢ θεία ὑπόστασις τῆς Θεομητορὸς.

Δὲν ζητοῦμε διὰ τῶν ἀνωτέρω νὰ παύσῃ ἡ ἱστορικὴ ἀναζητήσις ἐπὶ οἰουδήποτε θέματος. Θὰ ἐπρόκειτο περὶ παραλογισμοῦ. Ἀπλῶς ἐκφράζομεν τὴν γνώμη, ὅτι ὁ «Δαυλός» ὁ ἔχων ὡς ἀναμφισβήτητον στόχον τὴν εἰς τὸ μέγιστον βάθος προώθησιν τῆς Ἑλληνικῆς «ιδέας», θὰ ἔδει, εἰς ὅσα σημεία ἡ ἐρευνα ἀπτεται τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς θρησκευτικῆς πίστεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἢ ὅποια τὸν συνώδευσε καὶ τὸν ἐκράτησε ἐπὶ εἴκοσι περίπου αἰῶνας, νὰ ἐγγίξῃ τὰ σημεία ταῦτα μετὰ προσοχὴν ἢ ἀκόμη καὶ μετὰ κατανοήσεως, ὅταν τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα δὲν συμφωνοῦν ἀπολύτως μετὰ τὰ θρησκευτικά, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ χάσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς τὸ αἰωνόβιον στήριγμα τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ ὁποίου τόσον στερεῶς καὶ ἀκόμη μετὰ τόσον, ἂν θέλετε, ρομαντισμόν, ἢ ἐν τισιν καὶ μετὰ ἀφοπλίζουσιν ἀφέλειαν, ἔχεται ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καταφεύγων εἰς αὐτὸ κατὰ πᾶσαν δυσχερὴ καὶ ἐπικίνδυνον περίοδον τῆς ζωῆς του. Τὸ θαυμάσιον ἐγκτεται εἰς τὸ ὅτι ἡ καταφυγὴ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔλαβε χώραν εἰς ἀπιθάνους ἀπεχούσας ἀλλήλων περιπτώσεις, ὅσον αἴφνης ἀπέχει ἡ ἀνάμελψις τοῦ Ἀκαθίστου (652) ἀπὸ τὴν ὑπὸ τὴν σκέτην τῆς Μεγαλόχαρης κατατρόπωσιν τῶν Ἰταλῶν (1940).

Ἀνέγνωσα αἴφνης εἰς δημοσίευμα πρόσφατον, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἔκλεψαν νύκτωρ οἱ Ἑσσαῖοι αἰφνιδιάσαντες τὴν Ρωμαϊκὴν φρουράν. Καὶ ἐρωτᾶται: ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ ἰσχυρισμὸς ἀποτελεῖ μόνον ὑπόθεσιν, ὅλως ἀναπόδεικτον, ποίαν ἀξίαν ἔχει ἡ ἀναφορά του, πλὴν τῆς ζημίας τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει εἰς τὰς καρδίας τῶν Χριστιανῶν, ἐνσπείρων τὴν ἀμφιβολίαν;

Περαίνων ἐπαναλαμβάνω τοὺς ὀλοφύχους ἐπαίνους μου διὰ τὸν τόσον θαυματοχάστον καὶ ἀποκαλυπτικὸν περιεχόμενον τοῦ περιοδικοῦ σας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ὅσιν ἐν μέσῳ τῆς καταλυτικῆς αὐχμηρότητος καὶ ἐλαφρότητος τοῦ συγχρόνου περιοδικοῦ τύπου.

Μετὰ πλείστης τιμῆς
Στυλιανὸς Βάλληνδας

Διηγητὸς
Ῥωμῆς, 9, 10675 Ἀθηνῶν

Σχόλιο του «Δ»:

α.- Ουδέποτε στὸν «Δαυλὸ» ἐτέθη θέμα θρησκείας, ὅπως οὐδέποτε στὸν «Δ» συνεζητήθησαν θρησκευτικὰ ἢ θεολογικὰ ζητήματα. Ἐζητήθη ὁμως ἀπὸ τὸν «Δ» νὰ αποβληθῇ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ Ἐκκλησία μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἓνα βιβλίον πὺν ἀπειλεῖ μὲ ἐξαφάνιση ἀπὸ προσώπου Γῆς τὸν Ἑλληνισμό, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι «ἱερὸ βιβλίον» τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

β.- Ὁ «Δ» ἐρευνᾷ μὲ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴ μέθοδο (γεγονότα, στοιχεῖα, κείμενα, γενικῶς: ἀποδείξεις) τὸ ἱστορικὸ παρελθὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ θέβαια τὸ μέγα κεφάλαιο (τῆς ἐλληνικῆς ἀλλὰ καὶ παγκόσμιας ἱστορίας) τῆς ἱστορικῆς συγκρούσεως Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ. Στὸ θέμα τῆς ἐρευνας ἡ ἀποψη τοῦ «Δ» στηρίζεται στὴν καθαρὰ λογικὴ θεμελίωση, καὶ συνεπῶς ἐξωλογικὲς παράμετροι, ὅπως ἐκείνη τῆς «κατανόησεως», πὺν προτείνει ὁ ἐπιστολογράφος, ἀποκλείονται, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο ὅτι ἡ ἐρευνα πὺν ὑπὸκειται σὲ σκοπιμότητες δὲν εἶναι ἐρευνα. Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθοῦμε τὴν σκοποκρατικὴ ἀρχὴ τῆς ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ παραβιάσεις ὡρισμένων ἀληθειῶν, πάλι ἡ ἀποσιώπηση στοιχείων δὲν συμβάλλει στὸν ἐπιδιωκόμενο σκοπὸ. Διότι τὸ μέγιστο ἐθνικὸ μας πρόβλημα σήμερον εἶναι, ὅτι δὲν γνωρίζομε τὸ **πραγματικὸ** μας παρελθόν. Δὲν γνωρίζομε π.χ., ὅτι τὸ ὄνομα «Ἑλλην» ἦταν ἀπηγορευμένο –καὶ τέλεια συκοφαντημένο ὡς συνώνυμο τοῦ εἰδωλολάτρη– ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸν 4ον αἰ. μέχρι τὶς παραμονὲς τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821· ἢ ὅτι στὸν «Ἀκάθιστο Ὕμνον», πὺν ἐπικαλεῖται ὁ κ. Στ. Β., γίνεται ἀνοιχτὴ ἐπίθεση κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. Ἐὰν λύσουμε τὸ φοβερὸ αὐτὸ πρόβλημα, τὸ ἱστορικὸ μας μέλλον θὰ εἶναι ἐξασφαλισμένο.

γ.- Καὶ τὸ δημοσίευμα πὺν ἐπικαλεῖται ὁ κ. Στ. Β. στὴν προτελευταία παράγραφο τῆς ἐπιστολῆς του («Ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς Ἱστορίας»: «Δαυλός», τ. 148) θεμελιώνεται ἐπίσης ἀπολύτως ἐπιστημονικὰ μὲ κείμενα, στοιχεῖα, πληροφορίες, ἀποδείξεις κ.λπ. (καὶ δὴ ἄφθονα), καὶ βεβαίως ὁ χαρακτηρισμὸς «ὅλως ἀναπόδεικτον» εἶναι, ἂν μὴ τι ἄλλο, ἄστοχος καὶ ἄδικος.

Ἡ στάση τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ

Κύριε διευθυντά,
[...] Ἡ Ἐκκλησία λοιπὸν δὲν σταμάτησε στιγμή νὰ κυνηγᾷ τὶς ἐπιστῆμες κατὰ τὴν τουρκοκρατία. Μπράβο στὸν συνάδελφο Γ. Ὁραιοπούλου, πὺν μέσα ἀπὸ τὶς στήλες τοῦ «Εὐκλείδης Α'» ὄχι μόνον μᾶς γνώρισε φέτος μὲ τοὺς δασκάλους τοῦ γένους, ἀλλὰ μᾶς εἶπε καὶ γιὰ τοὺς διωγμοὺς πὺν ὑπέστησαν. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω:

1) Μεθόδιος Ἀνθρακίτης (περὶ τὸ 1690): Ἀναγκάστηκε νὰ χειροτονηθεῖ διάκος (γιὰ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ σπουδᾷ στὴν Ἰταλία). Ἐπιστρέφοντας διαδέχεται τὸν καθηγητὴ τὸν Γεώργιο Σουγδουῆ στὴ σχολὴ τοῦ Γκιούμα. Οἱ συνάδελφοί του τὸν χαρακτηρίζουν μεγαλοφυΐα τοῦ ἐλληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Ὅπως καὶ κατηγορήθηκε ἀπὸ τὶς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ὡς «ἄθεος καὶ νεωτεριστής». Καταδιώχθηκε καὶ μετὰ τὴν καθάρρεσή του ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθεῖ.

2) Βενιαμὶν ὁ Λέσβιος (1762-1824): Ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας σὶς

Κυδωνίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Δίδασκε μαθηματικὰ ἐπὶ 12 χρόνια, ὅπως καὶ ἄλλα μαθήματα. Κατηγορήθηκε ἀπὸ τὴν ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ἀθεΐα καὶ ἀναγκάζεται νὰ φύγει ἀπὸ τὴ Σχολή, πὺν μὲ τοσούτους κόπους δημιουργήσε. (Συνέχισε νὰ διδάσκει ἐλληνόπουλα στὸ Βουκουρέστι).

Εὐγε, κύριοι, καλὰ τοὺς κάνετε! Ἀκοῦς ἐκεῖ οἱ θρασύτατοι, νὰ θέλουν νὰ διδάξουν Εὐκλείδη, Ἀρχιμήδη, Ἀπολλώνιο καὶ Διόφαντο στὰ ἐλληνόπουλα! Ὁχι τίποτα ἄλλο ἀγαπητέ κ. Λάμπρου, ἀλλὰ ἔχουμε καὶ τοὺς «διάφορους» νὰ μᾶς λένε γιὰ τὸ πόσο πολὺ βοήθησε ἡ Ἐκκλησία μας στὴ διατήρηση τῆς ἐλληνικότητος κατὰ τὴν Τουρκοκρατία.

Μετὰ τιμῆς
Ἀντώνης Τσολομύτης

Τμήμα Μαθηματικῶν, The Ohio State University
100 W. Oakland Ave, Apt. B4
Columbus Oh. USA 43201

Υ.Γ. Ὁ «Εὐκλείδης Α'» εἶναι ἐκδόση τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἑταιρείας γιὰ τὸ Γυμνάσιο.

Οί βαθύτατες μουσικές γνώσεις στην αρχαία Ελλάδα

Ἀξιότιμε κύριε Λάμπρου,

Ἀφορμή γι' αυτό τὸ γράμμα μοῦ ἔδωσε μιὰ Ἀθηναϊκὴ ἡμερίδα καὶ κάποιος γνωστός «Ἕλληνας τραγουδοποιός», στὴν τηλεόραση, τὸν περασμένο Ἀπρίλιο, ποὺ ἀνέφερε, ὅτι ἡ πολυφωνία καὶ ἡ ἁρμονία ἦταν τελείως ἄγνωστη στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ στοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Φυσικὰ αὐτὸ εἶναι ἓνα μεγάλο λάθος καὶ ψεῦδος συνάμα, ἀφοῦ ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστόξενος ὁ Ταραντίνος, ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός καὶ τοὺλάχιστον ἄλλοι δέκα ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν τὴν πολυφωνία καὶ τὰ «προβλήματα» της.

Ξέρομε, ὅτι στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἡ μουσικὴ μεσουράνησε σὲ ἐποχὴ πρωϊμότερη ἀπ' ὅ,τι ἄλλες τέχνες. Καὶ πῶς θὰ ἦταν δυνατόν, νὰ μὴ γνωρίζαν τὴν πολυφωνικὴ μουσικὴ μέχρι τοὺς κλασσικοὺς χρόνους, ὅταν ἔχουν εὐρεθεῖ ἀγγεῖα καὶ εἰδῶλια μαρμαρίνα τοῦ 3000 π.Χ. ἀπὸ τὴν Κέρο καὶ ἄλλες περιοχές, ποὺ ἀπεικονίζουν μουσικοὺς μὲ λύρα, διάυλο κ.λπ.; Σὲ αὐτὸ τὸ διάστημα τῶν 2.500 χρόνων τοὺλάχιστον δὲν εἶχε γίνεῃ ἔστω καὶ τυχαία καμμιὰ ἀπόπειρα πολυφωνίας; Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κάθε ἄλλο παρὰ ἀγνοοῦσαν τὴν πολυφωνικὴ μουσικὴ. Τὴν συγχорδιακὴ καὶ τονικὴ ἁρμονία, μὲ τὴν σημερινή της ἔννοια στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Δύση, δὲν τὴν χρησιμοποιοῦσαν, διότι ἦταν ἀντίθετη στὴ βάση τῆς μουσικῆς τους. Γνωρίζουμε, ὅτι ἀνάλογα μὲ τὸν ὥρο καὶ τὸν χρόνο ὑπῆρχε ἀνάλογη μουσικὴ στὴν ἐκφοράση καὶ στὴν ἀπόδοση. Ἄλλη μουσικὴ εἶχαν γιὰ θρήνους καὶ ἄλλη γιὰ διασκέδαση, ἄλλη γιὰ τὴν ἡμέρα καὶ ἄλλη γιὰ τὴ νύχτα, ἄλλη γιὰ τὸν ἀθλητισμὸ καὶ ἄλλη γιὰ τὴν λατρεία τοῦ θεοῦ, γιὰ τὸν γυναικωνίτη κ.λπ. Ἡ κάθε μορφή τῆς μουσικῆς, ὅπως καὶ κάθε «τρόπος» (κλίμαξ), εἶχε τὴν δική της προσωπικότητα καὶ τὸν δικὸ της χαρακτήρα καὶ κυρίως εἶχε «ἦθος» καὶ κυριαρχοῦσε σὲ αὐτὲς ὁ σεβασμὸς σὲ κάθε κοινωνικὴ κατάκτηση. Ξέρομε, ὅτι ὑπῆρχαν τὰ θεάτρα, τὰ ὠδεῖα, οἱ ὥροι ὁρχήσεως κ.λπ. καὶ τὸ κυριώτερο ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ ἡ μουσικὴ τους εἶχαν μεγάλῃ σχέση καὶ ἐπαφὴ μὲ τὴν «φύση» καὶ τὸν «ὥρο». Σὲ μιὰ ἀπόπειρα πολυφωνικῆς μουσικῆς σὲ ἀρχαῖο θέατρο, ὅπως ἀναφέρεται στὸ διδλίο «Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα» (Δ. Λαζογιώργου – Ἑλληνικοῦ, Β' ἐκδόση, σελ. 53), στὶς Δελφικὲς Ἑορτές ποὺ εἶχαν ὀργανώσει ὁ Ἀγγέλως καὶ ἡ Εὐὰ Σικελιανοῦ τὸ 1926 καὶ 1930 «...ἀπὸ τὸν πλευρὰ τοῦ ἀκροατηρίου τὰ ὄργανα ἀκούγονταν πολὺ

λίγο, παρ' ὅλο ὅτι ἔπαιζαν 40 μουσικοί. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἓνα εἶδος ὑπόκωφον ἤχων... Μόνο ποὺ καθυστέρησε τὴν ἀπόδειξη τῆς θεωρίας μου, ὅτι στὸ Ἑλληνικὸ θέατρο, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλα τὰ θεάτρα ἡ μουσικὴ ἁρμονία εἶναι ἐμπόδιο καὶ ὄχι βοήθεια!»

Συνεπῶς ἡ πολυφωνία δημιουργοῦσε προβλήματα ἐν σχέσει μὲ τὸν ὥρο ποὺ παιζόταν. Γι' αὐτὸ ἐξ ἄλλου γράφει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τὸ ἑλληνικὸ δρᾶμα ἀπαιτεῖ «μελωδίαν καὶ ρυθμόν, καὶ τίποτε ἄλλο». Σήμερα ὅλοι οἱ εἰδικοί καὶ οἱ ἡολήπτες τῶν στούντιο γνωρίζουν τὴν σημασία ποὺ ἔχει ὁ συντονισμὸς καὶ ἡ ἡχώ (τὸ λεγόμενο *βάθος*) στὴν μουσικὴ, ἀκόμη καὶ στὴν φωνητικὴ ἀπαγγελία. Στὴν ἀρχαία ἐποχὴ τὰ θεάτρα καὶ τὰ ὠδεῖα μὲ τὴν ἰδιαίτερη μαθηματικὴ τους κατασκευὴ λειτουργοῦσαν σὰν «στούντιο» τῆς ἐποχῆς μὲ ἓνα φυσικῶτατο «βάθος». Σὰν ἓνα τεράστιο ἡχείο, ποὺ οἱ ἀκροατὲς ὕρισκονταν μέσα σ' αὐτό.

Συνεπῶς καλὰ θὰ κάνουν οἱ «μοντέρνοι μουσικάντηδες» καὶ οἱ «τραγουδοποιοί» νὰ κάνουν κάποια ἄλλη δουλειὰ καὶ νὰ μὴν προσπαθοῦν νὰ μειώσουν τὴν ἀρχαιοελληνικὴ μουσικὴ καὶ ἰδιαίτερα ὅταν τὰ τελευταῖα ἑκατὸ χρόνια οἱ μεγαλύτεροι μουσουργοὶ καὶ μουσικολόγοι ἀναφέρονται ἢ καὶ ἐπηρεάζονται ἀκόμη ἀπὸ αὐτὴν: Χρ. Χάλαρης, Ἱ. Παπαϊωάννου, Λ. Μπερστάιν, Χ. φὸν Καραγιαν (γιὰ ὅσους δὲν ξέρουν, ὁ διεθνὺς φήμης Καραγιαν δὲν ἦταν Γερμανός, ἀλλὰ Ἕλληνας γεννημένος στὴν Αὐστρία).

Ἀκόμη καὶ στὴν «αὐτοσχεδιαζόμενη μουσικὴ» καὶ τὴν «τζάζ» οἱ τρόποι ποὺ χρησιμοποιοῦνται (τὰ λεγόμενα «*modes*») εἶναι καθαρὰ ἀρχαιοελληνικά: Φρυγικός, Ἰωνικός, Λυδικός, Αἰολικός, Δωρικός, Νεαπολιτάνικος, Λοκρικός, Μιξολυδικός, Πεντατονικός κ.ἄ., ὅπως ὑπάρχουν καὶ μουσικοὶ τῆς «τζάζ» ἐπηρεασμένοι ἀπ' αὐτήν: John Mc Laughlin κ.ἄ. Ἀλλὰ ἓνα κλασσικὸ παράδειγμα ἐπηρεασμοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ μουσικὴ καὶ τὴν «Μυθολογία» εἶναι ὁ μεγάλος Ἰγκὼρ Στραβίνσκυ, ὁ ὁποῖος στὶς ἐπιστολὲς του ἀναφέρει, ὅτι «ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία εἶναι ἀστείρευτὴ πηγὴ μουσικῶν ιδεῶν, θεμάτων καὶ εἰκόνων δράσεως καὶ ζωτάντας», ἀλλὰ καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἔργων του ὅπως: «Ἀπόλλων Μουσηγέτης καὶ οἱ τρεῖς Μοῦσες Καλλιόπη, Πολύμνια καὶ Τερψιχόρη», «Ἀγών», «Ὀρφεύς», «Βασιλεὺς Οἰδipους», «Περσεφόνη», «Ὠδὴ», «Ἀνθέμιον», «Θρηνοί»,

«Ἐπιτάφιος», «Ἱεροτελεστία τῆς Ἀνοιξέως» κ.ά.

Μετά τιμῆς
Νίκος Ἀσιώτης

Μουσικοσυνθέτης
Hesslinger str. 21. 38440 Wolfsburg
Γερμανία

Προτάσεις για λύση τοῦ προβλήματος τῆς ὑπογεννητικότητας

Κύριε Λάμπρου.

Εἶμαι καὶ ἐγὼ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ψάχνουν νὰ δοῦν τὰ αἷτια τῆς ἐθνικῆς μας παρακμῆς, τὴν ὁποία ἐσεῖς ἐξομοιοῦτε μὲ «αὐτοκτονία» στὸ «*Σκίρτημα Συνειδητότητας*» τοῦ «Δαυλοῦ» (ἀριθ. 147, σελ. 8580-81). Προσφάτως μερικὰ ἀπὸ τὰ ΜΜΕ – μὴ ἐξαιρουμένων τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν διδλίων – ἀσχολοῦνται μὲ τὸ δημογραφικὸ μας πρόβλημα καὶ ἀναφέρονται: στὴν ὁλέθρια ὑπογεννητικότητα, ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα («Δαυλός», ἀριθ. 146, σελ. 8539), τὶς ἀρνητικὲς δημογραφικὲς ἐπιπτώσεις, ποὺ ἔχει ὁ ἀδικοιολόγητος ἀριθμὸς ἀμβλώσεων ποὺ γίνονται στὴ χώρα μας («Καθημερινή», 18-3-94, σελ. 12) καὶ τὶς συρρικνωτικὲς συνέπειες αὐτῶν τῶν δύο ἐλληνικῶν φαινομένων, ποὺ ἔχουν καὶ θὰ ἔχουν ἀκόμη γιὰ τὸν Ἑλλαδικὸ Ἑλληνισμὸ («Καθημερινή», 12-3-94, σελ. 1,6 καὶ «Ἐλευθεροτυπία», 13-4-94, σελ. 9).

Μιά προσεκτικὴ ἀνάγνωση στὶς ἀνωτέρω παραπομπὲς καὶ στὶς συχνὲς πλέον ἐπώνυμες καὶ ἀνώνυμες ἀναφορὲς τοῦ τύπου στὸ πρόβλημα τῆς ὑπογεννητικότητας τῆς χώρας μας («Καθημερινή», 5-4-94, σελ. 32, 12-3-94, σελ. 1, «Ἐλευθεροτυπία», 13-4-94, σελ. 9 καὶ 16) δείχνει, πὼς ἡ Ἑλλάδα δὲν ἔχει μόνο ὁλέθριο ἀρνητικὸ δημογραφικὸ πρόβλημα, ἀλλὰ καὶ παντελὴ ἔλλειψη λύσεων τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, ἴσως γιὰτὶ οἱ ἰθὺνόντες τῆς χώρας μας – ποὺ φαίνεται ὅτι ἡ ἐξουσία γι' αὐτοὺς ἔχει καταντῆσει αὐτοσκοπὸς – δὲν τὸ ἀντιμετωπίζουν ὡς ζέον ἐθνικὸ πρόβλημα. Πέρα ἀπὸ μερικὲς πεπαιτωμένες εἰσηγήσεις στὰ ἀνωτέρω λήμματα, καθὼς καὶ σὲ ἄλλες «μελέτες» περὶ «λύσεως» τοῦ ἀρνητικοῦ δημογραφικοῦ μας προβλήματος (βλ. Μ. Δρεττάκη, *Λύση στὸ Δημογραφικὸ*, «Τὰ Νέα», 12-2-94) ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα δὲν μπόρεσε μέχρι στιγμῆς νὰ συλλάβει τὴν σοδαρότητα τῆς δημογραφικῆς συρρίκνωσης τοῦ Ἑλλαδικοῦ Ἑλληνισμοῦ – παρὰ τὶς προσπάθειες τῆς Διακομματικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς, ποὺ συστήθηκε τὸν Νοέμβριο τοῦ 1991 γιὰ τὴν διερεύνηση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας μας, τὴν ὑπόβολή προτάσεων τῆς, τὸ πόρισμα τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς ποὺ δόθηκε στὴν δημοσιότητα στὶς 11-2-93 καὶ τὴ συζήτηση ποὺ ἐγίνε στὴ Βουλὴ στὶς 19-3-93 – ποὺ ἄρχισε, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, μετὰ

ἀπὸ τὸ ξερρίζωμα τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου ὡς ἀποτέλεσμα τῆς αἱματηρῆς συρράξεως καὶ θανατηφόρας πάλης μεταξὺ τῶν κομμουνιστῶν καὶ τῶν ἐθνικιστῶν γιὰ τὴν ἐξουσία στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν *τάξη* ποὺ ἐπέβαλαν γιὰ σχεδὸν ὅλον τὸν κόσμον οἱ νικητὲς τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου στὴ Γιάλτα τὸ 1945. Ἡ συνεισφορὰ τῶν δύο ἐντοπίων ἀντιμαχομένων παρατάξεων στὸ ἀρνητικὸ δημογραφικὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος δὲν πρόκειται νὰ ξεχαστεῖ οὔτε νὰ καλυφθῇ ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ ξερρίζωμα αὐτὸ συνεχίσθηκε καὶ μετέπειτα ἀπὸ τοὺς ἀνίκανους ἐπαγγελματίες πολιτικούς τῆς Ἑλλάδος, ποὺ μάζευαν τοὺς «ὀπαδοὺς» ἢ «πελάτες» ἠηφοφόρους τοὺς στὴν Ἀθήνα, ὅπου τοὺς διόριζαν στὸ Δημόσιο ἢ θυρωροὺς στὶς πολυκατοικίες. Δυστυχῶς αὐτὸ φαίνεται νὰ συνεχίζεται καὶ σήμερα μὲ ἄλλους τρόπους βέβαια, ἀντὶ νὰ τονῶνται ἡ ὑπαίθρος χώρα γιὰ τὴν ἀπασχόληση τῶν κατοίκων τῆς. Ξέρουμε ἀπὸ μελέτες εἰδικῶν, πὼς ὅλες οἱ πόλεις καὶ εἰδικὰ ἡ Ἀθήνα, ὅπου μαζεύτηκαν οἱ ἐπαρχιώτες τῆς Ἑλλάδος, καταστρέφουν τὸν ἄνθρωπο βιολογικά, ἐνῶ ἡ ὑπαίθρος, τὰ χωριά, τὸν διατηροῦν ὑγιή, παραγωγικὸ καὶ ἀναπαραγωγικὸ τοῦ εἶδους του.

Τὸ ξερρίζωμα τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου, ἡ μετανάστευση ποὺ ἀκολούθησε, ἡ προσφορὰ ἐργασίας ἀπὸ τὴν δόρεια Εὐρώπη (Γερμανία κ.τ.λ.) στοὺς Μεσογειακοὺς λαοὺς ἀπὸ τὸ 1955 καὶ ἐντεῦθεν – καθὼς καὶ ἡ χειραφέτηση τῆς γυναικας στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν τελευταῖο παγκόσμιον πόλεμον – εἶναι οἱ βασικὲς αἰτίες γιὰ τὴν συρρίκνωση τοῦ Ἑλλαδικοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμικοῦ δυναμικοῦ. Γράφει κάποιος Ν.Γ. στὴν «Ἐλευθεροτυπία» (13-4-93, σελ. 16), ὅτι τὸ «Ἰδρυμα Ἀντιμετώπισης Δημογραφικοῦ Προβλήματος τῆς χώρας μας συνιστᾷ πὼς *κάθε γυναῖκα σὲ ἡλικία ἀναπαραγωγῆς*», πρέπει *«νὰ κάνει 2,1 παιδιά»*. Μερικὰ ἀπὸ τὰ κίνητρα γιὰ ἐνὸς τέτοιου εἶδους αὐξηση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος – ποὺ εἶναι ὁ «χαμηλότερος στὸν κόσμον» – προτείνονται στὴν «Καθημερινή» (4-1-93, σελ. 9) καὶ στὰ «Νέα» (18-2-94, σελ. 6). Ἐν τούτοις τὰ κίνητρα αὐτὰ – ποὺ ἰσοδυναμοῦν κυρίως μὲ «κοινωνικὲς παροχές» – δὲν ἔχουν πετύχει σὲ καμμιά χώρα μέχρι σήμερα. Ἀντίθετα, ὅπου δὲν ὑπάρχουν τέτοια κίνητρα – κυρίως στὶς

φτωχές τριτοκοσμικές χώρες-, έχουμε πληθυσμιακή έκρηξη. Δεν λέγω, πώς ή 'Ελλάδα πρέπει να φτωχύνει, γιά να λύσει το άρνητικό της δημογραφικό πρόβλημα. Πρέπει όμως να δρεθεί οπωσδήποτε λύση, γιά να μην «έξαφανιστούμε» πρώτα άπ' όλα «βιολογικά» και κατά συνέπειαν ως έθνος.

Μιά άπό τις λύσεις πού εφαρμόζονται στις ΗΠΑ, χωρίς δέβαια να διατυμπανίζεται και να προωθείται άνοιχτά και προκλητικά, είναι ή παρότρυνσις των νέων, γιά να «παντρεύονται νωρίς». Αυτό γίνεται - κυρίως έξω άπό τις μεγαλοπόλεις - και καταλήγει σέ γεννήσεις σόν πληθυσμιακό τομέα τής άμερικανικής κοινωνίας. Μία ώθησις γιά τέτοια συμπεριφορά των νέων μας στην 'Ελλάδα - όπου ή χειραφέτησις τής γυναικάς είναι λιγότερη άπό τήν 'Αμερική και περιορίζεται κυρίως στην 'Αθήνα - άπό τά ΜΜΕ νομίζω, πώς θα είχε θετικά άποτελέσματα γιά τή χώρα μας. Αυτό όμως δεν γίνεται αυτόματως χρειάζεται και ένίσχυσις άπό άλλοι. Αυτή ή βοήθεια δύναται να προσέλθει άπό τήν (έσκεμμένη) μη πρόσληψη των κοριτσιών άπό τις τράπεζες και τόν δημόσιο τομέα ή σέ άλλες άπασχολήσεις, μόλις τελειώσουν τό Λύκειο ή τό Πανεπιστήμιο. Όντας άνεργες και μέ διαφωτιστική προώθησις άπό τά ΜΜΕ έχουν μόνο μία διέξοδο - τήν «νωρίς παντρεία». Γι' αυτό δεν χρειάζεται να είναι κανείς πλούσιος, άν θέλουμε να παραδειγματιστούμε άπό τήν πληθυσμιακή έκρηξη του Τρίτου Κόσμου - κυρίως των φτωχών του νότιου ήμισφαίριου. Κοπέλλες πού θα «παντρεύονται νωρίς» θα γεννούν, νομίζω, εύρωστοτερα τέκνα και μέ λιγότερο ποσοστό άνωμαλιών. Μετά, γύρω στά μέσα των «τριάντα» τους ή τό πολύ νωρίς στά «σαράντα» τους θα έχουν όχι μόνο παιδιά μεγάλα σέ ήλικία αλλά και τήν εύκαιρία ν' άπορροφηθούν πιά σέ διάφορους τομείς εργασίας και παραγωγικότητας μέχρι συνταξιοδοτήσεως των - πού δεν πρέπει ν' άρχίζει μετά άπό έναν άριθμό έτών εργασίας αλλά άπό μία όρισμένη ήλικία, ούτως ώστε να άποφεύγονται τά δεινά του κρατικού προϋπολογισμού και οι άνωμαλίες των ιδιωτικών ταμείων συντάξεως.

Βεβαίως θα πούν μερικοί, πώς αυτά πού προτείνονται έδω παραδιάζουν τό «δικαίωμα» του καθενός μας να πράττομε ως θέλουμε - να δουίμε δουλειά ή όχι, να παντρευόμαστε όποτε θέλουμε ή όχι. Αυτά είναι «δικαιώματα», πού κανείς δεν θα πρέπει να τά καταργήσι. 'Αλλά ή Πολιτεία στην έποχή πού ζούμε - τήν έποχή τής «έπι- κοινωνιολογίας» (communications) και «χειραγωγώσεως» (manipulation) μέ έξειδικευ-

μένους τρόπους ύποβούλης σκέψεως (διαφημιστικά μηνύματα) ή άπλως πειθούς, πού καταλήγουν σέ προδιαγραμμένες συμπεριφορές ευεπηρέαστων νέων - μπορεί να πετύχει σημαντική λύση στο δημογραφικό μας πρόβλημα, χωρίς να βλάψει τά «δικαιώματα» των νέων μας ούτε τήν εύαισθησία των γυναικοίσονομιστών (φεμινιστών). 'Εξ άλλου ή Πολιτεία δεν έφευρέθη ως μέσον έργοδοσίας αλλά προστασίας και άσφάλειας των πολιτών άπό τόν έαυτόν τους, άπό τους συνανθρώπους των, τους συμπολίτας των και τους άλλοθενείς. Μέσα σ' αυτά τά πλαίσια ύπάρχει και ή ύποχρέωσις τής Πολιτείας γιά τήν επιδίωξις του Γένους μας. 'Αναμφισβήτητά είναι και αυτό θέμα έθνικής άσφαλείας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, πώς τήν έπαγγελματική φιλοδοξία και κυρίως τήν τάση των νέων κοριτσιών προς αυτήν τις έχουν έν πολλοίς δημιουργήσει τά ΜΜΕ μέσω τής προβολής γυναικειών κινημάτων, «φεμινιστικών διακηρύξεων» και τής ώθησις γιά να έξομοιωθούν οι γυναίκες μέ τους άνδρες γιά μία καλύτερη ζωή. 'Επι πλέον τό όλεθριο πρόβλημα των άμβλώσεων - πού κι' αυτό «συνεισφέρει» στο πρόβλημα της βιολογικής συρρικνώσεως τής 'Ελλάδος - πρέπει να σταματήσει. Οι άμβλώσεις άποτελούν και αυτές μέρος τής βιολογικής αυτοκτονίας του 'Εθνους μας. 'Η Πολιτεία δεν θα έπρεπε να επιτρέπει σέ έπαγγελματίες ιατρούς να έξασκούν μη θεραπευτικές ένέργειες, όπως π.χ. άμβλώσεις παντρεμένων ή μη γυναικών, εκτός διασμού και άναγκαίας θεραπείας.

Συνάμα ή Πολιτεία και συγκεκριμένα ή κυβέρνησις - άν ύπάρχει, μέ τήν έννοια τής έφαρμογής των νόμων - πρέπει να σταματήσει έναν άλλο τύπο «αυτοκτονίας» του 'Εθνους μας, αυτό πού γίνεται στους δρόμους τά Σάββατοκύριακα ή κάθε φορά πού έρχεται ένα έορταστικό τριήμερο, τά τροχαία δυστυχήματα. Αυτό θα γίνει μόνον, όταν ή Τροχαία άρχίσι τήν έφαρμογή του Κ.Ο.Κ. πριν και μετά τήν άπόκτησις άδείας όδηγήσεως. Δεν επιτρέπεται να είμαστε σχεδόν πρώτοι στην Ευρώπη στά τροχαία δυστυχήματα ένεκα άνικανότητας ή άμέλειας τής Τροχαίας και άπροσαρμοστων όδηγών. Οι νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται άπό τους κρατικούς λειτουργούς χωρίς έξαιρέσεις, γιάτι αυτή είναι έν τελευταία άναλύσει ή ουσία τής δημοκρατίας.

Μετά τιμής

Γ.Α. Παπακώστας, Ph.D.

τ. καθηγητής των Πανεπιστημίων
California (PA), York College (PA) & Weed
(FL)-Η.Π.Α.

Διεθνής Έξουσιασμός

1. Στους μελετώντες τη σύγχρονη παγκόσμια ιστορία είναι γνωστό ότι πέραν των κατά τόπους εθνικών κυδερνήσεων υπάρχουν υπερεθνικά κέντρα εξουσίας, τα όποια αποφασίζουν για το μέλλον λαών ολόκληρων «πίσω από κλειστές πόρτες».

Κυττάζοντας πίσω στην ευρωπαϊκή ιστορία των Μεσαιωνικών Χρόνων διαπιστώνουμε, ότι κατά την πρώτη χιλιετία μετά Χριστόν δύο ήσαν τα μεγάλα διεθνή κέντρα εξουσίας: ο Πάπας της Ρώμης και ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας (και οί περι αυτούς). Και ενώ στο Βυζαντινό Κράτος ο αυτοκρατορικός θρόνος υπήρξε λίγο ή πολύ το μοναδικό κέντρο εξουσίας μέχρι την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως (1453), στο Δυτικό Ρωμαϊκό Κράτος υπήρξαν κι άλλα κέντρα αποφάσεων πέραν της Αγίας Έδρας. Πρώτα-πρώτα δίπλα στην εξουσία του Πάπα άρχισαν να όρθώνονται (ειδικά μετά τόν 8ο αϊ.) μέσα στο φεουδαρχικό καθεστώς οί θρόνοι των νέων ευρωπαϊκών λαών (Φράγκοι, Γερμανοί, Ίσπανοί, Βρεταννοί κ.λπ.). Για ν' αντιμετώπισει ή Αγία Έδρα την συνεχώς αυξανόμενη δύναμη των ευρωπαϊκών θρόνων, πού περι τόν 11ο αϊ. άρχισε να γίνεται ανεξέλεγκτη, προέβη σέ μίαν αποφασιστική και εύφυη κίνηση, πού είχε κοσμοϊστορικές συνέπειες για πολλούς αιώνες μετά, ως τις ήμέρες μας. Απαγόρευσε ή Καθολική Έκκλησία μέ άμετάκλητες αποφάσεις συνόδων την διενέργεια δανεισμού μέ τόκο από Χριστιανούς (ή Σύνοδος της Λυών μάλιστα περι τόν 1245 αποφάσισε την άκύρωση όλων των διαθηκών των τοκογλύφων). Έτσι όλες οί τραπεζικές εργασίες (οί όποιες, ως γνωστόν, στηρίζονται στον έντοκο δανεισμό) περνούσαν στα χέρια μη χριστιανών (άφου στίς οικονομικοκοινωνικές συνθήκες του Μεσαίωνα τόν κεφάλαιο δέν μπορούσε να είναι παρά μόνο έμπορικό ή δανειστικό – και οί έκκλησιαστικές σύνοδοι, ως γνωστόν, δέν μπορούσαν ν' αλλάξουν μέ άφορισμούς άκαριαία τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες μιάς εποχής. Με την παρέμβαση αυτή ή Καθολική Έκκλησία έπαιχρίρησε να ύπονομεύσει την οικονομική δύναμη των αντιπάλων της ευρωπαϊκών θρόνων.

Η άπόφαση της Αγίας Έδρας για άπαγόρευση του έντοκου δανεισμού στους Χριστιανούς έδωσε την εύκαιρία για τραπεζικές εργασίες στους μη Χριστιανούς της Δυτ. Ευρώπης. Και κατά τόν Μεσαίωνα οί μόνοι μη Χριστιανοί της Δυτ. Ευρώπης ήσαν οί Έβραίοι. Μ' αυτό τόν τρόπο, σ' αυτόν τόν χρόνο, άρχισαν οί Έβραίοι (χάρη στην «ένθάρρυνση» του Πάπα) ν' άποκτούν οικονομική δύναμη, ή όποια συν τώ χρόνῳ αύξανε άλματωδώς. Έτσι στά τέλη του 19ου αϊ. στην

Πετρέλαιο και έξουσία

Τόν Ίούλιο του 1993 τά ξένα είδησεογραφικά πρακτορεία ανέφεραν, ότι «ό ΟΠΕΚ ανέβαλε για μετά τόν Ίούλιο ('93) συνάντηση των πετρελαιοπαραγωγικών χωρών, πού προγραμματιζόταν, ώστε ό πρόεδρος του να συναντηθεί μέ τους ύπουργούς πετρελαίων των χωρών μελών του όργανισμού. Ο ΟΠΕΚ αντιμετώπιζει την περίπτωση έπιστροφής του Ίράκ στίς πετρελαιοαγορές, πού είναι ήδη προβληματισμένες από ύπερπροσφορά και (ύπερπαραγωγή) πετρελαίου».

Και να σκεφθεί κανείς, ότι στίς αρχές της 10ετίας του '70 επίσηςμες θέσεις μέ τις δηλώσεις τους για «έξάντληση» των αποθεμάτων πετρελαίου, στενότητα μέσων παραγωγής και πόρων δημιούργησαν πανικό, πού ανέδασε τις τιμές του πετρελαίου, ανέδασε τόν κόστος παραγωγής και δημιούργησε την τότε οικονομική κρίση.

Ευρώπη υπάρχουν ευδιάκριτα τρία διεθνή κέντρα εξουσίας: ο Πάπας, οι ευρωπαϊκοί θρόνοι (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία κ.λπ.) και οι Έβραιοι τραπεζίτες. Οι σχέσεις των τριών αυτών κέντρων εξουσίας δεν υπήρξαν φυσικά ἐγκάρδιες. Ο ἀπόηχος τῆς «ὑπόγειας» διαμάχης τους βρίσκεται καταγραφomένος στὰ ἱστορικά ἐγχειρίδια: Μεταρρύθμιση Λούθηρου, Ἀντιμεταρρύθμιση, Γαλλικὴ Ἐπανάσταση κ.λπ.

Κι ἐνῶ στὸν 19ο αἰ. τὰ παγκόσμια πολιτικά πράγματα ἀκολουθοῦν περίπου τὴν ἴδια πορεία, ἡ ὁποία ἐπηρεάζεται σὲ μεγάλο ποσοστὸ ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, τὸν Πάπα, τὴ Ρωσία καὶ τοὺς Έβραίους τραπεζίτες, στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰ. συμβαίνει ἓνα καθοριστικὸ γεγονός, ποὺ αὐξάνει γεωμετρικὰ τὴν οἰκονομικὴ δύναμη τῶν Έβραίων τραπεζιτῶν καὶ ἀναδύει τὴν μελλοντικὴ ὑπερδύναμη τῶν Η.Π.Α. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς σύγχρονης πηγῆς ἐνεργείας, τοῦ «μαύρου χρυσοῦ», στὰ πετρελαιοφόρα στρώματα τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Μὲ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ πετρελαίου ὡς πηγῆς ἐνεργείας στὴν παγκόσμια ἐξουσιαστικὴ «σκακιέρα» εἰσέρχονται καὶ οἱ ἑταιρεῖες πετρελαίου – ἓνα μεγάλο μέρος τῶν ὁποίων ἀνήκει σὲ ἑβραϊκὰ κεφάλαια. Ὁ ἀπόηχος τῆς παρέμβασής τῶν «νέων» αὐτῶν κέντρων ἐξουσίας βρίσκεται στὰ ἑκατομμύρια μνήματα τῶν νεκρῶν τοῦ Α' καὶ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

2. Ἄν θελήσει κάποιος στὴ σύγχρονη περίοδο νὰ ἱδρῦσει μιὰ ὁποιαδήποτε οἰκονομικὴ ἢ διοικητικὴ ἐπιχείρηση, πρέπει νὰ λάβει ὑπ' ὄψη του ὁπωσδήποτε τὶς ἐξῆς παραμέτρους ἢ προϋποθέσεις: α) κεφάλαιο, β) πρῶτες ὕλες, γ) ἐνεργεια/καύσιμα, δ) γνώση/πληροφόρηση/τεχνογνωσία/τεχνολογία, ε) μεταφορὲς/ἐπικοινωνίες, στ) ἀσφάλεια. Ἄν ἡ ἐν λόγω ἐπιχειρηματικὴ δραστηριότητα φιλοδοξεῖ νὰ ἔχει παγκόσμια ἐμβέλεια, τότε ὁ παραπάνω κατάλογος τῶν ἔξι προϋποθέσεων εἰδικεύεται ὡς ἐξῆς: α) διεθνεῖς τράπεζες, β) πολυεθνικὲς ἐξορύξεις πρῶτων ὑλῶν, γ) ἑταιρεῖες πετρελαίου, δ) διεθνὴ πανεπιστήμια/κέντρα ἐρευνῶν/μέσα ἐνημέρωσης/πολυεθνικὲς πληροφορικῆς, ε) διεθνεῖς μεταφορὲς (ναυτιλία, ἀεροπλοΐα)/τηλεπικοινωνίες, στ) πολυεθνικὲς ὅπλων καὶ πυρομαχικῶν.

Εἶναι προφανὲς καὶ στοὺς πλέον ἀδαεῖς, ὅτι στὴν φάση τῆς Ὑψηλῆς Τεχνολογίας καὶ τῆς Πληροφορικῆς κανένα κέντρο ἐξουσίας δὲν μπορεῖ ν' ἀνταποκριθεῖ στὸν διεθνὴ ρόλο του, ἂν δὲν συμπεριλαμβάνει ταυτόχρονα τὶς περισσότερες (ἂν ὄχι ὅλες) ἀπὸ τὶς παραπάνω δραστηριότητες. Ποιὰ διεθνὴς τράπεζα μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ὡς διεθνὲς κέντρο ἀποφάσεων χωρὶς πρόσβαση στὶς πρῶτες ὕλες (χρυσός, πετρέλαιο), τὴν πληροφόρηση (χρηματιστήριο) ἢ τὶς τηλεπικοινωνίες; Ποιὰ πολυεθνικὴ διοικητικὴ ὅλων μπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ

Τὰ τότε στοιχεῖα (γιὰ ὅσους δὲν φοβοῦνται νὰ θιμοῦνται), ἀντιπαραβάλλόμενα μὲ τὰ σημερινά, ὑποδεικνύουν ἀπλᾶ τὴν «διεθνή συνωμοσίαν» τοῦ πλούτου καὶ τῆς δύναμης, ποὺ κατευθύνει τὴν οἰκονομία πολὺ πέρα ἀπὸ τὶς ἀφελεῖς παραδοχὲς περὶ προσφοράς καὶ ζήτησης καὶ στενότητος τῶν πόρων ἢ τῶν μέσων παραγωγῆς. Τὰ τότε στοιχεῖα, ἀντιπαραβάλλόμενα μὲ τὰ σημερινά, ἀπλᾶ δείχνουν, ὅτι κάθε κάποια χρονία μιὰ στήμην διαδικασίας κατευθύνει τεχνητὰ, σκόπιμα, συνωμοτικὰ καὶ προκατασχενασμένα τὴν οἰκονομικὴ συμπεριφορὰ πρὸς μιὰ καὶ μόνο κατεύθυνση: τὴν ἀναδιανομὴ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ πλούτου καὶ φυσικὰ καὶ τῆς δύναμης καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς ἐλευθερίας ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω γιὰ τὴν διατήρηση, ἐπίταση καὶ ἀναπαραγωγὴ τῆς ἐξουσίας.

Στὴν δεκαετία τοῦ '70 ἦταν τὸ πετρέλαιο καὶ ἔπαιξε τὸν ρόλο τοῦ μύθου· καὶ ὁ πλη-

νά υπάρχει χωρίς τραπεζική «στήριξη» ή χωρίς την «συνδρομή» κάποιας εταιρείας πετρελαίου; Ποιό διεθνές μέσο μαζικής ἐνημέρωσης μπορεί νά «διαμορφώνει» τήν κοινή γνώμη χωρίς τήν «συνδρομή» τῶν πολυεθνικῶν πληροφορικής ἢ τήν «ἀσφάλεια» τῶν διομηχανιῶν πού παράγουν πυραύλους; Εἶναι προφανές λοιπόν, ὅτι ἡ Διεθνῆς Ἑξουσία ἀποτελεῖται ἀπό ἓνα «σύμπλεγμα» διαφορετικῶν δραστηριοτήτων, πού καλύπτουν τοὺς πλέον νευραλγικοὺς τομεῖς τῆς σύγχρονης ζωῆς σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Καί ὅπως εἶναι ἀδύνατο νά υπάρξει διεθνῆς ἐξουσία μόνο σ' ἓνα τομέα τῆς ζωῆς, ὁμοίως εἶναι ἀδύνατο νά υπάρξει διεθνῆς ἐξουσία μ' ἓνα, ἐνιαῖο κέντρο ἀποφάσεων, ἄνευ ἀντιπάλων καί ἀνταγωνισμῶν. Ἡ ἱστορία δὲν γράφεται ἀπὸ ἓνα μόνο αἶτιο ἢ παράγοντα, ἀλλὰ ἀποτελεῖ συνισταμένη τῆς ἀλληλεπίδρασης πολλῶν διαφορετικῶν αἰτίων, καί ἔτσι μόνο μποροῦν νά ἐρμηνευθοῦν λογικά τὰ ἱστορικά γεγονότα.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι στὸ παρελθόν, πρόσφατο καί ἀπώτερο, ἔχουν ὑποστηρίξει πολλοί, ὅτι τὸν κόσμο τὸν κυβερνοῦν συνωμοτικά καί διὰ τοῦ χρήματος οἱ Ἑβραῖοι. Ἄλλοι πῶς ἐκλεπτυσμένα ἀλλὰ ὄχι λιγότερο «μυθιστορηματικά» ὑποστήριξαν, ὅτι ὁ κόσμος κυβερνᾶται ἀπὸ μία ἀόρατη, παγκόσμια ὑπερκυβέρνηση, τήν «Λευκή Στοά» ἢ τήν «Λέσχη Μπίλντερμπεργκ» ἢ τὸ «Παγκόσμιο Ἰουδαϊκὸ Συμβούλιο» κ.λπ. Ἀναφέραμε προηγουμένως, ὅτι εἰδικὰ στὴ σύγχρονη περίοδο εἶναι ἀδύνατο νά κυβερνᾷ τὸν κόσμο ἓνα μόνο ἐνιαῖο κέντρο ἐξουσίας, χωρίς νά «ἀπλώνεται» ταυτόχρονα σὲ πολλοὺς σημαντικοὺς τομεῖς, ὅπως στὴν Οἰκονομία, τήν Τεχνολογία, τήν Ἑκπαίδευση, τήν Πληροφόρηση, τήν Ἑνέργεια, τὸν Πολιτισμὸ κ.λπ. – κι αὐτὸ γιὰ καθαρὰ πρακτικὸς λόγους. Δὲν χρειάζεται, νομίζουμε, ἰδιαίτερη εὐφυΐα, γιὰ νά ἀντιληφθεῖ κανεὶς τὸ γεγονὸς τῆς ἀλληλεξάρτησης μεταξὺ ἐταιρειῶν πετρελαίου, πολεμικῶν διομηχανιῶν καί διεθνῶν τραπεζῶν.

Ὅμως καί ἡ σύγχρονη παγκόσμια πολιτικὴ ἱστορία θεβαίει τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ἄν –τουλάχιστον στὸν 20ο αἰ. – ὑπῆρχε ἓνα μόνο ἐνιαῖο κέντρο ἐξουσίας παγκοσμίως, πῶς θὰ μπορούσαμε νά ἐξηγήσουμε πολλὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἱστορικά γεγονότα τοῦ αἰῶνα μας; Πῶς θὰ μπορούσαμε νά ἐρμηνεύσουμε γιὰ παράδειγμα τὴν χρηματοδότηση ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους τραπεζίτες Γερμανίας καί Ἀμερικῆς τῆς Κομμουνιστικῆς ἀπάτης, πού ὀνομάστηκε «Οκτωβριανὴ Ἐπανάσταση» καί συνέθλιψε τὸν τσαρικό θρόνο; Πῶς νά ἐξηγήσουμε τὸ πραξικόπημα, πού διετάχθη ἀπὸ τὰ τεξανικὰ καρτέλ (καί τὸν ἐντοδολόγο τοὺς Γκορμπατσῶφ) καί ἔρριξε τὸν (μέχρι τότε «σοφὸ» φιλοεβραῖο) Ρουμάνο Τσαουσέσκου (πραξικόπημα τοῦ Στρατοῦ τῆς Ρουμανίας, πού «δαφτίστηκε» ἀπὸ τὰ διεθνή μέσα ἐνημέ-

θωρισμὸς τὸ μέσο καί τὸ ἐργαλεῖο αὐτῆς τῆς ἀναδιανομῆς. Στὴν δεκαετία τοῦ '90 κατασκευάσθηκε ὁ μῦθος τῶν ἐλλειμμάτων, πού, ἐνῶ γιὰ χρόνια ἀποτελέσαν τὸ ἀναγκαῖο ἐργαλεῖο-ἀνάπτυξης, ξαφνικά –τάχα– πρέπει νά μηδενισθοῦν, καί τοῦ δημοσίου χρέους, πού ξαφνικά –δήθεν– πρέπει νά ἐλαττωθεῖ, γιὰ νά δικαιολογήσουν τὴν ἄλωση τῶν λαῶν ἀπὸ φοροεισπρακτικὲς πολιτικὲς καί μεθόδους, πού εἶναι τὸ μέσο καί τὸ ἐργαλεῖο πού χρησιμοποιεῖται αὐτὴ τὴν δεκαετία γιὰ τὴν ἀναδιανομὴ τοῦ πλούτου καί τῆς δύναμης ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

Ὁ μῦθος τῶν ἐλλειμμάτων καί τοῦ δημοσίου χρέους εἶναι τόσο θάσιμος καί ἀληθινὸς ὅσο καί ἡ ὑποτιθέμενη πετρελαϊκὴ «κρίση». Τεχνητὲς πλάνες, πού ἐξυπηρετοῦν ἀπλᾶ τὴν διαιώνιση τῆς ἐξουσίας.

Ἀνδρέας Ἀθηναῖος
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Γαίηλ (ΗΠΑ)

ρωσης ως «λαϊκή εξέγερση»); Πώς να ερμηνεύσουμε την αποτρόπαια δολοφονία του Κέννεντυ στο Ντάλλας τὸ '63, ἐνὸς προέδρου πού πάντα ὑποστήριξε ἀναφανδὸν τὰ εὐρύτερα ἐβραϊκά συμφέροντα; Πώς να ἐξηγηθεῖ λογικά ἡ χρηματοδότηση τοῦ Χίτλερ ἀπὸ τὸ Βατικανὸ καὶ τὰ τεξανικά καρτέλ τοῦ πετρελαίου; Ἀλλὰ καὶ στὴ δική μας πρόσφατη πολιτικὴ ἱστορία, πὼς μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν οἱ ταχეῖς, συνεχεῖς καὶ ἀντιφατικὲς ἀλλαγές, ὅπως τὰ πολιτικὰ γεγονότα τοῦ 1963, τοῦ 1965, τοῦ 1967, τοῦ 1973, τοῦ 1974 κ.λπ.; Ὅλα αὐτὰ ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα διεθνῆ καὶ ἐσωτερικά πολιτικὰ γεγονότα δὲν μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν λογικά μὲ τὴν θεωρία περὶ τοῦ ἐνὸς, διεθνούς (καὶ μάλιστα ἐβραϊκοῦ) κέντρου ἐξουσίας.

Σὲ ὅσους μελετοῦν τὴν ἱστορία μὲ ἀνοικτὰ μάτια καὶ χωρὶς προκαταλήψεις εἶναι φανερό, ὅτι στὸ κόσμῳ δὲν ὑπάρχει μόνον τὸ διεθνὲς κέντρο ἐξουσίας τῶν Ἑβραίων τραπεζιτῶν καὶ τοῦ Σιωνισμοῦ. Ἐνα ἄλλο «γνωστὸ» παγκόσμιον κέντρο ἐξουσίας μὲ εὐδιάκριτα συμφέροντα εἶναι τὸ Βατικανὸ καὶ ὅ,τι κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν χριστεπώνυμο τίτλο του (ὅπως τράπεζες, ἐταιρεῖες ὄπλων κ.λπ.). Ἐνα ἄλλο ἐπίσης εὐδιάκριτο διεθνὲς κέντρο ἐξουσίας εἶναι τὸ σφόδρα ἀντιεβραϊκὸ «σύμπλεγμα» τῶν τεξανικῶν καρτέλ. Ἀλλὰ καὶ τὸ Λονδίνο ἐπίσης ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξασκεῖ τὴν «ἐπιρροή» του ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν (π.χ. Τράπεζα Barclays, ἐταιρεῖες BP καὶ Shell κ.λπ.). Ὅποιοι ἔχει ζήσει στὶς Η.Π.Α. γνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ δυὸ μεγάλων οἰκονομικῶν συμπλεγμάτων, πού ἀποτελοῦν καὶ τὰ μεγαλύτερα διεθνῆ κέντρα ἐξουσίας τοῦ αἰῶνα μας. Βέβαια οἱ «δότες» τῆς ARAMCO καὶ οἱ «νότιοι» τοῦ Τέξας δὲν εἶναι τὰ μόνον «διαπλεκόμενα» κέντρα ἀποφάσεων τῶν ΗΠΑ (ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου ὁλόκληρου). Ὑπάρχουν κι ἄλλα μικρότερα συμπλέγματα ἐξουσίας, πού δέδωκαν ἐντάσσονται στὸν μεγάλο καταμερισμὸ τῶν δυὸ μεγάλων ἀμερικανικῶν «συνασπισμῶν». Π.χ. σήμερον (1994) στὶς Η.Π.Α. τὴν κυβέρνηση ἐπανδρῶνει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἡ λεγόμενη «Ομάδα τῆς Καλιφόρνιας», δηλ. τὸ σύμπλεγμα τῆς Bank of America, τῆς General Dynamics (πού κατασκευάζει τὰ F-16, τόσο ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς Ἑλλάδας), τῆς Standard-Oil (πετρελαϊκοῦ κολοσσοῦ τῶν Ροκφέλλερ), τῆς Lockheed, τῆς ἡλεκτρονικῆς βιομηχανίας Litton κ.λπ.

Ὁ Ἑξουσιασμὸς ἐκ φύσεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ κεφάλια, σὰν τὴν Λερναία Ὑδρα, πού ὅμως τὸ ἓνα κεφάλι τρώει τὸ ἄλλο. Κι αὐτὸ γίνεται, γιὰτὶ ἐξ ὁρισμοῦ ὁ Ἑξουσιασμὸς εἶναι παρὰ-λογος καὶ παρὰ-φύσιν καὶ κατὰ συνέπειαν ἀντιφαιτικός μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ «τιμωρία» του, πού τὴν παρὰ-γεῖ ἡ ἴδια ἡ παρὰ-λογη καὶ ἀντιφυσικὴ συμπεριφορὰ του.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Τὸ παραπάνω ἄρθρο ἂν διεκδικοῦσε ἐπιστημονικὸ κῆρος, θὰ ἔπρεπε νὰ κάμει χρῆση παραπομπῶν, γιὰ νὰ τεκμηριώσῃ τὶς ἀπόψεις πού ἀναπτύσσει. Οἱ ἀπόψεις ὅμως πού ἀναπτύσσονται σ' αὐτὸ ἔχουν δοκιμακὸ χαρακτήρα, δὲν θέλουν νὰ ἀποδείξουν τίποτα, γι' αὐτὸ σκόπιμα δὲν ἔγινε χρῆση τῶν ὑπαρχουσῶν παραπομπῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ χρησιμοποιηθεῖσες πηγές, πού ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ παγκόσμια πολιτικὴ ζωὴ καθορίζεται ἀποφασιστικά ἀπὸ τὰ διεθνῆ καρτέλ ἐξουσίας (τῶν ὁποίων φερέφωνα εἶναι οἱ περισσότεροι πολιτικοὶ ὅπου γῆς), οἱ πηγές αὐτὲς λοιπὸν μόνον μετὰ ἀπὸ πολλὰς δεκαετίες θὰ μποροῦν νὰ γίνουν «κτῆμα» τῆς κοινῆς γνώμης μὲ εὐκολὴν πρόσβαση γιὰ κάθε ἐνδιαφερόμενον. Μέχρι τότε τὰ ἀναφερόμενα στὸ παρὸν ἄρθρο θὰ ἀποδεικνύονται μόνον ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ ἀπώτερου καὶ πρόσφατου παρελθόντος καὶ θὰ ἐπαληθεύονται ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ μέλλοντος.

Ἡνίοχος

Παζάρ Χαμάμ

Στην έφημερίδα «Μακεδονία» (20-3-94) έδιαβάσαμε τὰ ἐξῆς ἀπίθανα πράγματα: Κατ' ἀρχὴν παρατίθεται φωτογραφία τοῦ Ὀθωμανικοῦ λουτροῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ «Παζάρ Χαμάμ», μὲ ὑπότιτλο: «Ἡ ἐφορεία βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων καὶ οἱ συναρμόδιες ὑπηρεσίες φιλοδοξοῦν νὰ ἀποδώσουν σὲ κοινὴ χρῆση (τὸ Παζάρ Χαμάμ) ὡς τὸ 1997». Ὑποτίθεται λοιπὸν ἀνακηρύχθηκε τὸ Χαμάμ Παζάρ εἰς μνημεῖον τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἐφορεία βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων φιλοδοξεῖ (ὡς τῆς φιλοδοξίας!) νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ ὡς τὸ 1997. Κατόπιν πληροφοροῦμεθα μὲ μεγάλα γράμματα, ὅτι «οἱ ἐργασίες γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ Παζάρ Χαμάμ συνεχίζονται μὲ ἐντατικὸ ρυθμὸ» καὶ μετὰ: «Μὲ ἐντατικὸ ρυθμὸ συνεχίζονται οἱ ἐργασίες γιὰ τὴν ἀποκατάσταση ἐνὸς ἀπὸ τὰ σημαντικότερα μνημεῖα τῆς Ὀθωμανικῆς περιόδου στὴ Μακεδονία, τοῦ μεγάλου λουτροῦ τῆς ἀγορᾶς τῆς Θεσσαλονίκης στὴ συμβολὴ τῶν ὁδῶν Βασιλέως Ἡρακλείου καὶ Κομνηνῶν, γνωστοῦ ὡς «Λουλονδάδικα»».

Στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου διαβάσαμε: «Σημειώνεται ὅτι τὸ ἔργο τῆς ἀποκατάστασης τοῦ διπλοῦ Ὀθωμανικοῦ λουτροῦ στὴν ἀγορὰ τῆς Θεσσαλονίκης ἀποτελεῖ κυψέλη ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Τὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιον ἐκτελεῖ δύο ἐρευνητικὰ προγράμματα, πὺν ἀφοροῦν θέματα στατικῆς καὶ δομικῶν ὑλικῶν. Παράλληλα ἐκπονοῦνται τρεῖς διπλωματικὲς καὶ μία μεταπτυχιακὴ ἐργασία, ἐνῶ φοιτητὲς καὶ σπουδαστὲς ἐπισκέπτονται τὸ μνημεῖον γιὰ ἐκπαιδευτικὸς λόγους ἢ γιὰ τὴ συλλογὴ στοιχείων σχετικῶν μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του».

Ὅλα αὐτὰ δὲν γίνονται στὴν Τουρκία, ἀλλὰ στὸ νεοελληνικὸ κράτος, ὅπου οἱ ἐξουσιάζοντες βάρδαροι δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τοὺς μυκηναϊκοὺς τάφους, τὰ ἀρχαῖα θέατρα, τίς Ἑλληνικὲς πυραμίδες, ἀλλὰ γιὰ τὸ Παζάρ Χαμάμ, τὸ ὅποιον, ἀντὶ νὰ ἐξαφανίσουν ὡς ἄχρηστο, ἀνεὺς ἱστορικῆς ἀξίας, τὸ ἀναγορεύσανε σὲ ἱστορικὸ μνημεῖον.

Τὰ ναρκωτικά

Μέσα Μαῖον ὑπῆρξαν νεκροὶ ἀπὸ τὰ ναρκωτικά. Ὁλόκληρος ὁ τύπος, οἱ τηλεοράσεις καὶ οἱ πολιτικοὶ ξεσηκώθηκαν. Ἐγιναν δηλώσεις, ἐδόθησαν συνεντεύξεις στὴν τηλεόρασι καὶ στίς ἐφημερίδες, ἀνεκοινώθησαν μέτρα, διάφοροι κοινωνικοὶ φορεῖς εἶπαν τὰ δικά τους κ.τ.λ. Λόγια, λόγια, λόγια καὶ ἔργα μηδέν. Τέλος Μαῖον οἱ νεκροὶ ἀπὸ τὰ ναρκωτικά ἀνῆλθαν στοὺς 14. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν «δημοσίων προσώπων» κ.τ.λ., ἀντὶ νὰ ἀνῆλθῇ, μειώθηκε, ἐξαφανίστηκε. Στὰ ψιλὰ τῶν ἐφημερίδων περνοῦν τὰ θύματα. Οἱ ἔμποροι ναρκωτικῶν ὀργιάζουν, ἐνῶ τὸ κράτος ἀδρανεῖ.

Τὸ μακροπρόθεσμο σχέδιο φυσικῆς ἐξουθενώσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ ιδίως τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας θρῖσκεται σὲ ἐξέλιξι καὶ οὐδεὶς ἀντιδρᾷ σοβαρὰ, ἀποφασιστικά, δυναμικά. Λέγουν, θὰ συγκροτήσουν κάποιον ὀργανισμό (διορισμοὶ ἡμετέρων), θὰ ἐκπαιδεύουν εἰδικοὺς ἐπιστήμονες, οἱ ὅποιοι θὰ ἐκπαιδεύουν διαφόρους φορεῖς, οἱ ὅποιοι θὰ ἐνημερώσουν τοὺς ἐνδιαφερομένους, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν σειρὰν τῶν θὰ κάνουν διαλέξεις...

Ἐάν νομίζουν, ὅτι ἡ κοινωνία θὰ παραμείνῃ μὲ σταθωμένα τὰ χέρια, ἔχουν λάθος. Ἡ κοινωνία θὰ ἀντιδράσῃ μὲ τὸν τρόπο τῆς, ὅπως ἀντιδρῶν οἱ ζῶντες

ὀργανισμοὶ ὅταν κινδυνεύουν, ὅπως θὰ τῆς ὑπαγορεύσῃ τὸ ἔνστικτον αὐτοσυντηρήσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ παρουσία

Παντοῦ στὸ ἐξωτερικὸ οἱ συμπατριῶτες μας προοδεύουν. Ἕλληνες ἐπιστήμονες, ἐπιχειρηματίες, πολιτικοί, καλλιτέχνες κυριολεκτικῶς θριαμβεύουν καὶ δίδουν τὸ παρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ δυναμισμοῦ μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τοὺς Ἕλληνες ἐφοπλιστές, πὺν προσφέρανε στὴν Ἑλληνικὴ σημαία τὴν παγκόσμια κυριαρχία.

Ἀπὸ τὴν Αὐστραλία μᾶς ἔρχεται τὸ νέο, ὅτι ὑπαρχηγὸς τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος ἐξελέγη ὁ ὁμογενὴς μας βουλευτὴς Δημήτρης Δόλλης. Πρόεδρος τοῦ κόμματος εἶναι ὁ Ἕλλην Φάνος Θεοφάνους καὶ πλέον διακεκριμένοι βουλευτὲς του οἱ Ἀλέξανδρος Ἀνδριανόπουλος καὶ Ἰωάννης Παπαδόπουλος. Ἀσφαλῶς αἰσθανόμαστε μία δικαιοδογημένη ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια.

Καλῶς ὤρισαν

Ἐφθασαν στὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ Μορμόνοι, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν τὴν ἐκκλησίαν τους στὴν Γλυφάδα (ὁδὸς Σάκη Καράγιωργα 8). Ἦδη ἀρχίσανε νὰ μοιράζον ὠρεὰν τὰ βιβλία τους καὶ πρῶτο «Τὸ βιβλίο τοῦ Μόρμου» ἐκτυπωθὲν εἰς Γιούτα τῶν ΗΠΑ στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Πληροφοροῦμεθα λοιπόν, ὅτι τὸ βράδυ τῆς 21 Σεπτεμβρίου 1823 ἦλθε στὸν Τζόζεφ Σμιθ εἰδικὸς ἀγγελιαφόρος τοῦ Θεοῦ ὀνόματι Μορόνι καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσε, ὅτι ὑπῆρχε «θαμμένο ἓνα βιβλίο γραμμένο ἐπάνω σὲ χρυσὲς πλάκες...». Τοῦ ἐξήγησε δὲ ὁ ἀπεσταλμένος, πῶς θὰ ἔπαιρνε τίς χρυσὲς πλάκες... Ἔτσι ἀρχίζει ἡ «ἱστορία» τοῦ Λεχί καὶ τῆς γυναικας του Σαρίας καὶ τῶν νιῶν του Λάμαν, Λεμανήλ, Σὰμ καὶ Νερί κ.τ.λ. Καὶ θέβαια θὰ ὑπάρξουν Ἕλληνες ἐδῶ στὴν πατρίδα τοῦ λόγου, τῆς ἀλήθειας, τοῦ πνεύματος, τῆς νοήσεως, τῆς ἀποδείξεως, πὺν θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸν Μόρμου.

Ἐκεῖνο πάντως πὺν ἔχει σημασία εἶναι, ὅτι ὅλοι, ἀπὸ τοὺς Γκουροῦ μέχρι τοὺς Ἰεχωβάδες, ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Μοῦν μέχρι τοὺς Μορμόνους, ἔχουν στὴν Ἀθήνα αἵθουσες, γιὰ νὰ διδάσκουν τὴν πίστι τους. Καὶ δὲν ὑπάρχει μία αἶθουσα, ὅπου κάθε βράδυ νὰ γίνωνται διαλέξεις γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, ἱστορία καὶ τέχνη. Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς τελεῖ ὑπὸ διωγμὸν στὴν γῆ ὅπου ἐγεννήθη.

Ἀνάγκη μιμητῶν

Εἶναι πράγματι ἀξιέπαινες οἱ πρωτοβουλίες τοῦ συλλόγου Πελοποννησιῶν Παπάγου σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορικὴ ἐθνικὴ μνήμη. Πρὸ καιροῦ ἀνήγειραν μνημεῖο μὲ τὴν προτομὴ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου καὶ τώρα κατασκευάζουν πρὸς ἐντοιχισμὸν στὰ σχολεῖα τῆς πόλεως μαρμαρίνες πλάκες μὲ ἀνάγλυφον τὴν κεφαλὴ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: ΝΥΝ ΔΕ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΝΗΛΙΟΝ ΜΕΡΟΣ ΕΜΕΙΝΕ ΕΝΘΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΟΥΚ ΟΙΔΕ.

Ἀσφαλῶς εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. τοῦ συλλόγου (πρόεδρος κ. Γ. Μελάς, γ. γραμ. κ. Β. Ξύδης), καὶ ἅς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ὑπάρξουν μιμητὲς των.

Αἴσα

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

‘Ο προκατακλυσμιαῖος οἰκουμενικός πολιτισμός τῶν Διογενῶν Ἑλλήνων

Α. Η ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Τὴν ἀρχαιοελληνικὴ ἱστορικὴ συνείδηση διέκρινε μιὰ συνέχεια καὶ συνέπεια βαθιὰ ριζωμένη, ποὺ σήμερα μὲ τὸ πέρασμα δεκάδων αἰώνων ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τὴν ἀνασυνθέτει ἐπίπονα κι ὄχι πάντα μὲ ἀσφάλεια. Γιὰ τὸν ἀρχαῖο Ἕλληνα τὸ παρελθὸν ἦταν συνιστώσα καθοριστικὴ τοῦ παρόντος του καὶ ἀποφασιστικὴ γιὰ τὸ μέλλον. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπὸ τὰ πανάρχαια προϊστορικὰ χρόνια μέχρι τὴν πρωτοβυζαντινὴ περίοδο (ποὺ ἐπικράτησε ὁ Χριστιανισμός) θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀπογόνους ὄχι μόνον τῶν ἡρώων τῆς Μινωϊκῆς καὶ Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἀλλὰ καὶ τῶν Διογενῶν «θεῶν», ποὺ ἔζησαν στὴ Γῆ πρὶν τοὺς κατακλυσμούς καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς γενάρχες τους. Μάλιστα δὲ κάθε ἑλληνικὴ πόλη, κάθε ἑλληνικὸ φύλο, ἀκόμα καὶ κάθε ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια ἀνῆγε τὴν καταγωγὴ τῆς σὲ κάποιον «θεϊκὸ» πρόγονο. Ὅλοι οἱ ἔχοντες κοινὸ πρόγονο, κάποιον «θεὸ» ἢ «ἡμίθεο», συγκεντρώνονταν γύρω ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐστία, ἀνάπνεαν τὸν ἴδιο καπνὸ ἀπὸ τὸν βωμὸ (*ὁμόκαπνοι*) καὶ ἐθεωροῦντο συγγενεῖς (*κασίσηνοι*). Αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τὸ «γένος». (Πολλὰ γένη ἀποτελοῦσαν τῖς *φατρίες* καὶ πολλὲς φατρίες μαζί τῖς *φυλές*. Ὁ συνασπισμὸς τῶν φυλῶν δημιούργησε τῖς πόλεις. Βλ. Ἀριστοτέλους, *Πολιτικά* Α, 2 καὶ Gustave Glotz, *Ἡ Ἑλληνικὴ Πόλις*, Μ.Ι.Ε.Τ., Ἀθῆνα 1981, σ. 15-17).

Τὸ πανάρχαιο αὐτὸ ἔθος τῆς ἀναγωγῆς τῶν γενῶν σὲ κάποιον προκατακλυσμιαῖο «θεϊκὸ» πρόγονο διατηρήθηκε ὡς ἑλληνικὸ εἰδικὸ χαρακτηριστικὸ καὶ στίς ἀποικίες, ὅποτε καὶ ὅσο μακριὰ αὐτὲς κι ἂν ἰδρῦθσαν. «Οἱ νέοι ἀποικοὶ ἦταν ὁργανωμένοι σὲ γένη καὶ τὰ μέλη τους ἀπέδιδαν τὴν κοινὴ καταγωγὴ τους σ' ἓνα ἥρωα ἢ σὲ κάποιον θεὸ» (Botsford-Robinson, *Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία*, Μ.Ι.Ε.Τ., Ἀθῆνα 1985, σ. 59). Ἔτσι —καὶ ἀναφέρουμε ὡς παραδείγματα κάποιες μεγάλες Ἑλληνικὲς πόλεις— τὸ Ἀργεῖο εἶχε τὴν προέλευσίν του ἀπὸ τὸν Ἴναχο (ποὺ ἔδωσε τὸ ὄνομά του στὸν ὁμώνυμο ποταμὸ) γυιὸ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, ποὺ ἔζησε μιὰ γενιὰ πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Ὠγύγου, οἱ Μυκῆνες ἀνῆγαν τὴν ἰδρυσή τους στὸν Περσεὺ ἀπὸ τὴν Σέριφο, ἡ Ἀθῆνα πάντα ὑπερφηανεύοταν γιὰ τὸν πρῶτο τῆς βασιλείας τὸν Ὠγυγο, ποὺ ἔζησε ἀρκετοὺς αἰῶνες πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος, ἡ Σπάρτη ἀνῆγε τὴν ἰδρυσή της στὸν Λέλεγα γυιὸ τοῦ Ποσειδῶνα κ.λπ.

Ἄν εἶχαμε τὴ δυνατότητα νὰ συνομιλοῦσαμε μὲ κάποιον ἀρχαῖο Ἕλληνα, ἄσχετα ἂν ἦταν μορφωμένος ἢ ἀπαίδευτος, γνωστὸς ἢ ἄσημος, πλούσιος ἢ φτωχός, θὰ μᾶς ἐξέπληττε ἡ ζῶσα ἱστορικὴ του συνείδηση, κατὰ τὴν ὁποία ὡς «σήμερα» θὰ ἐθεωρεῖτο ἡ πρώτη χιλιετία π.Χ. (ἡ «Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου» κατὰ τοὺς σύγχρονους ἱστορικοὺς), ἐνῶ τὸ «χθές» ἦταν ἡ περιλαμπρὴ Κρητο-Μυκηναϊκὴ ἐποχὴ τῶν Ἡρώων (ἡ «Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ», κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς) καὶ τὸ «προχθές» ἡ πιὸ λαμπρὴ περίοδος τῆς ἀρχαιοελληνικῆς παράδοσης, ἡ προκατακλυσμιαία ἐποχὴ τῶν Διογενῶν, τῶν «θεῶν» καὶ τῶν «τιτάνων», ὅπως τὴν περιγράφουν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἡ «*Θεογονία*», ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ὅμηρος, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀπολλόδωρος, ὁ Διόδωρος Σικελιώτης κ.λπ. Τὸ «σήμερα» τῆς ἀρχαιοελληνικῆς ἱστορικῆς συνείδησης, τὸ «σιδῆρεον γένος» τοῦ Ἡσίοδου, σφραγίστηκε ἀπὸ τοὺς Μηδικοὺς Πολέμους, τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμο, τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο· τὸ «χθές», τὸ «γένος τῶν ἡρώων» ἡ κατ' ἄλλους τὸ «*χάλκειον γένος*». (Σημείωση: Ὁ Ἡσίοδος στὸ ἐπὶ «*Ἔργα καὶ Ἡμέραι*», 109-201, ἀντιδιαστέλλει τὸ «*χάλκειον*» ἀπὸ τὸ «*ἡρωϊκόν*» γένος), τὸ γένος τῶν ἡρώων λοιπὸν μὲ τὰ «*χάλκεα τεύχεα*» σφραγίστηκε ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸ Πόλεμο, τὰ ἔπη τοῦ Θηβαϊκοῦ Κύκλου, τὴν Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία, τὴν θαλασσοκρατορίαν τοῦ Μίνωα, τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ Θησέα· τὸ «προχθές» τοῦ γένους τῶν «θεῶν» καὶ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ «*χρῦσεον*» καὶ «*ἀργύρεον*» γένος κατὰ τὸν Ἡσίοδο, σηματοδεύτηκε ἀπὸ δύο μεγάλες καταστροφές, τοὺς

Κατακλυσμούς τοῦ Ὠγύγου καὶ τοῦ Δευκαλίωνα. Ἄν προσπαθούσαμε ν' ἀνασυνθέσουμε τὸν «ἱστορικό κατάλογο» τῆς ἀρχαιοελληνικῆς παράδοσης, θὰ εἶχαμε:

α) Ἡ γενιά τοῦ βασιλέα Οὐρανοῦ, Οὐρανίωνες θεοὶ καὶ Κύκλωπες.

β) Ἡ γενιά τοῦ Κρόνου, οἱ Τιτάνες καὶ τὸ «χρῦσεον» γένος τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

γ) Ἡ γενιά τοῦ Δία, οἱ Ὀλύμπιοι Διογενεῖς, ὁ οἰκουμενικός πολιτισμός τοῦ Διός. (Τὸ «ἀργύρεον» γένος τῶν ἀνθρώπων καταστρέφεται ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Ὠγύγου). «Χάλκειον» γένος.

δ) Ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα, τὸ «χάλκειον» γένος τῶν ἀνθρώπων ἀφανίζεται. Ὁπιθοδρομήση τοῦ πολιτισμοῦ σὲ «νεολιθικὴς» συνθήκες.

ε) Ἡρωϊκὴ ἐποχὴ τῶν «Ἡμίθεων». Μινωϊκὴ καὶ Μυκηναϊκὴ Περίοδος. Τρωϊκά, Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία, Ἡρακλῆς καὶ Θησέας.

στ) Ἐπιστροφή τῶν Ἡρακλειδῶν. Δωριεῖς. «Σιδήρεον» γένος. Ἐμφύλιοι Πόλεμοι. Κλασσικὴ ἐποχὴ.

Ἔτσι, κατὰ τὴν «Θεογονία» ἔχουμε τρία γένη «θεῶν» καὶ πέντε γένη ἀνθρώπων (βλ. ἐπίσης Ἀπολλοδώρου, *Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη*, Α' βιβλίο):

Θεοὶ

Οὐρανὸς-Οὐρανίωνες
Κρόνος-Τιτάνες
Τιτανομαχία
Δίας-Διογενεῖς

Ἀνθρώποι

Χρῦσοῦν γένος (βασιλείας Οὐρανοῦ)
Ἀργυροῦν γένος (βασιλείας Διός)
Κατακλυσμὸς Ὠγύγου
Χαλκοῦν γένος
Κατακλυσμὸς Δευκαλίωνα
Ἡρώων/ἡμιθέων γένος (Μινωῖτες, Ἀχαιοὶ)
Σιδηροῦν γένος (Δωριεῖς)

Ἄν τώρα θέλαμε νὰ ἐπανασυνθέσουμε τὴν «ἱστορικὴ σειρὰ» τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς τῶν «Ἡμιθέων» (Κρητομυκηναϊκὴ Περίοδος), ποὺ οἱ Ἕλληνες ἀποκαλοῦσαν «*προτέρην γενεήν*», θὰ εἶχαμε:

α) Θαλασσοκρατορία Μίνωα τοῦ Β'.

β) Καταστροφή Μινωϊκοῦ Πολιτισμοῦ. Ἐκρηξὴ ἡφαιστείου Σαντορίνης (τρεῖς γενιὲς πρὶν τὰ Τρωϊκά).

γ) Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία. Ἀθλοὶ Ἡρακλέους (μιὰ γενιά πρὶν τὰ Τρωϊκά).

δ) Τρωϊκὸς Πόλεμος.

[**Παρέκδοξη:** Ὅπωςδήποτε εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ διηγήσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων (Ἡσίοδος, Ἀπολλόδωρος, Διόδωρος Σικελιώτης, Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος, Πανσανίας κ.λπ.), ποὺ ἐξιστοροῦν τὸ παρελθὸν τῆς περιόδου τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Ἀχαιῶν (πρὶν καὶ μετὰ τὸν Δευκαλίωνα), περιέχουν καὶ μυθολογικὲς ἐπικαλύψεις. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅμως, ὅτι πέραν τοῦ ποιητικοῦ ἢ λογοτεχνικοῦ ὕφους ὑπάρχει ἕνας συγκλονιστικὸς ἱστορικός πυρήνας, ὅπως ἔχει ἀποδείξει ἄλλωστε καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη τοῦ Τσοῦντα, τοῦ Σλήμαν, τοῦ Ἐδανς, τοῦ Μαρινάτου, τοῦ Μπλέγκεν κ.λπ. Ἀλλὰ καὶ στοὺς χρονολογικοὺς προσδιορισμοὺς οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς εἶναι ἀκριδέστατοι. Π.χ. στὴν Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία λαμβάνουν μέρος οἱ πατέρες τῶν ἡρώων τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου, ὅπως ὁ Πηλέας, ὁ Τελαμών κ.λπ. (Ὁρφέως, *Ἀργοναυτικά*, στ. 75-248). Ἡ καταστροφή τοῦ Μινωϊκοῦ Πολιτισμοῦ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο χρονολογικὰ τρεῖς γενιὲς πρὶν τὰ Τρωϊκά: «*ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν... τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνων τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά...*» (Ἡρόδοτος, VII, 171). Σ' αὐτὸ συμφωνεῖ καὶ ὁ Ὅμηρος, ὅπου παρουσιάζει τὸν ἐγγονὸ τοῦ Μίνωα, τὸν Ἰδομενέα, νὰ μετέχει τῆς Τρωϊκῆς ἐκστρατείας (*Ἰλιάδος* B, 645) ὁδηγώντας 80 πλοῖα καὶ ἐκπροσωπώντας «*Κνωσσόν... Γόρτυνὰ τε τειχεύεσσαν, Λύκτον Μίλητόν τε καὶ ἀργινόμεντα Λύκαστον, Φαιστόν τε Ῥύτιόν τε...*» (ὁμοίως *Ἰλιάδος* B 645 κ.έ.).]

Ἀναφέραμε προηγουμένως, ὅτι κάθε ἐποχὴ/περίοδος τῆς ἀρχαιοελληνικῆς παράδοσης προσδιορίζεται ἀπὸ κάποια ἱστορικὰ γεγονότα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερο χαρακτηρίζει ὁλό-

κληρη την περίοδο στην ανθρώπινη μνήμη και μεταδιδόταν προφορικά ή γραπτά από γενιά σε γενιά, διαμορφώνοντας έτσι την αρχαιοελληνική ιστορική παράδοση, για την οποία κά-
 νουμε λόγο. Έτσι έχουμε σύμφωνα με τις αρχαιότερες ιστορικές πηγές:

α) Έποχή των «Θεών», Ουρανίωνων, Τιτάνων και Διογενών, με κύριο ιστορικό συμβάν την λεγόμενη *Τιτανομαχία/Θεογονία* (Απολλόδωρος κ.λπ.).

β) Κατακλυσμός Δευκαλίωνος (Απολλόδωρος).

γ) Έποχή «Ήμιθέων» και Ήρώων (Κρητομυκηναϊκή Περίοδος) με κύριο ιστορικό συμβάν τον περίφημο Τρωϊκό Πόλεμο (Ομήρου, *Ιλιάς*).

δ) Έποχή του «σιδηρού» γένους με κύριο ιστορικό γεγονός τους Περσικούς Πολέμους.

Απ' όλους αυτούς τους σταθμούς της πανάρχαιας αρχαιοελληνικής παράδοσης καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού έπαιξαν οι δυο κατονομαζόμενοι κατακλυσμοί, που περιγράφουν οι αρχαίοι ιστορικοί, ο Κατακλυσμός του Ώγύγου και εκείνος, ο πλέον γνω-
 στός (κι από παραδόσεις άλλων λαών), του Δευκαλίωνος. Αυτές οι φυσικές καταστροφές όχι μόνο κατέστρεψαν τον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο, αλλά έδωσαν τέλος και σ' έναν ύψηλο πο-
 λιτισμό με κέντρο το Αίγαίο, τον Οϊκουμενικό Πολιτισμό του Διός. Αυτή την χαμένη ελληνική προϊστορία θά προσπαθήσουμε να ιχνηλατήσουμε μέσα από τα κείμενα των αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων με την βοήθεια και άλλων, πέραν της Φιλολογίας, επιστημών, όπως της Αρχαι-
 ολογίας, της Γεωλογίας, της Αστρονομίας κ.λπ.

Β. ΟΙ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΙ ΤΟΥ ΏΓΥΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΥΚΑΛΙΩΝΟΣ

Για τον κατακλυσμό του Ώγύγου γνωρίζουμε ελάχιστα πράγματα. Ο Ώγυγος έθεωρείτο ο πρώτος βασιλεύς της Αττικής, αν και τον διεκδικούν ως γενάρχη τους και οι Βοιωτοί: «Γῆν δὲ τὴν Θηβαῖδα οἰκῆσαι πρῶτον λέγουσιν Ἐκτηνας, βασιλέα δὲ εἶναι τῶν Ἐκτῆνων ἄνδρα αὐτό-
 χθονα Ὄγυγον καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς τῶν ποιητῶν ἐπὶ κλησὶς ἐς τὰς Θῆβας ἐστὶν Ὄγύ-
 γιαι...» (Πανσανίας, *Βοιωτικά*, 5, 1). Στά πανάρχαια χρόνια του Ώγύγου, που έθεωρείτο γυιός του Ποσειδώνα, τοποθετείται ο πρώτος κατονομαζόμενος κατακλυσμός της Προϊστορίας, που κατέστρεψε ολοσχερώς την Αττικοβοιωτία και ως αναφέρει η παράδοση, εξαφάνισε τις παρά την Κωπαῖδα πόλεις. Κοντά μάλιστα στις «Ώγύγιες Πύλες» της πόλεως των Θηβών σωζόταν και ο τάφος του βασιλῆα Ώγύγου. (Ας σημειωθεί επίσης, ότι στην *Ὀδύσσεια* αναφέρεται ως Ώγυγία και το νηοί της Καλυψώς, που βρισκόταν στη μέση του Ὁκεανού: «Ὄγυγιή τις νῆσος ἀπὸ προθεν εἰν ἀλὶ κείται...», η, 244 και «... νῆσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ ὄθι τ' ὀμφαλὸς ἐστὶ θαλάσσης...», α, 50).

Στην μεταγενέστερη παράδοση πάντως αναφέρεται για τον κατακλυσμόν του Ώγύγου, ότι «πρῶτος παρ' Ἀθηναίοις μνημονεύεται Ὄγυγος, καθ' ὃν παρ' Ἑλλήσιν ὁ μέγας καὶ παλαιὸς ἱστορεῖται κατακλυσμὸς. Τούτῳ λέγεται συγχρονίσαι Φορωνεὺς ὁ Ἰνάχου Ἀργείων βασιλεὺς...» (Εὐσεβίου Καισαρείας, *Fragm. Χρονικῶν* Α' LXXXIV). Ὑπενθυμίζουμε, ότι ο Φορωνεὺς, ὁ γυιὸς τοῦ Ἰνάχου (ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ὁποῖου ἐγίνε ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Ώγύγου), έθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ὁ πρῶτος ποὺ συγκέντρωσε τοὺς ἀνθρώπους σὲ κοινότητες/κῶμες/πόλεις, ἐνῶ μέχρι τότε ζοῦσαν σὲ ἡμάγρια κατὰστασι ἀπομονωμένοι ἢ ἀγε-
 ληδόν: «Φορωνεὺς δὲ ὁ Ἰνάχου τοὺς ἀνθρώπους συνήγαγε πρῶτον ἐς κοινόν, σποράδος τῶς καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐκάστοτε οἰκοῦντος· καὶ τὸ χωρίον ἐς ὃ πρῶτον ἡθροίσθησαν ἄστυ ὠνομάσθη Φορωνικόν...» (Πανσανίας, *Κορινθιακά* 15, 4).

Διακρίνουμε ἐδῶ μιὰ πανάρχαια παράδοση, ποὺ παραπέμπει τὸ παρελθὸν τριῶν τουλάχιστον Ἑλληνίδων πόλεων (Θῆβαι, Ἄργος, Ἀθῆναι) σὲ πανάρχαιες, προκατακλυσμιαῖες ἐπο-
 χές. «Μετὰ δὲ Ὄγυγον διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ πολλὴν φθορὰν φασὶν ἀβασίλευτον δια-
 μεῖναι τὴν νῦν Ἀττικὴν, μέχρι Κέκροπος ἔτη ρή» (Εὐσεβίου Καισαρείας, *Fragm. Χρονικῶν* Α' LXXXIV). Τὶς διηγήσεις αὐτὲς περὶ τοῦ Ώγύγου καὶ τοῦ Φορωνέως περιέγραφε ἓνα χαμένο Μυκηναϊκὸ ἔπος, ἢ «Φορωνίς» — τὸ ἀρχαιότερο ἔπος κατὰ τοὺς ἀρχαίους μας προγόνους.

[**Δεύτερη παρέκβαση:** Μυκηναϊκά ἔπη δὲν ἦσαν μόνο ἡ *Ιλιάδα* καὶ ἡ *Ὀδύσσεια* τοῦ Ὀμή-
 ρου. Αὐτὰ ἦσαν τὰ μόνα ποὺ ἐσώθησαν — καὶ ἴσως τὰ πιὸ λαμπρά. Ὁ ἴδιος ὁ Ὀμηρὸς εἶχε γρά-

ψει και άλλα έπη, όπως την «Θηβαΐδα», όπου πραγματεύεται την ιστορία του οίκου των Λαδοκιδών. Ο Άρκτινος επίσης συνέγραψε την «Τιτανομαχία» και την «Αιθιοπίδα». Το αρχαιότερο έπος έθεωρείτο ή «Φορωνίς», που πραγματευόταν τον Κατακλυσμό του Ώγυγος και την αύγη του πολιτισμού επί Ίνάχου και Φορωνέως βασιλέων του Άργους. Άλλο σημαντικό έπος υπήρξε ή «Μινυάς» του Προδίκου, όπου περιγράφονται τὰ κατορθώματα των Μινύων της Βοιωτίας. Ο Κορίνθιος Εὐμηλος έγραψε το έπος «Εὐρωπία», όπου ύμνει τὰ περὶ τῆς άρπαγῆς τῆς Εὐρώπης. Ο Εὐγάμων συνέθεσε την «Τηλεγονία», όπου περιέγραφε την συνέχεια τῆς Ὀδύσσειας και τὰ περὶ Τηλεγόνου (γυιου του Ὀδυσσέα από την Κίρκη). Ο Λακεδαιμόνιος Κινάιθων συνέθεσε τὰ «Οιδιπόδεια» έπη. Ο έπικός ποιητής Πανύαις (που αναφέρεται ως θεός του Ἡροδότου) συνέθεσε σέ νέα μορφή την «Ἡράκλεια», όπου ύμνουσε τους δύο Ἡρακλείς, τον άρχαιο των Ἰδαίων Δακτύλων εκ Κρήτης και τον νεότερο των Μυκηναϊκών Χρόνων. Σημαντικά έπισης υπήρξαν τὰ «Ναυπάκτια Ἔπη» του Καρκίνου, όπου ιστοροῦνταν τὰ περὶ Ἰάσονος, τὰ «Κυκλικὰ Ἔπη», όπως ή «Δευκαλιωνίς» τὰ «Ὀρφικά» και τὰ «Ἀργοναυτικά» του Ὀρφέα, τὰ Ἔπη του Μουσαίου και του Λίνου, τὰ «Κύπρια Ἔπη» του Στασίνου, οί «Νόστοι» κ.λπ. Βλέπουμε εδώ μιὰ ποιητική έκρηξη που συνοδεύει ολόκληρη την Μυκηναϊκή Περίοδο, τῆς οποίας αντίλαλο —και πόσον ήχηρό!— άποτελοῦν ή Ἰλιάδα και ή Ὀδύσεια. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. *Fragm. Graec. Historicum*, Πανσανία «Ἑλλάδος Περιήγησις», καθώς και Ἄ. Τσopanάκη, *Εἰσαγωγή στὸν Ὅμηρο*, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 8-16].

Ἐνὼ όμως για τον Κατακλυσμό του Ώγυγος (ό οποίος, όπως προαναφέραμε, συνέβη επί βασιλείως Φορωνέως του Ἄργους) οί πληροφορίες που έχουν διασωθεῖ είναι αποσπασματικές (και ως εκ τούτου ή χρονολόγηση δύσκολη), για τον επόμενο Κατακλυσμό του Δευκαλίωνος ή αρχαιοελληνική παράδοση είναι πλουσιότατη και άκριβῆς. Σύμφωνα με την αρχαιοελληνική παράδοση λοιπόν, όταν ο Δευκαλίων ήταν βασιλεὺς τῆς Φθίας (=Θεσσαλίας), ο Δίας θέλησε νὰ καταστρέψει τὸ «χάλκειον γένος» και τότε «... πολλὴν ὑετὸν (=δροχή) ἀπ' οὐρανοῦ χέας τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος κατέκλυσεν, ὥστε διαφθαρεῖν πάντας ἀνθρώπους, ὀλίγων χωρὶς οἱ συνέφυγον εἰς τὰ πηλσίον ὑψηλὰ ὄρη...» (Ἀπολλόδωρος, *Ιστορικὴ Βιβλιοθήκη*, Α' VII, 2). Τὸ γεγονός αὐτὸ οἰσθοδόρησε τὸν τότε πολιτισμὸ («... ἐπεὶ δὲ ἀφανίσαι Ζεὺς τὸ χάλκειον ἠθέλησε γένος...» Ἀπολλόδωρος, Α' VII, 2) και συγκλόνησε τους ἀνθρώπους μένοντας για πάντα χαραγμένοι στην μνήμη τους. Εἶναι γνωστόν, ὅτι και παραδόσεις άλλων λαών (*Παλαιὰ Διαθήκη*, Ἔπος τοῦ Γκιλγκαμές κ.λπ.) κάνουν μνεία για κάποιον (έναν) καταστρεπτικὸ κατακλυσμό. Ὅμως ή αρχαιοελληνική παράδοση μόνον κατονομάζει δύο κατακλυσμούς (Ώγυγος και Δευκαλιώνος), ἐνὼ κάνει μνεία και για άλλους πολλούς, που συνέβησαν σ' ἕνα άπροσπέλαστο χρονικά, πανάρχαιο παρελθόν: «πολλῶν οὖν γεγονότων, και μεγάλων κατακλυσμῶν ἐν τοῖς ἐνακισχιλίους ἔτεσι...» (Πλάτων, *Κριτίας*, 111α). (Ἐπίσης ὁ Πανσανίας αναφέρει, ὅτι στην έποχή του σωζόταν ακόμη ὁ τάφος του Δευκαλίωνος στὶς στήλες τοῦ Ὀλυμπίου Διός: βλ. Ἄττικά 18,8).

Οί Ἕλληνες, ως προηγηθέντες χρονικά ὄλων των άλλων λαών τῆς Εὐρώπης και τῆς Ἀνατολῆς, είχαν τὸ προνόμιο νὰ διασώσουν την παράδοση των πολλαπλῶν κατακλυσμῶν, ἀν και, όπως αναφέρει ὁ Πλάτων, ὁ Ἕλληνικὸς Πολιτισμὸς ως ὁ πλέον προηγμένος αποτελοῦσε τὸ πιὸ τραγικὸ θῦμα των κατακλυσμῶν (Πλάτωνος, *Τίμαιος*, 23,α). Τίθεται τώρα τὸ ερώτημα: Μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ χρονολογικά, ἔστω και κατὰ προσέγγιση, ή έποχή που συνέβη ὁ Κατακλυσμός του Δευκαλιώνος; Ἡ ἀπάντηση είναι μάλλον θετική. Ἡ αρχαιοελληνική παράδοση αναφέρει, ὅτι μιὰ συνέπεια τοῦ Κατακλυσμοῦ ήταν ή «διάσταση» των Θεσσαλικῶν ὄρεων Ὀλυμπου και Ὁσσης, ή διάνοιξη τῆς κοίτης τοῦ Πηνειοῦ και των Τεμπῶν και ή διάχυση τῆς Θεσσαλικῆς λίμνης στο Αἰγαῖο: «...τότε δὲ και τὰ κατὰ Θεσσαλίαν ὄρη διέστη...» (Ἀπολλόδωρος, Α, VII, 2 και Ἡρόδ. 7, 129).

Ἔτσι ή «παλαιοτε» Θεσσαλική λίμνη («...τὴν δὲ Θεσσαλὴν λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην...»: Ἡρόδοτος, Ζ, 129) ἔγινε ἀπὸ τότε πεδιάδα. (Σημερινὸ «ἀπομεινάρι» ἐκείνης τῆς ἀπέραντης λίμνης ἀποτελεῖ ή λίμνη Βοιθηίδα). Ἄς σημειωθεῖ, ὅτι ή ἑλληνική γλώσσα διατήρησε την προκατακλυσμαία ὀνομασία τῆς περιοχῆς κι ἔτσι ἐτυμολογώντας την λέξη «Θεσσαλία» (<θεΐσις ἁλὸς = τοποθεσία θαλάσσης) ἀποκαλύπτουμε τὴ γεωλογική κατάσταση τῆς περιοχῆς

όπως ήταν πριν χιλιάδες χρόνια. Πριν πόσες χιλιάδες χρόνια όμως; Η έπιστήμη της Γεωλογίας δεδαιώνει, ότι πράγματι πριν 12-15.000 και πλέον χρόνια η Θεσσαλία ήταν λίμνη και μόνο περί το 9-10.000 π.Χ., στο τέλος της Πλειστόκαινης Περιόδου, απέκτησε ή περιοχή την σημερινή της γεωλογική μορφή (βλ. *Ίστορία Έλληνικού Έθνους*, τ. Α', σ. 12, «Εκδοτική Αθηνών»). Μπορούμε να θεωρήσουμε λοιπόν κατά προσέγγιση το 9.000 π.Χ. ως χρονολογία του Κατακλυσμού του Δευκαλίωνος; Κατά πάσαν πιθανότητα ναι, γιατί προφανώς η αποξήρανση της λίμνης Θεσσαλίας δεν συνέβη «έν μιᾷ νυκτί». Όμως υπάρχουν κι άλλες δύο μαρτυρίες, που συνάδουν με τα παραπάνω: α) η πληροφορία του Πλάτωνος στον «*Τίμαιο*» και τον «*Κριτία*» για τον καταποντισμό της Ἀτλαντίδας μετά το 9000 π.Χ. και β) το λυώσιμο των παγετώνων της Βουρμίας Περιόδου, που διήρκεσε από το 25000 μέχρι το 9000 π.Χ. (βλ. λήμμα «*Παγετών*» εἰς τ. ΙΖ' του ἐγκυκλοπαιδικού λεξικού τοῦ «*ΗΛΙΟΥ*»). Έτσι φαίνεται, ότι περί την 9η χιλιετία π.Χ. οἱ πανάρχαιοι πρόγονοί μας ἔζησαν καὶ κατέγραψαν στήν ἱστορική τους μνήμη τήν μεγάλη φυσική καταστροφή καὶ τήν μετέφεραν πρῶτα ἀπ' ὅλα μέσα στίς λέξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας τους, διατηρώντας ἔτσι προκατακλυσμαῖα γεωγραφικά τοπωνύμια, που διασώζουν πανάρχαιες πληροφορίες γιά τήν γεωλογική μορφή περιοχῶν ὅπως αὐτές ἦταν πρὶν τὸ 9000 π.Χ. σὸν εὐρύτερο Μεσογειακὸ χῶρο.

Ὁ Στράβων γιά παράδειγμα διασώζει τήν πληροφορία, ὅτι ἡ «*κειμένη ὑπὶ τῶν Αἰγαίων*» χώρα (*Αἴγυπτος*) βρισκόταν κάτω ἀπὸ τήν θάλασσα στὰ πανάρχαια χρόνια: «*τὴν τε Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν θαλάττῃ κλύεσθαι μέχρι τῶν ἐλῶν τῶν περὶ τὸ Πηλοῦσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος καὶ τὴν Συρβωνίδα λίμνην...*» (Στράβωνος, *Γεωγραφικά* Α III, 4). Τὸ ἱερό τοῦ Ἀμμωνος Διὸς στήν ὄαση Σίβα (3,5 χιλιόμετρα μέσα στήν ἔρημο), ὅπου πῆγε καὶ προσκύνησε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἦταν κάποτε παραθαλάσσιο. Μάλιστα ὁ Στράβων ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρχαν καὶ ναυάγια καραβιῶν, που τὰ ἔδειχναν οἱ ἱερεῖς στοὺς προσκυνητῆς, καθὼς καὶ κολῶνες μὲ ἑλληνικὲς ἐπιγραφές καὶ ἀνάγλυφα δελφίνια: «*...καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δέικνυσθαι... καὶ ἐπὶ στυλιδίων ἀνακεῖσθαι δελφίνιας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρηναίων θεωρῶν (= ἱερῶν πρέσβειων)...*» (Στράβωνος, *Γεωγραφικά* Α', III, 4). Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ Βοσπόρου (= Πέρασμα τοῦ Βοδιοῦ) συνάδει μὲ τὰ πανάρχαια γεωλογικὰ δεδομένα, που τὸν θέλουν ἰσθμὸ καὶ ὄχι πορθμὸ: «*τὸν Εὐξεινον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμοὺς διάσασθαι καὶ ἀνοῖξει τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον...*» (Στράβωνος, *Γεωγραφικά* Α', III, 4).

Ὁ Διόδωρος Σικελιώτης ἐξ ἄλλου διασώζει τήν πανάρχαια πληροφορία γιά τὴν ὑπαρξὴ κάποιας λίμνης (τῆς λεγόμενης Τριτωνίδας) στήν ἔρημο τῆς Σαχάρας κοντὰ στὸ ὄρος τοῦ Ἀτλαντος (σημ. Μαρόκο;). Τὴν Τριτωνίδα λίμνη προσδιορίζει γεωγραφικὰ ὁ Διόδωρος Σικελιώτης: «*...πλησίον ὑπάρχειν τοῦ περιέχοντος τὴν γῆν ὠκεανοῦ, προσηγορεῖσθαι δ' ἀπὸ τινος ἐμβάλλοντος εἰς αὐτὴν ποταμοῦ Τριτωνος, κεῖσθαι δὲ τὴν λίμνην ταύτην πλησίον Αἰθιοπίας καὶ τοῦ παρὰ τὸν ὠκεανὸν ὄρους, ὃ μέγιστον μὲν ὑπάρχειν τῶν ἐν τοῖς τόποις καὶ προσπεπωκὸς εἰς τὸν ὠκεανόν, ὀνομάζεσθαι δ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀτλанта...*» (Διόδωρος Σικελιώτης, III, 53, 4). (Ἄς σημειωθεῖ ὅτι «Αἰθιοπία» ὀνόμαζαν οἱ Ἕλληνες ὅλη τὴν περιοχὴ τῆς Ἀφρικῆς πέρα ἀπὸ τὸν Τροπικὸ τοῦ Καρκίνου, ὅπως καὶ «Λιβύη» ἔλεγαν ὁλόκληρη τὴν Ἀφρικανικὴ Ἠπειρο).

Οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι μάλιστα ἀναφέρουν, ὅτι καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Μεσογείου ἦταν κάποτε πράγματι μεσόγειος (= μέση γῆ) κι ὄχι θάλασσα: «*καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας (= Γιβραλτάρ) ἐκτραγῆναι πόρον, πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης...*» (Στράβωνος, *Γεωγραφικά* Α', III, 4). Ἐξηγοῦσαν μάλιστα τὸ φαινόμενο μὲ τὴν διαφορὰ ἐπιπέδου ἀνάμεσα στήν Μεσόγειο Θάλασσα καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ, μὲ τεκμήριο τὴν ὑπαρξὴ συνεχοῦς ὑφάλου μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, δείχνοντας ὅτι ἡ ἔξω καὶ ἡ μέσα θάλασσα δὲν ἦταν τὸ ἴδιο πρᾶγμα στὸ παρελθόν: «*καὶ νῦν ἔτι ταινία τις ὑψάλος διατέτακται ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λιβύην (= Ἀφρικῇ), ὥς ἂν μὴ μιᾶς οὐσῆς πρότερον τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτὸς (θαλάττης)...*» (Στράβωνος, *Γεωγραφικά* Α', III, 4).

Εἶναι πράγματι συγκλονιστικὲς οἱ πληροφορίες που διασώζουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς γιά γεωλογικὰ συμβάντα, που ἀνάγονται πρὶν τὸ 10.000 π.Χ. Ἀκόμα πιὸ ἐκπληκτικὸ

εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα μὲ τὰ γεωγραφικά τοπωνύμιά της διασώζει προκατακλυσμαῖες πληροφορίες ἔτσι, ὥστε σήμερα, ἐτυμολογώντας κάποιες λέξεις, ἀποκρυπτογραφούμε ἓνα πανάρχαιο παρελθόν, πού συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὰ πορίσματα τῆς Γεωλογίας καὶ τῆς Παλαιοντολογίας. (Π.χ. «σάμος» στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά σημαίνει ἀμώδης λόφος πλησίον τῆς ἀκτῆς· πράγματι κάποτε ἡ νῆσος Σάμος ἦταν ἐνωμένη μὲ τὴν ἀπέναντι μικρασιατικὴ ἀκτὴ· «Αἰγαῖον Ὅρος» – βλ. *Θεογονία*, 484 – σημαίνει τὸ βουνό μὲ τὰ πολλὰ κατσίκια/αἰγες· ὅλοι γνωρίζουμε ἀπὸ τὰ σχολικά μας θρανία γιὰ τὴν χέρσο γῆ τῆς Αἰγιῆδας, πού πολὺ πρὶν τὸ 10.000 π.Χ. ἐκάλυπτε τὸν χῶρο, ὅπου δρῖσκονται σήμερα τὰ γαλανὰ νερά τοῦ Αἰγαίου). Ὡστόσο οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι δὲν μᾶς μεταδίδουν μόνον γεωγραφικὲς καὶ γεωλογικὲς πληροφορίες τῆς προκατακλυσμαῖας ἐποχῆς· καὶ οἱ ἀστρονομικὲς τους γνώσεις μᾶς ἀφήνουν ἀναυδους: «ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεωγραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαιροειδῆ καὶ θάπερ καὶ τὸν Κόσμον (= σύμπαν)...» (Στράβων, *Γεωγραφικά* Β' II, 1). Εἶναι γνωστὴ ἄλλωστε ἡ μέτρηση τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τὸν Ἑρατοσθένη – πού συμφωνεῖ ἐκπληκτικά καὶ μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα: «...τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δεικνύται κατὰ τὴν ὑπ' Ἑρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων...» (Στράβων, *Γεωγραφικά* Β', II, 2). Γιὰ τὴν σφαιρικότητα τοῦ σύμπαντος ὁμιλεῖ καὶ ὁ Πλάτων: «...ἓνα ὅλον... τέλειον καὶ ἀγέρῳ καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτῆνατο. σχῆμα δὲ ἔδωκεν αὐτῷ... σφαιροειδές, ἐκ μέσου πάντῃ πρὸς τὰς τελευτὰς ἴσον ἀπέχον, κυκλωτερές αὐτὸ ἐτορνεύσατο...» (Πλάτων, *Τίμαιος*, 33 b). Ὁ Ἑρατοσθένης ὅμως, περισσότερο ἴσως πληροφορημένος, διορθώνει τὸν Πλάτωνα, λέγοντας ὅτι τὸ σύμπαν καὶ ἡ γῆ δὲν ἔχουν τέλειο σφαιρικὸ σχῆμα, σὰν νὰ ἔχουν βγεῖ ἀπὸ τόρνο, ἀλλὰ ἐλλειπτικὸ μὲ κάποιες ἀνωμαλίες: «...σφαιροειδὴς ἡ σύμπασα, οὐχ ὡς ἐκ τόρνον δέ, ἀλλ' ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας...» (Στράβων, *Γεωγραφικά* Α', III, 3). [Σημείωση: Τί κρῖμα, πού ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν μεγίστων ἀρχαίων Ἑλλήνων γεωγράφων καὶ ἀστρονόμων, τοῦ Ἑρατοσθένη, τοῦ Στράβωνος, τοῦ Ποσειδωνίου, τοῦ Ἰππάρχου κ.λπ., δὲν ἔχουν σωθεῖ παρὰ σπαράγματα, κι αὐτὰ μέσα στὰ «*Γεωγραφικά*» τοῦ Στράβωνος. Πόσον ἄργησε πράγματι, νὰ διαλύσει τὰ σκότῃ τοῦ Μεσαίωνα ἡ Ἀναγέννηση τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ἐπιστημῶν μέσα ἀπ' τὶς φλόγες τῆς Ἱερᾶς Ἐξέτασης καὶ τὶς λογοκλοπὲς τοῦ Γαλιλαίου καὶ τοῦ Κοπέρνικου...].

Ἀπ' ὅλες ὅμως τὶς καταπληκτικὲς πληροφορίες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων (πού μέσα ἀπὸ τὰ ἔργα τους προσπαθοῦν νὰ διασώσουν κάποιες γνώσεις ἐνὸς πολιτισμοῦ πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος) εἶναι μερικές, πού ὄντως κλονίζουν ἐκ βάθρων τὴν σημερινὴ ἱστορικὴ μας ἀντίληψη: ὁ Πλάτων ἀναφέρει, ὅτι ἡ σημαντικότερη «ἀστρονομικὴ» μεταβολὴ στὴ γῆ εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσης τοῦ Ἥλιου – πού σήμερα μόνον μὲ τὴν θεωρίαν τῆς Ἀλλαγῆς τῶν Πόλων τῆς Γῆς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ: «τὸ περὶ τῆς μεταβολῆς δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀστρον., ὡς ἄρα ὅθεν μὲν ἀνατέλλει νῦν, εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον ἐδύετο, ἀνέτελλε δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου...» (Πλάτων, *Πολιτικός* 269 a). Τὴν σίγουρα προκατακλυσμαῖα αὕτῃ γνώση ὁ Πλάτων προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐξηγήσει μὲ τὰ παρακάτω περιεργὰ λόγια: «...τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τότε μὲν ἐφ' ἧ νῦν κυκλεῖται φέρεσθαι, τότε δ' ἐπὶ τὰναντία...» (*Πολιτικός* 270 b). Ὅμως καὶ ὁ Δημόκριτος μεταφέρει συγκλονιστικὲς γνώσεις, πού μόνον ὡς πληροφορίες ἀπὸ κάποιον ἀνεπτυγμένον προκατακλυσμαῖο πολιτισμὸ (τοῦ ὁποῖου «σημειώσεις» ἐσώθησαν στὰ Μαντεῖα, τὰ Μουσεῖα καὶ τὰ Μυστήρια) μπορεῖ νὰ ἐξηγηθοῦν. Ὁ Δημόκριτος λοιπὸν μιλά γιὰ «ἀπείρους δ' εἶναι κόσμους καὶ μεγέθει διαφέροντας· ἐν τισὶ δὲ μὴ εἶναι ἥλιον μηδὲ σελήνην, ἐν τισὶ δὲ μεῖζω τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἐν τισὶ πλείω...» (Δημόκριτος, DK 68a 40). Καὶ ὁ Ἀναξαγόρας συμπληρῶνει λέγοντας, ὅτι σ' αὐτοὺς τοὺς κόσμους «ἀνθρώποισιν εἶναι, καὶ πόλεις συνφκημένας καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἡλιόν τε αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν...» (Fragm. 4, Σιμπλ. *Φυσ.* 35,3). (Γιὰ τὶς ἐπιστημονικὲς –ἀστρονομικὲς κυρίως– πληροφορίες τῶν Προσωκρατικῶν βλ. H. Diels - W. Kranz, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, 1954 καὶ G. Kirk - J. Raven - M. Schofield, *Οἱ Προσωκρατικοὶ Φιλόσοφοι*, Μ.Ι.Ε.Τ. Ἀθήναι 1990).

Καταπληκτικὲς εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ πληροφορίες τῶν ἀρχαίων συγγραφέων γιὰ τὰ πανάρχαια ταξίδια τῶν Ἑλλήνων στοὺς Ὑπερβορείους, στὴ νῆσο Ἀτλαντίδα (ἢ Ἑσπερία, κατὰ τὸν Διόδωρο Σικελιώτη), στὴν Ἱέρνη (σημ. Ἰρλανδία), στὴν Παγχαία (σημ. Κεϋλάνη;) καὶ τὸ Ἴμαον

ὄρος (σημ. 'Ιμαλαΐα). Οἱ πληροφορίες εἶναι πράγματι ἀνεξάντλητες· ἐνδεικτικά ἀναφέρουμε μόνο τὴν περιγραφή τῆς νήσου Θούλης τῶν 'Υπερβορείων (σημ. 'Ισλανδία ἢ Νορβηγία;) ἀπὸ τὸν Διόδωρο Σικελιώτη, ὅπου διαβάζουμε τὸ ἐξῆς ἐκπληκτικό: «*φασὶ δὲ καὶ τὴν σελήνην ἐκ ταύτης τῆς νήσου φαίνεσθαι παντελῶς ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς γῆς καὶ τινὰς ἐξοχὰς γεώδεις ἔχουσαν ἐν αὐτῇ φανεράς*» (II, 47,5). [Μετάφραση: λένε, ὅτι ἡ σελήνη φαίνεται ν' ἀπέχει ἐλάχιστα ἀπὸ τὴν γῆ σ' αὐτὸ τὸ νησί, ἔτσι ὥστε νὰ φαίνονται καὶ μερικὲς χωμάτινες προεξοχές (λόφοι/βουνά) τῆς ἐπιφανείας (τῆς σελήνης)]. Πρέπει νὰ ὑπενθυμίσουμε ἐδῶ, ὅτι οἱ μετακατακλυσμιαῖοι ἀρχαιοέλληνες, ἀπὸ τὸν Μίνωα καὶ τὸν 'Ιάσονα μέχρι τὸν 'Οδυσσεά, τὸν 'Ηρακλῆ καὶ τὸν Μέγα 'Αλέξανδρο, ὅλοι εἶχαν τὴ συνείδηση ὅτι στὰ ἐξερευνητικά, θαλάσσια ἢ χειρσαῖα, ταξίδια τοὺς ἰχθυλοτοῦσαν τὰ θήματα τῶν προγόνων τοὺς Διογενῶν, πού ἐδρᾶσαν στὴν Οἰκουμένη πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος. Εἰδικὰ πολλές ἐνέργειες τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου (ταξίδι στὴν 'Οασὶ Σίβα, Βακτριανή, 'Ινδική κ.λπ.) μόνον ὡς «μυμήσεις» τῶν πανάρχαιων αὐτῶν ταξιδιῶν τῶν Διογενῶν μποροῦν νὰ ἐρμηνευθοῦν. (Βλ. J. Bury - R. Meiggs, *Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας*, Ἀθήναι 1992, σ. 753).

'Ομοίως καὶ οἱ 'Αργοναῦτες μὲ τὰ πολλαπλὰ ταξίδια τοὺς – ἢ Ἀργῶ ταξίδεψε καὶ στὸν Ἀτλαντικό Ὠκεανὸ καὶ ὄχι μόνον στὸν Εὐξείνιο Πόντο: «...*νήσοισιν 'Ιερνίσιν (= 'Ιρλανδία) ἄσσον (= πλησίον) ἴκωμαι ...αὐ' πέλαγός κεν' Ἀτλαντικὸν ἐκτὸς ἴκωμαι...*» ('Ορφεύς, *Ἀργοναυτικά*, 1160-1188) – καὶ οἱ 'Αργοναῦτες λοιπόν, τὰ θαλάσσια θήματα τῶν παναρχαίων Διογενῶν προσπαθοῦσαν ν' ἀναδιώκουν, ὅπως καὶ ἀργότερα τὸ ἴδιο ἔκαμε κατὰ πάσαν πιθανότητα καὶ ὁ 'Οδυσσεάς. (Περὶ τῶν πολλαπλῶν ταξιδιῶν τῶν 'Αργοναυτῶν βλ. Οἱ Kern, *Orphicorum Fragmenta*, Berlin 1922, Quant G., *Orphic Hymni*, Berlin, 1962, 'Ι. Δ. Πασσᾶ, *Τὰ Ὀρφικά*, ἔκδ. ἐγκυκλ. «Ἡλίου», Ἀθήναι 1985).

'Η ἀνάμνηση γι' αὐτὸν τὸν λαμπρὸ προκατακλυσμιαῖο πολιτισμὸ ἦταν ζῶσα καὶ δυνατὴ ἀκόμα καὶ μέχρι τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, γι' αὐτὸ πολλοὶ τυχοδιώκτες τῆς ἐποχῆς ἔψαχναν γιὰ καταποντισμένες πόλεις στὸ Αἰγαῖο καὶ προκατακλυσμιαίους θησαυροὺς, ὅπως ἀναφέρει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (80-20 π.Χ.), ὅταν λέει γιὰ τὶς συμφορὰς πού ὑπέστη τὸ Βόρειο Αἰγαῖο, καὶ εἰδικὰ ἡ Σαμοθράκη, μὲ τὸν Κατακλυσμὸ πού συνέβη, ὅταν ἔσπασαν τὰ στενὰ («*Κυανὰς Πύλαις*») τοῦ Βοσπόρου: «*οἱ δὲ Σαμοθρακεῖς ἱστοροῦσι πρὸ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις γενομένων κατακλυσμῶν ἕτερον ἐκεῖ μέγαν γενέσθαι, τὸ μὲν πρῶτον τοῦ περὶ τὰς Κυανέας στόματος ραγέντος, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ 'Ελλησπόντου· τὸ γὰρ ἐν τῷ Πόντῳ πέλαγος λίμνης ἔχον τάξιν μέχρι τοσούτου πεπληρῶσθαι διὰ τῶν εἰσρέοντων ποταμῶν, μέχρις ὅτου διὰ τὸ πᾶθος παρεκχυθὲν τὸ ρεῦμα λάθρως ἐξέπεσεν εἰς τὸν 'Ελλησπόντον καὶ πολλὴν μὲν τῆς Ἀσίας τῆς παρὰ θάλατταν ἐπέκλυσεν, οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς ἐπιπέδου γῆς ἐν τῇ Σαμοθράκῃ θάλατταν ἐποίησε· καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τοῖς μεταγενεστέροις καιροῖς ἐνίοις τῶν ἀλιέων ἀνεσπακῆναι τοῖς δικτύοις λίθινα κιονόκρανα, ὡς καὶ πόλεις κατακεκλυσμένων...*» (Διόδωρος, Σικελιώτης, V, 47, 4-5). [Μετάφραση: οἱ Σαμοθρακεῖς ἱστοροῦν, ὅτι πρὶν τοὺς κατακλυσμοὺς πού ἔγιναν στοὺς ἄλλους (λαοὺς), ἔγινε ἐκεῖ (στὸ Βόρειο Αἰγαῖο) ἄλλος μεγάλος (κατακλυσμὸς), τὴν πρώτη φορὰ ὅταν διεσπάγη τὸ στενὸ στὶς Κυανὲς Πύλες (Βόσπορος) καὶ τὴν ἄλλη φορὰ (ὅταν ἔγινε τὸ ἴδιο) στὸν 'Ελλησπόντο. Τὸ πέλαγος πού βρῖσκεται στὸν (Εὐξείνιο) πόντο, πού εἶχε τότε σχῆμα λίμνης, τόσο γέμισε ἀπὸ τοὺς εἰσρέοντες ποταμοὺς, ὥστε ὑπερπληρώθη τὸ ρεῦμα τῶν ὑδάτων καὶ μὲ δύναμη ξεχύθηκε στὸν 'Ελλησπόντο καὶ πλημμύρισε πολλὰ παραθαλάσσια μέρη τῆς Ἀσίας καὶ ὄχι λίγη γῆ τῆς Σαμοθράκης τὴν μετέβαλε σὲ θάλασσα. Γι' αὐτὸ καὶ στοὺς μεταγενέστερους καιροὺς μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ψαράδες ἔχουν ἀνασύρει μὲ τὰ δίχτυα τοὺς λίθινα κιονόκρανα, ἀκόμα καὶ καταποντισμένες πόλεις...].

Αὐτὸν τὸν προκατακλυσμιαῖο πολιτισμὸ θὰ προσπαθήσουμε νὰ ψηλαφήσουμε μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ἀναγόμενοι σὲ μιὰν ἀπροσπέλαστη χρονολογικὰ ἐποχὴ τόσοσιν πανάρχαια, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνῃ τῶν Διογενῶν «θεῶν» μέχρι τὸν Ἀλέξανδρο τὸν Μακεδόνα «*ἐτὼν εἶναι μυριάδας τέσσερας καὶ ὀκτακισχίλια ὀκτακόσια ἐξήκοντα τρία (= 48.863), ἐν οἷς ἡλίον μὲν ἐκλείψεις γενέσθαι τριακοσίας ἐβδομήκοντα τρεῖς (= 373) καὶ σελήνην δὲ ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο (= 832)...*» (Διογένης Λαέρτιος, *Βίοι καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκίμησάντων*, I, ἔκδ. LOEB, R.D. Hicks, New introduction by H.S. Long).

Γ. Ο ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ

Πρὶν ἀπὸ 140.000.000 χρόνια (ὅταν ὁλόκληρος ὁ πλανήτης Γῆ εἶχε περίπου τὴν μορφή μᾶς «Πανθάλασσης») «μιά γιγαντιαία ἀνοδική ὁρογενετική κίνηση ἀνύψωσε ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τὴν λεγομένη Πελαγονική ὁροσειρά, μιὰ στενὴ ζώνη ξηρᾶς ποὺ περιλαμβάνει τὴν βορειότερη Μακεδονία (Πελαγονία), τὸν Ὀλυμπο, τὴν ἀνατολικὴ Θεσσαλία καὶ τὴν δόρεια Εὐδοία. Προέκταση τῆς ὁροσειρᾶς αὐτῆς θεωρεῖται ἡ λεγομένη Ἀττικοκυκλαδικὴ μάζα: ἡ Ἀττική, ἡ νότιος Εὐδοία καὶ τὰ περισσότερα νησιά τῶν Κυκλάδων. Πρὶν ἀπὸ 35 περίπου ἑκατομμύρια χρόνια, ὅταν ἡ τάφος τῆς Πίνδου εἶχε πιά γεμίσει ἀπὸ ἰζήματα, σημειώνονται νέες κοσμογονικὲς ἀναστατώσεις στὰ ἔγκατα τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ πανίσχυρη ἀνοδική ὥθηση πτυχώθηκαν τὰ ὑλικά τῆς τάφου καὶ ἀνυψώθηκαν σχηματίζοντας τὴν ἐπιβλητικὴ ὁροσειρὰ τῆς Πίνδου. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν ἀλπικῶν πτυχώσεων, ὅταν ἀναφαίνονται οἱ ὑψηλότεροι ὄρεινοὶ ὄγκοι τῆς γῆς, οἱ Ἀλπεῖς, τὰ Πυρηναῖα, τὰ Ἰμαλαῖα... Ἐτοί ἀναδύθηκε ἀπὸ τὰ θαλάσσια βάθη ἡ Αἰγαῖς σὰν ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετη μᾶζα ξηρᾶς, ποὺ ἐκάλυπτε περίπου τὸν σημερινὸ ἑλληνικὸ χώρο, ἀπὸ τὸ Ἰόνιο ὡς τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ τὰ νότια τῆς Κρήτης...» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους», τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν», τ. Α', σ. 10-11). Αὐτὸς ἦταν ὁ χώρος τῆς Πολιτείας τῶν Ἑλλήνων «θεῶν», ἡ Αἰγίδα, ποὺ μὲ κέντρο τὸν «αἰγλήεντα» Ὀλυμπο ἀπέτελεσε τὸ λίκνο τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ ὡς ἡ **πρώτη** ἀναδυθεῖσα γεωλογικὴ περιοχὴ 100 περίπου ἑκατομμύρια χρόνια πρὶν ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα μέρη τῆς ὑδρογείου. Στὴν πρώτη χέρσο γῆ ποὺ ἀναδύθηκε ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ εἶδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀναπτύχθηκε (μέσα στὴν ἀέναντη ροὴ ἑκατομμυρίων ἐτῶν) ἡ ζωὴ, μὲ ἀποκορύφωμα τὰ πρῶτα ἔχνη ἀνθρώπινου οἰκιστικοῦ πολιτισμοῦ στὴν Θεσσαλικὴ καὶ Μακεδονικὴ γῆ πρὶν ἀπὸ 100.000 χρόνια (βλ. Milojic V., Boessneck J., Jung D., Schneider, H., *Paläolithikum um Larissa in Thessalien*, Beiträge zur Ur und Frühgeschichtlichen Archäologie des Mittelmeer – Kulturraumes, v. I, Bonn, 1965).

Ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκείνης τῆς ἀπροσδιόριστης χρονολογικῆς ἐποχῆς (πάντως ἀρχετὰ πρὶν τὸ 9/10-12.000 π.Χ., ποὺ τελειώνει ἡ Πλειστόκαινος καὶ ἀρχίζει ἡ Ὀλόκαινος γεωλογικὴ περίοδος) ὑπῆρξε ὁ βασιλεὺς Οὐρανός, ὁ πατέρας τοῦ Κρόνου καὶ πάππος τοῦ Δία (Ἡσίοδος, *Θεογονία*, Ἀπολλόδωρος, *Διόδωρος Σικελιώτης* κ.λπ.). Ὁ Οὐρανὸς ὑπῆρξε ὁ πρῶτος (σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀτλάντων, ὅπως τὴν διασώζει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης) ποὺ «τοὺς ἀνθρώπους σποράδην οἰκοῦντας συναγαγεῖν εἰς πόλεις περιόλον, καὶ τῆς μὲν ἀνομίας καὶ τοῦ θηριώδους βίου παῦσαι τοὺς ὑπακούοντας, ἐυρόντα τὰς τῶν ἡμέρων καρπῶν χρειαίας καὶ παραθέσεις καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων οὐκ ὀλίγα κατακτήσασθαι δ' αὐτὸν καὶ τῆς οἰκουμένης τὴν πλειότητα, καὶ μάλιστα τοὺς πρὸς τὴν Ἑσπέραν καὶ τὴν Ἀρχτον τόπους· τῶν δὲ ἄστρον γενόμενον ἐπιμελὴ παρατηρητὴν πολλὰ προλέγειν τῶν κατὰ τὸν κόσμον μελλόντων γίνεσθαι· εἰσηγήσασθαι δὲ τοῖς ὄχλοις τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου κινήσεως, τοὺς δὲ μῆνας ἀπὸ τῆς τῆς σελήνης (κινήσεως), καὶ τὰς κατ' ἔτος ἑκάστον ὥρας διδάξαι. διὸ καὶ τοὺς πολλούς, ἀγνοοῦντας μὲν τὴν τῶν ἄστρον αἰώνιον τάξιν, θανμάζοντας δὲ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς προορήσεις, ὑπολαβεῖν τὸν τούτων εἰσηγητὴν θείας μετέχειν φύσεως, μετὰ δὲ τὴν ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῦ μετάστασιν διὰ τε τὰς εὐεργεσίας καὶ τὴν τῶν ἄστρον ἐπίγνωσιν ἀθανάτους τιμὰς ἀπονεῖμαι μεταγαγεῖν δ' αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπὶ τὸν κόσμον... πρὸς τὸν αἰῶνα βασιλέα τῶν ὄλων αὐτὸν ἀναγορεύσαντας» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 56, 3-5). [Μετάφραση: τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἦσαν σκόρπιοι, τοὺς συγκέντρωσε σὲ περιτειχισμένη πόλη καὶ ὑποχρέωσε τοὺς ὑπηκόους του νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν ἀνομία καὶ τὸν ζώδην βίον· ἀνακάλυψε τὴ χρῆσιν τῶν καλλιεργημένων καρπῶν, τοὺς ἔμαθε πῶς νὰ τοὺς ἀποθηκεύουν καὶ ἄλλα χρήσιμα πράγματα, ὅχι λίγα. Κατάκτησε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς οἰκουμένης ἰδιαίτερα τὶς χώρες πρὸς τὴ Δύση καὶ τὸ Βορρᾶ. Ἐγίνε ἕνας προσεκτικὸς παρατηρητὴς τῶν ἄστρον καὶ προέλεγε πολλὰ πράγματα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν στὸν κόσμον. Αὐτὸς εἰσήγαγε στὸ λαὸ τὸ ἔτος μὲ δάση τὴν κίνηση τοῦ ἡλίου καὶ τοὺς μῆνες μὲ δάση τὴν κίνηση τῆς σελήνης. Τοὺς ἔμαθε ἐπίσης καὶ τὶς ἐποχὲς τοῦ ἔτους. Γι' αὐτὸ καὶ πολλοί, ποὺ ἀγνοοῦσαν τὴν αἰώνια τάξιν τῶν ἄστρον καὶ ἔμεναν κατάπληκτοι ἀπ' τὴν ἐπαλήθευση τῶν προορησέων του, ἐνόμισαν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ποὺ εἰσήγαγε ὅλ' αὐτὰ ἦταν θεὸς (κατὰ λέξιν: μετεῖχε τῆς θείας φύσεως), κι ὅταν ἔφυγε ἀπ' τὸν κόσμο, τοῦ ἀπέ-

νειμαν τιμές θεοῦ γιὰ τίς εὐεργεσίες του καί τίς ἀστρονομικές του γνώσεις. (Ἐπίσης) μετέφεραν τὸ ὄνομά του (γιὰ ὅλους τοὺς παραπάνω λόγους) στὸν (οὐράνιο) θόλο (κατὰ λέξιν: στὸ Σύμπαν)... καί τὸν ἀναγόρευσαν στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα Βασιλέα τοῦ Σύμπαντος]. Τὴν μνήμη τοῦ πρώτου Ἑλλήνα κοσμοκράτορα Οὐρανοῦ (ποῦ με ἀφετηρία τὸν Ὀλυμπο ἐκπολίτισε τὴν Οἰκουμένη) διατήρησαν στὶς παραδόσεις του καί ἄλλοι λαοί, ὅπως οἱ Βαβυλώνιοι με τὸ ὄνομα Anu, οἱ Κινέζοι σὰν Tsang-Ti (= Βασιλεὺς Οὐρανός), οἱ προκολομβιανοὶ Ἑρυθρόδερμοι ὡς Urakan κ.λπ.

Μετὰ τὸν βασιλέα Οὐρανὸ τὴν ἐξουσία ἔλαβε ὁ γυιὸς του Κρόνος, ὁ Βῆλος ἢ Baal κατὰ τὴν Μεσοποταμιακὴ παράδοση. (Τὶς κραυγαλέες ὁμοιότητες τῶν Ἀνατολικῶν παραδόσεων, ποὺ παραπέμπουν στὴν ἀρχαιοελληνικὴ παράδοση τῆς Ἐποχῆς τῶν θεῶν Οὐρανοῦ, Κρόνου καί Δία, μπορεῖ νὰ διαπιστώσει ὁ οἰοσδήποτε μελετητὴς τῶν δυὸ παραδόσεων Ἑλλάδος καί Μεσοποταμίας. Γιὰ πληροφορίες βλ. *Ancient Near Eastern Texts relating to the Old Testament*, J.B. Pritchard, Princeton, 1969. Τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸ ποιά παράδοση προηγείται καί ἐπηρεάσε τίς ἄλλες, λύνεται εὐκολα, ἂν σκεφτοῦμε τὸ ποίος λαὸς εἶχε τότε τὴν δυνατότητα νὰ ταξιδεύει διὰ θαλάσσης καί νὰ μεταδίδει τίς ιδέες του στὴν Οἰκουμένη. Γιὰ τὴν πρώτη προϊστορικὴ ναυσιπλοία στὸν Κόσμο, περὶ τὴν 7η χιλιετία π.Χ., βλέπε Jacobsen T., *17.000 years of Greek Prehistory*, «Scientific American», 234, 1976, 76).

Ὁ Οὐρανὸς σύμφωνα με τὴν παράδοση παντρεύτηκε πολλὲς γυναῖκες καί ἄφησε πολλοὺς ἀπογόνους, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν ἀπὸ τὴν Τιταΐα, γι' αὐτὸ ὀνομάστηκαν τιτάνες. «*Τὴν δὲ Τιταΐαν σῶφρονα οὖσαν καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίαν γενομένην τοῖς λαοῖς, ἀποθεωθῆναι μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὸ τῶν εὐπαθόντων Γῆν μετονομασθεῖσαν*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 57, 2). Ἀπὸ τίς θυγατέρες τοῦ Οὐρανοῦ οἱ σπουδαιότερες ἦσαν ἡ Βασίλεια καί ἡ Ρέα. Ἡ Βασίλεια στὴ συνέχεια παντρεύτηκε τὸν Ὑπερίωνα καί κυβέρνησε με σφροσύνη τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ὑπερίωνα ἡ βασιλεία τοῦ Οὐρανοῦ μοιράστηκε ἀνάμεσα στοὺς γιουὺς του Ἄτλαντα καί Κρόνο. Αὐτὰ ἐξιστορεῖ ἡ παράδοση τῶν Ἀτλάντων, ποὺ μεταφέρει στὸ 3ο τοῦ βιβλίου ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης. «*Τούτων δὲ τὸν μὲν Ἄτλαντα λαχεῖν τοὺς παρά τὸν Ὀκεανὸν τόπους καὶ τοὺς τὰ λαοὺς Ἀτλαντίους ὀνομάσαι... φασὶ δ' αὐτὸν τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν ἐξακριβῶσαι καὶ τὸν σφαιρικὸν λόγον εἰς ἀνθρώπους πρώτων ἐξενεγκεῖν ἀφ' ἧς αἰτίας δοῦναι τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπὶ τῶν Ἀτλαντος ὤμων ὀχεῖσθαι, τοῦ μύθου τὴν τῆς σφαίρας εὑρεσιν καὶ καταγραφὴν αἰνιττομένην*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 60, 1-2). Ὅμως ἡ ἐλλαδικὴ παράδοση μιλᾷ γιὰ ἕναν ἀποτρόπαιο τρόπο ἀνόδου στὸ θρόνο τοῦ Κρόνου, μετὰ ἀπὸ τὸν εὐνοχισμό (καὶ κατὰ μερικοὺς τὸν θάνατο) τοῦ βασιλέα Οὐρανοῦ. «*...Κρόνος ἀποτεμὼν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς εἰς τὴν θάλασσαν ἀφίησιν*» (Ἀπολλόδωρος, *Βιβλιοθήκη* Α, 1, 4). Ὅμοια διδάσκει καί ἡ *Θεογονία* (180-182) ἀλλὰ καί ἡ χεττιτικὴ παράδοση (βλ. πλάκα Κουμαρμπί, Gurney, *The Hittites*, 190-192, H.G. Güterbock, *Kumarbi*, Ζυρίχη 1946).

Τέλος ὁ βασιλεὺς Κρόνος δὲν ἄφησε καλὴ ἐντύπωση στὴν ἀνθρώπινη μνήμη γιὰ τὰ ἔργα του, ποὺ τὰ χαρακτηρίζε ἀσέβεια καί πλεονεξία. Ὑπῆρξε κι αὐτὸς θαλασσοκράτορας καί κοσμοκράτορας «*τὸ σύνολον ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν τόποις συστήσασθαι τὴν βασιλείαν παρὰ πᾶσι δὲ φρουραῖς διακατέχειν τὰς ἀκροπόλεις καὶ τοὺς ὀχυροὺς τῶν τόπων ἀφ' οὗ δὴ μέχρι τοῦ νῦν χρόνου κατὰ τὴν Σικελίαν καὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν νεύοντα μέρη πολλοὺς τῶν ὑψηλῶν τόπων ἀπ' ἐκείνου Κρόνια προσαγορεύεσθαι*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 61, 3). Ὁ Κρόνος, ποὺ «*τῶ Ὀλύμπῳ Τιτάνων ἦννασεν*», ἔλατρευτο ἀπὸ πολλοὺς λαοὺς, ἰδιαιτέρως τοὺς Σημιτικούς, ποὺ τιμοῦσαν τὴν ἐβδόμη (τελευταία) ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, τὴν Ἥμέρα τοῦ Κρόνου (*Saturday*/Σάββατον). Ἡ παράδοση τῶν Ἀτλάντων ἀναφέρει, ὅτι οἱ ἀνθρωποὶ ξεσηκώθηκαν κατὰ τῆς Κρόνιας τυραννίας με ἡγέτη τὸν (λαθραίως γεννηθέντα ἐν Κρήτῃ) γυιὸ τοῦ Δία. Τότε ξέσπασε ἕνας ἀγριότατος παγκόσμιος πόλεμος μεταξὺ Κρόνου καί Δία, ποὺ ἔμεινε χαραγμένος στὴν ἀνθρώπινη μνήμη ὡς Τιτανομαχία (*Θεογονία* 617-885, Ἀπολλόδωρος, Α', II, 1), πιθανῶς ὁ πρώτος «παγκόσμιος πόλεμος».

Εἵναι ἡ γνωστὴ ἢ περιπετειώδης γέννηση τοῦ Διὸς στὴν Κρήτη, ὅπου εἶχε καταφύγει ἡ Ρέα (ἐπειδὴ ὁ Κρόνος σκότωνε τὰ παιδιά του, γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν ἐπαληθευση τοῦ χρησμοῦ τοῦ λέγοντος «*ὑπὸ παιδὸς ἰδίου τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθήσεσθαι*»). Τότε ἡ Ρέα «*παραγίγνεται μὲν εἰς*

Κρήτην, όπηνίκα τόν Δία έγκυμονούσα έτύγχανε, γεννᾶ δέ έν άντρω τής Δίκτης Δία και τοῦτον μέν δίδωσι τρέφεσθαι Κούρησι... οί δέ Κούρητες ένοπλοι έν τῷ άντρω τὸ θρέφος φυλάσσοντες τοίς δόρασι τās άσπίδας συνέκρουον, έν: μή τής τοῦ παιδός φωνής ὁ Κρόνος άκούση...» (Απολλόδωρος, Βιβλιοθήκη, Α, Ι, 6-7). Άλλά ποιοί ήσαν οί Κούρητες; Η άρχαία έλληνική παράδοση άναφέρει, ότι «πρώτοι τοίνυν τών είς μήμην παραδεδομένων ώκησαν τής Κρήτης περι τήν Ίδην οί προσαγορευθέντες Ίδαίοι Δάκτυλοι... (ούτοι) παραδέδονται τήν τε τοῦ πυρός χοήσιν και τήν τοῦ χαλκοῦ και σιδήρου φύσιν έξευρείν... και τήν εργασίαν δι' ής κατασκευάζεται...» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 64, 3-5). Ένας άπ' αὐτούς τοὺς Ίδαίους Δακτύλους (πού παραπέμπουν χρονολογικά σέ προ-νεολιθικές περιόδους) υπήρξε και ὁ άρχαίος Ήρακλῆς, ὁ ίδρυτής τών Όλυμπιακῶν άγώνων. Σύμφωνα μέ τήν άρχαία παράδοση υπήρξαν πολλοί Ήρακλείς άπ' αὐτούς οί σημαντικότεροι ήσαν δύο, ὁ άρχαίος, έκ τών Ίδαίων Δακτύλων και ὁ νεώτερος, ὁ γυιός τής Άλκμήνης, πού έξησε μιᾶ γενιά πρίν τά Τρωϊκά. Ὁ άρχαίος Ήρακλῆς, ὁ δράσας προφανώς σέ προ-νεολιθικά χρόνια, «καθαράν τήν γήν τῶν θηρίων έποίησεν». Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης μάλιστα παραδίδει, ότι ὁ άρχαίος Ήρακλῆς (έκ τών Ίδαίων Δακτύλων) έξησε «έτη καταριθμεῖσθαι πλείω τῶν μυρίων (=10.000) ...όμοίως δέ τό τε ρόπαλον και τήν λεοντήν τῷ παλαιῷ πρέπειν Ήρακλεῖ διά τό κατ' εκείνους τοὺς χρόνους μήπω τῶν ὅλων εύρημένων τοὺς ανθρώπους τοίς μέν ξύλοις άμύνεσθαι τοὺς άντιταττομένους, ταίς δέ δοραίς τῶν θηρίων σκεπασθηρίοις ὅπλοις χρῆσθαι...» (Διόδωρος Σικελιώτης, Ι, 24, 3). Ὁ νεώτερος Ήρακλῆς τῶν Μυκηναϊκῶν Χρόνων έξησε 10.000 χρόνια άργότερα άπό τόν άρχαίον Ήρακλῆ τῶν Ίδαίων Δακτύλων, και μετονομαζόμενος άπό «Άλκαίος» σέ «Ήρακλῆ» προσπάθησε μέ άνάλογους άθλους νά μιμηθεῖ τήν δόξα τοῦ άρχαίου Ήρακλῆ: «τόν δ' έξ Άλκμήνης γενόμενον ύστερον πλείοσιν έτεσιν ἢ μυρίοις Άλκαίον έκ γενετῆς καλούμενον, ύστερον Ήρακλέα μετονομασθῆναι... τήν αὐτήν έξηλωκώς προαίρεισιν Ήρακλεῖ τῷ παλαιῷ τήν εκείνου δόξαν άμα και προσηγορίαν έκληρονόμησε» (Διόδωρος Σικελιώτης, Ι, 24, 4).

Υστερα άπό τοὺς Ίδαίους Δακτύλους ἡ άρχαία παράδοση ίστορεῖ τοὺς Κούρητες, πού μεγάλωσαν τόν Δία. Οί Κούρητες ήσαν άπόγονοι τῶν Ίδαίων Δακτύλων και κατοικοῦσαν σέ «συνδένδρους και φαραγγώδεις τόπους». Οί Κούρητες θεωροῦνται οί έφευρέτες τοῦ κτηνοτροφικοῦ και γεωργικοῦ δίου καθώς και τῶν ξιφῶν και άσπίδων: «τās τε γάρ ποιήνας τῶν προδάτων τούτων άθροΐσαι πρώτους και τὰ γένη τῶν άλλων δοσκημάτων έξημερώσαι και τὰ περι τās μελιττονογίας καταδείξει, όμοίως δέ και τὰ περι τήν τοξικήν και τās κνηγίας εισηγήσασθαι, και τής πρὸς άλλήλους κοινῆς όμιλίας και συμβιώσεως, έτι δ' όμονοίας και τινος ευταξίας άρχηγούς γενέσθαι, εύρείν δέ και ξίφη και κράνη και τās ένοπλίους άρχήσεις...» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 65, 3-4).

Και φτάνουμε στην έποχή τοῦ Διός. Ὁ Ζεὺς υπήρξε, ὡς γνωστόν, ὁ μέγας νικητής τής Τιτανομαχίας. Ήταν κι αὐτὸς κοσμοκράτορας και μέγας έκπολιτιστής τής Οίκουμένης. Εὐεργέτης τοὺς ανθρώπους και ήταν αὐτὸς πού εισηγάγε τόν θεσμὸ τής δικαιοσύνης στην ανθρωπότητα. Τόσον ὠφέλησε τοὺς κατοίκους ὅλης τής γῆς, «παρεχόμενον έαυτὸν πᾶσιν έπιεικῇ και φιλόανθρωπον (ώστε) ὑπὸ τοῦ πλήθους Πατέρα προσαγορευθῆναι» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 61, 4). Ὁλη του τήν ζωῇ «έπελθεῖν άπασαν τήν οίκουμένην εύεργετοῦντα τό γένος τῶν ανθρώπων» (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 61, 4). Και τό έκπληκτικότερο ὁ έφευρέτης τῶν Δικαστηρίων, τῶν Νόμων και τής Ειρήνης γύρισε ὅλον τόν κόσμο «τοὺς μέν ληστὰς και άσεβεῖς άναιροῦντα, τήν δ' ίσότητα και τήν δημοκρατίαν εισηγούμενον...» (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 71, 2). Έτσι ὅλες οί γενιές τής οίκουμένης τὸν τίμησαν και μετὰ θάνατον τὸν αποθέωσαν. Τὰ χρόνια πέρασαν, μεγάλες φυσικές καταστροφές συνέβησαν, έλυωσαν οί παγετώνες και οί κατακλυσμοί άδυνάτισαν τήν ανθρωπινῇ μνήμῃ, ἡ ὁποία άνέβασε τὸν βασιλέα (έφευρέτη τής Δικαιοσύνης, Ειρήνης και Δημοκρατίας) Δία στὸν Οὐράνιο Όλυμπο, άναγορεύοντάς τον «πατέρα θεῶν τε και ανθρώπων» και «κύριον είς τὸν αἰῶνα τοῦ σύμπαντος κόσμου» (Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 61, 6). Κι' αὐτὴ ἡ λατρεία δέν υπήρξε μόνον έλληνική ευχαριστία· κι οί Ίνδοι τιμοῦσαν τὸν Dyans-Pitar (=Πατέρα Δία), ὅπως και οί Λατίνοι τὸν Juppiter (=Ζεὺς Πατήρ) ἢ οί Ύπερδόρειοι Σκανδιναβοί τὸν Odin (=Δία).

Και στίς παραδόσεις ὅλων σχεδὸν τῶν λαῶν τής Οίκουμένης διατηρήθηκε ἡ ένδοξη ανά-

μνηση τῆς Πολιτείας τοῦ Διὸς, κατὰ τὴν ὁποία καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ εὐνομία ἐφτασαν σὲ ὕψηλὰ ἐπίπεδα ἀλλὰ καὶ ὁ τεχνολογικὸς πολιτισμὸς ὁμοίως, ὥστε «*παράγειν ὅτε θούλοιντο νέφη τε καὶ ὄμβρους καὶ χαλάζας, ὁμοίως δὲ καὶ χιόνα ἐφέλκεσθαι*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 55, 3). Ἔτοι ὕστερα ἀπὸ χιλιάδες χρόνια, τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, οἱ Μακεδόνες ἐξερευνήτες ἐφτασαν σ' ἓνα νησι πλάτους «*διακοσίων σταδίων*», ἄρμενίζοντας «*πλείους ἡμέρας*» πρὸς νότον, στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό, στὴ νῆσο Παγχαία «*προσενεχθῆναι νήσοις πελαγίαις*». Σ' αὐτὸ τὸ νησί βρῆκαν οἱ Μακεδόνες (πέραν τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων «*Ὠκεανιτῶν*» καὶ Ἰνδῶν) καὶ «*Κρήτες, πόλις δ' ἐστὶν ἀξιόλογος ἐν αὐτῇ προσαγορευμένη Πανάρα... οἱ δὲ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦνται μὲν ἰκέται τοῦ Διὸς τοῦ Τριφυλίου, μόνοι δ' εἰσὶ τῶν τὴν Παγχαίαν χώραν οἰκούντων αὐτόνομοι καὶ ἀβασίλευτοι. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλεως ἀπέχει σταδίους ὡς ἐξήκοντα ἱερὸν Διὸς Τριφυλίου...*» (Διόδωρος Σικελιώτης, V, 42, 4). Στὴ νῆσο Παγχαία ὑπῆρχαν καὶ ἄλλες τρεῖς Ἑλληνικὲς πόλεις· ἡ Ὑρακία, ἡ Δαλὶς καὶ ἡ Ὠκεανίς. Φανταζόμεστε τὴν συγχώνησιν τῶν Μακεδόνων, ὅταν συνάντησαν στὴ μέση τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, σ' ἓνα ἐξωτικό νησί, Κρήτες ποὺ μιλοῦσαν Ἑλληνικά καὶ διηγῆθηκαν στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Κασσάνδρου, «*τὸ γένος αὐτοῖς ἐκ Κρήτης ὑπάρχειν, ὑπὸ Διὸς ἡγμένους εἰς τὴν Παγχαίαν, ὅτε κατ' ἀνθρώπους ὦν ἐδασίλευε τῆς οἰκουμένης...*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 46, 3). Ἐδειξαν μάλιστα στοὺς Μακεδόνες καὶ μιὰ μεγάλῃ χρυσῇ στήλῃ μέσα στὸ ναὸ τοῦ Τριφυλίου Διὸς, ὅπου ἦταν γραμμένες σὲ ἱερογλυφικὴ-κρητικὴ γραφὴ «*αἱ πράξεις Οὐρανοῦ τε καὶ Διὸς*» (Διόδωρος Σικελιώτης 5, 46, 7), ὅταν βασιλεύαν ὡς ἄνθρωποι στὴν Οἰκουμένη, αἰῶνες πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Διὸς ἀρχίζει ἡ ἐποχὴ τῶν Διογενῶν, μὲ πρῶτο σημαντικὴν ἐξερευνήτῃ, ἐκπολιτιστῇ καὶ κοσμοκράτορα τὸν Διόνυσο. Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρξαν πολλοὶ Διόνυσοι, ποὺ ἐξῆσαν σὲ διαφορετικὲς χρονικὲς περιόδους. (Ὅμοια ἰσχύουν, ὅπως προαναφέραμε, καὶ γιὰ τοὺς Ἡρακλεῖς ἀλλὰ καὶ γιὰ ἄλλες μορφές τῆς Ἑλληνικῆς Προϊστορίας ὅπως ὁ Δευκαλίων, ὁ Μίνως, ὁ Κέκροψ κ.λπ.). Δυὸ ὑπῆρξαν οἱ σημαντικότεροι Διόνυσοι· ὁ ἓνας ποὺ ἐξῆσε τὴν ἐποχὴ τοῦ Διὸς καὶ ἀναφέρεται ὡς γυιὸς τῆς Δήμητρας ἢ κατ' ἄλλους τῆς Περσεφόνης. Γι' αὐτὸν ἡ παράδοσις τῶν Κρητῶν ἀναφέρει, ὅτι «*εὐρετὴν γενέσθαι τῆς τ' ἀμπέλου καὶ τῆς περὶ ταύτην ἐργασίας, ἔτι δ' οἶνοποιίας καὶ τοῦ πολλοῦς τῶν ἐκ τῆς ὁπώρας καρπῶν ἀποθησαυρίζεσθαι καὶ τὰς χρείας καὶ τὰς τροφὰς παρέχεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ πολὺν χρόνον*» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 75, 4). Αὐτὸς ὁ Διόνυσος (ποὺ ἡ παράδοσις τὸν παραπέμπει σὲ «*νεολιθικά*» χρόνια, θεωρώντας τὸν ὡς εὐρετὴ τῆς ἀμπέλου) ὑπῆρξε κοσμοκράτορας καὶ εὐεργέτης τῶν ἀνθρώπων: «*ἐπελθόντα μετὰ στρατοπέδοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διδάξει τὴν τε φυτείαν τῆς ἀμπέλου*». Κι' αὐτὸς μετὰ θάνατον ἀποθεώθηκε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ πλείστες παραδόσεις ξένων λαῶν, ὅπως τῶν Αἰγυπτίων (Ὅσιρις) καὶ τῶν Ἰνδῶν (Surya), προσπάθησαν νὰ οἰκειοποιηθοῦν τὴν δόξα του. Ὁ νεώτερος Διόνυσος γεννήθηκε στὴν Θήβα ἀπὸ τὴν Σεμέλῃ καὶ ἄγνωστο πατέρα (κατ' ἄλλους τὸν Δία) καὶ ἐξῆσε τὴν ἐποχὴ τοῦ Κάδμου (14ος αἰ. - 15ος αἰ. π.Χ.). Εἶναι γνωστὰ τὰ θρυλούμενα περὶ τῆς φυγῆς του (ἐνῶ ἦταν ἀκόμη βρέφος) στὴν πόλιν Νύσα (ποὺ ἄλλοι τὴν τοποθετοῦν στὴν Ἀραβία κι' ἄλλοι στὴν Ἰνδία). Τελικὰ καὶ ὁ νεώτερος Διόνυσος ὑπῆρξε ἐκπολιτιστὴς τῆς Οἰκουμένης, ὅταν τὴν οἰκουμένην πολιτιστικὴ ἡγεσία εἶχε ἡ Μυκηναϊκὴ Αὐτοκρατορία. «*...στρατοπέδον ἐκ τῶν γυναικῶν συναγαγόντα καὶ θύρσις καθοπλίσαντα στρατείαν ἐπὶ πᾶσαν ποιήσασθαι τὴν οἰκουμένην, καταδείξει δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς τελετὰς καὶ μεταδοῦναι τῶν μυστηρίων τοῖς εὐσέβει τῶν ἀνθρώπων καὶ δίκαιον βίον ἀσκούσι, πρὸς δὲ τούτοις πανταχοῦ πανηγύρεις ἄγειν καὶ μουσικοὺς ἀγῶνας συντελεῖν... καὶ πολλὴν εἰρήνην κατασκευάζειν*» (Διόδωρος Σικελιώτης 3, 64, 7).

Ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος μάλιστα συνάντησε κατὰ τὴν ἐκστρατεία του στὴν Ἰνδική (ὅπως τὴν ἐξιστορεῖ ὁ Ἀρριανὸς) ὄχι μόνον τὴν πόλιν Νύσα τοῦ Διονύσου, ἀλλὰ «*καὶ τὸ ὄρος τὸ πρὸς τῇ πόλει, ὅπου ἐν τῇσιν ὑπωρεΐσιν ὤκισται ἡ Νύσα, Μηρὸς κληίζεται ἐπὶ τῇ συμφορῇ ἥτινι ἐχρήσατο εὐθύς γενόμενος*» (Ἀρριανός, *Ἰνδική*, I). [Μετάφρασις: καὶ τὸ δουνό, στοὺς πρόποδες τοῦ ὁποίου εἶναι χτισμένη ἡ Νύσα καὶ λέγεται Μηρὸς, γιὰ νὰ θυμίζει πῶς γεννήθηκε (ὁ Διόνυσος) (ἐνν. ἀπὸ τὸν μηρὸ τοῦ Διὸς)]. Μάλιστα οἱ ἴδιοι οἱ Ἰνδοὶ τιμοῦσαν ἰδιαίτερα τοὺς δυὸ ἐκπολιτιστές τους, τὸν Διόνυσο καὶ τὸν Ἡρακλῆ, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀρριανός, τονίζοντας τὰ τεκμήρια τῆς παρουσίας τοῦ Διονύσου στὴν Ἰνδική: «*Διονύσου μὲν γε καὶ Νύσα πόλις μῆμα οὐ φαῦλον*

τῆς στρατηλασίης, καὶ ὁ Μηρὸς τὸ ὄρος, καὶ ὁ κισσὸς ὅτι ἐν τῷ ὄρει τούτῳ φύεται, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰνδοὶ ὑπὸ τυμπάνων τε καὶ κυμβάλων στελλόμενοι ἐς τὰς μάχας, καὶ ἐσθῆς αὐτοῖσι κατά- στικτος ἐοῦσα, κατάπερ τοῦ Διονύσου τοῖσι δάκχουσιν...» (Ἀρριανός, *Ἰνδική*, 5). Οἱ ἴδιοι οἱ Ἰνδοὶ τόνιζαν στὸν Μέγα Ἀλέξανδρο, ὅταν ἀφίχθηκε στὴ χώρα τους, ὅτι, πρὶν ἔρθει ὁ Διόνυ- σος στὴν Ἰνδία, ἦσαν ἀπολίτιστοι, ὠμοφάγοι, χωρὶς πόλεις καὶ ἱερά, ντυμένοι μὲ δέρματα ζώ- ων καὶ νομάδες· ὅταν ὁμως ἔφτασε νικητὴς ὁ Διόνυσος (ὁ ἀρχαῖος τῶν «νεολιθικῶν» χρόνων ἢ ὁ νεώτερος τῆς Μυκηναϊκῆς Ἐποχῆς;), ἐκπολιτίστηκαν, ἔμαθαν τὴ γεωργία καὶ τίς πολε- μικῆς τέχνης: «μηδὲ Ἰνδοῖσι πόλῃας εἶναι μηδὲ ἱερά θεῶν δεδομημένα, ἀλλ' ἀμπόισγεσθαι μὲν δοράς θηρίων ὅσων κατακάνοιεν... σιτέεσθαι δὲ καὶ τῶν θηρίων ὅσα ἔλοιεν ὠμοφαγέοντας, πρὶν γε δὴ Διόνυσον ἐλθεῖν ἐς τὴν χώραν τῶν Ἰνδῶν. Διόνυσον δὲ ἐλθόντα ὡς καρτερὸς ἐγένε- το Ἰνδῶν, πόλῃας τε οἰκίσαι καὶ νόμους θέσθαι τῇσι πόλεσιν, οἶνον τε δοτῆρα Ἰνδοῖς γενέ- σθαι κατάπερ Ἑλλήσι, καὶ σπείρειν διδάξαι τὴν γῆν...» (Ἀρριανός, *Ἰνδική*, 7).

Εἶναι πραγματικά ἀνεξάντλητος ὁ κατάλογος τῶν Ἑλλήνων κοσμοκρατόρων καὶ ἐκπολι- στῶν τῆς Οἰκουμένης, ποὺ ἔζησαν στὴ Γῇ πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία παράδοση. Πολλὲς παραδόσεις ξένων λαῶν μάλιστα θεωροῦν τοὺς Διογενεῖς «θε- οὺς» ὡς ἰδρυτὲς τῶν χωρῶν τους καὶ ἐκπολιτιστὲς ἰδιαιτέρους τῆς φυλῆς τους, ὅπως οἱ Αἰγύ- πτιοι τὸν Ἑρμῇ τὸν Τρισημέριστο, τὸν πανάρχαιο ἰδρυτὴ τῆς θρησκείας τοῦ Μονοθεϊσμοῦ. (Περὶ τοῦ Ἑρμῇ τοῦ Τρισημέριστου βλ. Nock A.D. – Festugière A.T., *Corpus Hermeticum*, 4 vol., Paris, 1960 καὶ Scott W., *Hermetica* I-IV, New York 1924-1936). Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον οἱ Διογενεῖς «θε- οὶ» οἱ διασωθέντες ὡς ἐκπολιτιστὲς τῶν ἀνθρώπων στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοση. Πέραν τῶν «θεῶν» ὑπάρχουν καὶ «θεροτοί» Ἑλληνες κοσμοκράτορες, ποὺ μετέφεραν τὴν φλόγα τοῦ πολιτισμοῦ στὴν Οἰκουμένη, ὅπως ὁ Φορωνεὺς καὶ ὁ Ἐπαφος, ὁ Κέκροψ καὶ ὁ Κραναός (ἐπὶ τοῦ Κραναοῦ ἐγίνε ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος), ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀκτίς ὁ Ρόδιος, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ αἰγυπτιακὴ παράδοση ἀναφέρει ὅτι «εἰς Αἴγυπτον ἀπάρας ἔκτισε τὴν Ἡλιούπολιν... οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔμαθον παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν θεωρήματα, ὕστερον δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι γενομένου κατακλυσμοῦ... τὰ διὰ τῶν γραμμάτων ὑπομνήματα συνέδη φθαρῆναι...» (Διόδωρος, *Σικελιώτης*, 5, 57, 3).

Φαίνεται, ὅτι ὁ κατακλυσμὸς ἔφερε πέραν τῶν καταστροφῶν καὶ τὴν φθορὰ τῆς μνήμης γιὰ τὰ προκατακλυσμιαῖα πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Ἑλλήνων. Γι' αὐτὸ, ὅταν μετὰ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες ὁ Κάδμος, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀγήνορα (ἐρχόμενος ἐκ Φοινίκης), ἔφερε «γράμματα» στὴν κυ- ρίως Ἑλλάδα, στὴν πραγματικότητα ἔφερε τὴν προκατακλυσμιαία ἑλληνικὴ γραφή, ποὺ (λόγω τοῦ κατακλυσμοῦ) εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὴν μνήμη τῶν Ἑλλαδιτῶν, ποὺ ἔπαθαν τίς μεγαλύτερες συμ- φορές: «πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἐκ τῆς Φοινίκης πρῶτος ὑπελήφθη κο- μίσαι γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἀπ' ἐκείνων τὸ λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἔδοξαν ἀεὶ τι προσεν- ρίσκειν περὶ τῶν γραμμάτων, κοινῆς τινοῦς ἀγνοίας κατεχούσης τοὺς Ἕλληνας» (Διόδωρος *Σι- κελιώτης*, 5, 57, 5). Ἐξ ἄλλου στὴν Αἴγυπτο ὁ Ἐπαφος (ἐξ Ἀργούς) ἐκτίσε τὴν Μέμφιδα (Ἀπολ- λόδωρος, B, I, 4) καὶ «οἱ Ἀθηναῖοι κτίσαντες ἐν Αἰγύπτῳ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Σάιν, τῆς ὁμοίας ἔτυχον ἀγνοίας διὰ τὸν Κατακλυσμὸν» (Διόδωρος *Σικελιώτης* 5, 57, 5). Παρατηροῦμε δηλαδή, ὅτι σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῶν προκατακλυσμιαίων περιόδων ὑπάρχει πάντα μιά συ- νεχὴς ἐκπολιτιστικὴ δραστηριότητα τῶν Ἑλλήνων, ποὺ μὲ κέντρο τὸ Αἰγαῖο ἀπλώνεται σ' ὅλη τὴν Οἰκουμένη. Εἶναι γνωστὴ ἡ διήγηση τοῦ Πλάτωνος στὸν «*Τίμαιο*» γιὰ τὴν νῆσο Ἀτλαντί- δα καὶ τὸν πόλεμο μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἀτλάντων περὶ τὸ 9000 π.Χ. (Πλάτων, *Τίμαιος*, 23a- 25d). Τότε (πρὶν τὸν Μεγάλον Κατακλυσμὸ) ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων εἶχε φτάσει σὲ μέγιστη ὑψη- εἰς νόμιμα καὶ πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ λέγεται ὅτι καλύτερα καὶ ὑψηλότερα ἐπιτεύγματα δὲν ὑπῆρξαν ποτέ: «... ὑπὲρ τὴν μεγίστην φθορὰν ὕδασιν ἢ νῦν Ἀθηναίων οὕσα πόλις ἀρίστη πρὸς τε τὸν πόλεμον καὶ κατὰ πάντα εὐνομωτάτη διαφερόντως· ἢ κάλλιστα ἔργα καὶ πολιτεία γε- νέσθαι λέγονται κάλλιστα πασῶν ὁπόσων ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἡμεῖς ἀκοὴν παρεδεξάμεθα» (Πλά- των, *Τίμαιος*, 23d). Ἀλλὰ καὶ οἱ θαλασσοκρατορίες τῶν Ἑλλήνων ἐπαινοῦνται στὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, καὶ μάλιστα τὰ υπερπόντια ταξίδια στὸν «Κῆπον τῶν Ἑσπερίδων», τὴν «καταντικρὺ πᾶσαν ἡπειρον» πέρα ἀπὸ τὸν Ὠκεανό. Πολλοὶ διεκδικοῦν τὰ προϊστορικὰ ταξί- δια στὴν Ἀμερικὴ· ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Περσεύς, ὁ Διόνυσος, ἀκόμη καὶ Ὁδυσσεύς στὴν Μυκηναϊκὴ

Ἐποχή. Ὅμως τὰ πρωτεῖα ἔχει ὁ Ἡρακλῆς, πού ἔστησε καί στοῦ στενοῦ τοῦ Γιβραλτάρ τις «Ἡράκλειες Στήλες» γιά σημάδι, ὅταν βγῆκε στον Ὠκεανό: «...παρελθὼν Ταρτησοῦν ἔστησε σημεῖα τῆς πορείας ἐπὶ τῶν ὄρων Εὐρώπης καὶ Λιβύης (= Ἀφρικῆς) ἀντιστοίχους δύο στήλας... τὸν Ὠκεανὸν διεπέρασε καὶ παραγενόμενος εἰς Ἐρύθειαν (= μιά τῶν Ἑσπερίδων νήσων) ἐν ὄρει Ἀδαντι αὐλίζειται...» (Ἀπολλόδωρος, Β, V, 10).

Ὅμως ἡ μεγάλη φυσικὴ καταστροφή, πού συνέβη μὲ τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος, ἔδωσε τραγικὸ τέλος στον οἰκουμενικὸ πολιτισμὸ τῶν Διογενῶν «θεῶν» καὶ «βοτῶν». Γιά αἰῶνες μετὰ ἐδασίλευσε ἡ ἀγνοία στοὺς ἀνθρώπους καὶ μόνον στὰ Μαντεῖα, στὰ Ἱερά, στὰ Μουσεία καὶ στὰ Μυστήρια διατηρήθηκαν οἱ στίθες τοῦ φωτὸς τῶν προκατακλυσμαίων Ἑλλήνων, στοὺς ὁποίους τόσα πολλὰ ὀφείλε ἡ Ἀνθρωπότης. Αὐτὲς τὶς διατηρημένες ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς σοφοὺς μῆμες τὶς ἔμαθαν καὶ οἱ κλασσικοὶ Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ τὶς μετέφεραν καὶ σὲ μᾶς ὡς ἀπόδογμα τῆς ἱστορικῆς συνείδησης καὶ μνήμης ἑνὸς πανάρχαιου ἔθνους, πού, πέρα ἀπὸ τὸ Σωκράτη, τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Μίνωα, πρέπει νὰ τιμήσει καὶ τοὺς προκατακλυσμαίους ἡγέτες του, ὅπως τὸν Φορωνέα, τὸν Κέχροπα, τὸν Κρανάο, τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους καὶ τοὺς Κούρητες, τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Διόνυσο, τὸν Πελασγὸ καὶ τὸν γιὸ τοῦ Λυκάονα (πού ἴδρυσεν τὴν πρώτη πόλιν στοῦ κόσμου μετὰ τὸν κατακλυσμὸ, τὴν Λυκόσουρα, στοῦ ὄρους Λύκαιο τῆς Ἀρκαδίας: *Λυκάων δὲ ὁ Πελασγοῦ... Λυκόσουραν τε γὰρ πόλιν ὤκισεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Λυκαίῳ...*): Πausanias, *Ἀρκαδικά*, 2,1: «πόλεων δὲ ὁπόσας ἐπὶ τῇ ἡπείρῳ ἔδειξε γῆ καὶ ἐν νήσοις, Λυκόσουρὰ ἐστὶ πρεσβυτάτη, καὶ ταύτην εἶδεν ὁ ἥλιος πρώτην ἀπὸ ταύτης δὲ οἱ λοιποὶ ποιέσθαι πόλεις μεμαθήκασιν ἄνθρωποι»: Πausanias, *Ἀρκαδικά*, 38, 1).

Ἀλλὰ ἡ πανάρχαια αὐτὴ μνήμη γιὰ τὸν οἰκουμενικὸ πολιτισμὸ τῆς «Διὸς Πολιτείας» δὲν χάθηκε κάτω ἀπὸ τὰ νερά τοῦ Μεγάλου Κατακλυσμοῦ. Τὸ ἐκπολιτιστικὸ ἔργο τῆς Οἰκουμένης συνεχίστηκε ἔστω καὶ μετὰ ἀπὸ χιλιετίες μὲ πολὺ κόπο καὶ ἀγῶνα, ὥστε σήμερα «ἀποτελεῖ πιά κοινὴ συνείδηση ὅτι ἡ ἱστορία τῆς Ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» τ. Α', σ. 5, «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν»).

Δ. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΑΜΕΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Εἶναι γνωστὲς οἱ διηγήσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων γιὰ τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Διογενῶν, ὅπως τοῦ «σιδηρουργοῦ» Ἡφαίστου, τοῦ πατέρα τῆς Ἱατρικῆς Ἀσκληπιοῦ, τοῦ «φτερωτοῦ» Ἑρμῆ, τοῦ Φαέθοντος μὲ τὸ «ἰπτάμενο ἄρμα», τοῦ Πήγασου κ.λπ. Ὁ Ἀπολλόδωρος ἀναφέρει, ὅτι ὁ πολιτισμὸς πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος βρισκόταν στοῦ στάδιο τῆς «ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ» (Α, VII, 2). Ὅμως τὶς περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸ ὕψος τοῦ προκατακλυσμαίου κατακλυσμοῦ τὶς λαμβάνουμε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Πλάτωνος «Κριτίας», ὅπου περιγράφεται ἡ ζωὴ στὴ νῆσο Ἀτλαντίδα. Ἐξω ἀπὸ τὸ στενὸ τοῦ Γιβραλτάρ ὑπῆρχε κατὰ τὸν Πλάτωνα ἓνα μεγάλο νησί, ἡ θρυλικὴ Ἀτλαντίδα, στὴν ὁποία ἔλαβε χώρα ἓνας ὑψηλὸς ἐλληνογενὴς (Ποσειδώνιος) πολιτισμὸς, μὴ αὐτοκρατορία δηλαδή, πού ἐκάλυπτε καὶ ὁρισμένα μέρη τῆς Ἀμερικανικῆς Ἡπείρου: «ἐν δὲ δὴ τῇ Ἀτλαντίδι νήσῳ ταύτῃ μεγάλῃ συνέστη καὶ θανμαστὴ δύναμις βασιλέων, κρατοῦσα μὲν ἀπάσης τῆς νήσου, πολλῶν δὲ ἄλλων νήσων καὶ μερῶν τῆς ἡπείρου...» (Πλάτων, *Τίμαιος*, 25α). Ὅμως περὶ τὸ 9000 π.Χ. ἐγίνε ἓνας καταστροφικὸς παγκόσμιος πόλεμος μετὰ τῶν δύο υπερδυνάμεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγῆίδας καὶ τῶν Ἀτλάντων. «Ἦν ἑνακισχίλια ἔτη, ἀφ' οὗ γεγονὼς ἐμηνύθη πόλεμος τοῖς θ' ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας ἔξω κατοικοῦσιν καὶ τοῖς ἐντὸς πᾶσιν» (Πλάτων, *Κριτίας*, 108ε). Νικητὲς, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πλάτων, ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι (Πλάτων, *Τίμαιος*, 25ε). Ὅμως «ὕστέρῳ δὲ χρόνῳ» ἡ Ἀτλαντίδα καταποντίστηκε στον Ὠκεανὸ (κατὰ τὶς γεωλογικὲς ἀνακατατάξεις πού προκάλεσε ἴσως ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος). «Ἦν τε Ἀτλαντὶς νῆσος ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἡφανίσθη» (Πλάτων, *Τίμαιος*, 25δ).

Τὴν μορφή αὐτοῦ τοῦ προκατακλυσμαίου πολιτισμοῦ τῶν Ἑλληνο-ατλάντων περιγράφει, ὅπως προαναφέραμε, ὁ διάλογος «Κριτίας» τοῦ Πλάτωνος. Ὡς πρῶτοι βασιλεῖς τῆς Ἀτλαντίδας ἀναφέρονται ὁ Εὐνήνορ καὶ ἡ Λευκίππη (Πλάτων, *Κριτίας*, 113δ). Ἀλλὰ ὁ πλέον διατρεπτικὸς βασιλεὺς τῶν Ἀτλάντων ὑπῆρξε ὁ Ποσειδῶν, ὁ ὁποῖος νυμφεύθηκε τὴν Κλειτώ, τὴν κόρη τοῦ Εὐήνορος. Στὴν πρωτεύουσα τῆς Ἀτλαντίδας, στοῦ κέντρο τοῦ νησιοῦ, εἶχε κτίσει τρία τεχνητά

κυκλικά κανάλια καθώς και κρήνες ζεστού και κρύου ύδατος: «...τὸν γήλοφον, ἐν ᾧ κατῴκιστο, ποιῶν ἐνερκῇ περιρροήγγυνσιν κύκλῳ, θαλάττης γῆς τε ἐναλλάξ ἐλάττους μείζους τε περὶ ἀλλήλους ποιῶν τροχούς, δύο μὲν γῆς, θαλάττης δὲ τρεῖς...ὕδατα μὲν διττὰ ὑπὸ γῆς ἄνω πηγαῖα κομίσας, τὸ μὲν θερμόν, ψυχρόν δὲ ἐκ κρήνης ἀπορρέον ἕτερον...» (Πλάτων, *Κριτίας*, 113d).

Ἐπίσης οἱ κατοπινοὶ κάτοικοι τῆς Ἀτλαντίδας (ἀναφέρονται ὀνομαστικά: ὁ Εὐμηλος, ὁ Ἀμφήρης, ὁ Εὐαίμων, ὁ Μνησεύς, ὁ Ἐλάσιππος, ὁ Μήστωρ, ὁ Ἀζάης, ὁ Διαπρέπης κ.λπ. – ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν Ἀτλάντων εἶναι ἑλληνικά), οἱ κατοπινοὶ Ἀτλαντες λοιπὸν ἐφτιαξαν μιὰ διώρυγα, ποὺ συνέδεε τὸ λιμάνι μὲ τὴν ἀκρόπολη διὰ μέσου τῶν τριῶν κυκλικῶν καναλιῶν. Ἡ διώρυγα αὕτῃ εἶχε τρία πλέθρα πλάτος, βάθος ἑκάτὸ πόδια, μήκος πενήντα στάδια, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ περάσουν διαμέσου τῆς οἱ μεγάλες τριήρεις. Μάλιστα, ἐπειδὴ ὑπῆρχε διαφορὰ ὑψομέτρου, ἐφτιαξαν γέφυρες, ὕδατοφράκτες, στέγαστρα καὶ ἄλλα ἐπιδοθητικά ἔργα, γιὰ νὰ πετύχουν τὴν ἀνύψωση καὶ τὴν κάθοδο τῶν πλοίων μεταξὺ λιμένα καὶ ἀκρόπολης (κάτι ἀνάλογο μὲ τὴν σημερινή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ): «διώρυγα μὲν γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης ἀρχόμενοι τρίπλεθρον τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ ποδῶν βάθος, μήκος δὲ πενήντα σταδίων, ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω τροχὸν συνέτρησαν... καὶ δὴ καὶ τοὺς τῆς γῆς τροχούς, οἱ τοὺς τῆς θαλάττης διείργον, κατὰ τὰς γεφύρας διελόν ὅσον μιᾷ τριήρει διέκπλουν εἰς ἀλλήλους, καὶ κατεστέγασαν ἄνωθεν ὥστε τὸν ὑπόπλουν κάτωθεν εἶναι...» (Πλάτων, *Κριτίας*, 115 d-e). [Μετάφραση: ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν θάλασσα τοῦ ἐξωτερικοῦ κύκλου ἄνοιξαν διώρυγα τριῶν πλέθρων πλάτους, ἑκατὸ ποδῶν βάθους, πενήντα σταδίων μήκους... ἔκαμαν ἐπίσης ἀνοίγματα στοὺς ἐσωτερικοὺς κύκλους τῆς ξηρᾶς, ποὺ χωρίζαν τὶς λωρίδες τῆς θάλασσας (= τὰ κανάλια) κοντὰ στὶς γέφυρες, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ περάσει ἀπ' ὅλες τὶς λωρίδες μιὰ τριήρης καὶ (ἕστερα) ἐκάλυψαν ἀπὸ πάνω τὸ ἀνοίγμα, ὥστε νὰ γίνεται ὁ πλοῦς ἀπὸ κάτω (ἀπὸ τὶς γέφυρες)]. Ἐφτιαξαν ἐπίσης οἱ Ἀτλαντες ὑπόγειους ναυστάθμους («νεωσοίκους κοίλους»), κλειστὲς καὶ ὑπαίθριες δεξαμενές («δεξαμενὰς τε αὐτὰς μὲν ὑπαίθριους, τὰς δὲ χειμερινὰς τοῖς θερμοῖς λουτροῖς ὑποστέγοντας περιτιθέντες»: Πλάτων, *Κριτίας*, 117b) καὶ ἕνα πλῆθος ἀπὸ κανάλια ποὺ συνέδεαν τὶς δεξαμενές μὲ τὶς γέφυρες τῶν κυκλικῶν λωρίδων θαλάσσης («ἐπὶ τοὺς ἔξω κύκλους δι' ὁχετῶν κατὰ τὰς γεφύρας ἐπωχέτερον»: Πλάτων, *Κριτίας*, 117 b-c).

Εἶναι ἐμφανὲς λοιπὸν τὸ μέγεθος τοῦ χαμένου προκατακλυσμαίου πολιτισμοῦ. (Τελευταῖα ἔχουν γίνει καὶ υποθαλάσσιες ἐρευνες στὶς Μπαχάμες γιὰ τὸν ἐντοπισμὸ τῆς Ἀτλαντίδας, μὲ κάποια –ὄχι πολλὰ– ἀποτελέσματα. Βλ. Ι.Δ. Πασσᾶ, *Ἡ Ἀληθινὴ Προϊστορία*, σ. 71, 1985).

E. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Φυσικὰ ἡ καταστροφή ποὺ προξένησε ὁ μεγάλος κατακλυσμὸς δὲν ἐσθῆσε ὀλοκληρωτικὰ τὴ μνήμη τοῦ προκατακλυσμαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ σφράγισε τὴν πορεία τῆς Οἰκουμένης. Πάλιν οἱ Ἕλληνες προσπάθησαν ξεκινῶντας ἀπὸ τὴν ἰλὺ τῆς βροχῆς νὰ ξαναστήσουν τὸν χαμένο πολιτισμὸ. Αὐτὸ ἀποδεικνύει ἡ ναυσίπλοια τοῦ Φράγχθι, περὶ τὸ 9000 π.Χ., ἡ πρόσφατα εὐρεθεῖσα ἐπιγραφή τῆς Καστοριάς τοῦ 5250 π.Χ. μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Γραφή, ὁ πολιτισμὸς τοῦ Σέσκλου καὶ τῶν Κυκλάδων καὶ τέλος τὸ μεγάλο «ξέσπασμα» τῆς Μινωϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Πάλιν οἱ Ἕλληνες ἔγιναν οἱ μπροστάρηδες τῆς Οἰκουμένης: «(ὁ Μίνως) κτήσασθαι δὲ καὶ δύναμιν ναυτικὴν μεγάλην, καὶ τῶν τε νήσων τὰς πλείστας καταστρέψασθαι καὶ πρῶτον τῶν Ἑλλήνων θαλαττοκρατήσαι...» (Διόδωρος Σικελιώτης, V 78, 4). Πρόκειται γιὰ τὸν Μίνωα τὸν Α', γιὰ τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ἡ παράδοση τῶν Αἰγυπτίων ὅτι «μετὰ τοὺς θεοὺς τοῖνυν πρῶτον φασὶ βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου Μηνᾶν, καὶ καταδείξει τοῖς λαοῖς θεοὺς τε σέβασθαι καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν...» (Διόδωρος Σικελιώτης, I, 45, 1). Αὐτὸς ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων (μετὰ τοὺς «θεοὺς» βασιλεύσας) κοντὰ στὴν λίμνη Μοίριδα «τάφον ἐναντὶ κατασκευάσας πυραμίδα τετράπλευρον ἐπιστήσαντα καὶ τὸν θαυμαζόμενον λαβύρινθον οἰκοδομήσαι...» (Διόδωρος Σικελιώτης, I, 89, 3). Παρατηροῦμε δηλ. μιὰ κοινὴ παράδοση Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων γιὰ τὸν Μηνᾶ ἢ Μίνωα (Menēs ἢ Min στὰ Αἰγυπτιακά), ποὺ θαλασσοκράτησε, ἐκτίσε πυραμίδες καὶ λαβυρίνθους. Γι' αὐτὸν τὸν πανάρχαιο, μετακατακλυσμαῖο βασιλᾶ παραδίδει καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι «βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἄνθρωπον ἔλεγον Μῖνα...» (Ἡρόδοτος, 2, 4). Ἐτσι

ἐξηγεῖται καὶ τὸ γιατί οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς εἶπαν στὸν Σόλωνα, ὅτι αἰσθάνονται «*μάλα δὲ φιλαθήναιοι καὶ τινα τρόπον οἰκείοι* (=συγγενεῖς) *τῶν δ' εἶναι φασιν*» (Πλάτων, *Τίμαιος*, 21e).

Ἀλλὰ πυραμίδες δὲν ἔκτισε μόνον στήν Αἴγυπτο ὁ Μηνᾶς ἢ Μίν ἢ Menes ἢ Μίνως. Κοντὰ στὸ Ἄργος (στὸ σημερινὸ χωριὸ Ἑλληνικό) σώζονται ἀκόμη καὶ σήμερα τὰ ἀπομεινάρια μιᾶς πυραμίδας, γιὰ τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ Πανσανίας: «*ἐρχομένοις δὲ ἐξ Ἀργους ἐς τὴν Ἐπιδανρίαν ἐστὶν οἰκοδόμημα ἐν δεξιᾷ πυραμίδι μάλιστα εἰκασμένον, ἔχει δὲ ἀσπίδας σχῆμα Ἀργοδικὰς ἐπειρασμένας, ἐνταῦθα Προῖτω περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς Ἀκρίσιον μάχη γίνεται... συμβάλλειν δὲ σφᾶς λέγουσιν ἀσπίσι πρῶτον τότε καὶ αὐτοὺς καὶ τὸ στράτευμα ὀπλισμένους. Τοῖς δὲ πεσοῦσιν ἀφ' ἑκατέρων – πολῖται γὰρ καὶ συγγενεῖς ἦσαν – ἐποιήθη ταύτῃ μνημεῖον ἐν κοινῷ*» (Κορινθιακά, 25,7: βλ. «Δαυλόν», τεύχος 148). [Μετάφραση: ἐρχόμενος κανεὶς ἀπὸ τὸ Ἄργος στήν Ἐπιδανρία (βλέπει νὰ) ὑπάρχει στὰ δεξιὰ οἰκοδόμημα, ποὺ μοιάζει ἐντελῶς μὲ πυραμίδα καὶ ἔχει πάνω του ἀνάγλυφες παραστάσεις Ἀργοδικῶν ἀσπίδων. Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ λένε, ὅτι πολέμησε ὁ Προῖτος κατὰ τοῦ Ἀκρισίου γιὰ τὴν ἐξουσία... σ' αὐτὴ τὴ μάχη λέγεται, ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ οἱ ἴδιοι καὶ τὸ στράτευμα ἦσαν ὀπλισμένοι μὲ ἀσπίδες. Γιὰ ὅσους σκοτώθηκαν κι ἀπ' τὶς δυὸ παρατάξεις –ἐπειδὴ ἦσαν συμπολίτες καὶ συγγενεῖς– ἐφτιαξαν (αὐτὸ τὸ) κοινὸ μνημεῖο].

Βέβαια δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ἰσχυριστοῦμε, ὅτι ὁ Μινωϊκὸς Πολιτισμὸς ἔφτασε στὰ ὕψη τοῦ προκατακλυσμαίου πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων «θεῶν», παρ' ὅλα τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματά του. Εἶναι γνωστὲς σὲ ὅλους οἱ διηγήσεις γιὰ τὶς πτητικὲς μηχανεὲς τοῦ Δαιδάλου καὶ τὴν ἀτυχή προσπάθεια τοῦ Ἰκαρου, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὸν Τάλω, τὸ πρῶτο ρομπὸτ τῆς ἱστορίας: «*ὃς ἦν χαλκοῦς ἀνὴρ... εἶχε δὲ φλέβα μίαν ἀπὸ ἀνέχενος κατατείνουσιν ἄχρι σφυρῶν κατὰ δὲ τὸ τέρμα τῆς φλεβὸς ἦλος (= καρφί) διήρειστο χαλκοῦς... καὶ τὸν ἦλον ἐξελοῦσης, ἐκρύνεντος τοῦ παντός ἰχώρος (=μαῦρο αἷμα) αὐτὸν ἀποθανεῖν...*» (Ἀπολλόδωρος Α, IX, 26). Ὅμως παρ' ὅλη τὴν λάμψη του ὁ Μινωϊκὸς Πολιτισμὸς μὲ τὰ πεντάωροφα κτίρια, τὰ ...καλοριφέρ, τὸ ἀποχετευτικὸ σύστημα καὶ τὰ κλιμακοστάσια δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸν προκατακλυσμαῖο οἰκουμένικὸ πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων «θεῶν» – ὅπως αὐτὸς παρουσιάζεται μπροστὰ στὰ μάτια μας μέσα ἀπὸ τὴν ἀρχαία παράδοση, ποὺ ἡμεῖς (ἀφελῶς!) τὴν ἀποκαλοῦμε «μυθολογία». Ἐφτασε ὅμως, πιστεύουμε, ἡ ἡμέρα ν' ἀναστηλωθεῖ ἡ πανάρχαια μνήμη, ποὺ μάλιστα εἶναι ὀνομαστικὰ καταγραμμένη στὰ χρονικὰ ἀκόμη καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων, ἀποκαλύπτοντας τὴν γενεαλογία τῶν ἡρωϊκῶν μορφῶν τῆς Ἑλλάδας πρὶν τὸν Μεγάλον Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος. Ἀντιγράψουμε γιὰ παράδειγμα τοὺς βασιλικοὺς καταλόγους τριῶν πόλεων, τῆς Σικυῶνος, τοῦ Ἄργους καὶ τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ μεγαλοῦργησαν πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος – σύμφωνα μὲ τὰ *Fragmenta τῶν «Χρονικῶν»* τοῦ Εὐσεβίου, ἐπισκόπου Καισαρείας (τοῦ πατέρα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, 265-340 μ.Χ.).

ΣΙΚΥΩΝ

1. Αἰγιάλευς, ἔτη νβ'
 2. Εὐρωπ, ἔτη με'
 3. ... (δὲν σώζεται)
 4. Πέλοψ ὁ Α', ἔτη κε'
 5. Θελξίων, ἔτη νδ'
 6. Αἰγυδρος, ἔτη λδ'
 7. Θουρίμαχος, ἔτη με'
 8. Λεῦκιππος, ἔτη γγ'
 9. Μέσσας, ἔτη μζ'
 10. Ἐρατὸς, ἔτη μς'
 11. Πλημναῖος, ἔτη μη'
 12. Ὁρθόπολις, ἔτη ξγ'
 13. Μαραθῶνιος, ἔτη λ'
 14. Μαράθιος, ἔτη κ'
- (Κατακλυσμὸς Δευκαλίωνος)

ΑΡΓΟΣ

- ① Ἰναχος (σύγχρονος
- ② Θουρίμαχου Σικυῶνος
- (Κατακλυσμὸς Ὠγύγου)
- ③ Ἄπις, ἔτη λε'
- ④ Ἄργος, ἔτη σ'
- ⑤ Κρίσας, ἔτη νδ'
- ⑥ Φόρβας, ἔτη λε'
- ⑦ Τριόπας, ἔτη μς'
- ⑧ Κροτωπὸς, ἔτη κ'
- (σύγχρονος τοῦ Μαράθιου
- τῆς Σικυῶνος)
- (Κατακλυσμὸς
- Δευκαλίωνος)

ΑΘΗΝΑΙ

- ① Ὠγυγος (σύγχρονος τοῦ
- Φορωνέως τοῦ Ἄργους)
- ② [Μετά δὲ Ὠγυγον διὰ
- τὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ
- πολλὴν φθορὰν φασιν
- ἀθασίλευτον διαμεῖναι τὴν
- νῦν Ἀττικὴν μέχρι
- Κέκροπος ἔτη ρς']
- ③ Κέκροψ ὁ διφυής, ἔτη ν'
- ④ Κραναός, ἔτη θ'
- (Κατακλυσμὸς
- Δευκαλίωνος)

Ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος ὑπολογίζεται κατὰ προσέγγιση στὸ τέλος τῆς Πλειστόκαινου Περιόδου, περὶ τὸ 9000 π.Χ., ὅταν τὰ «κατὰ τὴν Θεσσαλίαν ὄρη διέστη...» (Ἀπολλόδωρος Α, VII, 2), Πηγή: Εὐσέβιος Καισαρείας, *Fragn. Χρονικῶν* Α', LXXXIII-LXXV, Β.Ε.Π., Ἀθῆναι 1959, τ. 20, σ. 145-150).

Ἐντύπωση προκαλεῖ τὸ γεγονός ὅτι οἱ παραπάνω πίνακες προέρχονται ἀπὸ τὰ «χρονικά» χειροσυνταγμένων συγγραφέων τῆς πρωτοβυζαντινῆς περιόδου, καὶ (παρ' ὅλη τὴν ἔλλειψη συνέπειας καὶ ἀκριθείας τους) ἀποτελοῦν ἀλάνθαστο τεκμήριο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ **καταγεγραμμένου** πολιτισμοῦ στὴν Ἑλλάδα πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνος (ποῦ μετέτρεψε τὴν Θεσσαλία λίμνη σὲ πεδιάδα). Βέβαια μᾶς χωρίζουν πολλὲς χιλιετίες ἀπὸ ἐκείνη τὴν πανάρχαια ἐποχὴ καὶ μέσα στὴν ἀχλὺ τῶν αἰώνων οἱ Διογενεῖς μετατράπηκαν σὲ Δωδεκάθεον, δηλ. σὲ προσωποποιήσεις φυσικῶν δυνάμεων (βλ. Quandt G., *Orphei Hymni*, Berlin 1962) καὶ ἡ πανάρχαια ἑλληνικὴ παράδοση ὑποδιδάσκει σὲ «μυθολογία». Ὅμως ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη κάποια μέρα θὰ φωτίσει τὸ παρελθόν, τὸ προκατακλυσμαῖο παρελθόν τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Ἀττικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀτλαντίδας, τῆς Παγχαίας καὶ τῆς Ἑσχάτης Θούλης τῶν Ὑπερβορείων. Ἡ πρόσφατη ἱστορία πάντως δεβαιώνει, ὅτι ὁποῖος πίστεψε στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοση, ἀφήσε αἰώνιο τὸ ὄνομά του στοὺς ἀνθρώπους (Σλήμαν, Ἐδνας, Μαρινάτος κ.λπ.).

Τελειώνουμε μὲ τὴν πεποίθηση, ὅτι, «ὅπως σήμερα θεωρεῖται αὐτονόητη ἡ ἐνσωμάτωση στὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία τοῦ Κρητομυκηναϊκοῦ κόσμου, ἔτσι αὐριο θὰ ἀποδεχθοῦν ὅλοι μιὰν ἀλήθεια, πὺ ἀπὸ τώρα διαφαίνεται: ὅτι δηλαδὴ στὴν Προϊστορία ἔχουν τεθῇ οἱ βασικὲς καταβολὲς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὰ κύρια συστατικὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος» («Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους», τ.Α', σ. 9, Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ποὺ χρησιμοποιήθηκαν, ἐλήφθησαν ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις LOEB CLASSICAL LIBRARY καὶ τὴν σειρὰ «Οἱ Ἕλληνες» τῶν ἐκδόσεων «ΚΑΚΤΟΣ». Ἔτσι στίς παραπομπὲς τῶν ἀρχαίων κειμένων ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἢ γράμμα δείχνει τὸ βιβλίο, ὁ δεῦτερος τὸ κεφάλαιο, καὶ ὁ τρίτος, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει, τὸ ἐδάφιο (π.χ. «Διόδωρος Σικελιώτης, 3, 64, 7» σημαίνει τρίτο βιβλίο, 64ο κεφάλαιο, 7ο ἐδάφιο).

ΠΗΓΕΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ (ΑΡΧΑΙΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ)

Διόδωρος Σικελιώτης, *Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη*, vols I-VI, LOEB, C.H. Oldfather.
Ἀπολλόδωρος, *Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη*, 2 vols, LOEB, Sir James G. Frazer.
Πανσάνιος, *Ἑλλάδος Περιήγησις*, W.H.S. Jones, 4 vols. and companion vol. arranged by R.E. Wycherley.
Στράβων, *Γεωγραφικά*, LOEB, 8 vols. Horace L. Jones.
Πλάτων, *Τίμαιος, Κριτίας*, Rev. R. G. Bury, LOEB.
Ἰώσηπος, *Κατ' Ἀπίωνος* (Μανέθων, W.G. Waddell, Πτολεμαῖος, *Τετράβιβλος*, F.E. Robbins) vol. I. H. Thackeray, LOEB.

Ἀρριανὸς, *Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις*, 2 vols, P.A. Brunt, E.I. Robson, LOEB.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

W. Burkert, *Structure and History in Greek Mythology and Ritual* (Sather Classical Lectures, v. 47, University of California Press), Berkeley, Calif., 1979.

The Cambridge Ancient History, vols. I-II-III, 1971-82.

O.R. Gurney, *The Hittites*, 1952-1954, Penguin Books (repr. with revisions 1981).

Ξ. Λίδας, *Ἡ Αἰγὴς κοιτίς τῶν Ἀρίων καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ*, Ἀθῆναι 1963.

I. Καρνέζης, *Γενεαλογίαι τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας*, Ἀθῆναι 1986.

M.P. Nilsson, *A History of Greek Religion*, Oxford University Press, 1949 (μετάφρ. Αἰκ. Παπαθωμοπούλου, *Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Θρησκείας*, Ἀθῆναι, 1977).

Α. Τσοπανάκης, *Εἰσαγωγή στὸν Ὅμηρο*, Θεσσαλονίκη 1988.

H. Diels-W. Kranz, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, 1954.

O. Kern, *Orphicorum Fragmenta*, Berlin 1922.

Ἰ.Δ. Πασσάς, *Τὰ Ὀρφικά*, «Ἡλῖος», Ἀθῆναι 1985.

Milojic V., Boessneck J., Jung D., Scheider H., *Paläolithikum um Larissa in Thessalene*, Beiträge zur Ur- und Frühgeschichtlichen Archäologie des Mittelmeer-Kulturräum, v.I, Bonn, 1965.

T. Jacobsen, *17.000 years of Greek Prehistory*, «Scientific American», 234, 1976 (76).

G. Glotz, *Ἡ Ἑλληνικὴ Πόλις*, M.I.E.T. Ἀθῆναι 1981.

Δ. Θεοχάρης, *Νεολιθικὸς Πολιτισμὸς*, M.I.E.T. Ἀθῆναι 1989.

Ἡθὸς καὶ Ἡθικὴ

Σήμερα τόσο ἡ «ἠθικὴ» ὅσο καὶ οἱ «ἠθικοὶ» ἄνθρωποι καὶ οἱ ἠθικολόγοι δὲν χαίρουν πιά σχεδὸν καμμιᾶς ἐκτιμήσεως. Τὸ ἠθικὸ οἰκοδόμημα τῶν ἐξ-ουσιαστῶν –προϊὸν πονηρίας, δόλου καὶ ἀνέλεγκτων παθῶν καὶ θελήσεων–, ὁλόκληρο τὸ ἰσχύον σύστημα θρησκευτικο-πολιτικῶν καὶ κοινωνικο-οικογενειακῶν ἰδεῶν, θεσμῶν καὶ ἀξιῶν καταρρέει, ἐνῶ τὰ ὄργανα τῆς λογοκρατίας σὰν «φρόνιμοι νοικοκυραῖοι» ἐτοιμάζουν τὸ διάδοχο σχῆμα, ποὺ ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ ἰσχύοντος, δηλαδὴ τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς ἀναρχίας. Γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη οἱ ὑδριστὲς τῆς Φύσεως καὶ διαφθορεῖς τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἐπιχειροῦν νὰ «τυπώσουν τὴν λέξη κόσμος στὴν σφραγίδα τῆς ντροπῆς», καθὼς θὰ ἔλεγε ἓνας μεγάλος διανοητής.

Ἄς μὴν κουράζονται ὅμως ἄδικα τόσοι οἱ ἠθικολόγοι καὶ ἠθικιστὲς ὅσον καὶ οἱ ἐναντίοι τους ἀνηθικιστὲς. «Ἐναντία ταῦτά», λέγει ὁ Ἐφέσιος· πρᾶγμα ποὺ σημαίνει, ὅτι, ἀφοῦ οἱ δόσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται εἶναι ἴδιες (ἐξ-ουσιαστικότητα, θέληση, ἐνστικτα, δόγματα), δὲν μπορεῖ παρὰ καὶ τὸ ἀποτελεσματικὸς νὰ ᾖ τὸ ἴδιο. Ἡθικολόγοι καὶ ἀνηθικολόγοι εἶναι καταδικασμένοι νὰ γελοιοποιηθοῦν, ὅπως καὶ ὅσοι γελοιοποίησαν ἐπὶ χιλιάδες χρόνια τὸν ἄνθρωπο, μεταβάλλοντάς τον σὲ ὑπάκουο ἀγελαῖο ζῶο, σὲ ἄλογο πλάσμα, ἀνίκανο ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνη τοῦ εἶναι του – μιὰ ἰκανότητα ποὺ θὰ τὸν διαφοροῖξε ἀπ' τὰ ὑπόλοιπα ζῶα.

Τί ἀκριδῶς εἶναι ἡ σύγχρονη «ἠθικὴ» καὶ ποιά εἶναι τὰ θεμέλιά της;

Σήμερα λέγοντας ἠθικὴ ἐννοοῦμε τὴ διυλιστικὴ-μανιχαϊκὴ διδασκαλία περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Διαδόλου, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὅλων γενικὰ τῶν δυναρχικῶν ζευγῶν, ποὺ ἐμπνεύστηκαν καὶ καθιέρωσαν οἱ ἐξ-ουσιαστὲς. Σύμφωνα μὲ τὸ Σοπενχάουερ «ἠθικὴ εἶναι ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν παθῶν», ἐνῶ ὁ Νίτσε ἀποφαίνεται, πὼς πρόκειται γιὰ μάθημα «δουλείας καὶ δειλίας».

Μιὰ σειρὰ ἀπὸ συμβουλὲς – φάρμακα ποὺ οἱ γριεὲς συνιστοῦν ἐναντίον τοῦ κινδύνου – καὶ ἠθικὰ παραγγέλματα, ποὺ καλλιεργοῦν τὰ ἐνστικτα τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς, τῆς ἡττοπάθειας καὶ τῆς αὐτοεγκατάλειψης, προβάλλονται ἀπ' τοὺς ἠθικιστὲς ὡς ἀρετὲς, ἐνῶ ὑψώνονται σὲ ἀξίες οἱ ιδιότητες ποὺ μεταβάλλουν τοὺς ἀνθρώπους σὲ μέλη ἀγέλης, ἀκίνδυνα πάντοτε στὸν ἐξ-ουσιασμό. Ἡ κοινωνικότητα, ἡ μετριότητα, ἡ μετάνοια, ἡ μετριοφροσύνη, ὁ οἶκτος καὶ ὅ,τι ἀναστέλλει τὶς ψυχο-πνευματικὲς δυνάμεις καὶ ἰκανότητες ἀπαριθμοῦνται μεταξὺ τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅ,τι ὑψηλὸ καὶ μεγάλο συκοφαντεῖται. Τὰ δόγματα τῆς ἰσότητος καὶ τῆς «μετὰ θάνατον τιμωρίας» κατέχουν τὴν πρώτη θέση, ἐνισχύονται δὲ μὲ τὸ τρίτο ὅμοιό τους, ποὺ συνιστᾷ τὸ «ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου».

Μέσα στὰ πλαίσια τῆς κοινωνίας-ἀγέλης οἱ ἄνθρωποι-πρόβατα ἀποκτοῦν ἰδιαίτερη ἀξία καὶ ἐκτίμηση, ἐνῶ οἱ φυσικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ἥρωικοὶ τύποι, οἱ σοφοὶ κηρύττονται ὑπὸ διωγμὸν καὶ περιθωριοποιοῦνται. Δὲν εἶναι περίεργο, ὅτι οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι τῆς ἀγέλης εἶναι μοχθηροί, φθονεροί, ἄπληστοι καὶ ἀλαζόνες· κακόδοιοι καὶ κακεντρεχεῖς, προδότες καὶ συκοφάντες, αὐθάδεις καὶ ἀναίσχυντοι, δόλιοι καὶ ἐκδικητικοί, ἀφοῦ δροῦν ἀνεξέλεγκτα, ἐνσικτιωδῶς, χωρὶς νοῦ καὶ λόγο, χωρὶς σημεῖο ἀναφορᾶς. Μιὰ ἀσήμαντὴ ἀφορμὴ εἶναι ἰκανὴ νὰ δημιουργήσῃ ἀνεξέλεγκτες καταστάσεις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν καθοδηγητῶν τους ἐξ-ουσιαστῶν.

Εύλογα λοιπόν γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς ἠθικῆς; αὐτὴ εἶναι ἡ ἠθικὴ; Ἀσφαλῶς ὄχι, ἂν κρίνουμε ἀπ' τὴ σημασία τῆς λέξεως, ποὺ μαρτυρεῖ ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν ἠθῶν· τῶν ἠθῶν τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, κι ἰδιαίτερα τῶν ἀνθρώπων, δεδομένου ὅτι «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων», καθὼς λέγει ὁ Ἡράκλειτος. Τὸ ἦθος, ποὺ εἶναι ἔμφυτο, κάνει τὸν κάθε ἄνθρωπο νὰ γίνεται αὐτὸ ποὺ πράγματι εἶναι. Ὁ ρόλος λοιπόν τῆς ἠθικῆς ἐγκτεται στὴν ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν ἠθῶν, τοῦ φυσικοῦ τρόπου ζωῆς τῶν ὄντων, τῶν πρωτογενῶν συμπεριφορῶν τους καὶ τρόπων ἀντίδρασής τους κ.ο.κ. Μὲ τὸ σκεπτικὸ αὐτὸ μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ ἠθικὴ μετέχει σ' ὅλες τὶς ἐπιστῆμες, ὅπως καὶ στὴ λογοτεχνία, καὶ στὴν ποίηση, καὶ στὸ θέατρο, ἀφοῦ σκοπὸ ἔχει ν' ἀποκαλύψῃ στοὺς ἀνθρώπους τὸ διὰ τοῦ λόγου «ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν», νὰ ὑποδείξῃ τρόπους ἐπισήμανσης καὶ ἀποβολῆς κάθε ξένου πρὸς τὴν φύση, κάθε νεοπλάσματος, κάθε ἠθικο-πνευματικοῦ ἐκτρώματος, ὅπως παράλληλα καὶ τοὺς τρόπους κατάκτησης τῆς γνώσης, τῆς καταξίωσης τῶν πρωτογενῶν ιδιοτήτων, τῶν γνήσιων καὶ ἀληθινῶν κλίσεων, τοῦ φυσιολογικοῦ τρόπου ζωῆς τους κ.ο.κ.

Γίνεται σαφές, ὅτι ἡ ἠθικὴ δὲν μπορεί νὰ συνδέεται μὲ τὰ ἔνστικτα –χωρὶς νὰ τὰ καταργῇ– ἀλλὰ μὲ τὴ σκέψη καὶ τὸ λόγο, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν κύρια οὐσία καὶ ἑκφραση τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀλήθειας καὶ σαφῶς ἐνυπάρχει στὴν ἀνθρώπινη φύση. Αὐτὸν τὸν λόγο, ποὺ 'ναι διάχυτος στὴ φύση καὶ διαποτίζει τὴν ἐσωτερικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ὀφείλουμε ν' ἀκούσουμε καὶ νὰ «ὁμολογήσουμε» (= ἐναρμονισθοῦμε) μ' αὐτόν, ὥστε ν' ἀνακαλύψουμε τὸν ἀληθινὸ τρόπο σκέψεσθαι καὶ ζῆν, τὴν ἀληθινὴ ἠθικὴ.

Ἡ ἀληθινὴ ἠθικὴ δὲν μπορεί ν' ἀποτελῇ ἓνα στατικὸ σύστημα ὑποχρεώσεων οὔτε κάποιο κατάλογο ἀξιῶν οὔτε καὶ σχέδιο τυπολογίας τοῦ ἀνθρώπινου δίου. Ἀφοῦ ἡ φύση ἀποτελεῖ «γίγνεσθαι» καὶ ὄχι «εἶναι»... ἡ ἀνθρώπινη ἠθικὴ ὀφείλει νὰ ἐνταχθῇ στὴ συμπαντικὴ ἠθικὴ, πραγματώνοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὅλο τὸν πλοῦτο τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε «νὰ γίνῃ ἑκαστος αὐτὸ ποὺ εἶναι, μαθαίνοντάς το».

Οἱ παραπάνω συλλογισμοὶ ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, ὅτι μιὰ ἀνθρώπινη ἠθικὴ δὲν μπορεί νὰ 'ναι κοινὴ γιὰ ὅλους. Οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ πράττουν ἐλεύθερα αὐτὸ ποὺ ἐκπηγάξει καὶ ἐκφράζει τὴ βαθύτερη κλίση τους. Οἱ κοινὲς συμβάσεις, τὰ κοινὰ συμβόλαια κι οἱ κοινὲς προκαταλήψεις δὲν εἶναι παρὰ γιὰ τοὺς δούλους καὶ τὰ ζῶα, ποὺ δὲν πράττουν «ξὺν νόῳ» ἀλλὰ ἐνστικτωδῶς, ὅπως ἀκριδῶς διατάσσει ἡ σύγχρονη ἠθικὴ τῆς ἀγέλης. Οἱ «ξὺν νόῳ» ἄνθρωποι γνωρίζουν, ὅτι «σοφία ἐστὶ ἀληθεῖα λέγειν καὶ ποιεῖν κατὰ φύσιν ἐπαῖοντας».

Ἀσφαλῶς δὲν κινδυνεύουν οἱ ἀληθινὰ ἠθικοὶ ἄνθρωποι νὰ μεταβάλλουν τὴν ἐλευθερίαν σ' αὐθαίρεσιν, ἀφοῦ αὐτοπροαίρετα ὑπακούουν στὸ φυσικὸ νόμο, γιατί ἡ φύση δὲν εἶναι τὸ ἀντίθετο τοῦ νόμου ἀλλὰ ἡ γεννήτρα του.

Αὕτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἠθικὴ· ἡ ἠθικὴ ἡ βασισμένη στὸ λόγο καὶ στὸ νόμο, στὴν ἐλευθερίαν καὶ στὴ γνώση. Καιρὸς εἶναι νὰ προσανατολίζονται πρὸς τὴν κατεύθυνση αὕτὴ οἱ ταγοὶ μας, ἐγκαταλείποντας τὴν ἄκρη τοὺς ἠθικιστὲς κι ἀνηθικιστὲς, τὰ ὄργανα τοῦ παγκόσμιου ἐξ-ουσιασμοῦ, τῆς παγκόσμιας δουλείας.

Πὰν Αἴολος

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

Στοιχεία πανάρχαιας έλληνικῆς επιρροῆς στὴν θρησκεία καὶ παράδοση τῆς Κίνας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

‘Ο τίτλος τοῦ παρόντος ἄρθρου θὰ προξενήσει ἀσφαλῶς ἐκπληξη καὶ ἀπορία στὸν καλόπιστο ἀναγνώστη τοῦ «Δαυλοῦ». Εὐλόγα θ’ ἀναρωτηθεῖ κανεὶς, πῶς συμβαίνει ἓνας λαός, ὅπως οἱ Κινέζοι – ποὺ ἕως σήμερα ἐμφανίζονταν καὶ διαφημίζονταν ὡς ὁ ἀρχαιότερος τοῦ κόσμου – μετελείως διαφορετικὴ ψυχροσύνθεση καὶ ιδιοσυγκρασία, με ἀλλόκοτες γιὰ τὰ δικά μας δεδομένα ἀντιλήψεις καὶ με ἰδιαίτερη φυλετικὴ ιδιοσυστασία, νὰ ὀφείλῃ τῇ γένεσῃ τοῦ πολιτισμοῦ του στοὺς ‘Ελληνες. Πῶς συμβαίνει νὰ γεφυρώνεται ἓνα γεωγραφικὸ χάσμα, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ ἄκρῃ τῆς Ἀσίας καὶ φθάνει στὸν ‘Ελληνικὸ ὥρ; Ποὺ συναντῶνται αὐτοὶ οἱ δύο κόσμοι;

‘Η ἀναζήτηση τῶν στοιχείων, ποὺ θεμελιώνουν καὶ τεκμηριώνουν τὴν ἀποψη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παρροσία στὴν κινεζικὴ παράδοση, κινεῖται μεταξὺ τριῶν ἐπιστημῶν: τῆς Ἱστορίας, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Θρησκειολογίας. ‘Η ὑπαρξὴ ἑλληνικῶν στοιχείων στὴν κινεζικὴ πραγματικότητα καθὼς καὶ ἡ μελέτῃ καὶ ἀξιολόγησή τους ἀποτελεῖ πρόκληση γιὰ περαιτέρω ἐρευνα καὶ ἐξαγωγή ἀσφαλῶν συμπερασμάτων.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ

Προκειμένου νὰ σχηματίσουμε σαφεῖς εἰκόνα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ στοὺς Κινέζους, θὰ πρέπει με ἀπόλυτῃ ἀντικειμενικότητα νὰ ἐπιχειρήσουμε τὴν ἐρμηνεία κάποιων «νεφελοδωῶν» γεγονότων, ποὺ διασώζουν οἱ ἱστορικοὶ μας, ἀναφερόμενοι σ’ ἐπαφές ‘Ελλήνων-ἀλλοφύλων κατὰ τὴν προ-ιστορικὴ περίοδο. (Τὸ ἐπίθετο «προϊστορικὴ» τίθεται συμβατικά, καθὼς «κάποιοι» εἰς πείσμα τῆς ἀληθείας διατυμπανίζουν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία ξεκινᾷ περὶ τὸ 2.000-2.500 π.Χ.). ‘Επίσης κρίνεται σκόπιμη ἡ κατὰ παραλληλίαν ἐκτίμησις τῶν γεγονότων αὐτῶν με κάποια ἄλλα ἐνδιαφέροντα, ποὺ ἀφοροῦν τὴν προ-ιστορία τῶν Κινέζων, ὅπως παρουσιάζεται αὐτὴ μέσα ἀπὸ τὰ δικά τους γραπτὰ μνημεῖα.

‘Εστὼ ὡς ἀρχὴ τῆς ἀναφορᾶς μας ἡ «Ἐποχὴ τῶν Θεῶν». Με ἔδρα τὸν ‘Ελλαδικό-Αἰγαϊακὸ ὥρ δυνάστευε τότε (10-9000 π.Χ.) τὸ γένος τοῦ αὐτοκράτορα Οὐρανοῦ. ‘Ο ἴδιος καὶ οἱ ὑπῆκοοί του ζοῦσαν σ’ ἓνα κόσμῳ, ὅπου κυριαρχοῦσαν ἡ χρηστοθήεια καὶ ἡ δικαιοσύνη. ‘Η περίοδος αὐτὴ, ποὺ ἀφορᾷ τοὺς δικούς μας προπάτορες, ἀναφέρεται περιέργως καὶ ἀπὸ τὰ κινεζικὰ κείμενα ὡς «Ἐποχὴ τῆς Μεγάλῃς Συνέπειας». Τόσο οἱ ‘Ελληνες λόγιοι καὶ ἱστορικοὶ ὅσο καὶ οἱ Κινέζοι χρονογράφοι ἀποκαλύπτουν: «*Πρῶτον βασιλέα φασὶν Οὐρανὸν γεγονέναι*». (Εὐήμερος). «*Οὐρανὸς πρῶτος τοῦ παντός ἐδυνάστευσε κόσμον*». (‘Απολλόδωρος). «*Δὲν ὑπῆρχε τότε τόπος στὴ γῇ, ποὺ νὰ μὴν ἀνῆκει στὸ βασιλέα Οὐρανό*». («Βίβλος τῶν Μεταβολῶν», – «Ι Κίνγκ»). Οἱ περιγραφές συνεχίζουν, δίδοντας μίαν ἀνάγλυφῃ εἰκόνα τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τῆς «Ἐποχῆς τῶν Θεῶν» ἢ «τῆς Μεγάλῃς Συνέπειας»: «*Οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν τότε σὰν θεοί. Δὲν εἶχαν θάνατα καὶ πόνους. Τὸ γῆρας τοὺς εὗρισκε ὀρθίους. Γύρω τους ἡ ζωοδότρα γῇ ἔδινε ἄφθονους καρπὸν καὶ ἐκείνοι, πρᾶοι καὶ εἰρηνικοί, ἀπελάμβαναν τ’ ἀγαθὰ τοῦ μόχθου τους*» (‘Ησίοδος). «*Ὅταν τὸ μέγα Ταὸ ἐπικρατοῦσε στὴ γῇ, οἱ ἄνθρωποι ἀποτελοῦσαν μίαν κοινότητα. Τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων ἦταν καὶ παιδιὰ τους. Τ’ ἀγαθὰ ἦταν ἄφθονα. Οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονταν γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκουν προσωπικὰ πλεονεκτήματα*» (Χοί-Βαί-Λού, «Ἱστορία Σινικῆς Φιλοσοφίας»).

‘Ο Will Durant (ἱστορικός, ποὺ δὲ φημίζεται γιὰ τὸ φιλελληνισμό του) δέχεται στηριζόμενος στὴν ἀρχαία Κινεζικὴ παράδοση, ὅτι ἡ ὡς ἄνω περιγραφομένη «χρυσὴ κοινωνία» ἐστιάξεται γεωγραφικά «σὲ μίαν μακρυνὴν εὐτυχισμένην χώραν τῆς Δύσεως (ἐνν. δυτικὰ τῆς Κίνας), ὅπου τὸ γένος τῶν ἀθανάτων εἶχε τὴν πρωτεύουσα τῆς κοσμοκρατορίας του κτισμένην δίπλα σ’ ἓνα ψηλὸ βουνὸ καὶ ζοῦσε βίῳ ἄλυπο με ἑορτὲς καὶ συμπόσια» (βλ. σχετ. W. Durant, «Ἱστορία καὶ πολιτισμὸς τῆς Κίνας

– *Οί σκοτεινοί αἰῶνες*», κεφ. 3).

Γεννάται ἐδὼ τὸ ἐρώτημα: Για ποῖο λόγο ἄραγε οἱ Κινέζοι συμπεριέλαβαν στὴν ἱστορία τῆς πατρίδας τους πρόσωπα καὶ πράγματα, πὺν φαινομενικά τουλάχιστον δὲν συνδέονται μὲ τὴν ἐθνικὴ τους ταυτότητα; Ἡ ἀπάντηση, εὐθεῖα καὶ συγκλονιστικὴ, δίδεται ἀπὸ ἓνα ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς Κινεζικῆς πραγματικότητος, τὸ «*Βιβλίο*» (ἢ *Βίβλο*) *τῶν Μεταβολῶν*: «*Πρὶν ἔλθουν οἱ Οὐράνιοι βασιλεῖς, οἱ ἄνθρωποι στὴν Κίνα ζοῦσαν σὰν τὰ ζῶα. Σκεπάζονταν μὲ δέματα ζώων, τρέφονταν μὲ ὠμόκρεας καὶ δὲν γνῶριζαν τὸν πατέρα τους*». Ὁ Κομφούκιος ἐπίσης συμπληρῶνει στὰ «*Ἀνάλεκτά*» του: «*Φαίνεται, πὺς οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ πὺν τιμᾶμε, δὲν ἦταν θεοὶ ἀλλὰ μεγάλοι βασιλεῖς, πρόγονοι καὶ ἐκπολιτιστὲς τῆς φυλῆς μας*» (Λοὺν Γιού).

Ὅλ' αὐτὰ φαντάζουν ἀπίστευτα, ἀλλὰ ἡ ἱστορικὴ πραγματικότητα εἶναι ἀμείλικτη. Καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἀποσπάσματα ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ «Οὐράνιοι βασιλεῖς» καὶ «ἐκπολιτιστὲς» τῆς Κίνας ἦσαν οἱ «Ἕλληνες «θεοὶ» τῆς προκατακλυσμιαίας ἐποχῆς, πὺν μετέβησαν ἐκεῖ μὲ τὰ ἐξελεγμένα μέσα πὺν διέθεταν καὶ μετέδωσαν στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τους σ' ἓνα λαό, πὺν μέχρη τότε δὲν εἶχε δημιουργήσει ἀπολύτως τίποτα, καθὼς ἦταν ἔρμαιο τῶν στοιχείων τῆς φύσεως καὶ ἀγωνιζόταν ἀπλῶς γιὰ νὰ ἐπιβιώσῃ.

Στὴ συνάφεια αὕτη θὰ πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ πιθανότητα μᾶς δευτέρης μετὰ τὴν ἐποχὴ τῶν «θεῶν» ἐκπολιτιστικῆς ἐξορμήσεως πρὸς τὴν Κίνα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Εἶναι ἱστορικὰ ἐξακριδωμένο, ὅτι ὁ βασιλεὺς Διόνυσος Β' (4η χιλιετία π.Χ.) ἐξεστράτευσεν πρὸς ἀνατολὰς μὲ πολυάριθμὴ ἀκολουθία, φθάνοντας μέχρι τὴν κεντρικὴ Ἀσίαν. Κατέλαβε τὸ Θιβέτ καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ὀνομασίαν πὺν μέχρι σήμερα ἔχει. Δὲν γνωρίζουμε ὅμως, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον προχώρησεν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Κίνας. Στὶς ἀμφιβολίες αὐτὲς οἶχνη κάποιο φῶς ἓνα αἰνιγματικὸ στοιχεῖο: Ἡ νοτιότερη ἐπαρχία τῆς Κίνας, πὺν σήμερα συνορεύει μὲ τὸ Βιετνάμ, τὸ Λάος καὶ τὴ Βιρμανίαν, ὀνομάζεται ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνα «Γιουνάν» (Ἰωνία, σύμφωνα μὲ τὴν «ἀσιατικὴ» μορφὴ τῆς λέξεως). Ἰσως νομιμοποιούμεθα ἱστορικὰ, ἐὰν συνδέσουμε αὕτην τὴν ὀνομασίαν μὲ τὴν ἑλληνικὴ «Ἰωνία». Ἀξιοσημείωτο εἶναι δέ, ὅτι ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη ἔχει φέρει στὸ φῶς, τόσο στὴν ἐν λόγω ἐπαρχίαν ὅσο καὶ στὶς βορειότερες, πλῆθος ἀντικειμένων ἑλληνικῆς τεχντροπίας (βλ. φωτογραφία).

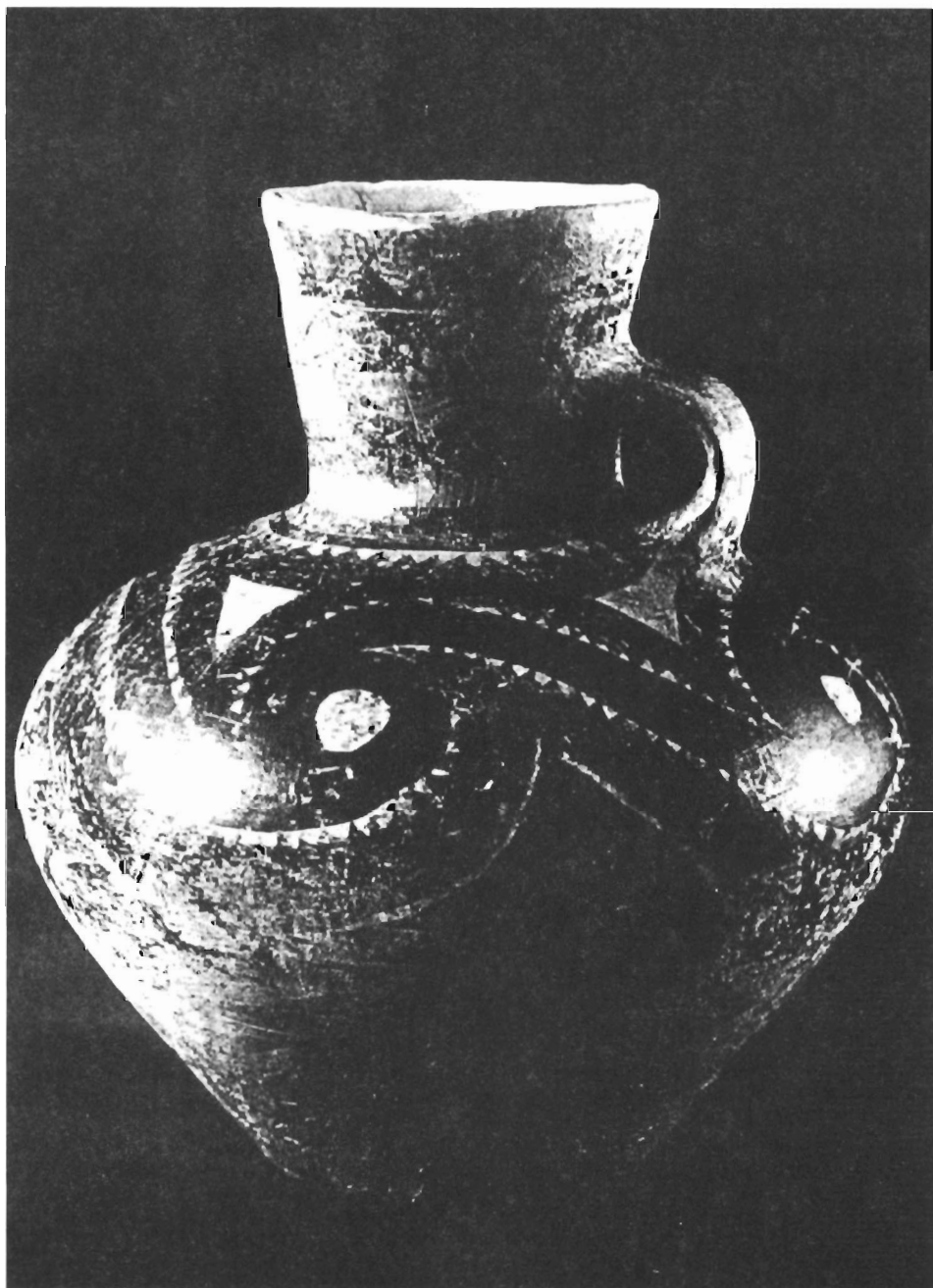
Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΘΕΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΚΙΝΕΖΙΚΟ ΠΑΝΘΕΟ

Ἡ παραδοχὴ τοῦ Κομφουζίου, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ, πὺν τιμοῦν οἱ Κινέζοι, ἦταν στὴν πραγματικότητα ἄνθρωποι τοῦ ἀπωτάτου παρελθόντος μὲ δυτικὴ προέλευση, συμφωνεῖ ἀπολύτως μὲ τὴν ἀντίστοιχὴ ἑλληνικὴ γνώμη γι' αὐτοὺς: «...ὕπαρξαντες μὲν θνητοὺς, διὰ δέ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν ἔτυχον ἀθανάτου μνήμης» (Διόδωρος Σικελιώτης). Ἐς ἐξετάσουμε τοὺς κυριώτερους ἀπὸ αὐτοὺς.

Σάγγκ Τι: Εἶναι ὁ κοσμοκράτορας Οὐρανός. Ὀνομάζεται ἐπίσης «πατὴρ Οὐρανός» (Λάο-Τιέν-Γέχ) ἢ «Σεπτὸς τοῦ Ἀγάτη» (Γιού-Χοάγγκ-Τσάγγκ Τι). Τὸ συνηθέστερο ὅμως ὄνομα τοῦ εἶναι «Τιέν» (= Οὐρανός). Στὴ μνήμη του εἶναι ἀφιερωμένη ἡ κεντρικὴ πλατεία τοῦ Πεκίνου (Τιέν-Ἀν-Μέν). Γιὰ πολλοὺς αἰῶνες οἱ αὐτοκράτορες τῆς Κίνας ἀπεκαλοῦντο «Υἱοὶ τοῦ Οὐρανοῦ» ἢ «Αὐτοκράτορες τοῦ Δύοντος Ἡλίου». Ὁ Σάγγκ Τι κατὰ τὴν παράδοση κατοικεῖ σ' ἓνα λαμπρὸ ἀνάκτορο, στὴ Δύση, πλησίον τοῦ ὄρους Κουέν-Λοὺν (πὺν εἶναι φυσικὰ ὁ Ὀλυμπος). Ἡ οἰκογένειά του ἀποτελεῖται ἐπίσης ἀπὸ θεοὺς. Εἰκονίζεται πάντα ἐνθρονος, γενειοφόρος καὶ πλαισιωμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Τὸ ἐνδυμὰ του εἶναι πορφυρόχρωμο, στολισμένο μὲ ἑλληνικοὺς μαιάνδρους. Ἡ δευτέρη ἑλληνικὴ ὀνομασία τοῦ Οὐρανοῦ (*Μαίων*) ἐπεκράτησεν στὴν Κίνα ὡς *Μάο*.

Βάγγκ Μού: Ὁλόκληρο τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς αὐτῆς εἶναι «Βάγγκ-Μού-Νιάγκ-Νιάγκ» καὶ σημαίνει «Μητέρα Βασίλισσα τῆς Δύσεως». Πρόκειται γιὰ τὴν Ἑλληνίδα θεὰ Ἀφροδίτη. Οἱ λαῖκοι θρύλοι τῆς φέρουν ὡς σύζυγο τοῦ Σάγγκ Τι, κατοικοῦσαν μὲ τὴν ἀκολουθία τῆς στὸ ἴδιο μ' ἐκείνον παλάτι. Εἰκονίζεται μὲ μορφὴ ὠραιότατης νέας γυναίκας. Κατὰ τοὺς ἰδίους θρύλους αὕτη καὶ ὁ Φού-Χοι διέδωσαν τὴ μονοθεῖαν στοὺς Κινέζους. Ἡ Ἀφροδίτη-Βάγγκ Μού ζοῦσε ζωὴ γεμάτη τέρψεις ἐρωτικὰς καὶ διασχεδάσεις.

Φού-Χοι: Ὁ θεὸς αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν πλέον συζητημένη καὶ προβληματικὴ μορφὴ, καθὼς μὲν φέρεται ἀπὸ τὸ «*Βιβλίο τῶν Μεταβολῶν*» ὡς ὁ πρῶτος αὐτοκράτορας τῆς Κίνας, ταυτίζεται δὲ μὲ τὸν

Ζωγραφιστὸ κινεζικὸ δάξο τῆς 3ης-2ης χιλιετίας π.Χ. Ἡ τεχνοτροπία τοῦ προδίδει ἄμεση Αἰγαιακὴ-Ἑλληνικὴ ἐπίδραση (Μουσεῖο τοῦ Τόκνο).

Ἐρμῇ τὸν Τρισμέγιστο, πού δίδαξε τὸ «Ταὸ» στοὺς Κινέζους. Οἱ Κινέζοι ἱστορικοὶ χρονολογοῦν τὸν Φου-Χοί στὴν 3η χιλιετία π.Χ. Ὁ Ἐρμῆς ἔζησε κατὰ τὴν 9η χιλιετία. Ἡ χρονικὴ διαφορά εἶναι χαώδης. Τὸ πρόβλημα ὅμως πού προκύπτει εἶναι ἐντελῶς ἀνεδαφικό, ἐὰν ληφθεῖ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι ὅλη ἡ Κινεζικὴ ἱστορία ἐγράφη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μετὰ τὸ 213 μ.Χ. Αὐτὸ συνέβη, διότι τότε ὁ αὐτοκράτορας Τσιν-Σιχ-Χουάνγκ Τί διέταξε νὰ καοῦν ὅλα τὰ βιβλία μὲ ἐξαιρέση τὰ ταοϊκά. Αὐτὴ ἡ πράξη δημιούργησε μεγάλο στρώμα «ὀμίχλης» γιὰ τὸ Κινεζικὸ παρελθόν. Ἡ σύγχυση πού προέκυψε ἦταν πλέον δικαιολογημένη. Τὰ κρατικά ἀρχεῖα ὅμως ἔμειναν ἀνέπαφα. Οἱ Κινέζοι ἱστοριογράφοι ἔκτοτε ἐργαζόμενοι ὁμαδικὰ καὶ μὲ τὴ «δαμόκλειο σπάθη» τοῦ κρατισμοῦ νὰ κραδαίνεται πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους, τιμώντας τὸν Φου-Χοί καὶ τὸ αὐτοκρατορικό ἀξίωμα παράλληλα, τὸν ἔθεσαν ἐσφαλμένα στὴν πρώτη θέση τοῦ καταλόγου τῶν Κινέζων αὐτοκρατόρων. Ὁ Φου-Χοί λοιπὸν εἶναι ὁ παναρχαῖος Ἑλλήν «θεός» Ἐρμῆς ὁ Τρισμέγιστος.

Σόανγκ Τι: Στὸ πρόσωπό του ἀναγνωρίζεται ὁ Κρόνος ὡς διάδοχος τοῦ Οὐρανοῦ (Τιέν).

Λεὶ Κόνγκ: Τ' ὄνομά του σημαίνει «Ἀρχὸν Κεραυνός». Θὰ ἦταν λάθος νὰ υποθέσουμε, ὅτι εἶναι μία Κινεζικὴ ἐκδοσὴ τοῦ Διός, καθὼς ὁ Λεὶ Κόνγκ εἰκονίζεται ἡμίγυμνος, δύσμορφος, κρατώντας σφύρα καὶ ψαλίδα. Τέτοια χαρακτηριστικὰ δὲν ἀρμόζουν στὸ Δία, ἀλλὰ μάλλον στὸν Ἥφαιστο, πού ὡς τεχνίτης κατασκεύασε καὶ τὸν κεραυνό.

Φόγκ-Πό: Τ' ὄνομά του σημαίνει «Κόμης τῶν Ἀνέμων». Εἶναι προφανές, ὅτι πρόκειται γιὰ τὸν Αἰόλο, ἐπειδὴ καὶ ὁ Φόγκ-Πό ἔχει συνεχῶς κρεμασμένο ἐπάνω του ἓνα ἀσπί πού περιέχει τοὺς ἀνέμους.

Σένγκ-Μούγκ: Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ συνεχιστής τοῦ Φου-Χοί στὸ ἔργο τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῶν Κινέζων. Μία σύγκριση τοῦ ἔργου του μ' αὐτὸ τοῦ «Προμηθεὺς Δεσμώτου», ὅπως τὸ περιγράφει ὁ Αἰσχύλος (στ. 438-470), πείθει, ὅτι ὁ Σένγκ-Μούγκ καὶ ὁ νιὸς τοῦ Ἰαπετοῦ ταυτίζονται.

Κουάνγκ-Γίν: Οἱ ιδιότητες αὐτῆς τῆς θεᾶς μοιάζουν μ' αὐτῆς τῆς Ἥρας. Εἶναι ἡ χορηγὸς τῶν τέκνων, αὐστηρὴ καὶ σεμνὴ καὶ προστατεύει τίς παντρεμένες γυναῖκες.

Πάν-Κού: Τ' ὄνομά του δὲ χρειάζεται ιδιαίτερες ἐξηγήσεις. Εἶναι ὁ θεὸς τῆς φύσεως Πάν. Τὸ συνθετικὸ «Κού» σημαίνει «κέρας» (βλ. Marcel Granet, «Κινεζικὴ Σκέψη», ἑλλην. μτφρ., ἐκδ. «Γνώση, σ. 368).

ΤΑΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΙΖΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ

Ἡ λέξη «Ταὸ» ἐτυμολογικὰ εἶναι ἑλληνικὴ καὶ ὁμόρριζη μὲ τὴ λέξη «θεός», χωρὶς ὅμως νὰ σημαίνει μόνο αὐτό (βλ. Marcel Granet, «Κινεζικὴ Σκέψη», σ. 561, ὅπου ἐξηγεῖται ὅτι τὸ Ταὸ περιέχει τίς ἑλληνικὰς ἐννοιες «λόγος» καὶ «φύσις», σημειούμενες μάλιστα μὲ ἑλληνικὰ γράμματα). Καὶ τὸ «Ταὸ» καὶ ὁ «θεός» παράγονται ἀπὸ τὸ ρῆμα «θέω» (= τρέχω· ἀόριστος *ἔδραμον*). Τὸ «Ταὸ» τρόπον τινὰ ἀποτελεῖ σύστοιχο ἀντικείμενο τοῦ «θέω», καθὼς στὴν Κινεζικὴ γλῶσσα σημαίνει «δρόμος» ἢ «νόμος». Εἶναι λοιπὸν συνάμα καὶ δρόμος καὶ προορισμός. Εἶναι ἡ ὁδὸς πού πρέπει ν' ἀκολουθῇ ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ Θεό.

Τόσο ἡ σύλληψη τοῦ Ταὸ ὅσο καὶ ἡ φιλολογία γύρω ἀπ' αὐτὸ δὲν ἀποτελοῦν ἐνδογενεῖς στοιχεῖο τῆς Κινεζικῆς θεωρητικῆς ἐνασχολήσεως, ἀλλὰ ἀπηχοῦν τὴ μονοθεϊστικὴ διδασκαλία τοῦ Ἐρμού τοῦ Τρισμέγιστου (Φου-Χοί). Ἡ σύγκριση τῶν σχετικῶν γραπτῶν μνημείων ἀποδεικνύει τοῦ λόγου τὸ ἀληθές: «Ὁ θεὸς δὲν προσδιορίζεται, οὔτε συλλαμβάνεται ἡ ἰδέα τῆς μορφῆς καὶ τῆς ὑπάρξεώς του ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ αὐτό, διότι ὁ θεὸς εἶναι ἀσώματος. Δὲν εἶναι οὔτε ὁρατός οὔτε μετρητός. Δὲν ἔχει διαστάσεις οὔτε ὁμοίό του. Δὲν εἶναι οὔτε νερό οὔτε φωτιά οὔτε πνεῦμα. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες εἶναι ἀπλῶς ἔργα του. Ἐὰν ὅμως θελήσῃ κανεὶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ, θὰ τὸν ἀντιληφθεῖ στὴ λάμψη τοῦ ἡλίου, στὶς τροχὲς τῶν ἀστέρων καὶ στὶς περιφορὰς τὸν ἀνὰ τὸ σύμπαν» (Ἐρμητικὴ Διδασκαλία). «Τὸ Ταὸ εἶναι ἀσύλληπτο καὶ ἀκατανόητο στὴν ἀνθρώπινη σκέψη. Ἀπλῶς τὸ ἀντιλαμβανόμεστε στὶς ἐκδηλώσεις του, ἀλλὰ δὲν τὸ βλέπουμε. Τὸ ἀκοῦμε, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐννοοῦμε. Εἶναι ἀπρόσωπο, ἄπειρο καὶ ἀπροσδιόριστο. [...] Ὑπάρχει κάτι, πού ὑπῆρχε καὶ πρὶν γεννηθεῖ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Αὐτὸ ὀνομάζουμε Ταὸ» (Λάο-Τσέ).

Ἀλλὰ καὶ τὸ «Βιβλίον τῶν Στίχων» (Τσινγκ-Τσιάνγκ) παρέχει ἀκριβεῖς πληροφορίες γιὰ τὴν προέλευση τῆς περὶ Ταὸ-Θεοῦ διδασκαλίας, παρουσιάζοντας τίς ἀλλεπάλληλες ἀντιγραφὰς τοῦ σχετικοῦ συγγράμματος μέχρι τὸ 222 π.Χ. Συγκεκριμένα ἀναφέρει, ὅτι ἀρχικὰ ἐγράφη ἀπὸ τὸν Φου-Χοί

(Έρμη), διεδόθη στην Κίνα από τὸν ἴδιο καὶ τὴ Βάνγκ-Μου (Ἀφροδίτη), ἀντεγράφη πρῶτα ἀπὸ τὸν «Ἀρχηγὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης», κατόπιν ἀπὸ τὸν Χουά καὶ τέλος ἀπὸ τὸν Κουέν. Ὅπως τονίζει ὁ ἰδρυτὴς καὶ κύριος ἐκπρόσωπος τῆς Ταοϊστικῆς Σχολῆς σοφὸς Λάο-Τσε (κατὰ τὸν Forke: 480-390 π.Χ.), ἡ ὁδὸς ποὺ πρέπει νὰ διαθῇ ὁ θνητὸς, γιὰ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸ θεῖο, εἶναι «ἡ ἐκστασιακὴ ἀπορρόφηση στὸ αἰῶνιο, ἡ ἀπουσία τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡ συγκράτηση, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ πράγματα αὐτοῦ τοῦ κόσμου» (βλ. H.V. Clasenapp, «Οἱ Πέντε Μεγάλες Θρησκείες τοῦ Κόσμου», σ. 272).

Τὶς ἴδιες ἀκριβῶς θεωρητικὲς κατευθύνσεις προβάλλει καὶ ὁ Έρμης ὁ Τρισμέγιστος στὶς διδασχές του πρὸς τὸν υἱὸ του Τάτ (= Κέφαλο) (βλ. Π.Κ. Ἰωαννίδη, «Έρμης ὁ Τρισμέγιστος» καὶ Walter Scott, «Hermelica», τόμος Α').

Η ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μία συστηματικὴ μελέτη τῆς θρησκευτικῆς πρακτικῆς τῶν Κινέζων ἀποδεικνύει, ὅτι ἔχει αὐτὴ ἐλάχιστες διαφορὲς ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη ἐλληνικὴ. Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ σχέση τῆς πρώτης πρὸς τὴ δεύτερη εἶναι θυγατρικὴ. Τόσο στὴν ἀρχαιότερη μορφή τῆς Κινεζικῆς θρησκείας, τὸν Οἰκουμενισμό, ὅσο καὶ στὸν Ταοϊσμό καὶ τὸν Κομφουισμό οἱ βασικὲς ἀντιλήψεις δὲ διαφέρουν πολὺ ἀπὸ αὐτὲς τῶν προγόνων μας. Τὰ βασικὰ στοιχεῖα καὶ τῶν τριῶν ὡς ἄνω θρησκευτικῶν συστημάτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ παντελής ἀπουσία οἰουδήποτε δόγματος. Ὅπως ὁ Ἕλληνας ἔτσι καὶ ὁ Κινέζος, ποὺ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ θρησκευτεῖται, ἔχει ἀπεριόριστες δυνατότητες ἐπιλογῆς. Κανεὶς δὲν τὸν υποχρεώνει νὰ δεχθῇ μία ἄποψη ὡς ἀλήθεια. Ὅταν λ.χ. ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος ὁ ὑποστηρικτὴς τῆς ἀρνήσεως τοῦ κόσμου Λάο-Τσε προβάλλει τὶς θέσεις του, ὁ ἀκροατὴς τοῦ κηρύγματός του ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαφοροποιηθῇ χωρὶς περαιτέρω συνέπειες εἰς βάρος του, οὔτε ἠθικὲς οὔτε πνευματικὲς.

β) Ἡ σύνθεση θρησκείας καὶ φύσεως. Στὸν Οἰκουμενισμό κυρίως ἡ φύση ἀποτελεῖ τὸν γνώμονα γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀναζήτηση τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ὑφισταμένων ἰσορροπιῶν. Γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς Κινέζους ἡ σύλληψη τοῦ κόσμου ὡς ὁλότητος ποὺ συνεχῶς ἀνανεώνεται ἐσωτερικὰ καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ γήινο περιβάλλον ἀποτελοῦν κοινὸ παρονομαστὴ στὶς λεποιθήσεις τους. Ἡ φυσικὴ καὶ ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ δράση ἀποτελοῦν δύο ὅψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος.

γ) Ὁ κατ' ἐπίφασιν πολυθεϊσμός. Ἐδῶ ἀντανακλάται ἡ παρεξηγημένη –ἢ καὶ ἡθελημένη διαστρεβλωμένη– τιμὴ πρὸς τοὺς προγόνους. Ὁ Κομφούκιος κομπάζει ἀναφερόμενος στοὺς ἐκπολιτιστὲς τῆς Κίνας, ποὺ καὶ αὐτὸς «θεοποιεῖ». Γνωρίζει ὅμως πολὺ καλά, ὅτι πρόκειται γιὰ ἱστορικὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα. Τὸ ἴδιο πιστεύει καὶ ὁ πιὸ ἀπλοϊκὸς Κινέζος καὶ Ἕλληνας, ποὺ σέβεται ὄχι μόνον αὐτοὺς καὶ ἄλλες τοπικὲς «θεότητες», ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους τῆς οἰκογενείας του.

δ) Ἡ μεταθανάτια ζωὴ. Τόσο γιὰ τοὺς Κινέζους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀρχαίους προγόνους μας ὁ Ἄδης ὑφίσταται. Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου τῶν Κινέζων ὀνομάζεται Γιάμα. Ἡ ἀξιολόγηση τῶν ψυχῶν γίνεται ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ παράδοση ὄχι μεταξὺ ἀορίστως «καλῶν» ἢ «κακῶν» ἀλλὰ μεταξὺ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ὅπως καθ' ἡμᾶς ἡ ψυχὴ, ποὺ ἀξίζει ἰδιαίτερο ἔπαινο, μεταβαίνει στὰ Ἡλύσια Πεδία, ἔτσι καὶ κατὰ τοὺς Κινέζους οἱ ψυχὲς τῶν ἡρώων, τῶν καλῶν ὑπηκόων κ.ο.κ. πηγαίνουν στὴ «Γῆ τῆς Ἀκρας Εὐδαιμονίας τῆς Δύσεως» ἢ στὸ ὄρος Κουέν-Λουν (Ὁλυμπος), ὅπου κατοικοῦν οἱ Ἀθάνατοι. Οἱ ὑπόλοιποι νεκροὶ παραμένουν στὰ δώματα τοῦ Ἄδου, ποὺ καὶ γιὰ τοὺς Κινέζους εἶναι τόπος διαμονῆς τῶν ψυχῶν καὶ ὄχι βασανισμοῦ τους. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ κάποιες ἀντιλήψεις περὶ τιμωρίας τῶν ψυχῶν, ἀλλ' ἀπηχοῦν μεταγενέστερες βουδδιστικὲς ἐπιδράσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ Κινεζικὴ ἱστορία θὰ μπορούσε νὰ παραλληλισθῇ μετὰ μία ἐκτενὴ συντακτικὴ περίοδο τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἀπὸ τὴν ὁποία λείπουν λέξεις. Ὅπως οἱ λέξεις αὐτὲς εἶναι δυνατό νὰ ἐννοηθοῦν ἀπὸ τὰ συμφοραζόμενα, ἔτσι καὶ ἡ παράδοση τῶν Κινέζων μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ μία ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ἱστορίας, ἐφ' ὅσον ἐκτιμηθῇ καὶ ἐρμηνευθῇ σωστά.

Τὸ κλειδὸ τῆς ἐρμηνείας τῆς δὲν ἀποκλείεται νὰ βρισκεται πολὺ κοντὰ μας. Ἴσως στὸν Ὁλυμπο ἢ Κουέν Λουν, ὅπου οἱ Κινέζοι στέλλουν μετὰ τὴ φαντασίαν τους τὶς ψυχὲς τῶν ἐπιφανῶν νεκρῶν τους, γιὰ νὰ ζήσουν αἰῶνια μετὰ τοὺς Ἕλληνες θεοὺς.

Ἀρχαιολογικά

Δηλαδή, κύριε Χρ. Γιαννακόπουλε, τὸν ξύπνιο κάνεις ἢ τὸν πονηρό; Τί φωνάζεις καὶ ἐπιμένεις, ὅτι στὴν Ἀρχαία Ὀλυμπία ὑπάρχει προϊστορικός οἰκισμός; Κάτσε στὸ καφενεῖο σου, παίξε τὴν πρεφούλα σου καὶ τὴν δηλωτὴ σου κι ἄσε τὴν ἀρχαιολογικὴ ὑπηρεσία νὰ κάνῃ τὴν δουλειά της. Ἐχουν γνῶσιν οἱ φύλακες. Ἀφοῦ τὸ ξέρουν ἀπὸ χρόνια οἱ ἄνθρωποι. Καὶ στὸ κάτω-κάτω δὲν εἶναι παίξε-γέλασε αὐτὰ τὰ πράγματα. Νομίζεις δηλαδή, ὅτι γιὰ δέκα παλιόπετρες πρέπει νὰ πάῃ περίπατο ὁ προϋπολογισμός; Μπὰ σὲ καλὸ σου! Πῶς νομίζεις ὅτι πληρώθηκαν τόσες ἐκλογικὲς ἀναμετρήσεις ἢ ἀνανεώθηκαν οἱ στόλοι τῶν ὑπουργικῶν αὐτοκινήτων; Ὅρίστε; Ὑστερα ἀπὸ τριάντα τέσσερα χρόνια ἦλθαν στὸ φῶς τὰ εὐρήματα. Καί, Σιγὰ τὰ εὐρήματα! Ἕνα παλιοδότσαλο, πὺν ἀπὸ τὴν μία εἶχε χαραγμένο τὸν διπλοῦν πέλεκν κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἐπιγραφή τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Α. Ἔ! Καὶ τί ἔγινε; Δὲν σκέπτεσθε καθόλου οὔτε τὴν ἐπιστημοσύνη ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν πίεση τοῦ κυρίου Μπαμπινιώτη; Εἶναι καιροὶ τώρα νὰ ξαναγράφονται συγγράμματα;

Ἀλλὰ κι αὐτὸ τὸ γυναικεῖο εἰδῶλιο, πὺν λὲς ὅτι μαρτυρεῖ τὴν πολιτιστικὴν ταύτιση μεταξὺ τῆς Μινωικῆς Κρήτης καὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας, τί νὰ τὸ κάνουμε; Ἄντε καὶ τὴν μαρτυρεῖ. Γράφει πουθενά, ὅτι οἱ Κρητὲς ἦταν Ἕλληνες; Ὁχι! Ἄρα δὲν ἀποδεικνύει τίποτε. Ὅπως δὲν ἀποδεικνύει τίποτε καὶ ἡ ἀνεύρεση τοῦ δότσαλου μὲ τὴν Γραμμικὴ Γραφὴ Α. Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε ἀφελεῖς. Δὲν τὰ τρῶνε αὐτὰ οἱ καθηγητὲς μας. Ἄν δὲν μᾶς τὸ δεβαιώσῃ ὁ ἴδιος ὁ Μίνως, δὲν πιστεύουμε τίποτε. Καὶ σιγὰ τώρα, μὴ πιστέψουμε τὸ παραμῦθι ὅτι τὸν προϊστορικὸ αὐτὸν οἰκισμό τὸν ἔχτισε ὁ Κανάκων, σύγχρονος τοῦ Κέκροπος. Ἀφοῦ δὲν τὸ λέει πουθενά ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, πῶς νὰ δώσῃς βᾶση; Ὀλόκληρος Μωϋσῆς καὶ κάνει τὴν πάπια. Νά, κάτι τέτοια ἀκούγονται ἀστήριχτα καὶ οἱ πάσης φύσεως φοινικιστὲς γίνονται μαρουτί Δημητοσανίτικο.

Καὶ μέσα στὴν τάξη καὶ τὴν εὐρυθμία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους χάθηκε κι ἓνα πιθάρι ἀπὸ τὴν Φαιστό. Σοῦ μιλάω γιὰ πολλὴ φύλαξη. Ὅπως ἀκριδῶς στὰ Μονσεῖα τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Νεμέας. Σιγὰ τ' αὐγά! Ἀπὸ πιθάρια ἄλλο τίποτε. Ἄσε πὺν ἦταν καὶ τὸ μικρότερο. Καὶ στὸ φινάλε ὁποῖος γουστᾶρει νὰ τὸ δοῇ, δὲν ἔχει παρὰ νὰ πάῃ στὸν ἐπόμενο πλειστηριασμό τῶν Σόθμπς.

Καὶ μία πὺν μιλάμε γιὰ ἀρχαία καὶ ἀρχαιολογία, ἐκεῖνη τὴν ἄθλια ξύλινη πινακίδα τοῦ Διοσπλιοῦ γιατί νὰ τὴν δώσουν στὴν δημοσιότητα, ἔστω καὶ σὲ φωτογραφία; Τί ἀξία ἔχει ἓνα σάπιο παλιόξυλο; Καὶ τὴν ἐλληνικὴ γραφὴ τοῦ 5.250 π.Χ. πὺν ἔχει πάνω της τί τὴν θέλουμε; Δὲν εἶναι ἀσέβεια νὰ ἀμφισβητοῦμε, ὅτι τὴν ἐλληνικὴ γραφὴ τὴν δοῖχαν οἱ Χανααναῖοι, καὶ πρὸ παντὸς ὅτι ὁ Γιαχῶε ἔχτισε τὸν Κόσμο τὸ 5.200 π.Χ.; Λόγοι θρησκευτικῆς εὐλάβειας μᾶς κάνουν νὰ τὴν κρύβουμε – καμμιά ἀόρατη δύναμη δὲν κρατᾷ τὰ στόματά μας κλειστά. Ὁχι τίποτε ἄλλο δηλαδή, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενό της θὰ κάνῃ καὶ ἀρκετοὺς ἀξιοσεβαστοὺς καθηγητὲς μας νὰ χάσουν γιὰ καιρὸ τὸν ὕπνο τους. Δὲν εἶναι ἀγένεια αὐτό; Βλέπεις οὔτε λογιστικὰ περιέχει οὔτε στατιστικὰ στοιχεῖα. Κι ἄντε τώρα νὰ προσδάλῃς τὸν κ. Chadwick καὶ τοὺς Σοφούς περὶ καὶ πίσω ἀπ' αὐτόν, παρουσιάζοντας τὸ κείμενο ὡς Ἑλληνικό. Μπὰ! Τίποτε Ἀφρικανοὶ ἔποικοι θὰ τὸ ἔγραψαν ἢ τὸ πολὺ-πολὺ κάποιοι νομάδες Ἰνδοεuropeαῖοι, πὺν κατέδῃχαν νὰ ξεχειμωνιάσουν. Ὅμως, ὅ,τι καὶ νάναι, καλὸ εἶναι νὰ μὴ ξεχνιόμαστε... [Γι' αὐτὸ κι ἐμεῖς θὰ ἐπανέλθουμε].

Γιῶργος Πετρόπουλος

Δέν ξέραμε

«Κι ἀπ' τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ψηλά – πού ἐδούθανε τὰ στόματα τῶν πλάνων – καί ρίχνει καί συντρίβει καί κυλά – στήν ἀδυσσο τοὺς θρόνους τῶν τυράννων»... Ἄχ Γιαννάκη μου, Πολέμη· εἶχες κι ἐσὺ μαῦρα μεσάνυχτα, ὅταν ἔγραφες τὸ ποιηματάκι σου, ὅπως εἶχα κι ἐγώ, ὅταν τὸ ἀπῆγγελλα στὸ στραβό-σχολειό μου. Σημειώσατε Χ. «Ὅταν κατέδουμε τὴ σκάλα, τί θὰ ποῦμε – στοὺς ἴσκιους»; Εἶναι καὶ τὰ παιδιὰ πού μᾶς κυττοῦν· καὶ τὰ ἄλλα, πὺν πεθαίνουν ἀπὸ ἀηδία. Γελᾷς ἢ κλαῖς, Καρνωτάκη;

Πάνω ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα στραφτάλιζε τὸ «ἐν τούτῳ νίκα» καὶ δοξολογούσαμε μ' ἀναμμένονους πολνελαίους. Δέν ξέραμε τὴ διαφορὸνμένη στάσι τοῦ Μεγάλου ἀπέναντι στοὺς Ἕλληνας καὶ αὐτὸ πὺν ἐκπροσωποῦσαν· τὸ φοβερό κακό, πὺν τοῦ 'χε κάνει ἡ Ἀθήνα. Φάνηκε καθαρά στὴ συμπεριφορὰ του πρὸς τὸν Ἕλληνα λόγιο Σώπατρο· ἀφοῦ πρῶτα τὸν ἀνέδασε εἰς τὰ ὑπάτα, σὲ κάποια στιγμή, ἀπὸ τὶς συγχωρεμένες πὺν τὸν ἔδεραν, τὸν ἔρριξε ἰδιοχείρως κάτω μ' ἐφτά μαχαιριές στὴν καρδιά κι ἄλλες τρεῖς στὸ σηκῶτι.

«Κωνσταντῖνος τὴν παρέδωσε καὶ Κωνσταντῖνος θὰ τὴν παραλάβει» (πῶς; μὲ τὸν δικέφαλο γιὰ λῳφίο;), ἀνιστοροῦσε ἡ γιαγιά μου καὶ σήμαιναν τετρακόσια σήμαντρα. Ἀκούγα μόνο τὸ γκῶνη, ἔβλεπα ψηλά τὴν Πούλια καὶ κολύμπαγα στὴν ἀστροφεγγιά. Δέν ἤξερε ἡ ἀγαθὴ γυναικα, ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος δέν «τὴν παρέδωσε», κι οὔτε πὺν μποροῦσε νὰ βάλει ὁ νοῦς της ποιοὶ τὴν παρέδωσαν· ὅτι ἐκεῖνος ξέπλυνε μὲ τὸ αἷμα του τὴ δρώμα καὶ τὴ δυνωδία μιᾶς ὁλόκληρης χιλιετίας.

Ξέραμε, ὅτι τὸ Βυζάντιο καταλύθηκε τὸ 1453, κι ἀκόμη δακρύζει ἡ κυρὰ-Δέσποινα. Μὰ τὸ Βυζάντιο εἶχε κιόλας αὐτοκτονήσει κάπου ἑκατὸ χρόνια πρὶν (1345 ἢ 65) μὲ τὸ φονικὸ τῆς ἐκκλησιᾶς. Τότε, πὺν οἱ τριακόσιοι ἀρχηγοὶ τῶν ἐλληνικῶν ὁρέων μ' ἐπικεφαλῆς τὸν ἀρματολὸ Ράλλη ἀνέδηκαν στὴν Κωνσταντινούπολι, γιὰ νὰ θέσουν τὰ τίμια σπαθιά τους στὴν ὑπηρεσία τοῦ αὐτοκράτορα. Μεγαλόψυχη Μητέρα ἡ Ἑλληνίδα γῆ, ἄκουσε τὰ βαριά δῆματα τοῦ Ἰσλάμ, ξέχασε, συγχώρησε κι ἔστειλε τὰ λαμπρὰ παλληκάρια της, τὴν ἀφρόκρεμα τῆς δυνάμεις πὺν ἀναδύθηκε ἀναστάσιμη μέσ' ἀπὸ τὴ Φραγκοκρατία καὶ τὴν τρομοκρατία τοῦ ἀνθελληνικοῦ Βυζαντίου, στὴ Βασιλεύουσα πὺν κινδύνευε. – Εἴμαστε σὲ θέση νὰ ἐξαποστείλουμε τὸν Τοῦρκο ἀπὸ κεῖ πὺν ἦρθε, εἶπαν στὸν Ἰωάννη Παλαιολόγο. Καὶ ἡ ἀπάντησι: Σφάχτηκαν «μέχρις ἐνός» μέσα στὸ ναὸ τῶν ἀνατόρων, ὅπου εἶχαν ζητήσῃ ἄσυλο, χωρὶς ν' ἀντιληφθεῖ τίποτα ἡ κυρὰ-Δέσποινα. Ἀρχιδῆμος καὶ ἐκτελεστής ὁ πρωθυπουργὸς Ἀπόκανκος. Ἀρχισυνωμότης ὁ Πατριάρχης, πὺν καὶ τοὺς ἀφώρισε. Κολοσσαίων διαστάσεων τὸ ἱστορικὸ ἔγκλημα.

Μετὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ οἱ Ἕλληνες διέκοψαν κάθε σχέσι μὲ τὴν Κωνσταντινούπολι κι ὁ δρόμος ἀπόμεινε ἀνοιχτὸς καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα γιὰ τὸν Προφήτη. Τὸ πόσο ἤξεραν τί ἔλεγαν, τὸ 'ξεραν δέβαια οἱ συνωμότες, ἀλλὰ τὸ 'δειξε καὶ τὸ μέλλον. «Λίγο πρὶν δώσει τὸ τελευταῖο χτύπημα ὁ Μωᾶμεθ, ἔστειλε ἰσχυρὴ δύναμι στὴν Πελοπόννησο, γιὰ νὰ φυλάξει τὰ νῶτα του»· κι ἐκεῖ, στὰ Δερβενάκια, ἔπαθε τέτοια πανωλεθρία ὁ τουρκικὸς στρατός, ὥστε «ἡ καταστροφὴ τοῦ Δράμαλι ὕστερα ἀπὸ τέσσερες αἰῶνες νὰ χωριᾷ μπροστά της». Μῦθος τὸ ἀήττητο τῶν ἱερῶν πολεμιστῶν· δούνευρο τῆς ἐπαισχυντῆς πολιτικῆς τοῦ φόδου, πὺν στὸ γερο-Μοριά ὅμως δέν εἶχε καμμιὰ πέρασι. «Γεῖα καὶ χαρά σας, Μοραῖτες ἀδερφοί».

«Γκλάν, γκλάν τὰ σήμαντρα – τῆς ἐκκλησίας», ἀλλ' ἀπὸ ἀγίους τόπους ξεραῖλα. Ἔχουμε ὅμως Ἅγιον Ὅρος· ἀπαγορευμένο καρπὸ γιὰ μένα, θέρετρο γιὰ τὸ ζωγράφο μας μὲ τοὺς ἀρχαγγελικοὺς ναῦτες. Στὸ περίπου, τότε πὺν οἱ Ἕλληνες ἀνέβαιναν εἰς Ἱεροσόλυμα (Νέα), τὸ Ἅγιον Ὅρος ἔσπευδε νὰ δηλώσει ὑποταγὴ στὸν Τοῦρκο.

Ἐκπληκτικὴ ιδίως ἡ σπονδὴ τῶν ἀγιορειτῶν μας, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὰ μέσα ἤδη τοῦ 14ου αἰ. ἔστειλαν ἀντιπροσωπεῖα στὴν Προῦσα, γιὰ νὰ δηλώσουν ὑποταγὴ στὸ σουλτάνο Ὁρχάν. Τὸ παράδειγμά τους μιμήθηκαν καὶ ἄλλες μονές». Καὶ νὰ τὰ φιριάνια, τὰ λῦτρα τῆς προ-

δοσίας, «μὲ τὰ ὁποῖα οἱ σουλτάνοι ἐπικύρωναν τὴν ἰδιοκτησίαν γαιῶν, παραχωροῦσαν φορολογικὴς ἀπαλλαγές καὶ ἐγγυῶντο τὸ ἀπαραβίαστο τῶν μονῶν. Μερικὰ μοναστήρια ἐπέτυχαν πρωτοφανῆ γιὰ ραγιαῖδες προνόμια, ὅπως ἡ μονὴ Βλατάδων, στὴν ὁποία ὁ Μουράτ Β' τὸ 1446 ὄχι μόνον παραχώρησε μεγάλες ἐκτάσεις γαιῶν, ἀλλὰ τὴν ἀπῆλλαξε ἀπὸ τὴ δεκάτη καὶ τὸν κεφαλικὸ φόρο τῶν μοναχῶν» ἀμὴν. Καὶ περιμένε ὕστερα ὁ Κ. Παλαιολόγος ν' ἀφήσει τὸ γάμο ὁ *porulus Christi* καὶ νὰ πάει γιὰ πουνάρια μαζί του. «Βασίλη, κάτσε φρόνιμα...» Ἀπὸ παιδεία πιά ἄλλο τίποτα. «Ἀπὸ τοὺς 6.000 μοναχοὺς, ποὺ ζοῦσαν στὸν Ἀθῶνα, μόνο 2 ἢ 3 σὲ κάθε μονὴ ἤξεραν ἀνάγνωσι καὶ γραφῇ». «Ὅταν ὁ Κύριλλος Ε' «καθίδρυσσε εἰς τὸν Ἀθῶνα σχολεῖον», ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, ποὺ πρῶτος ἐδίδαξε ἐκεῖ, «ὁ κλεινὸς Εὐγένιος», ποὺ ὥρκισε καὶ μύησε τὸν Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ, ὁ πρόδρομος τοῦ Κοραῆ, ἐπῆρε τῶν ὁμματιῶν του καὶ ἔφυγε «ἀπελπισθεὶς ἐκ τῶν πολλῶν σκευωριῶν τῶν μοναχῶν, ἀσύμφορα εἰς ἑαυτοὺς λογιζομένων τὰ διδασκόμενα».

Γνωρίζαμε τὴν καλόγρια, ποὺ «τηγάνιζε ψαράκια στὸ τηγάνι» καὶ δὲν προσέξαμε. Γιατὶ ὑπῆρξε καὶ ὁ καλόγερος, ποὺ «τριγυρισμένος ἀπὸ ἓνα πλῆθος φανατικῶν θρησκολήπτων ἐπίεξε τὸν ταλαίπωρο Κ. Παλαιολόγο νὰ παραδώσει ἀμαχητὶ τὴν Πόλιν δειγνόντάς του διάφορες προφητείες, ποὺ ἔλεγαν πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (...). Οἱ χρησμοὶ τῆς προδοσίας διασώθηκαν καὶ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ πρῶτου μετὰ τὴν πτῶσι πατριάρχη μας κυρίου Γεωργίου Κουρτέση καὶ κατὰ Θεὸν Γενναδίου Σχολαρίου. Τὰ προνόμια τῆς ἐκκλησίας εἶναι «τὰ τριάνοντα ἀργύρια» τῆς προδοσίας στὴ συνεχιζόμενη σταύρωσι τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ πτῶσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως», τὸ βιβλίον τῆς Βυζαντινῆς Θεοδόρας Φραντζῆ, μιλάει καθαρὰ καὶ ξάστερα. Ὅπως ἄλλωστε καὶ ἓνα ἐπεισόδιο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ ἐπίσημη ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία δὲν ἔχει θγάλει ἄχνα. Ὅταν τὰ προνόμια ἄρχισαν νὰ κάνουν νερὰ ἐπὶ Σουλτεῦμάν Β', ὁ παναγιώτατος Ἱερεμίας Α' παρουσιάστηκε στὸ σουλτάνο καὶ κατεχόμενος ἀπὸ ἱερὴ ἀγανάκτησι διαμαρτυρήθηκε ἔντονα. Εἶχε μάλιστα στὴ διάθεσί του καὶ μάρτυρες τῆς συμφωνίας μὲ τὸν Μωάμεθ, κάποιους ὑπερήλικες ρασοφόρους. Διεκδικῶντας ὅμως τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας, ὡμολόγησε τὸ ἔγκλημά της ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας.

«Ἐάλω ἡ Πόλις», καὶ ὅλοι σφαγμένοι μέσα στὴν Ἀγιά-Σοφία «ἐκτός ἀπὸ τοὺς παπᾶδες». Οἱ περιπαθεῖς συμπάθειες τοῦ Πορθητῆ (Ὁρθόδοξοι + Ἑβραῖοι = Λαοὶ τῆς Βίβλου) εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ μὴν ἐξιλαμισθοῦν ἔναντι κάποιου χρηματικοῦ ποσοῦ. Ἡ ἄρνησι ὅμως, εἰδικὰ γιὰ τοὺς Ἕλληνες, σήμαινε θανάτωσι ἐπὶ τόπον. Τὶς γλώσσες ποὺ μιλοῦσαν ἑλληνικὰ τίς ἔτρωγαν τὰ σκυλιά. Τριάντα χιλιάδες κόπηκαν στὸ τσάκα-τσάκα στὴν Αἴγυπτο. «Πεπτῶκας δαίμονες» καὶ ἡ «θρησκευτικὴ συνένωσι ὀρθοδόξων καὶ μωαμεθανῶν ἢ πολιτικὴ ταῦτισι τῶν δύο στοιχείων» πέρασε θριαμβικὰ στὴν ἱστορία τοῦ ἐξουσιασμοῦ σὰ «Δικέφαλος Β'». Καὶ «ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» καὶ «ἅπαντες ἐλέγοντο Ρωμαῖοι καὶ προσεκύνουν τὸν Πατριάρχην ὡς ἀνθέντην καὶ βασιλέα», ποὺ σιμὰ στ' ἄλλα προσόντα «ἐδικαιούτο νὰ φορολογῇ ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀναγκῶν οὐ μόνον τὸν κληρὸν ἀλλὰ καὶ τοὺς λαϊκοὺς». Καὶ «πᾶς Χριστιανὸς ὑπερχεοῦτο νὰ διαθέσῃ τὸ τρίτον τῆς ἐαυτοῦ περιουσίας ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, αἱ δὲ τοιαῦται διαθήκαι ἦσαν ἀναγκαστικῶς ἐκτελεσταί». Φορτώστε στὸ γαῖδαρο καὶ τ' ἀστρονομικὰ ποσὰ γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς δυστήνου Γῆς, βάλτε ἀπὸ πάνω καὶ τὸ στίψιμο τοῦ σουλτάνου καὶ τῶν λογῆς συνεργατῶν του, καὶ ἰδὺν ὁ ραγιαῖς κρεμασμένος στὸ τοιγκέλι κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Μὲ τί ἀφίονι σὲ πότιζαν, ἔρμε, γιὰ νὰ ταξιθεύεις στὸν Παράδεισο καταπίνοντας πατριαρχικὲς φόλες τοῦ τύπου «ὑπομείνατε ἀγογγύστως τὸν ζυγὸν τῆς θείας βουλῆς Μεγάλης τῶν Ὁθωμανῶν Βασιλείας», γιὰ νὰ συγχωρεθοῦν οἱ ἁμαρτίες σας; Ποιὸ τὸ κόστος τοῦ Παραδείσου; Εὐγε στὸν ἐνδοξό μας βυζαντισμό. Εἶχε κάνει καλὴ δουλειά. Κατώρθωσε νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἔλλογο ἄνθρωπο σὲ ἄλογο ὑποζύγιον τῆς ἐξ-ουσίας. Σὲ μιὰ τέτοια θεάρεστη προσπάθεια δὲν εἶχαν θέσι οἱ Ἕλληνες. Τοὺς ὠνόμασαν εἰδωλολάτρες καὶ καθάρισαν. Καὶ ἔχουν τὸ κεφάλαιον τους ἡσυχο. Νομίζουν.

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

Τὸ ἀριθμητικὸ ὀκτώ καὶ τὸ γράμμα Η

ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΝΑΡΧΑΙΑ
ΜΗΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ

1. Ὡς εἰσαγωγή.

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β (ΓΓΒ) ὑπὸ τοῦ Μιχαήλ Βέντρις ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν ἀριθμητικῶν, ὡς τὰ χρησιμοποιοῦμεν καὶ τὰ γνωρίζομεν ἡμεῖς τώρα, εἶχαν ἤδη διαμορφωθῇ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν πινακίδων τουλάχιστον τὸ 1500 π.Χ. καὶ ἔκτοτε οὐδόλως ἢ πολὺ ὀλίγον ἠλλάξαν τὸ ὄνομά των, παρὰ τὴν φυσιολογικὴ ἐξέλιξιν τὴν ὁποία παρουσίασε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατὰ τὴν ἱστορικὴ τῆς διαδρομῇ. Μαρτυροῦνται ὡς γε-to-ro = τετρα-, ge-to-ro-we = τετράωτος, e-ne-fo-re-za = ἐννεφόπεζα = τράπεζα ἐννέα ποδῶν, ti-gi-ro = τρίπους. Αἱ λέξεις αἱ ἀποδίδουσαι τὰ ἀριθμητικά, ὅπως χρησιμοποιοῦνται σήμερον, εἶναι συμβατικές, ταυτισθεῖσες μὲ τὴν μαθηματικὴ ἄξια ἢ ὁποία μέσω αὐτῶν ἀποδίδεται, χωρὶς νὰ εἶναι ἀμέσως ἀντιληπτό, ποῖον εἶναι τὸ πραγματικὸ νόημα αὐτῶν.

Στὸ παρὸν ἄρθρο ἐπιχειρεῖται μία προσέγγισις στὸ πραγματικὸ νόημα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνεται ὑπὸ τῆς λέξεως τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ, στοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον τὴν ἐπιλογὴν τῆς καὶ εἰς τὴν σχέσιν τοῦ ἀριθμητικοῦ μὲ τὸ γράμμα Ἡ-τα.

2. Περὶ τοῦ τρόπου ἐπιλογῆς τῶν ἀριθμητικῶν.

Ἡ ἀρίθμωσις ἀποτελεῖ ἐργασία συνειδητή. Ἐπομένως τὰ ὀνόματα τῶν ἀριθμητικῶν ἐπελέγησαν συνειδητά. Ἀλλὰ ἐπιλογὴ σημαίνει κατ' ἀνάγκην καὶ ὑπαρξιν κριτηρίων.

Ἀριθμογράμματα καὶ ἀριθμολέξεις

Τὸ παρὸν συνετάγη διὰ τὴν πλήρη διασάφησι τῶν ὑπαρχουσῶν δύο βασικῶν μορφῶν λεξαρίθμων (ὡς πρὸς τὸν τρόπον σχηματισμοῦ των), τῶν ἀπλῶν ἢ φυσικῶν λεξαρίθμων καὶ τῶν Πυθαγορείων τοιούτων. Κατέστη δὲ ἀναγκαία ἡ τοιαύτη, ὡς κατωτέρω, διασάφησις, διότι ἡ Πυθαγόρειος μορφή τῶν λεξαρίθμων ἦτο ἄγνωστη μέχρι πρό τινας στοὺς διαφόρους ἐρευνητάς πὺν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν θεωρίαν τῶν λεξαρίθμων καὶ διότι τὸ πρῶτον ἀπεκαλύφθη καὶ ἐπανενεφανίσθη εἰς τὶς ἀτομικὰς μὲν μελέτες καὶ συγγραφικὰς παρουσιάσεις καὶ ὡς ἐκ τούτων ἦτο πολὺν φυσικὸν νὰ προκαλῇ ἀμφισβητήσεις.

§1 ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ὅλες οἱ μορφὲς τῶν λεξαρίθμων προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχαιοτάτην ἑλληνικὴν ἐφεύρεσιν τοῦ συσχετισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλουχίας τῶν συμβόλων τῶν γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Φθογγικοῦ Ἀλφαβήτου μὲ τὴν ἔννοιαν τῶν ἀριθμῶν. Ἡ σύγχρονη ἀριθμητικὴ ὑπόστασις τῶν γραμμάτων προσέδωκε σ' αὐτὰ τὴν συμπληρωματικὴ ὀνομασία «ἀριθμογράμματα» ἢ «ἀλφάριθμοι» ἢ

Παραδείγματα σχετικῶς μὲ τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων ἀριθμητικῶν ὑπάρχουν εἴτε ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, ὅπως π.χ. τὰ ἀριθμητικὰ *πέντε* = *πάντα* τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρός, *δέκα* = δύο χέρια, ὡς τὸ *δέκομαι* (δηλ. ὑποδέχομαι διὰ δύο χειρῶν), *εἴκοσι* = ἡ *εἰκὼν* τοῦ ἀνθρώπου (ἦτοι τέσσερα ἄκρα ἐκ πέντε δακτύλων τὸ καθένα, $4 \times 5 =$ εἴκοσι) εἴτε καὶ ἀπὸ ἄλλους λαούς, ὅπως π.χ. τοὺς Μπάντα τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ὅποιοι γιὰ τὸ εἴκοσι χρησιμοποιοῦν τὴν ἑκφρασι «παίρνω ἕναν ἄνδρα» ἢ τοὺς Ἕπι, οἱ ὅποιοι τὸ ἑξὶ ὀνομάζουν «τὸ νέον ἕνα», ἐφ' ὅσον τὸ προηγούμενον ἕνα συμπεριελήφθη στὴν πρώτη πεντάδα τῶν δακτύλων τῆς μιᾶς χειρός. Εἶναι γνωστὸ δέ, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς ἢ μέρη αὐτοῦ ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων πρὸς ἀπόδοσιν ἀριθμητικῶν καὶ κλασμάτων. Στὰ ἀνωτέρω παραδείγματα διαπιστώνονται τὰ ἑξῆς:

2.α. Ὡς ἀντικείμενον ἐλήφθη τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ἢ μέλος αὐτοῦ.

2.β. Ἡ λέξις ἢ ἡ σύνθετος ἑκφρασις ἢ ἀποδίδουσα τὸ κάθε ἀριθμητικὸ ὑπονοεῖ ἀντικείμενον περιέχον τόσα μέρη, ὅσες καὶ αἱ μονάδες τοῦ ἀριθμητικοῦ εἴτε κατὰ ποσὸν (*πέντε, εἴκοσι*) εἴτε κατὰ τάξιν (*ἑξ*).

Καθίσταται ἐπομένως σαφές, ὅτι ὁ τύπος τῆς χρησιμοποιηθείσης ἑκφράσεως πρὸς δήλωσιν τῶν ἀνωτέρω ἀριθμητικῶν, ὅταν παρέσθῃ ἀνάγκη προφορικῆς μεταδόσεως ἀριθμητικῶν πληροφοριῶν, ἦτο «τόσα, ὅσα τὰ μέρη τοῦ συγκεκριμένου ἀντικειμένου», εἴτε κατὰ ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τάξιν. Καθ' ἄπλοποίησιν δὲ τὸ συγκεκριμένο ἀντικείμενον θὰ ἠδύνατο νὰ καλύψῃ μὲ τὸ ὄνομά του καὶ μόνον τὴν ἀπόδοσιν τῶν μονάδων τοῦ ἀντίστοιχου ἀριθμητικοῦ. Τὸ κριτήριον ἐπομένως τὸ ὁποῖον ἱκανοποιεῖται, εἶναι: **Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὁποίου υἱοθετεῖται τὸ ὄνομα, νὰ περιέχῃ τόσα μέρη ὅσα καὶ αἱ μονάδες τοῦ πρὸς δήλωσιν ἀριθμητικοῦ.**

Τὸ πόσον ἰσχυρὸς εἶναι ὁ ἀνωτέρω τρόπος ἀποδόσεως τῶν ἀριθμητικῶν μέσω λέξεων ἀποτελουσῶν ὀνόματα ἀντικειμένων, λέξεων ποὺ ἐκφράζουν τὸ πλῆθος τῶν περιεχομένων μονάδων, ὅσον καὶ τῶν μερῶν τοῦ ἀντικειμένου, φαίνεται σαφέστατα στὰ μαθηματικά, μάλιστα δὲ σὲ ἐποχές, ὅπου ἤδη ὑπῆρχαν κωδικοποι-

«Φθογγάριθμοι». Ὡς «ἀριθμογράμματα» κ.λπ. καλοῦνται τὰ ἴδια τὰ σύμβολα τῶν γραμμάτων τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ὅταν ἔχουν ἀποκτιθεῖ ἀριθμητικὴν ὑπόστασιν καὶ χρησιμοποιοῦνται σὰν σύμβολα ἀριθμῶν.

Ἡ ἰδέα τῆς συσχετίσεως τῶν συμβόλων τῶν γραμμάτων μὲ τοὺς ἀριθμοὺς προέκυψε ὡς ἀδήριτος ἀνάγκη τῆς ταξινομήσεως τῶν γραμμάτων τοῦ Φθογγικοῦ Ἀλφαβήτου, δηλαδὴ ποῖο γράμμα θὰ εἶναι πρῶτο, δεύτερο κ.λπ. καὶ εἶναι ἀποκλειστικὰ ἐφευρέσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὅλες οἱ ὑπάρχουσες πληροφορίες ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ κείμενα συγκλίνουν στὴν παραδοχὴ, ὅτι ἐφευρέτης τῆς τοιαύτης ἀριθμητικῆς ταξινομήσεως τῶν ἑλληνικῶν φθογγικῶν γραμμάτων εἶναι ὁ ἴδιος ποὺ ἀνακάλυψε τὰ φθογγικὰ γράμματα: ὁ ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου Παλαμῆδης (βλ. «Δανλόν», τ. 150). Καὶ ἄρα ἡ ἐφευρέσις αὕτη ἀνάγεται χρονικῶς στὴν ἐποχὴ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἦτοι κατ' ἐλάχιστον στὸν 13ον ἕως 12ον αἰ. π.Χ. ἢ κατ' ἄλλους στὴν 3ην χιλιετίαν. Ὁ τρόπος καὶ ἡ μορφή τῆς ταξινομήσεως καὶ ἡ ἀριθμητικὴ συσχέτισις γραμμάτων καὶ ἀριθμῶν ἔχει ἀπολύτως ἐντοπισθῇ καὶ μάλιστα φανερώνεται καὶ κάποιον ἀποκρυφὸ μῆνυμα, ὡς θὰ φανῇ κατωτέρω.

Κατ' ἀρχὰς τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου ἦσαν 24 βασικά σὺν

ημένες οι λέξεις των συγκεκριμένων αριθμητικών. Ἐδῶ ἡ δευτέρα δύναμις ὀνομάζεται *τετράγωνον* καὶ ἡ τρίτη *κύβος*, ἐφ' ὅσον ἀντιστοίχως πρὸς τὰ ἀριθμητικὰ δύο καὶ τρία τὸ *τετράγωνον* ἔχει δύο ἴσες διαστάσεις καὶ ὁ *κύβος* τρεῖς. Ἐπομένως:

2.γ. Ἡ ἀναζήτησις καὶ ὁ ἐντοπισμὸς λέξεως ἢ ἐκφράσεως, ὑπονοούσης ἀντικείμενον περιέχον τόσα μέρη, ὅσα καὶ αἱ μονάδες τοῦ ὑπὸ ἀναζήτησιν ἀριθμητικοῦ, ἀποτελεῖ μεθοδολογίαν λογικῶς ἀποδεκτὴν.

2.δ. Ἡ ταῦτισις ὀνόματος ἀριθμητικοῦ, περιεχομένων μερῶν καὶ ἀριθμητικῆς ἀξίας ἀποτελεῖ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ συγκεκριμένη λέξις ἢ ἐκφρασις ἦτο ἢ ἐπικρατήσασα πρὸς δηλῶσιν τοῦ συγκεκριμένου ἀριθμητικοῦ.

Ἡ ἀνωτέρω μεθοδολογία ἐν προκειμένῳ ἀκολουθεῖται πρὸς ἐτυμολόγησιν τοῦ ἀριθμητικοῦ *ὀκτώ*. Ἀλλὰ ἐπιτρέψατε μου νὰ γίνω σαφέστερος.

3. Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀριθμητικοῦ *ὀκτώ*.

Ἐκτῶ: Ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ *Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης* τοῦ Ι. Σταματάκου, «ὥς καὶ νῦν, *ὀκτώ*, “ὀχτώ”..., *Βοιωτ.* *ὀκτό*..., καὶ *ὀκτώ*, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ἐπτά*...». Ἀλλὰ γιὰ τὸ *ὀκτώ* λέγεται καὶ *ὀπτῶ* μόνον καὶ μόνον κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ἐπτά*: Ὡς κατωτέρω ἀναπτύσσεται, ὁ τύπος *ὀκτώ* δὲν ἔχει ἐπιφανειακὴν σχέσιν μορφῆς μὲ τὸν τύπον *ὀκτώ*, ἀλλὰ σχετίζεται ἀμέσως μὲ τὸν τελευταῖο, τοῦ ὁποῦ ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν καὶ παράλληλον τύπον.

Ἀναζητώντας λέξεις μὲ τὴν ρίζα *ὀπ-εὐρίσκομεν: ὄψις*. Ἡ ὄψις τοῦ προσώπου, ὁ ὀφθαλμὸς – ἡ ὄψις ὑποκρύπτει τὴν ρίζα *ὀπ-*, ὡς * *ὀπ-σις*· ὄψ, γεν. ὀπός = ὄψις, ὁ ὀφθαλμὸς· ὄψ ἐκ ρίζης *ὀπ-*, ἐξ ἧς καὶ τὰ *ὀπ-ωπα**, *ὀπ-μα* (δηλ. ὀμμα=μάτι)· *ὀπ-τήρ* (ὁ κατάσκοπος)· *ὀπ-πιπεύω* (παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς). Ἀλλὰ καὶ *ὀπτόν*, *ὀπτικόν* = ὁρατὰ, *ὀπτὸς* = φαινόμενος, *ὀπτίλος* = ὀφθαλμὸς, *ὀπας* = ὀφθαλμὸς. Ὡς καθίσταται φανερόν, ἡ ρίζα *ὀπ-* ἔχει ἄμεση σχέσις μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ὡς ἀναφέρει ὁ Σταματάκος, «... ὁ *πρῶτος* τύπος τῆς ρ. ἦτο, κατὰ τινὰς, *οκ-*

3 πρόσθετα παρμένα ἀπὸ τὰ σύμβολα τῆς συλλαβικῆς Κρητικῆς Γραμμικῆς Γραφῆς, ἥτοι τὰ *Σ* (Στίγμα), *Q* (Κόπα) καὶ *Ζ* (Σαμπί), προφανῶς, γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς καὶ ὁ σχετικὸς συμβολισμὸς τοῦ μηνύματος.

Τὰ 27 γράμματα ταξινομήθησαν σὲ τρεῖς ἑννεάδες γραμμάτων (τρεῖς σειρὲς ἀπὸ ἑννέα γράμματα) ὡς κάτωθι:

1η σειρά:	A,	B,	Γ,	Δ,	E,	S	Z,	H,	Θ
2η σειρά:	I,	K,	Λ,	M,	N,	Ξ	O,	Π,	Q
3η σειρά:	P,	Σ,	T,	Υ,	Φ,	X,	Ψ,	Ω	Ζ

Ἐξ αὐτῶν μόνον ἡ πρώτη σειρά τῶν γραμμάτων (ἀπὸ τὸ A ὡς τὸ Θ) ἔλαβε συνεχῇ διαδοχικὴν ἀρίθμωσιν ἀπὸ τὸ 1 ἕως τὸ 9, καὶ ἐθεωρήθησαν ὅτι αὐτοὶ καὶ μόνον οἱ ἑννέα ἀριθμοὶ ἀποτελοῦσαν τὸ βασικὸ ἀριθμητικὸ ὑπόβαθρον γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς ἀριθμητικῆς ἀξίας τῶν υπολοίπων δύο ἑννεάδων.

Ἐτσι τόσον ἡ δευτέρη ἑννεάδα γραμμάτων ὅσον καὶ ἡ τρίτη τοιαύτη σχηματίζουν τὴν ἀριθμητικὴν ἀξίαν των μόνον ἀπὸ τὴν ἀρίθμωσιν τῆς ἀρχικῆς βασικῆς ἑννεάδας (A ἕως Θ) μὲ τὸν γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα δεκαδικὸ κανόνα σχηματισμοῦ ἥτοι ἡ ἀριθμητικὴ ἀξία τῶν γραμμάτων τῆς δευτέρας

, ὡς δείκνυνται ἐκ τῶν παρ' Ἑσυχ. αἰολ. τύπων ὄκκος, ὄκταλλος...». Καὶ στὸν Ἑσυχίο μαρτυρεῖται, ὄκ-κος = ὀφθαλμός. Ἐπομένως ὄχι μόνον ἡ ρίζα *οπ-* σχετίζεται μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἡ ρίζα *οκ-*, ἡ ὁποία κατὰ Σταματάκον ἀποτελεῖ ἀρχαιότερον τύπον.

Ἡ ταυτότης τῶν ριζῶν *οπ-* καὶ *οκ-* ὑποστηρίζεται καὶ ὑπὸ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ *π* μὲ τὸ *κ* σὲ ἀρκετὲς λέξεις. Οὕτω ὑπάρχουν τὰ *πως, ποτέ, πῆ, ὅποιος, ὅπως, ὁπότε, ὁποδαπός* ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν *κως, κοτέ, κῆ, ὀκοῖος, ὄκως, ὀκότε, ὀκοδαπός* κ.λπ. Ἡ ἐναλλαγή αὐτὴ τῶν *π* καὶ *κ* αἰτιολογεῖται πλήρως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πινακίδων τῆς ΓΓΒ, ὅπου ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ *q*, δηλαδὴ τὸ λαρυγγόφωνον *κ*, δηλαδὴ τὸ Κόπα, κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξέπεσεν καὶ σὲ *π* ἢ *κ*. Ὑπάρχουν ἀρκετὰ παραδείγματα· καὶ ἐδῶ συναφῶς ἀναφέρω τὸ *a-to-ro-qo* = *a-to-ro-po* = ἄνθρωπος, ὅπου ἀποδεικνύεται ἡ ταυτότης τῆς ρίζας *οπ-* καὶ *οκ-/οq*, *q* ἐφ' ὅσον τὸ τελικῶς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ *κ*, τὸ δὲ γράμμα *q* ἔπαψε νὰ χρησιμοποιῆται ὡς γράμμα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον ὡς ἀριθμητικόν.

Ὡστε τὸ *ὀκτώ* δὲν ὑπάρχει ὡς *ὀπτῶ* κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ἐπτά*, ὡς ἀναφέρει ὁ Σταματάκος (ἐνθ' ἀνωτέρω), ἀλλὰ ὁ τύπος *ὀπτῶ* ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν τοῦ *ὀκτώ*, ἐπαρκῶς αἰτιολογούμενος μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πινακίδων τῆς ΓΓΒ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Βέντρις καὶ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅπως ἀποδεικνύεται καὶ ἡ ἐναλλαγή τῶν *π* καὶ *κ* σὲ πολλὰς λέξεις.

Συνοψίζοντες διαπιστώνομεν:

3.1.α. Αἱ ρίζαι *οπ-* καὶ *οκ-* ἀποτελοῦν ταυτοσήμους τύπους ριζῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου.

3.1.β. Τὰ *ὀπτῶ/ὀκτώ* ἀποτελοῦν παρομοίως ταυτοσήμους τύπους τοῦ ὁμώνυμου ἀριθμητικοῦ.

3.1.γ. Τὰ *ὀπτῶ/ὀκτώ* συσχετίζονται ἀμέσως μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἀμέσως ὑποδηλοῦν αἱ λέξεις *ὀπτὸς* = φαινόμενος, ὄρατός καὶ *ὄκταλλος* = ὀφθαλμός.

ἐννεάδος (σειρᾶς) προέρχεται ἀπὸ τὶς ἀριθμητικὰς ἀξίες τῶν ἀντιστοιχῶν γραμμάτων τῆς βασικῆς πρώτης σειρᾶς ὡς δεκαπλάσια αὐτῶν, τῆς δὲ τρίτης ἐννεάδας (σειρᾶς) ὡς ἑκατονταπλάσια αὐτῶν. Ἡ δὲ ἀριθμητικὴ πύκνωσις γιὰ τὴν συνεχῆ μορφή τῶν ἀριθμῶν ἐπιτυγχάνεται διὰ συνεχοῦς ἀνακνυκλήσεως τῶν ἀρχικῶν ἀριθμογραμμάτων ἀπὸ τὸ Α ἕως τὸ Θ. Ὅλα τὰ ἀνωτέρω σαφῶς διεκνυκρινίζει ἡ μετέπειτα Πυθαγόρεια διδασκαλία, λέγοντας ὅτι οἱ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον ἐννέα καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι σχηματίζονται μόνον ἀπ' αὐτοὺς μὲ σχετικὴν ἀνακνυκλήσιν αὐτῶν. Συνεπῶς τὰ ἐννέα πρῶτα γράμματα τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου χρησιμοποιοῦνται σὰν βασικοὶ ἀριθμοὶ καὶ ὄχι τὰ εἴκοσι ἐπτά, καθότι οἱ ὑπόλοιποι παράγονται ἀπὸ τοὺς βασικοὺς ἀρχικοὺς ἐννέα, τοὺς ὁποίους καὶ ἐμπεριέχουν, μὲ τὸν γνωστὸ δεκαδικὸ κανόνα (τοῦ δεκαπλάσιου καὶ ἑκατονταπλάσιου).

§2 ΦΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΣ ΛΕΞΑΡΙΘΜΟΣ

Ἡ λέξις «**λεξάριθμος**» εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὰ «**λέξις**» καὶ «**ἀριθμός**» καὶ δηλώνει τὴν διπλῇ ὑπόστασιν τῆς τῶσον ὡς μία γραμματικὴ ἔννοια ὅσον καὶ ὡς ἕνας ἀριθμός. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἀριθμοαλφαβήτου

3.2. Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου χρησιμοποιήθηκε πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ/ὀπτῶ ἀπομένει, ἐκτὸς τοῦ ὀνόματος, νὰ ταυτισθῇ ἡ ἀριθμητικὴ ἀξία μὲ τὰ μέρη του συμφώνως μὲ τὰ κριτήρια δημιουργίας τῶν ἀριθμητικῶν.

Πράγματι τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου περιέχει ὀκτὼ κύρια μέρη, ὅσες καὶ οἱ μονάδες τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ/ὀπτῶ μέρη δέ, τὰ ὁποῖα αποτελοῦν καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου, κοινὰ καὶ στὰ δύο φύλα, ἐμφανῆ, γνωστὰ καὶ οἰκεῖα σὲ κάθε ἄνθρωπο. Τὰ ὀκτὼ/ὀπτῶ αὐτὰ μέρη, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὁ οἰοσδήποτε πού θὰ προσπαθήσῃ νὰ σχεδιάσῃ ἢ νὰ χαρακτηρίσῃ ἓνα πρόσωπο, εἶναι: Τὸ περίγραμμα τοῦ προσώπου (1), τὰ μαλλιά (1), τὸ στόμα (1), ἡ μύτη (1), τὰ αὐτιά (2), τὰ μάτια (2). Ἀθροιζόμενα τὰ προαναφερθέντα μέρη τοῦ προσώπου δίδουν σύνολον ὀκτῶ.

4. Ὡστε, ἐὰν ᾔθελε νὰ μεταφερθῇ ἡ πληροφορία τοῦ πλήθους τῶν ὀκτῶ/ὀπτῶ μονάδων, ἡ ἐκφρασις «τόσα, ὅσα καὶ τὰ περιεχόμενα μέρη στήν ὀψιν/ὀπ-σιν» ἢ «τόσα ὅσα καὶ ὁ ὀπτός...», δηλαδή ὁ φαινόμενος, ὁ ὁρατὸς ἦτοι τὸ πρόσωπον, θὰ εἶναι δηλωτικὴ τοῦ πλήθους τῶν ὀκτῶ/ὀπτῶ μονάδων, ἀφοῦ ὀπτι-κῶς τὸ πρόσωπον εἶναι στὸν κάθε ἓναν γνωστὸ καὶ ἀπὸ ὅλους ἀποδεκτὸ καὶ κατανοητό.

Ἐπομένως: Τὸ ἀριθμητικὸν ὀκτῶ/ὀπτῶ σχετίζεται ἀμέσως μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ πέντε, δέκα καὶ εἴκοσι, τὰ ὁποῖα σχετίζονται μὲ τὸ ἓνα χέρι, μὲ τὰ δύο χέρια καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου ἀντιστοίχως.

4. Ἄλλες συγκρίσεις.

4.1. Ἐκ τοῦ ὀνόματος ὀκτῶ κατὰ τὴν συνήθη στὴν Ἑλληνικὴν ἀντικατάστασιν τῶν ψιλῶν οὐρανικῶν κ, τ ἀπὸ τὰ δασέα χ, θ προκύπτει ἡ λέξις* ὀχθῶ. Ἀλλὰ ἡ λέξις* ὀχθῶ μᾶς ὁδηγεῖ εὐθέως στὴν λ. ὄχθος= κρημνός, τὸ ὑψηλὸν τοῦ ποταμοῦ ἢ τῆς γῆς. Στὴν Εὐδοία ἡ λέξις ὄχθος/ὄχτος χρησιμοποιεῖται πρὸς δήλωσιν τοῦ λόφου ἢ τοῦ ἀντερείσματος, εἶναι δὲ γνωστὸ στὴν κεντρικὴ Εὐδοία χωρίον μὲ τὸ

ἐπεξέτειναν καὶ στὸν σχηματισμὸ ὀλοκλήρων λέξεων, ἐφαρμόζοντες ἓνα εἰδικὸ κανόνα, συναθροίζοντας τὰ ἐπὶ μέρους παρατιθέμενα ἀριθμογράμματα στὴν ὕπ' ὀψιν λέξι δίχως κανένα εἰδικὸ σύμβολο, πού νὰ δηλώνῃ τὴν πρόσθεσι. Ἡ ἀπλὴ δηλαδὴ παράθεσις τῶν γραμμάτων μέσα σὲ μιὰ λέξι ὑποδηλοῖ προσθετικὴν παράθεσι. Ἔτσι π.χ. ἡ λέξις «ΚΟΣΜΟΣ» δηλώνει συγχρόνως καὶ ἓνα ἀριθμὸ, πού προέρχεται ἀπὸ τὴν πρόσθεσι τῶν ἐπὶ μέρους ἀριθμογράμμάτων ἦτοι ΚΟΣΜΟΣ = Κ+Ο+Σ+Μ+Ο+Σ = (20+70+200+40+70+200 = 600) = Χ.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ διαδικασία χαρακτηρίζει τὴν ἐννοία τῶν φυσικῶν λεξαρίθμων, ὅπου τὸ ἀθροιστικὸ ἀποτέλεσμα μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνας οἰοσδήποτε μεγάλος ἀριθμὸς.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν τῆς ἀνωτέρω μορφῆς τῶν «φυσικῶν λεξαρίθμων» ἔχει ἐντοπισθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ μία ἄλλη μορφή λεξαρίθμων, τὴν ὁποῖαν χρησιμοποιοῦσαν εἰδικὰ οἱ Πυθαγόρειοι, ὅσοι ἦτο σύμφωνη μὲ τὴν Πυθαγόρεια ἀντίληψιν τῆς ὑπάρξεως ἐννέα μόνον ἀριθμῶν (ἀπὸ τὸ Α ἕως τὸ Θ: 1 ἕως 9). Μὲ δᾶσι τὸ Πυθαγόρειο αὐτὸ «πιστεύω» τὴν ἀριθμητικὴν ἀξία ἐνὸς φυσικοῦ λεξαρίθμου, μιᾶς λέξεως, τὴν προχωροῦσαν ἔτι περαιτέρω, ὥστε νὰ ἀνεύρουν τὸν βασικὸ ἀριθμὸ, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐδημιουργήθη αὕτη ὡς

ὄνομα Ὀχθονιά/Οχτονιά. Ἀλλά καὶ στὴν καθομιλουμένη ἡ λέξις ὄχθη σχετίζεται μὲ τὸν ποταμόν, ὃ ὅποιος ὑπὸ τοῦ Ἑσυχίου μαρτυρεῖται ὡς ὀκτώπας, ἐνῶ στὴν Θεσσαλία οἱ γεωργοὶ τὰ αὐλάκια ποτίσματος, τὰ ὅποια δημιουργοῦνται μὲ μικρὴ συσσώρευσι χώματος, δηλαδὴ ὑπερύψωσι ἐκατέρωθεν τοῦ ἄξονος τοῦ αὐλάκιου, ὀνομάζουν *ὀκτάρια*. Ὅλοι αἱ προαναφερθεῖσαι λέξεις, δηλ. ὄχθη, ὀκτώπας, ὀκτάρια, ἐνθυμίζουν ἀμέσως τὸ ὀκτώ.

Ἡ ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτουσα σχέσις μεταξὺ τοῦ ὀκτώ ὡς ἀριθμητικοῦ, τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, τοῦ ποταμοῦ καθ' ἑαυτοῦ ὡς ὀκτώπα καὶ τῶν αὐλάκιων ποτίσματος ὡς ὀκταριῶν δὲν εἶναι ἐπιφανειακὴ, ἀλλὰ ὑποκρύπτει βαθύτερη συνάφεια, ἀφοῦ τὸ πρόσωπον, ὃ ὀπτός, ἡ* ὀπ-σις τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ σώματος, δηλαδὴ τὸν ὄχθον >, ὀκτον (= ὀκτώ) >, ὀπτον (= ὀπτός) αὐτοῦ.

5. Ἄλλες σχέσεις μορφικῆς καὶ μαθηματικῆς.

5. Ἐκτὸς ὅμως τῶν γλωσσολογικῶν σχέσεων μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ υπάρχουν καὶ ἀρκετὲς σχέσεις μορφῆς, καθὼς καὶ σχέσεις μαθηματικῆς καὶ φωνητικῆς ἀξίας.

5.1. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι:

5.1.α. Ἡ σύγχρονος μαθηματικὴ παράστασις τοῦ ὁμωνύμου ἀριθμητικοῦ ὡς 8 ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐπαλλήλων ο.

5.1.β. Τὸ ἀριθμητικὸ ὀκτ-ὦ ἡ* ὀκτόο, ἂν τὸ ω γραφῇ κατὰ τὸν παλαιότερον τύπον του ὡς δύο οο, ἀποδίδεται ὡς πρὸς τὰ φωνήεντα μόνον μὲ τὸ γράμμα ο.

Συμπέρασμα πρῶτον:

Ἡ γραφικὴ παράστασις 8 τοῦ ἀριθμητικοῦ, ἀποτελούμενη ἐκ δύο ἐπαλλήλων ο, ταυτίζεται πλήρως τόσο μὲ τὴ φωνητικὴ τῆς λέξεως [ο]κτ[ό], ὅσον καὶ μὲ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς, προσδιοριζομένη ἐκ δύο ο.

5.2. Τὸ σύγχρονον 8 ἀποτελεῖ ἐξέλιξι τοῦ ἀρχαίου Ἡ-τα, τὸ ὅποιον ἐγράφετο

ἓνα κατώτατον ὄριον τοῦ βασικοῦ διαστήματος Α ἕως Θ (1 ἕως 9), ἐφαρμόζοντας πάντα τὸν ἀριθμητικὸ κανόνα τῆς προσθετικῆς παραθέσεως τῶν γραμμάτων. Ἔτσι στὸ προηγούμενο παράδειγμα ἡ λέξις «ΚΟΣΜΟΣ» εὐρέθη ὅτι ἔχει ὡς φυσικὸν λεξάρθρον τὸ ἀριθμόγραμμα Χ (=600), ὅμως τὸ ἀριθμόγραμμα Χ στὴν προαναφερθεῖσα ταξινόμησι τῶν τριῶν ἐννεάδων φέρεται σχηματιζόμενον ἀπὸ τὸν κατώτατον ἀριθμὸ τῆς ἀρχικῆς βασικῆς πρώτης ἐννεάδος, ἀπὸ τὸ ἀριθμόγραμμα Σ (=6). Αὐτὸς λοιπὸν ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὐρεθεὶς βασικὸς ἀριθμὸς 6 (=Σ) καλεῖται Πυθαγόρειος λεξάρθρος τῆς λέξεως «ΚΟΣΜΟΣ».

Μία ἱστορικὴ ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως πράγματι τῆς τοιαύτης μορφῆς λεξάρθρου ὑπάρχει στὸ διβλίον τοῦ Ἰάμβλιχου «Τὰ θεολογούμενα τῆς ἀριθμητικῆς», ὅπου εἰς τὸ «περὶ Ἑλλάδος» κεφάλαιόν του (Ἀνατολίου) ἡ ἀριθμητικὴ ἔκφρασις «Ἐξὰς» ἀποκαλεῖται «Κόσμος» καὶ ἐπεξηγεῖται μὲ τὸν κανόνα μέχρι εὐρέσεως τοῦ κατωτάτου ἀριθμητικοῦ ὁρίου ἐντὸς τοῦ διαστήματος τῆς πρώτης βασικῆς ἀρχικῆς ἐννεάδος ὡς ἐξῆς: (ΚΟΣΜΟΣ) = (Κ+Ο+Σ+Μ+Ο+Σ) = (20+70+200+40+70+200) = 600 → 6+0+0=6.

Ἐπίσης μὲ τὸ παρακάτω παράδειγμα γίνεται ἀπολύτως κατανοητὴ ἡ ὑπάρ-

ὡς **Θ** καὶ ὄχι ὡς **Η** καὶ τὸ ὅποῖον κατὰ τὸ Ἑλληνικὸ σύστημα ἀριθμῆσεως ὡς **ὄγδοον** γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου παρίστανε καὶ τὸ ἀριθμητικὸ ὀκτώ. Πράγματι τὸ παλαιότατον γωνιώδες **Θ** ὅπως ἐγράφετο μὲ σκληρὲς γραφικὲς ὕλες, ἂν γραφῇ συνεχῶς («μονοκονδυλιά»), μετατρέπεται στὸ σύγχρονο δῆθεν Ἀραβικὸ 8. Δηλαδή ἡ σύγχρονος παράστασις «8» τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ προέρχεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ γράμμα **Θ**, ὡς συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ προέρχονται ἀπὸ τὰ πρῶτα ἑννέα γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου.

5.3. Στὴν συλλαδικὴ Ἀρχαδοκυπριακὴ Γραμμικὴ Γραφὴ ὑπάρχει τὸ συλλαβόγραμμα «8», φωνητικῆς ἀξίας -le- (δηλ. -λε-), τὸ ὅποῖον εἶναι πανομοιότυπον μὲ τὴν παράστασι τοῦ σύγχρονου ἀριθμητικοῦ «8». Ἐπομένως τὸ σχῆμα τοῦ συγκεκριμένου ἀριθμητικοῦ εἶναι ἀμέσως συνυφασμένο μὲ τὴν Ἑλληνικὴ γραμμικὴ καὶ αἰσθητικὴ παράδοση. Πόσον «Ἀραβικὴ» εἶναι λοιπὸν ἡ μορφή τοῦ «8»;

5.4. Τὸ γωνιώδες παλαιότατον **Θ** στὴν οὐσία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἐπάλληλα ὀρθογώνια μὲ κοινὴ πλευρά, τὰ ὁποῖα ἀριθμοῦν ὀκτώ πλευρές. Μία δὲ ἐκ τῶν ἀρχαίων παραστάσεων **Θ** τοῦ γράμματος δίδει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἔχει προκύψει ἀπὸ δύο ἀλληλοπεριχωρούμενα ὀρθογώνια. Ἐδῶ ἐπισημαίνω, ὅτι ἡ μὲν πρώτη μορφή σχετίζεται ἀμέσως μετὰ τοῦ **Η** (ὑπ' ἀριθμ. 56 συλλαβογράμματος τοῦ πίνακος τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β κατὰ Βέντρις), ἡ δὲ τελευταία μετὰ τοῦ **Π** (ὑπ' ἀριθμ. 57 τοῦ ἰδίου πίνακος).

5.5. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ λεξαρίθμησις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ/ὀπτῶ, ἡ ὁποία ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ὄνομα ὀπτῶ τοῦ ἀριθμητικοῦ δεικνύει τὴν θέσιν τοῦ ἀντιστοίχου γράμματος στὸ ἀλφάβητο τῶν 27 γραμμάτων κατὰ τὸ Ἑλληνικὸ σύστημα ἀριθμῆσεως.

Πράγματι:

$$\text{ΟΠΤΩ} > \text{Ο} + \text{Π} + \text{Τ} + \text{Ω} = 70 + 80 + 300 + 800 = 1250 > 1 + 2 + 5 = 8 = \text{Η}.$$

χονσα διαφορὰ τῶν δύο μορφῶν λεξαρίθμων: Ἡ λέξις «ΑΘΗΝΑ» ἔχει ὡς φυσικὸ λεξάριθμο τὸν ἀριθμὸ πὺν προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀπλὴ συνάθροισι τῶν γραμμάτων ἥτοι: $(\text{ΑΘΗΝΑ}) = (\text{Α} + \text{Θ} + \text{Η} + \text{Ν} + \text{Α}) = (1 + 9 + 8 + 50 + 1) = (69) = \Xi\Theta$, ὡς Πυθαγόρειο ὅμως λεξάριθμο ἔχει ἓνα ἀπὸ τοὺς βασικοὺς ἀριθμοὺς τῆς βασικῆς ἀρχικῆς ἑννεάδας (Α ἕως Θ ἢ 1 ἕως 9), πὺν προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ $\Xi\Theta$ μὲ συνέχισι τοῦ κανόνος τῆς προσθετικῆς παραθέσεως τῶν γραμμάτων, ἀφοῦ προηγουμένως ἀντικατασταθῇ ὁ ἀριθμὸς Ξ μὲ τὸν ἀρχικὸ βασικὸ ἀριθμὸ τῆς πρώτης ἑννεάδος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ προέρχεται ὡς πολλαπλάσιός του ἥτοι μὲ τὸν ἀριθμὸ $S (=6)$, ὁπότε γίνεται: $\text{ΑΘΗΝΑ} = \Xi\Theta \rightarrow S\Theta = S + \Theta = \text{ΙΕ} (=15)$, ἀλλὰ καὶ τὸ Ι προέρχεται ἀπὸ τὸν βασικὸ ἀριθμὸ Α ὡς δεκαπλάσιός του καὶ ἄρα $\text{ΙΕ} \rightarrow \text{Α} + \text{Ε} = S = 6$.

Ἄρα Πυθαγόρειος λεξάριθμος τῆς λέξεως «ΑΘΗΝΑ» εἶναι ὁ ἀριθμὸς 6 ($=S$). Καὶ γιὰ νὰ ἀποφύγουμε ὅλη αὐτὴ τὴν διαδοχικὴ «ταλαιπωρία», ἔκτε-
λοῦμε ἀπ' εὐθείας τίς συνεχεῖς προσθέσεις μὲ τὴν δοθήθεια πλέον τῶν σημε-
ρινῶν συμβόλων τῶν ἀριθμῶν ἥτοι:

$$(\text{ΑΘΗΝΑ}) = (1 + 9 + 8 + 50 + 1) = 69 \rightarrow 6 + 9 = 15 \rightarrow 1 + 5 = 6.$$

Αὐτὴν τὴν διαδικασίαν τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀρχικοῦ βασικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπὸ τὸν

Ὡστε ΟΠΤΩ = Η.

Συμπέρασμα δεύτερον:

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραγράφων 5.2 ἕως 5.5. ἐμφανίζεται ἡ διὰ τὸ γράμμα Η / Θ καὶ τὸ ἀριθμητικὸ ὀκτώ [8] συσχετίσις μεταξὺ σχήματος καὶ ἀριθμοῦ μερῶν (τὸ Η περιέχει ὀκτὼ μέρη), θέσεως στὸ ἀλφάβητο (ὄγδοον γράμμα), ὀνόματος γράμματος καὶ ἀριθμητικῆς ἀξίας κατὰ τὴν μετέπειτα χρησιμοποίησιν τοῦ ἀλφάβητου στὴν ἀρίθμωσιν.

6. Αἱ συγχρίσεις ὅμως δὲν σταματοῦν ἐδῶ.

Ἀνεφέρθη προηγουμένως, ὅτι τὸ ὄνομα ὀκτώ τοῦ ἀριθμητικοῦ ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου.

α. Ἡ παράστασις τοῦ συγχρόνου 8 –προερχομένη ἐκ τῆς γνωστῆς σὲ ἐμᾶς γυνώδους μορφῆς Θ τοῦ γράμματος Η-τα: ἐνθ' ἀνωτέρω-, ὅταν καὶ τότε ἐγράφετο μὲ μαλακὴ γραφίδα συνεχῶς, δηλ. «μονοκονδυλιά», δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον νὰ ἦτο ἓνα σύγχρονον 8, δηλαδή νὰ παρίστατο ἓνα σχηματοποιημένο ἀνθρώπινο σῶμα μὲ τὸν κορμὸ καὶ τὸ πρόσωπο. Ἀπαιτοῦνται τέσσερις μικρὲς γραμμὲς στὸ πρῶτο ο, ὥστε νὰ συμπληρωθῇ πλήρως ἡ σχηματοποιημένη εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὰ ἄκρα του.

β. Ἐκ τῆς ἰδεογραφικῆς παραστάσεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τῶν γραφῶν τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β προκύπτει εὐχερῶς τὸ σύγχρονον ὀκτώ [8] καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ Η (Ἦτα).

Ὑπάρχει ἐπομένως ἀμφιμονοσήμαντος ἀντιστοιχία μεταξὺ τοῦ σχήματος «8» τοῦ ἀριθμητικοῦ καὶ τοῦ σχήματος τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον: Κατὰ τὴν μίαν διεύθυνσιν ἐκκινοῦντες ἀπὸ τὸ γράμμα Θ/Ἦ-τα καὶ τὴν παράστασιν «8» τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ καταλήγομεν στὸν ἄνθρωπο, κατὰ τὴν ἀντίθετον δὲ ἐκκινοῦντες ἀπὸ τὸ ἰδεόγραμμα τοῦ ἀνθρώπου τῆς ΓΓΒ καταλήγομεν στὴν παράστασιν τοῦ ἀριθμητικοῦ 8 καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ γράμμα Η.

ὁποῖο σχηματίζεται κάθε ἀρχαία ἑλληνικὴ λέξις, διὰ τὸ καταληπτὸν τὴν ὥνομασά μὲ τὴν σημερινὴ ἔκφρασι «Εὐρεσις τοῦ κατωτάτου μονοψηφίου ἀριθμοῦ», διότι ἀπλούστατα ἡ ἔκφρασις αὕτη καὶ ἡ διαδικασία τῆς συνεχοῦς ἀθροίσεως τῶν ἐπὶ μέρους ψηφίων εἶναι πολὺ γνωστὴ στὴν πρακτικὴ ἀριθμητικὴ, στὸν γνωστὸ κανόνα τῆς ἐπαληθεύσεως τοῦ ἀποτελέσματος ἑνὸς γινομένου δύο ἀριθμῶν μὲ τὴν βοήθεια τοῦ σταυροῦ (+) καὶ τῆς συνεχοῦς προσθέσεως ἑνὸς ἐκάστου τῶν ψηφίων τῶν μερῶν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ μέχρι εὐρέσεως τοῦ μονοψηφίου κατωτάτου ὁρίου.

§3 ΛΟΙΠΟΙ ΛΕΞΑΡΙΘΜΟΙ

Ἡ ἔννοια τῶν φυσικῶν λεξαρίθμων καθὼς καὶ τῶν Πυθαγορείων τοιούτων ἐπεκτείνεται καὶ σὲ ὁλόκληρες φράσεις, ρήσεις, ἐπιγράμματα, ἔπη κ.λπ., ὅποτε οἱ τοιοῦτοι λεξάριθμοι καλοῦνται σύνθετοι. Πολλοὶ λεξάριθμοι συμβαίνει νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀριθμητικὴν τιμὴν, ὅποτε καλοῦνται «ἰσότημοι» ἢ «ἰσάξιοι» λεξάριθμοι.

Κατὰ τὸν Πυθαγόρα τὰ ἑκατομύρια τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης κατανέμονται σὲ ἑννέα μόνον λεξαρίθμους ὡς ἑννέα Πυθαγόρειοι

Πράγματι:

$$\begin{array}{ccccccc} \Theta & \sim & 8 & \sim & \Sigma & \sim & \Sigma & \sim & \tilde{\Sigma} \\ \tilde{\Sigma} & \sim & \Sigma & \sim & \Sigma & \sim & 8 & \sim & 8 & \sim & \Theta \end{array}$$

Στήν ανωτέρω ανάλυσιν δύναται νά υποστηριχθῇ ἡ ἀντίρρησης, ὅτι, ἐνῶ ἡ λέξις τοῦ ἀριθμητικοῦ ὁκτώ/ὀπτῶ προήλθε ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, τὸ σχῆμα του ἀποδίδει τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ἡ προηγουμένη ἀντίρρησης εἶναι ἐπιφανειακή, ἐφόσον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου ἀντιστοιχίζεται κατευθεῖαν μὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Μερικὲς φορές δὲ τὸ πρόσωπον ὡς μέρος ἀντικαθιστᾷ τὸ ὅλον (πρῶτ. προσωπικότης).

7. Τελικὰ καὶ συνολικὰ συμπεράσματα.

1. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι τὸ ἀριθμητικόν ὁκτώ/ὀπτῶ, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς λέξεως, ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, διότι τὸ πρόσωπο ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁκτὼ κύρια μέρη.

2. Ἡ σύγχρονος παράστασις «8» τοῦ ἀριθμητικοῦ ταυτίζεται πλήρως μὲ τὴν φωνητικὴ τῆς λέξεως ὁκτώ.

3. Τὸ δῆθεν «Ἀραβικόν» 8 ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ γράμματος Η - Θ .

4. Τὸ σχῆμα τοῦ συγχρόνου ἀριθμητικοῦ ἀποτελεῖ στοιχεῖο τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς καὶ αἰσθητικῆς παραδόσεως καὶ δὲν εἶναι ξένο, δηλαδὴ Ἀραβικόν.

5. Τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος Ἡ-τα [Θ] ἐπελέγη σκοπίμως ὡς ἀποτελούμενο ἀπὸ ὁκτὼ μέρη, ὅσες καὶ οἱ μονάδες τοῦ ἀριθμητικοῦ.

6. Ἐτοποθετήθη ὄγδοον γράμμα στὸ ἀλφάβητο, ὥστε ἡ θέσις του νὰ ταυτισθῇ μετὰ τοῦ σχήματος τοῦ ἀποτελουμένου ἐξ ἰσαριθμῶν μερῶν. Ἐπομένως ἡ ἀρίθμησις ἀπετέλεσε παράμετρον γιὰ τὴν διάταξιν τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου.

7. Ἡ λεξαρίθμησις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀπτῶ εἰς 8 ταυτίζεται μὲ τὴν

ἀριθμοί· καὶ ὅ,τι ἀριθμητικὲς πράξεις μπορούμε νὰ κάνουμε μὲ τοὺς σημερινοὺς ἀριθμοὺς στὴν ἀριθμητικὴ ἀνάλυσι, τίς ἴδιες ἀκριβῶς ἀριθμητικὲς πράξεις μπορούμε νὰ ἐκτελέσουμε μὲ τοὺς Πυθαγόρειους λεξαρίθμους τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ὡς «μαθηματικῆς». Ἐπίσης, ὅπως στὴν ἀριθμητικὴ ἀνάλυσι ὑπάρχουν μερικοὶ ἀριθμοὶ μὲ εἰδικὲς ιδιότητες καὶ ιδιαίτερες χαρακτηριστικὲς ὀνομασίες, ἔτσι ἀκριβῶς ὑπάρχουν καὶ στοὺς λεξαρίθμους γενικὰ μερικοὶ λεξάριθμοι μὲ τίς ἴδιες εἰδικὲς ιδιότητες καὶ μὲ τίς ἴδιες ὀνομασίες, ὅπως π.χ. εἶναι: «**φίλοι**» (ὅταν οἱ διαιρέται τοῦ ἐνὸς λεξαρίθμου σχηματίζουν ἀθροιζόμενοι τὸν ἄλλον λεξάριθμον καὶ τ' ἀνάπαλιν), «**τέλειοι**», «**τρίγωνοι**», «**τετράγωνοι**», «**πυθμενικοὶ**» λεξάριθμοι.

§4 ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ἀπὸ τὴν τριπλῇ ἐννεαδικῇ ταξινόμησι τῶν ἀριθμογράμμάτων τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Φθογγικοῦ Ἀλφαβήτου καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν συνολικὴν συνάθροισιν τῶν τιμῶν αὐτῶν προκύπτει ἓνα πολλαπλοῦν «μήνυμα»:

α) Ἡ ὁλικὴ συνάθροισις ὅλων τῶν ἀξιῶν τῶν ἀριθμογράμμάτων δίδει τὸν

θέσιν τοῦ ὀγδόου γράμματος, δηλ. τοῦ Β, κατὰ τὸ Ἑλληνικὸ σύστημα ἀριθμῆσεως.

8. Τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος Β σχετίζεται ἀμέσως μετὰ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καθὼς τὸ ὄνομα τοῦ ἀριθμητικοῦ ὀκτώ σχετίζεται εὐθέως μετὰ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου. Οὕτως ἡ ἐπιλογή τοῦ συγκεκριμένου σχήματος ἱκανοποιούσε τόσον τὴν μαθηματικὴν, ὅσον καὶ ἀνθρωπόμορφη ὑπόστασι τοῦ γράμματος.

Ἐπίλογος

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα:

1. Τὸ ἀριθμητικὸ ὀκτὼ/ὀπτὼ ἔχει «ἀνθρωπομορφικὴ» καταγωγή.
2. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀριθμητικοῦ, τὸ σχῆμα τοῦ ἀριθμητικοῦ καὶ τοῦ γράμματος Η καὶ ἡ θέσι τοῦ γράμματος Η στὸ ἀλφάβητο ἀποτελοῦν ἀδιάσπαστο σύνολον. Ἡ ἀλληλοσυσχέτισις τῶν ἀνωτέρω ἀποδεικνύει μετὰ τὸν καλύτερον τρόπο, ὅτι ὁ ὀνοματοθέτης τοῦ ὑπὸ ἔρευναν ἀριθμητικοῦ καὶ ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἀλφάβητου ἦσαν φορεῖς τῆς ἴδιας Ἑλληνικῆς παραδόσεως. Εἶναι δυνατόν ὅλα νὰ συνυπάρξουν ἐκτὸς αὐτῆς;

Βοηθήματα

1. Ἰωάννου Σταματάκου, *Λεξικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, ἐκδόσεις Ἰωάννου Σιδέρη.
2. Henry G. Liddell-Robert Scott, *Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*.
3. «*Ἡσυχίον τοῦ Ἀλεξανδρέως Λεξικόν*», Οἶκος Ἐκδόσεων Γεωργιάδη.
4. Georges Ifrah, *Παγκόσμιος Ἱστορία τῶν Ἀριθμῶν*, ἐκδόσεις Συμυρνωτάκη.
5. Ἰωάννου Προμπονά, *Σύντομος Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν Φιλολογίαν*, Ἐκδόσεις Συμμετρία, Ἀθήνα 1989.
6. Ἰωάννου Προμπονά, *Ἀνθολογία Μυκηναϊκῶν Κεμένων*.
7. Γεωργίου Μπαμπινιώτη, *Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, Ἀθήνα 1985.
8. John Chadwick, *Γραμμικὴ Β καὶ Συγγενικὴς Γραφές*, ἐκδόσεις Παπαδήμα.

σημαντικότερο Πυθαγόρειο λεξάριθμο, τὸν 9.

$$A+B+Γ+Δ+E+S+Z+H+Θ+I+K+Λ+M+N+Ξ+O+Π+Q+P+S+T+Y+Φ+X+Ψ+Ω+ \rhd = 4995 \rightarrow 4+9+9+5=27 \rightarrow 2+7=9.$$

β) Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σὲ κάθε μιὰ ἐννεάδα γραμμάτων ἥτοι:

$$(A+B+Γ+Δ+E+S+Z+H+Θ)=45 \rightarrow 4+5=9.$$

$$(I+K+Λ+M+N+Ξ+O+Π+Q)=450 \rightarrow 4+5=9.$$

$$(P+S+T+Y+Φ+X+Ψ+Ω+ \rhd)=4500 \rightarrow 4+5=9.$$

Παρατηροῦμε ἄνεν σχολίων ἐν κατακλείδι, ὅτι καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου, ὁ πατὴρ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ὁ Ζεὺς, δίδει ἐπίσης τὸν σημαντικότερο ἐκ τῶν Πυθαγορείων λεξαριθμῶν, τὸν 9:

$$ZEYΣ=7+5+400+200=612 \rightarrow 6+1+2=9.$$

Ἱποκράτης Π. Δάκογλου

Οί παραμορφωτικοί φακοί τῆς ἐκτροπῆς

Ὀπτικοί φακοί. Μιά σχετικά σύγχρονη ἐφεύρεση. Μιά ἀνάγκη τῶν καιρῶν μας. Καιρῶν, πού οἱ ἄνθρωποι ἔχουν μάθει πλέον νά κυττᾶνε τὰ πάντα μέ φακοὺς. Ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὴν αὐθεντικότητα ἔχουνε χάσει τὴν ἐπαφή μέ τὴν φύση, προσκολλημένοι σὲ «ἀξίες» ξένες πρὸς τὴν ἑλληνικὴ σκέψη, ἐνῶ προσπαθοῦν νὰ πείσουν τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτούς τους, ὅτι βλέπουν τὰ πράγματα ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί τους. Ξεχάσαμε ὅμως, ὅτι μετὰ ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνια πολλὰ ἔχουν ἀλλάξει στὴν χώρα αὐτὴ πού ὀνομάζεται Ἑλλάς. Κατακτητὲς καὶ κατακτημένοι τελικὰ ἀπετέλεσαν ἓνα ἐνιαῖο σύνολο, ἓνα μῆγμα ἀνομοιογενές, μέσα στοῦ ὁποῖο ὁ καθένας προσπάθησε νὰ συμβιδωσθῇ. Ὁχι τόσο ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν ἄλλο καὶ τὴν ἰδεολογία του, ὅσο ἀπὸ ἀνάγκη γιὰ τὴν διατήρηση κάποιων ἰσορροπιῶν, πού θὰ διευκόλυναν τὴν ἐξουσιαστικὴ ταύτιση τῶν ἀλληλοσυγκρουόμενων μερίδων. Ἀποκορύφωμα αὐτῆς τῆς προσπάθειας ἡ «Βυζαντινὴ» αὐτοκρατορία. Προηγέθησαν οἱ Ρωμαῖοι καὶ οἱ Γραικύλοι κόλακες, πού ἔσπευδαν ὁμαδὸν νὰ ἀνακηρύξουν τοὺς κατακτητὲς τῆς Ἑλλάδος σωτῆρες καὶ νὰ ἀφιερώνουν ἀγάλματα ἀκόμα καὶ στὸν ἀσημότερο Ρωμαῖο ἡγεμονίσκο. Μιὰ θλιβερὴ κατάντια. Παράλληλα μέσα ἀπ' τὸν ροῦ τῶν γεγονότων ἔλλαξε καὶ ἡ θρησκεία. Καὶ ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ διευκρινιστῇ, ὅτι, ὅταν μιλάμε γιὰ Ἑλληνικὴ θρησκεία, δὲν μιλάμε ἀπλᾶ γιὰ μιὰ θρησκεία, καὶ σίγουρα ὄχι γιὰ ἓνα ἀκόμα δόγμα, ἀλλὰ γιὰ τὴν στάση τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Μουσικὴ, μαθηματικά, ἀρχιτεκτονικὴ, ἀθλητισμός, φιλοσοφία δὲν ἀποτελοῦσαν παρὰ τίς κολῶνες πού στήριζαν αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα. Μὲ τὴν κατάρρευση λοιπὸν τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας κατέρρευσε ταυτόχρονα καὶ ὁ ναὸς τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ ὁλοκληρωμένο οἰκοδόμημα ποτὲ δὲν ἀποκαταστάθηκε ἔκτοτε. Οἱ σπόνδυλοι ἀπὸ τοὺς κίονες ἔμειναν μόνο ὡς μιὰ ὑπόψια ἀπὸ διάσπαρτες ἀκτίνες πνεύματος, ἀπομεινάρια τοῦ γιγαντιαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀπλᾶ γιὰ νὰ θυμίζουν τίς τεράστιες δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ τοῦ ἀπηλλαγμένου ἀπὸ δογματισμοὺς καὶ παρωπίδες.

Γιατὶ ἡ Ἑλληνικὴ θρησκεία δὲν εἶχε καμμία σχέση μέ τὸν ὄρο θρησκεία, πού ἐμεῖς σήμερα χρησιμοποιοῦμε, καὶ σίγουρα ἓνας Ἑλληνας τῆς ἐποχῆς θὰ ἔμενε κατάπληκτος, ἂν μπορούσε νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ροῦ τῶν γεγονότων καὶ νὰ ζῇ τὴν οἰκτρὴ ἐκτροπὴ. Νὰ ζῇ τὴν διακωμώδηση τῆς ὑπερ-επιστήμης, τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ συστήματος συνεκτικῆς γνώσεως, πού σήμερα οἱ καταστροφεῖς τὸν ἐξομοιώνοντάς το μέ τὰ ἐξουσιαστικὰ δογματικά τους κατασκευάσματα θέλουν νὰ μᾶς τὸ περάσουν σὰν Ἑλληνικὴ «θρησκεία» καὶ δὴ «εἰδωλολατρία».

Καὶ νὰ μὴν ξεχνᾶμε, ὅτι τὴν ἱστορία τὴν γράφουν πάντα οἱ νικητὲς. Καὶ αὐτοὶ μᾶς φορᾶνε μέ τὴν ἀκούσια ἢ ἐκούσια συνδρομὴ μας τοὺς παραμορφωτικούς τους φακοὺς. Καὶ ἔχουμε πολλῶν εἰδῶν τέτοιους φακοὺς. Φακοὺς προεσθωπίας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ φακοὶ πού φορᾶνε οἱ «παραδοσιακοί» Ἕλληνες. Εἶναι Ἕλληνες στοῦ ὄνομα καὶ τὴν καταγωγή, ἀλλὰ γι' αὐτοὺς ἡ ἀρχαία Ἑλλά-

δα εἶναι μόνο ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, πὺν σύμφωνα μὲ τὰ δικά τους δεδομένα τὴν κάνουν νὰ φαίνεται «προοδευτική». Τὰ ὑπόλοιπα τὰ ἀπωθοῦν, εἶναι μακρυνά, ξένα ἀπὸ τὴν δική τους «ἐξελικτική σκέψη», ἀκοῦνε εὐρωπαϊκὴ μουσική, ἐνίοτε καὶ τσιφτετέλια σὲ στιγμὲς προοδευτικοῦ τσακίρ-κέφι, τρέχουν νὰ μαζέψουν καφέ στὴν Νικαράγουα καὶ διαδηλώνουν ἐνάντια στὸ ΝΑΤΟ καὶ τὸν ἱμπεριαλισμὸ πίνοντας Κόκα-Κόλλα. Ἔχουμε ἀκόμα τοὺς φακοὺς μυωπίας. Αὐτοὺς τοὺς φορᾶνε αὐτοὶ πὺν σηκώνουν κάθε ἐθνικὴ ἐπέτειο τίς σημαῖες στὰ μπαλκόνια, τρέχουν στὰ συλλαλητήρια γιὰ τὴν Μακεδονία «σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις», γιὰτὶ εἶναι, ὅπως λένε, «ἐθνικὴ ἀνάγκη». Καὶ ἄλλα τέτοια πολλά.

Αὐτοὺς τοὺς φακοὺς τοὺς ἔχουν βάλει πολλοὶ τώρα τελευταῖα, ἀφ' ὅτου ἤρθε ἡ μόδα μὲ τὴν Μακεδονία. Πρὶν ἀνῆκαν στὴν μαλακὴ πτέρυγα τῶν «προοδευτικῶν», ἀπ' ὅπου καὶ ἀποσπᾶστηκαν. Δὲν ἤθελαν νὰ δοῦν «φασίστα» οὔτε ζωγραφιστό. Τώρα χοροπηδᾶνε μαζὶ στὶς πλατεῖες τραγουδώντας ἐμβυτήρια. Ἄλλοι μετὰ ἀπ' αὐτοὺς ἄφησαν τὰ γυαλιὰ καὶ φορᾶνε φακοὺς ἐπαφῆς μαλακοὺς ἢ σκληροὺς. Εἶναι οἱ «ὑπερέλληνες», οἱ πιὸ «σίκ», γιὰ νὰ ξεχωρίζουν ἀπ' τοὺς ἄλλους, πὺν φορᾶνε τοὺς σκληροὺς, τοὺς «ἐθνικιστὲς», τοὺς παραδοσιακοὺς διοπτροφόρους ἐκ πεποιθήσεως, πὺν θέλησαν κι' αὐτοὶ νὰ φορέσουν φακοὺς ἐπαφῆς καὶ νὰ ἐκμοντερνιστοῦν, ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὰ ἀπηρχαιωμένα ἐκεῖνα μοντέλλα γυαλιῶν μὲ τὰ τεράστια κρύσταλλα καὶ τοὺς κοκκάλινους σκελετοὺς. Νέο πρόσωπο, νέες ιδέες.

Τέλος ἔχουμε κι' αὐτοὺς πὺν ἐπιμένουν στὰ γυαλιὰ ἡλίου, αὐτοὺς πὺν δὲν μποροῦν ν' ἀνεχθοῦν τὸ φῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, καὶ καλύπτουν τὰ μάτια τους μὲ σκούρους προστατευτικοὺς φακοὺς. Ἔχουν προγόνους ἢ συγγενικὲς σχέσεις ἀκόμα καὶ συμπαθείας ἢ ἐργασιακὲς σὲ παραλιακὸ κράτος τῆς Ἀσίας, πὺν φημίζεται γιὰ τὰ ὀλοκαυτώματά του. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ τελευταῖοι μὲ τοὺς σκούρους φακοὺς στελεχώνουν ὡς «σύμβουλοι» καὶ «εἰσηγητὲς» κυρίως ὑπουργεῖα, νομαρχίες, δημαρχίες καὶ ἄλλες κρατικὲς ὑπηρεσίες. Ἑλλάδα γι' αὐτοὺς εἶναι τὸ κράτος μὲ ἐπίσημη θρησκεία τὸν χρηματισμὸ καὶ πολιτεῦμα τὴν «δημοκρατία τῆς δραχμῆς». Ὅπου συμφέρον, χρῆμα καὶ δόξα ἐκεῖ κι' αὐτοί. Αὕτῃ εἶναι ἡ Ἑλλάδα τους. Ἀρχαία Ἑλλάδα; Καλή, ἄρα πουλᾷ, κάνει καὶ ὠραῖο ἐφφέ. Ἀπόγονος τοῦ Σωκράτη, λές, καὶ καθαρίζεις.

Κακόμοιροι διοπτροφόροι τῆς συμφορᾶς, μακάρι νὰ καταλάβετε ποτέ, τί ὄνομα βαρὺ κουβαλᾶτε στὶς πλάτες σας. Μακάρι νὰ μπορέσετε νὰ πετάξετε ποτέ τοὺς φακοὺς, πὺν περιορίζουν τὸ ὀπτικὸ σας πεδίο στὸ στενὸ πλαίσιο ἀπὸ δύο κομματάκια τζάμι καὶ τὸ βάθος τῆς ἱστορικῆς σας συνέχειας στὸ πάχος πὺν ἔχει τὸ γυαλί τους. Ἄν θὰ μπορέσετε ποτέ νὰ ξεστραθωθεῖτε, θὰ καταλάβετε, ὅτι οἱ κατ' ὄνομα μόνο δυστυχῶς πρόγονοί σας θὰ γέλαγαν καὶ θὰ ἔκλαιγαν ταυτόχρονα μὲ τὴν φαρσοκωμωδία πὺν παίζετε καθημερινά, μὲ τὴν κακὴ ἡθοποιία σας καὶ τὴν ὀλική σας ἄγνοια.

Ποιὸς θὰ κλείσῃ τὸ θέατρο τοῦ παραλόγου; Ποιὸς θὰ σταματήσῃ τὴν κακόγονοι φάρσα;

Νέμεσις

ΔΗΜ. ΟΔΥΣ. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Οι ιστορικές και οι κοινωνικές δομές της Έλληνικής μουσικής παραδόσεως

‘Ορμώμενος από έπιστολή του κ. Σταύρου Βασδέκη («Δαυλός», Ίανουάριος 1994, σελ. 8440) περί της «καταπτώσεως της μουσικής παιδείας στο Ρωμαίικο» (πράγμα το οποίο δυστυχώς αληθεύει), δρώτομαι της ευκαιρίας να αναφερθώ εκ νέου και μάλιστα εκτενέστερα στο θέμα της Έλληνικής μουσικής και των κοινωνικών της αντίκτυπων καθ’ όλην την διάρκεια της μακραίωνης ιστορίας του έθνους μας.

‘Η λέξη *μουσική*, ή οποία αυτούσια πέρασε σε όλες τις γλώσσες του κόσμου (*musica* κ.τ.λ.), προέρχεται από την αρχαιοελληνική ρίζα *μω-*, ή οποία σημαίνει «έρεινω, ζητώ να μάθω» (άπ’ όπου προέρχονται επίσης οι λέξεις *μύστης* και *μυστήριο*). ‘Ο Διόδωρος Σικελιώτης αναφέρει, ότι οι Μούσες ονομάστηκαν έτσι από το *μνείν ανθρώπους*, ενώ σύγχρονοί του θεωρητικοί ανέφεραν, ότι ή λέξη *μούσα* ταυτίζεται με την γνώση. «*Επειδή άπάσης παιδείας αύτη τυγχάνει αίτία*». Στην αρχαία Έλληνική «μυθολογία» βλέπουμε το πόσο άρμονικά ή έννοια της μουσικής γεφυρώνει το παρελθόν με το μέλλον: Οι Μούσες είναι κόρες του Διός και της Μνημοσύνης, ενώ ό ‘Απόλλων –έκτός από θεός της μουσικής και του φωτός– είναι θεός της μαντικής, ό οποίος με το μαντείο του άνδεικνύεται σε ρυθμιστή της πολιτικής ζωής του αρχαίου Έλληνικού κόσμου. ‘Ο ‘Απόλλων ήταν επίσης και πατέρας του ‘Ασκληπιού, και εκ του λόγου τούτου μπορούμε να διακρίνουμε την σχέση μουσικής και ιατρικής, άφου δεν ήταν τυχαία ή χρήση της μουσικής στις *έγκοιμήσεις* στα αρχαία ιερά, στα όποια έδίδοντο μουσικές συνταγές για θεραπεία ψυχικών άσθενειών, πολύ πριν ή σύγχρονη έπιστήμη ξαναανακαλύψει την μέθοδο της μουσικοθεραπείας. ‘Ο Πίνδαρος ύμνει τόν ‘Ασκληπιό, που θεραπεύει όλες τις άσθένειες με τραγούδια, ενώ ό Θεόφραστος χρησιμοποιούσε μελωδίες του Φρύγιου ήχου, για να *«έπικονφίξει τά άλγη»*.

‘Αλλά και τά τρία κύρια συστατικά της μουσικής, δηλαδή *μελωδία-άρμονία-ρυθμός*, τά συναντούμε παγκοσμίως με τίς Έλληνικές τους ονομασίες *melody-harmony-rhythm*. ‘Η λέξη *ρυθμός* (άπό το ρήμα *ρῥω*) πρωτοεμφανίζεται στον Πάριο ποιητή ‘Αρχίλοχο (680-640 π.Χ.) στην πολύ χαρακτηριστική φράση/στίχο: «*Γίγνωσκε δ’ οίος ρυθμός ανθρώπους έχει*» (μάθε ποιός ρυθμός/ιδιαιτερή μοίρα κρατά δεμένους τούς ανθρώπους). Δεν είναι λοιπόν τυχαία ή διάσπαση των κοινωνιών, των όποιων έχει κλονιστεί ή συνεκτική λειτουργία – ό συνεκτικός κρίκος της μουσικής, δηλαδή ή διάσπαση της τάξης που υποβάλλει ό ρυθμός με την άρχέγονη δύναμή του. ‘Ο Πλάτων έλεγε, πως όταν αλλάζουν οι νόμοι της μουσικής, αλλάζουν και οι νόμοι της πολιτείας, για να μάς προύληματίσει σήμερα με τά άνωτέρω λεγόμενά του, καθώς διαπιστώνουμε ότι στίς ήμέρες μας δεν μετασχηματίζεται άπλώς ή μουσική μας παράδοση, αλλά τίγεται άμεσα ή καρδιά του μουσικού μας συστήματος (κλίμακες και ρυθμοί), άφου άλλοιώνεται ή δομή του, άρα και ή Έλληνική φιλοσοφία και αντίληψη περί μιάς εκ των έπιστημών, της μουσικής (σύμφωνα με τόν Πυθαγόρα οι έπιστήμες ήταν τρεις, Φιλοσοφία, Γυμναστική και Μουσική, όλες οι ύπόλοιπες σημερινές θεωρούμενες έπιστήμες έθεωρούντο υπό του μεγάλου δασκάλου ως «τέχνες»).

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ

Είνα σε όλους γνωστό, ότι ό άνθρωπος από την πανάρχαια άκόμα εποχή προσεπάθησε να εκφράσει συναισθήματα διά της μουσικής, της ποιήσεως, του χορού και των όργάνων άπευθυνόμενος καταρχάς στον περίγυρό του, χρησιμοποιώντας την μουσική ως μέσον έπικοινωνίας, ως μέσον διασκέδασεως, αλλά και προς τέφριν του ψυχικού του κόσμου.

Δέν είναι τυχαίο, ότι, όπως άνωτέρω ανέφερθη, οι Έλληνες θεωρούσαν την μουσική ως θεϊκή έπιστήμη, ή όποια έδιδάσκετο στην ύποχρεωτική εκπαίδευση. Με αύτη θεράπευαν τίς ψυχικές άσθένειες και γενικώς την θεωρούσαν ως κάτι το κοινόκτητο, το όποιο άπευθυνόταν στους πάντες, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξεως. ‘Ηταν δε φυσικό να ισχύει ή θεώρηση τους αύτη, άφου τά ‘Ομηρικά έπη και τά λαϊκά δημώδη άσματα ήταν καθημερινά στο στόμα τους. ‘Επικουρικά πρέπει να σημει-

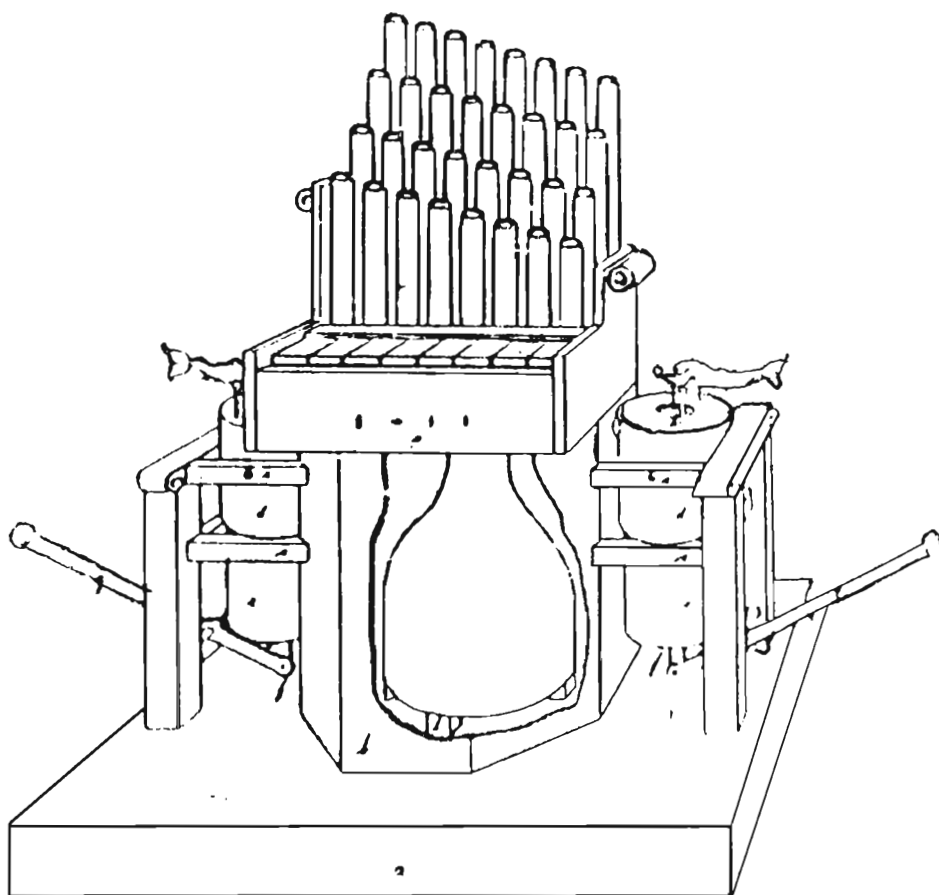
ωθεί, ότι και η ίδια ή αρχαία γλώσσα είχε μία έμφυτη μουσικότητα, αφού το Έλληνικό αλφάβητο εκτός των γνωστών του ιδιοτήτων, για την παραγωγή δηλαδή και μαθηματικών ακολουθιών (αφού τα γράμματα ήταν και αριθμοί), χρησιμοποιούμενο όρθιο, αναποδογυρισμένο ή υπερφορτωμένο αποτελούσε 1620 συνολικά μουσικολογικά σημεία, με τα όποια εκφράζονταν τα δύο συστήματα συμμόλων, τα μὲν για τα οργανικά μέρη, τα δὲ για τα φωνητικά, δημιουργώντας έτσι όρθως την διαπίστωση ότι οι Έλληνες διὰ τοῦ λόγου τραγουδοῦσαν καὶ διὰ τοῦ τραγουδιοῦ όμιλοῦσαν.

Ἀπὸ μιά εὐτυχῇ σύμπτωση εἴμαστε σήμερα σὲ θέση νὰ ἀποκρυπτογραφήσουμε καὶ νὰ μεταγράψουμε τὶς πενήντα περίπου ἀρχαιοελληνικὲς παρτιτούρες, πού ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ καὶ διασωθεῖ, μετὰ τῶν όποίων εἶναι οἱ δύο παιᾶνες στὸν Ἀπόλλωνα, οἱ όποιοι εὐρέθησαν στὴν μεγάλη ἀνασκαφὴ τῶν Δελφῶν καὶ ὁ ὕμνος στὴν Νέμεση τοῦ Μεσομήδη. Ἡ ἀποκρυπτογράφηση αὐτῆ ἐστάθη δυνατὴ λόγω τῆς ἀνακαλύψεως στὴν περιοχή τῆς Σμύρνης κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ 1920 μᾶς μαρμαρίνης στήλης, στὴν όποία ἦταν ῥαμμένη μιά σύντομη πραγματεία τοῦ μουσικογράφου Ἀλύπιου (3ος αἰώνας μ.Χ.) καὶ στὴν όποία παραθέτονταν τὰ βασικά συστήματα τονισμοῦ γιὰ δεκαπέντε «τρόπους», προσδιοριζόταν ὁ φθόγγος καὶ περιγράφονταν τὰ δύο ἀντίστοιχα σύμβολα, τόσο τὸ φωνητικό ὅσο καὶ τὸ οργανικό. Τὰ ἀνωτέρω συστήματα ἦταν σὲ χρῆση τουλάχιστον μέχρι τὸν 4ο μ.Χ. αἰώνα.

Ἡ μουσικότητα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γλώσσας ἐπέτρεψε στοὺς Έλληνες τὴν παραγωγή πολλῶν μουσικῶν ἐπιλογῶν, «τρόπων», οἱ όποιοι ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς μελωδοὺς ὀνομάστηκαν «ἤχοι», ἐπ'αὐτοὺς όποιους στηρίχθηκαν οἱ λαϊκοὶ δρόμοι τόσο τοῦ περιφερειακοῦ δημοτικοῦ μᾶς τραγουδιοῦ (αὐτοῦ πού σήμερα ἀποκαλοῦμε ἀπλᾶ δημοτικὸ) ὅσο καὶ τοῦ ἀστικοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ (αὐτοῦ πού σήμερα ἀποκαλοῦμε λαϊκὸ, σμυρνέικο ἢ ρεμπέτικο). Σημειώνεται, ὅτι ἡ όποια μουσικολογικὴ μετάλλαξη πού ἐδημιουργεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς λαϊκοὺς μελωδοὺς-τραγουδοποιοὺς, στηριζόταν πάντα στίς ἴδιες κοινὲς μουσικολογικὲς βάσεις (ἀρχαῖοι τρόποι – βυζαντινοὶ ἤχοι – λαϊκοὶ δρόμοι).

Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τραγούδι ἐκπορεύονται διὰ τῆς φωνῆς καὶ διὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων. ἐκφράζονται δὲ παραστατικὰ μὲ τὸν ρυθμὸ καὶ τὸν χορδόν. Ἐρευνες μεγάλων σύγχρονων λαογράφων, μουσικολόγων καὶ κοινωνιολόγων, ὅπως οἱ Νικόλαος Πολίτης, Σίμων Καρράς, Θο. Γεωργιάδης, Ἀριστείδης Μόσχος, Λάμπρος Λιάδας, Παναγ. Μυλωνάς, Παναγιώτης Κουνάδης, Σ. Μπῶ-Μπούδ, Gregorio Paniagua, τὸ Τμῆμα Μουσικολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σορδόννης μὲ τὴν χορωδία «Κηρύλος» καὶ τόσοι ἄλλοι, ἀπέδειξαν τὴν ἀδιάσπαστη πολιτιστικὴ παρουσία καὶ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸν χώρο καὶ στὸν χρόνο. Οἱ μελέτες τοὺς ἔχουν φωτίσει μιά πλουσιότατη μουσικὴ ἱστορία 5.000 χρόνων, πού ξεκινáει ἀπὸ τὴν Κυκλαδικὴ ἐποχὴ τοῦ Αἰγαίου, γιὰ νὰ φθάσει ἔως τὶς μέρες μᾶς. Κλίμακες, μελωδίες, ρυθμοὶ, χοροὶ καὶ μουσικὰ ὄργανα ἔχουν διαφυλάξει στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων τὸ ὕψος καὶ τὸ ἥθος μᾶς φυλῆς, γιὰ τὴν όποία τὸ τρίπτυχο ποίηση-μουσικὴ-χορδός εἶναι ταυτόσημα μὲ τὴν ἴδια τῆς τὴν ἐλευθερία.

Τὰ μουσικὰ ὄργανα ἦταν καὶ εἶναι γιὰ τοὺς Έλληνες ἡ πηγὴ ἐκπορεύσεως τῆς μουσικῆς τοὺς. ἦταν δὲ ποικίλα οὕτως, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀποδώσουν ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς μουσικῆς συνθέσεις. Ἐπικεφαλῆς ἦταν ἡ λύρα, μετὰ ἡ κιθάρα, ὁ ἄσκαυλος (γκάιντα), ὁ ὕδραυλος (τὸν όποιο κατασκεύασε ὁ Κτησίβιος στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ἐπάνω στὸν όποιο στηρίχθηκε τὸ Δυτικὸ ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο καὶ τὸ πιάνο), τὰ τύμπανα, ὁ αὐλός, ἡ βάρβιτος καὶ ἡ πανδούρα ἢ τρίχορδον, πού μὲ τὴν παραφθορὰ τῆς λέξεως μέσα ἀπὸ τὴν ἀράοδο τῶν αἰώνων μετεβλήθη σὲ «θαμπούρα» ἢ «θάνδουρον» τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα καὶ «ταμπούρα-ταμπουρά» τοῦ Ρήγα, βρίσκεται δὲ ὡς βοὺδῃ παρὰσταση ἀνάμεσα στὰ χέρι-α τοῦ ἀνάγλυφου τῆς «Μούσας τῆς Μαντίνειας» (4ος π.Χ. αἰώνας) ἀλλὰ καὶ ὡς μουζουκοταμπουράς τοῦ Μακρυγιάννη στὸ Ἐθνολογικὸ Μουσεῖο, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζει τὸν πρόγονο τοῦ μουζουκιστοῦ, τοῦ όποῖου μουζουκιστοῦ τόσο ἀδίκως τοῦ παρέμεινε τὸ Τουρκικὸ ὄνομα «μουζουόνκ» = «ξεκούρδιστο», παρότι πρόκειται περὶ ἐξελιγμένης τρίχορδης πανδούρας/ταμπουρά. Εἰδικώτερα δὲ γιὰ τὴν παρεξηγημένη πανδούρα/μουζουόνκ ὀφείλουμε νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ στὴν πραγματεία τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογέννητου μὲ τὸν τίτλο «Ἐκθεσις τῆς βασιλείου τάξεως» (10ος αἰώνας), στὴν όποία ἀναφέρονται οἱ πανδουριστὲς εἰς τὸ δειπνον, «ὃ καὶ τρυγητικὸν προσαγορεύεται». Ταμπουρά καὶ βιολὶ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Χιώτες σὲ διασκεδάσεις τοὺς, γράφει ἐπίσης ὁ Τζῶν Κόδελ τὸ 1677. Ὅργανα τοῦ τύπου ταμπουρά (λιογκάρι, ικίτελι, μπουλγκαρί, μπαγλαμά, ζιβούκι, μουζουόνκ) ἔπαιζαν καὶ οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ '21, μᾶς πληροφορεῖ ὁ Νικόλαος Κασομούλης. Κατάλληλος εἶναι ἐπίσης ὁ ταμπουράς καὶ γιὰ τὴν διδασκαλία τῶν διαστημάτων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, γράφει στὸ Θεωρητι-

Ὁ ὕδραυλος τοῦ Κτησιδίου (ἐπάνω σ' αὐτὸν στηρίχθηκε τὸ ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο καὶ τὸ πιάνο).

κόν του ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δυρραχίου Χρυσάνθος: «Ἀπὸ τὰ μελωδικὰ ὄργανα ἡ πανδουρίς ἄρχεται εὐκολωτέρα εἰς δίδαξιν καὶ σαφεστέρως γνωρίζονται ἐπάνω εἰς αὐτὴν οἱ τόνοι, τὰ ἡμίτονια καὶ ἀπλῶς κάθε διάστημα [...] λέγεται δὲ καὶ πανδούρα καὶ φάνδουρος, καθ' ἡμᾶς δὲ ταμπούρα ἢ ταμπούρι», τὰ δημοτικά μας δὲ τραγούδια ἀναφέρουν: «... Τὸ πλάγι πλάγι πήγαινε, τὸν ταμπούρα λαλοῦσε, ἐγὼ Ραγιάς δὲν γένομαι, Τούρκους δὲν προσκυνᾶω...» ἢ «... Κι' ὁ Κωνσταντίνος διάβαινε παίζοντας τὸ τζιζιούρι, γιὰ φέρτε μου τὸν ταμπούρα καὶ τὸ καραντουζένι...». Ἐπίσης στὸ ἔπος τοῦ Διγενή: «... Τί κρούεις τὴν ταμπούραν σου ἐν τῇ παρουσίᾳ ὥρα... καὶ ἐπῆρεν τὸ ταμπούρινον του καὶ ἀποκατέστησέν το...».

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς χορούς, πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ ἀρχαῖος ἐπίτιτος συναντιέται στὸν ρυθμὸ τῶν 7/8, τοῦ κατ' ἐξοχὴν δηλαδὴ Ἑλληνικοῦ χοροῦ, τοῦ συρτοῦ Καλαματιανοῦ, ἐνῶ ὁ ἐννεάσημος ρυθμὸς, ποὺ πρωτοστατοῦσε στὴν ποίησι τῆς Σαλφούς καὶ τοῦ Πινδάρου, ἐξακολουθεῖ νὰ δονεῖ καὶ σήμερα τοὺς χορευτὲς τοῦ ζεϊμπέκικου καὶ τοῦ καρσιλαμά (πανάρχαιος ἀντικρυστὸς χορὸς τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἰωνίας, τῆς Θράκης καὶ τῶν νησιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου). Παράλληλα ὁ Ἀπολλώνιος ρυθμὸς τῶν πέντε χρόνων ἡχεῖ ἀκόμα σὲ χοροὺς ὅπως ὁ τσακωνικός, ἐνῶ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα χορεύονται πάντα οἱ συρτοὶ χοροί, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουν οἱ ἀρχαῖες ἐπιγραφές, ὅταν ἀναφέρονται στὴν «τῶν συρτῶν πάτριον ὄρχησιν» (Θηβαϊκὴ στήλη, 1ος αἰώνας μ.Χ.). Στὴν Πάρο χορεύεται ὁ «ἀγέρανος», ὅπως ἀκριβῶς τὸν χόρευε ὁ Θησέας ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Μινωϊκὴ Κρήτη, οἱ ἀρχαῖες δαυλίστραι (πληθῆς χορὸς) χορεύονται σήμερα στὰ νησιά μας ὡς μπάλλος, ἐδῶσαν δὲ τὸ ὄνομά τους στὴν ἐννοία «χορὸς» σὲ ὅλες τῖς ξένες γλώσσες (ballo, μπαλέττο, μπαλαρίνα κ.τ.λ.). Ὁ πυρρίχιος χορὸς τῶν Ἀργοναυτῶν ἀποδίδεται τέλεια ἀπὸ τοὺς Ποντίους χορευτὲς, τὸν μακελλάρικον ποὺ χόρευαν οἱ μακελλάρηδες (χασάπηδες) τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν χορεύουμε σήμερα ὡς χασάπικο, ἀλλὰ καὶ στὴν πιὸ γρήγορη μορφή του ὡς κουλουριώτικο (Σαλαμίνος), τὰ ἀναστενάρια μᾶς μεταφέρουν σὲ ἐποχὲς παλιές μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Διονύσου νὰ πλανιέται γύρω μας, ὁ παραδοσιακὸς ἐννεάσημος ζεϊμπέκικος χορὸς χορεύεται μὲ τῖς παραλλαγές του ἀπὸ τὴν Θράκη ἕως τὴν Κύπρο, ὁ δὲ ἀμανές (ἢ ἀμμανές, ἀπὸ τὸ ἐπιφώνημα ἀχ μάννα!, μὲ τὸ ὁποῖο τελειῶναν) μὲ τὸν 15σύλλαβο στίχο του, ποὺ τόσο κυνηγήθηκε ἀπὸ τοὺς νεοτούρκους τοῦ Κεμάλ καὶ τῖς ἐκάστοτε Ἑλληνικὲς προπολεμικὲς κυβερνήσεις καὶ τῖς κομματικὲς ἡγεσίες ὡς ξενόφερτο εἶδος τόσο στὴν Τουρκία ὅσο καὶ στὴν Ἑλλάδα, μᾶς θυμίζει κατευθεῖαν τῖς ἀρχαῖες ἐλεγείες, τοὺς Βυζαντινοὺς «ἡχους» καὶ τῖς ἐκκλησιαστικὲς ψαλμωδίες.

Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ στὸν στίχο, στὸ νόημα, στὶς ἐννοιες, στὸ μέτρο καὶ στὸ συναίσθημα ἡ μουσικὴ, ἡ ποίηση καὶ ὁ χορὸς τῶν Ἑλλήνων ἔχουν μείνει ἀναλλοίωτα στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, τὸ δὲ παρακάτω ἐλάχιστο δεῖγμα/παράδειγμα τραγουδιοῦ ἀποδεικνύει πανηγυρικῶς τὴν ἀδιάσπαστη νοηματικὴ καὶ μουσικολογικὴ συνέχεια τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων, καθὼς καὶ τὴν «περὶ ζωῆς» ἀντίληψή τους: «Ὅσον ζῆς φαῖνον, μηδὲν ὅλως σὺ λυποῦ. Πρὸς ὀλίγον ἐστὶ τὸ ζῆν, τὸ τέλος ὁ χρόνος ἀπαιτεῖ» [Σείκιλος, 1ος μ.Χ. αἰώνας (περιοχὴ Αἰδινίου)]. Ἀντιστοίχως σήμερα στὶς Κυκλάδες τραγουδοῦν: «Γλεντάτε νὰ γλεντήσουμε τὰ τρυφερά μας νειάτα, /γιατὶ θε νὰ ῥθει ἕνας καιρὸς νὰ τὰ σκεπάσει ἡ πλάκα./Δώστε τον παιδιά κι ἄς πάει, /τοῦτ' ἡ γῆ θε νὰ μᾶς φάει» [καταγραφή Σίμων Καρράς].

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εὐκρινῶς συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν τῷ γεννᾶσθαι τῆς καὶ μέχρι προσφάτως ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ δὲν ἐπηρεάστηκε ἀπὸ ἐξωγενεῖς μουσικὲς (π.χ. Ἀραβικὴ, Τουρκικὴ καὶ λοιπές), ἀντιθέτως μετέδωσε ποικίλα μουσικολογικὰ στοιχεῖα καὶ χοροὺς, τόσο στὴν Ἀνατολὴ ὅσο καὶ στὴν Δύση (εἴτε μέσω τῆς γιγαντιαίας ἐξαπλώσεως τοῦ Ἀρχαιοελληνικοῦ κόσμου εἴτε μέσω τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἴτε μέσω τοῦ Ἀμβροσίου τῶν Μεδιολάνων εἴτε μέσω τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ Α' εἴτε τέλος μέσω τοῦ Ἑλβετοῦ Henricus Loritus Clareanus τοῦ 1547, οἱ ὁποῖοι μὲ τῖς μουσικὲς παραγματοῖς τους τοὺλάχιστον θεωρητικὰ μεταλαμπάδευσαν αὐτούσια τὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ στὴν Δύση), λόγῳ ὅμως τῆς γενικῆς παραπαιδείας καὶ παραπληροφόρησης τοῦ Ρωμαίου τὰ ποικίλα Ἑλληνικὰ εἶδη μουσικῆς θεωροῦνται εἴτε Ἀνατολίτικα (παρότι οἱ Ἀνατολικοὶ ἐστεροῦντο ὅποιασδήποτε μουσικῆς παιδείας ἕως τῆς ἐπαφῆς τους μὲ τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, ὅλα δὲ τὰ μουσικολογικὰ τους στοιχεῖα τὰ παρέλαβαν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμὸ) εἴτε Δυτικά, ποτὲ ὅμως Ἑλληνικά, ὅπως θὰ ἐπρεπε, ἀφοῦ ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ σκέψη εἶναι παγκόσμιες.

Ὅταν λοιπὸν στὸν εὐρύτερο Ἀνατολικομεσογειακὸ χώρο, χώρο παραγωγῆς τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ, στὸν ὁποῖο κινήθηκε ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, δεσπόζουν ἡ θάλασσα, τὰ βουνά, ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος, φαινόμενα δηλαδὴ ποὺ αὐτομάτως δημιουργοῦν τὸ συναίσθημα τῆς ἐλευθερίας, ὅταν κάποι-

Ταναγραία με πανδουρίδα (Βρεταννικὸ Μουσεῖο).

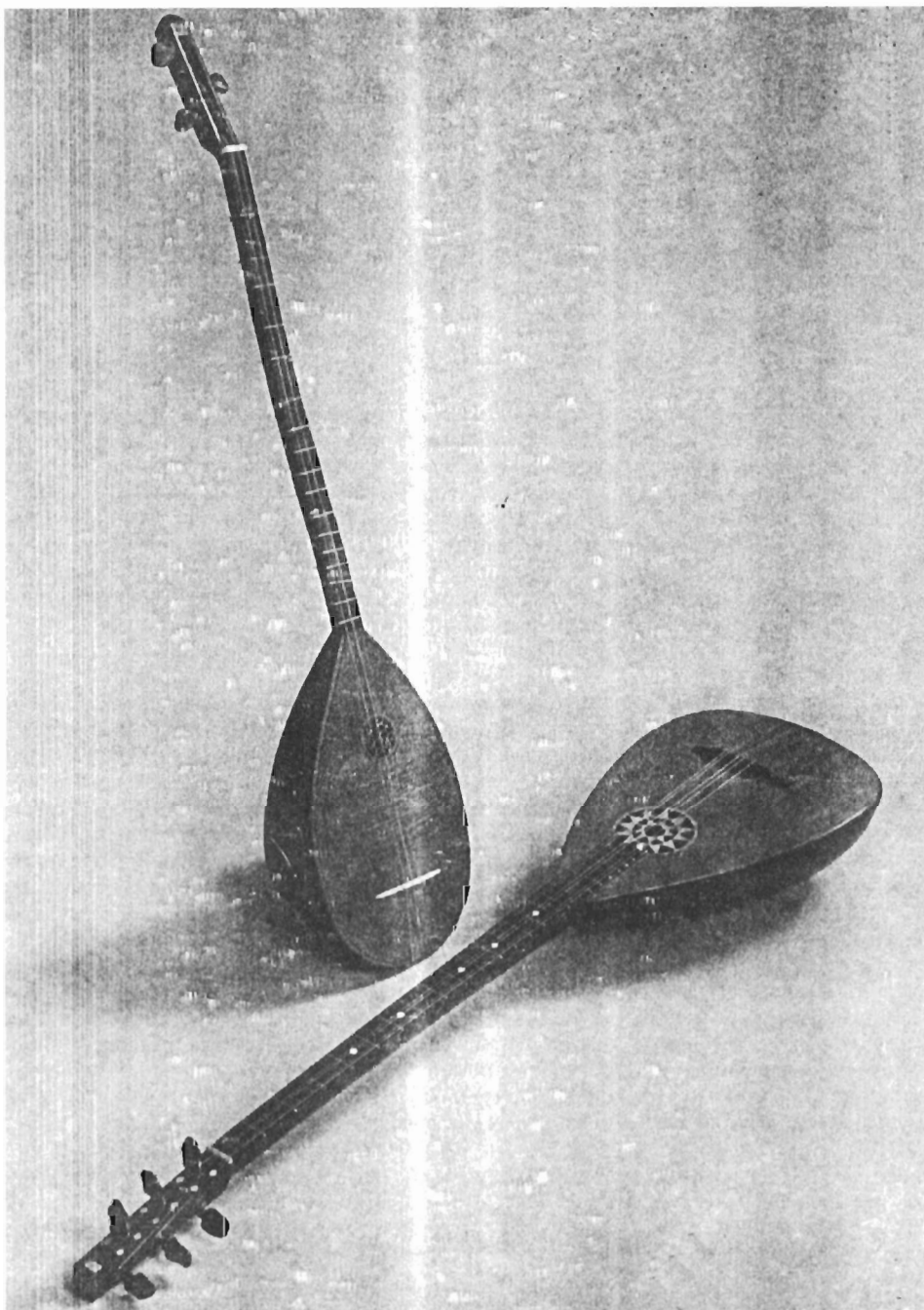
ος κινεῖται στίς δάσεις αὐτοῦ τοῦ ἐλεύθερου πολιτισμοῦ καί ὑπὸ τὸ βάρος τῆς πολιτιστικῆς του κληρονομιάς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν γεννιέται ἐλεύθερος, νὰ μὴν γεννιέται «Ἕλλην τὸ πνεῦμα» καὶ νὰ μὴν θέλει νὰ ἐκφράσει τὸ «εἶναι» του μὲ τὸν τρόπο ζωῆς του, τὴν μουσικὴν του, τὸν χορὸ του, κἀνοντας ὅλες του τίς αἰσθήσεις καὶ τὰ συναισθήματα νὰ συμμετέχουν; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν δημιουργοῦνται ἐπικοί ἥρωες, Ἀκρίτες πολεμιστὲς καὶ τραγουδοποιοί, ποὺ τοὺς ὕμνῃ ὁ λαὸς ἕως τίς μέρες μας, ἄγωνιστὲς κατὰ τῆς Βενετοκρατίας σὰν αὐτοὺς ποὺ ἀναφέρονται στὸ «Χρονικὸν τοῦ Μωρῶως», ἄγωνιστὲς-τροβαδούροι κατὰ τῆς Τουρκοκρατίας σὰν τὸν Ρήγα, τὸν Κατσαντώνη ἢ τὸν Μακρυγιάννη;

ΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ὅπως ἀνεφέρθη καὶ ἀνωτέρω, εἶναι μία καὶ *δημοτικὴ* (μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ ἔννοια τοῦ ὅρου *δημος*=λαὸς), χωρίζεται σὲ δύο κύριες ομάδες, αὐτὲς δὲ μὲ τὴν σειρά τους σὲ ἄλλες ὑποομάδες. Οἱ δύο κύριες αὐτὲς ομάδες εἶναι τὸ περιφερειακὸ δημοτικὸ τραγούδι (αὐτὸ ποὺ σήμερα ἀποκαλοῦμε δημοτικὸ), στὸ ὁποῖο ἀντικατοπτρίζονται τὰ στοιχεῖα τῆς περιφέρειας (φύση, ἀγροτικὴ ἢ ναυτικὴ ζωὴ κ.τ.λ.) καὶ τὸ ἀστικὸ δημοτικὸ τραγούδι, στὸ ὁποῖο ἀντικατοπτρίζονται τὰ στοιχεῖα τῆς πόλεως. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὰ ἀστικά κέντρα, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς πόλεως-κράτους, λειτουργοῦσαν καὶ λειτουργοῦν σὲ διαφορετικοὺς ρυθμοὺς ἀπὸ ὅ,τι ἡ περιφέρεια, ἀφοῦ σὲ αὐτὰ ὑπάρχουν διαφορετικὲς ἀνάγκες διαβίωσης. Ἐφόσον λοιπὸν πάντοτε ὑπῆρχαν τὰ ἀστικά κέντρα, εἶναι εὐνόητο ὅτι τὸ τραγούδι τῶν πόλεων θὰ εἶχε ἀστικὸ στίχο καὶ ὄχι περιφερειακὸ (ἀγροτικὸ), προκειμένου νὰ ἐκφράσει τίς καταστάσεις καὶ τίς συνθήκες τῆς πόλεως, ἄρα τὸ ἀστικὸ δημοτικὸ τραγούδι εἶναι ἐξίσου παλαιὸ ὅσο καὶ τὸ περιφερειακὸ δημοτικὸ τραγούδι, καὶ τὰ δύο μαζί δὲ ἀποτελοῦν τὸ ἓνα καὶ ἓναιὸ Δημοτικὸ Ἑλληνικὸ Τραγούδι. Τὸ περιφερειακὸ δημοτικὸ μας τραγούδι πέρασε μέσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες ἀδιάσπαστο, ἀτόφιο καὶ ἀγνό, ἀφοῦ ἦταν παιδί τῆς ἀμγῶς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου, τὸ ἀστικὸ ὅμως δημοτικὸ μας τραγούδι (αὐτὸ ποὺ σήμερα συνήθως ἐννοοῦμε, ὅταν λέμε σμυρνέικο, ρεμπέτικο, λαϊκὸ), ἂν καὶ ὑπῆρχε ἀνέκαθεν (τουλάχιστον μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἀστικοῦ στίχου), ἀφοῦ ἦταν δημιούργημα τῶν ἐκάστοτε ἀστικῶν κέντρων, λόγω τῆς ποικιλομορφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν Ἑλληνικῶν ἀστικῶν κέντρων πέρασε πρὸς ἐντονες μεταλλάξεις, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παρεξηγηθεῖ τόσο πολὺ, οὕτως ὥστε σήμερα νὰ θεωρεῖται ὡς Ἀνατολίτικο, Τουρκικὸ, Ἀραβικὸ, ὄχι ὅμως Ἑλληνικὸ, παρότι καὶ αὐτὸ στηρίχθηκε ἀποκλειστικά καὶ μόνον στοὺς Ἑλληνικοὺς τρόπους καὶ ἤχους, ὅσα δὲ ἀνατολίτικα ἢ ἀλλοδαπὰ στοιχεῖα ὑποτίθεται ὅτι πήρε, τὰ πήρε μὲ τὴν μορφή ἀντιδανείου, ἀφοῦ προηγουμένως τὰ εἶχε δανείσει σ' αὐτοὺς. Πιστεύω, ὅτι χρῆζει ἰδιαίτερας μελέτης καὶ ἀναλύσεως τὸ παρεξηγημένον ἀστικὸ δημοτικὸ μας τραγούδι, τόσο αὐτὸ ὅσο καὶ τὰ κοινωνιολογικὰ στοιχεῖα ποὺ τὸ δημιούργησαν.

Τὸ ἀστικὸ δημοτικὸ μας τραγούδι συγχώνευε καὶ ἐμπεριέκλειε μέσα του ὅλες τίς πολιτιστικὲς τάσεις ποὺ συμβιοῦσαν στὸ «κέντρο». Στηριζόμενο, ὅπως ἀναφέραμε ἀνωτέρω, στίς παμπάλαιες μουσικὲς ρίζες τῶν ἀρχαίων «τρόπων» καὶ τῶν Βυζαντινῶν «ἤχων», δημιουργώντας τίς δικές του νέες δάσεις, ἐξωτερικευόμενο ἀπὸ καὶ διὰ τῶν –στηριζομένων στοὺς ἀρχαίους ρυθμοὺς– χορῶν, γιγαντώθηκε μέσα ἀπὸ τὸν ἀστικὸ του στίχο, ὁ ὁποῖος ἐξέφραζε τὰ κοινὰ πλέον προβλήματα καὶ χαρὲς τοῦ «κέντρου», ὅπως διώνονταν ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς καὶ συσσωρευμένους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείας κατοίκους του, κἀνοντάς το τὴν πιὸ ἀγνή, πηγαία καὶ ἀντικατοπτριστικὴ ἐκδήλωση τῆς ἀστικῆς κοινωνίας σὲ βαθμὸ μάλιστα τέτοιο, ποὺ σήμερα νὰ στρεφόμεστε πρὸς αὐτό, προκειμένου νὰ ἀνιχνεύσουμε ἱστορικὰ, κοινωνικά, πολιτιστικὰ ἀλλὰ ἀκόμα καὶ πολιτικὰ στοιχεῖα, ποὺ οἱ ἐπίσημες ἱστορικὲς καταγραφές τῶν ἐκάστοτε κρατούντων ἱστορικῶν ὁλῶν ἀνεξαίρετως τῶν ἐποχῶν δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ τὰ ἔχουμε ξεκαθαρισμένα. Ὅταν λοιπὸν τὸ ἀστικὸ δημοτικὸ τραγούδι ἀντικατοπτρίζει τὴν ἐκάστοτε ἱστορικὴ-ἀστικὴ κοινωνία, μέσα στὴν ὁποία γεννήθηκε καὶ ὅταν αὐτὸ τὸ δημοτικὸ τραγούδι εἶναι δημιούργημα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κοινωνικῶν του ἀπανθισμάτων, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἐκδιωχθεῖ καὶ νὰ μὴν παρεξηγηθεῖ, ὄχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ οἱ κοινωνικοὶ ἐκφραστὲς του, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν τὴν κορυφὴν τῆς ἀστικῆς λαϊκῆς πολιτιστικῆς πυραμίδας, ἀφοῦ ὅλο του τὸ οἰκοδόμημα ἀποτελοῦσε ἐκτὸς ἀπὸ τρόπο ἐκφράσεως καὶ τρόπο ἐλεύθερης πνευματικῆς ζωῆς;

Μέσα σὲ μιὰ ἀστικὴ κοινωνία, ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ ποικιλία ἀνθρωπίνων χαρακτήρων καὶ τῶν πολιτιστικῶν κληρονομιῶν ποὺ κουβαλοῦσαν μαζί τους, εἴτε αὐτοὶ λέγονταν «μάγκες», Σμυρνιοί, Κρητικοί, Ἀρμένηδες, Ἑπανήσιοι, Πατρινοὶ ἢ Συριανοὶ καὶ οἱ ὁποῖοι χαρακτῆρες ἐκφράζονταν μὲ διά-

Τρίχορδο μπουζούκι των αρχών του αιώνα μας με έντεχνες χορδές και ξύλινα κλειδιά κουρδίσματος.

φορους τρόπους (γραφική παράσταση τῶν ἀνωτέρω χαρακτήρων ἀποτελοῦν οἱ φιγούρες καὶ οἱ ἱστορίες τοῦ Καραγκιόζη), μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ποίηση, ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς, γεννήθηκε τὸ νεώτερο ἀστικὸ δημοτικὸ μας τραγούδι, αὐτὸ δηλαδή τὸ τραγούδι ποὺ οἱ νεώτερες συνθήκες, τίς ὁποῖες θὰ ἀναφέρουμε παρακάτω, δόνησαν ἀργότερα σμυρνέικο, ρεμπέτικο καὶ λαϊκὸ. Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ ἀστικὸ δημοτικὸ μας τραγούδι ἐξέφραζε πάντοτε τὰ ποικιλόμορφα ἀστικά λαϊκὰ στοιχεῖα ποὺ τὸ δημιουργοῦσαν καὶ τὸ ἀποτελοῦσαν, εἴτε αὐτὰ ἦσαν ἀγωνιστικά, ἐπαναστατικά, ἐπιθετικά, εἴτε ρομαντικά, ἀγάπης, πόνου ἢ συμφιλίωτικά, πάντοτε ὅμως μαζικά καὶ κοινωνικά· καὶ παρότι ἐπιφανειακά, φαίνονταν ὡς τιθέμενα στὸ περιθώριο, χαρακτηριζόμενα μάλιστα ἐσφαλμένως ὑπὸ τῶν μακρόθεν θεωρητικῶν ὡς ἀντικοινωνικά καὶ αὐτὰ δημιουργοῦσαν ἀστικὸ μουσικὸ πολιτισμὸ μοναδικὸ στὸ εἶδος τοῦ παγκοσμίου, ἀφοῦ ἐπιπροσθέτως εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι τὸ περιθώριο οὐδέποτε ἐδημιούργησε πολιτισμὸ, τὸ δὲ ἀστικὸ δημοτικὸ μας τραγούδι εἶναι πολιτισμός.

ΟΙ ΝΕΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

Τὰ μεγάλα λιμάνια τοῦ Ἀνατολικομεσογειακοῦ χώρου, ὅπως ὁ Πειραιᾶς, ἡ Σμύρνη, ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Σύρος, ἡ Πάτρα, ὁ Βόλος, ἡ Καβάλα, τὸ Ἡράκλειο, ποὺ πάντοτε διαδραμάτιζαν σημαντικὸ ρόλο ὄχι μόνον στὴν διακίνηση τῶν ἐμπορευμάτων ἀλλὰ καὶ στὴν διαμόρφωση νέων οἰκονομικοπολιτιστικῶν ἀντιλήψεων, ἔγιναν γιὰ ἄλλη μία φορὰ ὁ κόμβος, τὸ σταυροδρόμι καὶ ὁ τόπος ἀφίξεως τῶν ἐσωτερικῶν μεταναστῶν, ποὺ σωρεύονταν, γιὰ νὰ τροφοδοτήσουν τὴν «μηχανή» τοῦ κέντρου, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος τῆς παραπέρα ἀναχωρήσεως γιὰ τοὺς νέους ἀγνώστους καὶ πολλὰ ὑποσχόμενους δρόμους τῆς Ἀμερικῆς. Στὴν Ἑλληνικὴ παροικία τῆς Ἀμερικῆς λόγω τῶν αὐξανομένων καλλιτεχνικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσπευσαν ἐπαγγελματίες μουσικοὶ καὶ ἠθοποιοί, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν οἱ ἐλλείψεις. Ἐκεῖ ἐγίνε καὶ ἡ πρώτη δισκογραφικὴ ἡχογράφηση μὲ μπουζούκι, ἐκεῖ ἀνέβηκαν οἱ πρώτες ἐπιθεωρήσεις μὲ θέμα τὸν «μάγκα» καὶ ἐκεῖ ἐδημιουργήθηκε ἡ ἀνάγκη βελτίωσης τοῦ μπουζουκοταμποῦρᾶ στὸ σχῆμα τοῦ τρίχορδου μπουζουκιοῦ ποὺ ξέρουμε σήμερα, ἀφοῦ ἀντικαταστάθηκαν οἱ ἐντέρινες χορδὲς καὶ τὰ ξύλινα κλειδιά μὲ ἀντίστοιχα μεταλλικά.

Ἐνῶ στὴν Ἀμερικὴ συντελοῦνταν τὰ παραπάνω, πίσω στὸν Ἑλλαδικὸν ὄχι οἱ ἐναπομείναντες ἀστοὶ ἀρχίζαν νὰ γεύονται σιγά-σιγά τίς οἰκονομικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἐλευθερίες, ποὺ τοὺς παραχωροῦσαν οἱ γνωστοὶ-ἀγνωστοὶ ἀφέντες τους. Ἡ δημιουργία τῆς τάξεως τῶν μικροεμπόρων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τοὺς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία τῆς οἰκονομικῆς ἀνατάσεως, ἀφοῦ πλέον μπορούσαν καὶ αὐτοὶ νὰ συμμετέχουν ἐπισήμως – ὅπως οἱ ὁμοεθνεῖς τους στὴν Ἀμερικὴ – στὰ κοινὰ πολιτιστικά, πολιτικά, οἰκονομικά καὶ κοινωνικά τεκταινόμενα. Οἱ ἀνάγκες τῆς ἀνερχόμενης ἀστικῆς τάξεως, ἡ ὁποία προσπαθοῦσε νὰ μοιάσει στὴν ἀρχουσα, εἴτε μὲ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση εἴτε μὲ τὴν καθαραιουσιάνικη ἢ γαλλικὴ γλῶσσα, ποὺ δὲν πολυκαταλάβαινε, εἴτε ἀκούγοντας στὰ φανερά δυτικοφανὴ μουσικὴ καὶ στὰ κρυφὰ δημοτικὴ, ἐδημιούργησαν καὶ στὸν Ἑλλαδικὸν ὄχι οἱ ἴδιες συνθήκες ποὺ ἐδημιούργησαν τοὺς ἐπαγγελματίες καλλιτέχνες στὴν Ἀμερικὴ, ἐνῶ τὸ γραμμόφωνο, ἂν καὶ τὸ εἶχαν λίγοι, ἔφερε ἐπανάσταση στὴν τεχνολογία, δημιουργώντας τὴν ἀνάγκη εἰσαγωγῆς καὶ ἀργότερα παραγωγῆς δίσκων.

Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀφύερωση τῶν καλλιτεχνῶν στὸ ἀστικὸ δημοτικὸ τραγούδι τοὺς ὁδήγησε καὶ αὐτοὺς – ὅπως ἐξάλλου ἰσχύει σὲ κάθε ἐπάγγελμα – σὲ τεχνικοὺς πειραματισμοὺς καὶ ἐξελίξεις, οὕτως ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ ἀκολουθήσουν τὴν κοινωνικὴ πρόοδο καὶ νὰ ἐκφράσουν καλύτερα τὸν κοινωνικὸ προβληματισμὸ τῆς ἐποχῆς τους. Οἱ κοινωνικὲς ὁμως καὶ στὴν συνέχεια οἱ πολιτικὲς συνθήκες ἄλλαξαν ραγδαῖα καὶ τὸ σμυρνέικο τραγούδι μὲ τὸν ρομαντικὸ στίχο, ποὺ θύμιζε καλύτερες ἐποχές, δὲν ἐξέφραζε πιά πλήρως τίς νέες καταστάσεις, ἀφοῦ οἱ σκληρὲς κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικοπολιτικὲς συνθήκες τοῦ μεσοπολέμου, ἐπιφορτισμένες μὲ τὰ προβλήματα τῆς προσφυγιάς καὶ τῶν ναρκοδικῶν, ὁδηγοῦσαν τοὺς λαϊκοὺς ἐπώνιμους ἢ ἀνώνιμους συνθέτες, ποὺ δῶναν μαζί μὲ τὸν ἀπλό κόσμον τίς καταστάσεις αὐτὲς στὰ λιμάνια, στὴν ἀγορὰ ἢ στὸν τεκέ, στὴν δημιουργία ἐνός στίχου καὶ ἐνός ὅφους ἀντιστοίχου τῶν σκληρῶν συνθηκῶν, στηριζόμενου πάντα στοὺς παλιούς «δρόμους». Ἔτσι στὸν Πειραιᾶ δημιουργήθηκε ἡ λεγόμενη «Πειραιώτικη Κομπανία» σὲ διαχωρισμὸ ἀπὸ τὴν «Σμυρνέικη», προκειμένου νὰ ἀποδώσει ἀγνὰ καὶ ἀπλᾶ μὲν, ἐπαγγελματικά δὲ τὴν σκληρὴ ζωὴ τοῦ μεσοπολέμου, δημιουργώντας ἔτσι αὐτὸ ποὺ ὀνομάστηκε ἀπὸ τοὺς θεωρητικοὺς κοινωνιολόγους, μουσικολόγους ρεμπέτικο τραγούδι μὲ τὴν στενὴ ἔννοια τοῦ δῶρου.

Ἡ ἐπικέντρωση τοῦ «ρεμπέτικου στίχου» μὲ τὴν στενὴ ἔννοια – ἀπὸ τὸν ὁποῖο λείπουν παντελῶς τὰ θρησκευτικὰ στοιχεῖα, ἐνῶ ἀντιθέτως δίνεται ἐμφαση στὰ ἥρωικά (ἐντύπωση μᾶς κάνει, ὅτι, ἂν καὶ οἱ περισσότεροὶ λαϊκοὶ συνθέτες δὲν ἦταν ἐγγράμματοι, στὰ τραγούδια τοὺς ἐμνημόνευαν πολὺ συχνὰ ἥρωες καὶ γεγονότα τῆς ἀρχαίας ἢ νεωτέρας Ἑλλάδος) – σὲ προβλήματα ὅπως τὰ ναρκωτικά ἢ αὐτὰ ποὺ ἀντιμετώπιζαν οἱ ὑποταξικὲς κοινωνικὲς ομάδες τῆς ἐποχῆς, ὅπως οἱ «μάγκες», οἱ «κουτσαβάκηδες» (ἀρχ. ἑλλ. «κότταβος») ἢ οἱ ναρκομανεῖς ἐξόριστοι καὶ φυλακισμένοι, καθὼς καὶ οἱ «λαχανάδες» (πορτοφολάδες, ποὺ ἔκλεβαν λόγῳ πείνας, ἐξαθλίωσης καὶ ἀνάγκης καὶ ὄχι λόγῳ εὐχαρίστησης), ὁδήγησαν τίς πολιτικὲς-ιδεολογικὲς τάσεις σὲ ἐπίσημη ἀπόρριψη τοῦ καὶ στὸν χαρακτηρισμό τοῦ ὡς περιθωριακοῦ, παρότι αὐτὸ συνέχισε νὰ ἀντικατοπτρίζει – ὅπως παλιότερα τὸ ἀμύγως ἀστικό δημοτικὸ τραγούδι – τὴν ἀστική κοινωνία, ποὺ τὸ δημιουργοῦσε καὶ τὸ συντηροῦσε.

Ἐπιγραμματικὰ σημειώνουμε, ὅτι ἕως τὸ 1920 δὲν ὑπῆρχε νομοθεσία κατὰ τῶν ναρκωτικῶν, ἡ δὲ νομοθεσία ποὺ δημιουργήθηκε τὸν Μάρτιο τοῦ 1920, γιὰ νὰ ἐφαρμοστεῖ τελικὰ κατόπιν πολλῶν ἀναβολῶν μόλις τὸ 1935, ἀφοροῦσε μόνο τὸ χασίς, ἐνῶ ἡ ἥρωϊνη, ποὺ ἐχορηγεῖτο καταρχὴν ὡς παυσίπονο ἀπὸ τὴν «Bayer», παρέμεινε στὴν κυκλοφορία ἐλεύθερη. Τὸ 1935 σὲ συνεργασία μὲ τοὺς ἐμπόρους ναρκωτικῶν, ποὺ εἶχαν στὰ χέρια τοὺς 80.000 ὀκάδες περίπου χασίς, ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ψήφισε νόμο γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ ἀπὸ τὸ κράτος, δίνοντας στοὺς ἐμπόρους ἀποζημίωση 100 ἑκατ. προπολεμικῶν δραχμῶν. Μὲ ἀπλὴ λογικὴ ἀντιλαμβανόμαστε πλήρως τὴν τεραστία αὐξηση τῶν τιμῶν καὶ τὸ ποιοὶ ἐπωφελήθηκαν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτοῦ τοῦ ἀπαγορευτικοῦ νόμου. Μόνο στὰ ἀρχεῖα τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων τοῦ Πειραιᾶ κατὰ τὴν περίοδο τοῦ μεσοπολέμου ὑπάρχουν 2.500 ἄτομα ἐπίσημως καταγεγραμμένα ὡς ἥρωινομανεῖς. Πραγματοποιώντας τὴν ἀναγωγή μὲ τὸν τότε πληθυσμὸ τοῦ Πειραιᾶ, καταλαβαίνουμε πλήρως τὸ τί ἐσήμαινε γιὰ τὴν τότε κοινωνία νὰ ἔχει 2.500 ἄτομα μὲ οἰκογένειες καὶ καὶ κοινωνικὸ περίγυρο ἐπίσημως χαρακτηριζόμενα ὡς ἥρωινομανεῖς. Ἄν αὐτὸ δὲν εἶναι κοινωνικὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο ὑφίστατο, παρότι ἡ ἀρχουσα τάξη ἀρνεῖτο νὰ τὸ δεῖ, τότε τί εἶναι:

Ὡς καταγραφέας λοιπὸν τῆς ζωῆς τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων ποὺ ὑπέφεραν ἀπὸ τὰ ναρκωτικά λειτουργήσε – καὶ πολὺ σωστὰ – τὸ τότε ἀστικό δημοτικὸ τραγούδι, παρότι οἱ ἐπίσημες ἀντιπαράθεμενες πολιτικὲς ιδεολογίες τῆς ἐποχῆς τοῦ τοῦ χαρακτηρίσαν ὡς περιθωριακὸ καὶ ὄχι ὅπως ἔπρεπε, δηλαδὴ ὡς κοινωνικὸ/λαϊκὸ, κάνοντας μάλιστα τὴν τότε κυβέρνησι μὲ τὴν λογοκρισία τοῦ Μανιαδάκη νὰ τὸ εὐνουχίσει καὶ νὰ τὸ ἀποκόψει πολιτιστικὰ ἀπὸ τὸ λαὸ, στὸν ὁποῖο ἄλλωστε καὶ ἀπευθυνόταν. τὸν δὲ ἐπίσημο χῶρο τῆς «προόδου» μὲ ἐκφραστές τὸν Ζαχαριάδη, τὸν Παπαδημητρίου (Ἀρκαδινὸ) ἢ τὸν Ξένο νὰ τὸ ἀπορρίψουν συνολικὰ ἀποκαλώντας τὸ τραγούδι «τῆς κάμας καὶ τῆς ντεκαντένσιας».

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ, Η ΚΑΠΗΛΕΥΣΗ, ΤΑ ΛΑΘΗ

Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ἔφερε στὴν Εὐρώπῃ ἀλλὰ καὶ παγκοσμίως νέες κοινωνικοπολιτικὲς ἀλλαγές, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα διώχνουμε μέχρι καὶ σήμερα. Ἰδιαιτέρα στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε προλάβει νὰ ἀνασάνει ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ τοῦ εἶχαν συσσωρευτεῖ στὸ πρῶτο περίπου μισὸ τοῦ αἰῶνα, ἤρθαν νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα, ὅπως αὐτὸ τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ θανάτου χιλιάδων ἀνθρώπων, τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ποὺ μᾶς ἐπέβαλαν τὰ ξενόφερτα συμφέροντα καὶ τῆς δευτέρας φάσεως τῆς μεταναστεύσεως στὸ ἐξωτερικὸ, ἡ ὁποία ἐμελλε νὰ στιγματίσει τὴν χώρα μέχρι καὶ τὴν δεκαετία τοῦ 1970.

Τὸ ρεμπέτικο ἀστικό τραγούδι καὶ οἱ κοινωνικοὶ ἐκφραστές τοῦ, ποὺ δὲν ἦταν ἄλλοι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν λαὸ, ὁ ὁποῖος τὸ συντηροῦσε ἔχοντάς το καὶ πλάθοντάς το καθημερινὰ στὸ στόμα τοῦ, ἔγινε γι' ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ ἐκφραστής καὶ ὁ καταγραφέας τῶν νέων συνθηκῶν ποὺ δίωνε ὁ λαὸς στὸν καθημερινὸ τοῦ ἀγῶνα γιὰ ἐπίδωσι. Ἔτσι λοιπὸν θὰ καταγράψει: τίς νίκες τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου λέγοντας: «...Ψηλὰ βουνὰ κι ἀπάτητα / μανούλα μου περνοῦμε / Νεμέρσκα, Πίνδο, Μόροβα / καὶ πάντοτε νικοῦμε...», τὴν Κατοχὴ «...Σαρανταένα, / τὰ παιδάκια τὰ καημένα, / τρεμουλιάζουν μέσ' στοὺς δρόμους / νηστικά καὶ τρομαγμένα...», τίς ἐκτελέσεις, τοὺς μαυραγορίτες, τοὺς σαλταδόρους, τὸν ἐμφύλιον, γιὰ νὰ ἀγγίξει μέχρι καὶ τὰ πρῶτα δείγματα τῆς μεταπολεμικῆς δευτέρας μεταναστεύσεως λέγοντας: «...Σὰν ἀπόκληρος γυρίζω / σὴν κακούργα ξενιτιά, / περιπλανώμενος, δυστυχημένος, / μακρὰ ἀπ' τῆς μάνας μου / τὴν ἀγκαλιά...».

Οἱ συνθήκες ποὺ ἀναφέραμε ἀνωτέρω, καθὼς καὶ ἡ πρῶτη μεταπολεμικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη διαμόρφωσαν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τίς νέες ἐσωαστικές κοινωνικὲς δομές καὶ τὰ καινούργια πρότυπα,

στηριζόμενα στο «Αμερικανικό όνειρο», δημιουργώντας έτσι πληθυσμακές ανακατατάξεις και έσω-τερική ή εξωτερική μετανάστευση προς ανειδίκευτες καλύτερες τύχες. Οί έπιρροές πού υπέστη το ρεμπέτικο τραγούδι από τις άρχές της δεκαετίας του 1950 και μετά, προκειμένου να έκφράσει τὰ νέα κοινωνικά πρότυπα, όδήγησαν στην διαμόρφωση ένός καινούργιου είδους τραγουδιού, τó όποιο έχει έπικρατήσει να τó όνομάζουμε «λαϊκό» (τόσο τó σμυρνέικο, όσο και τó ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι άνήκουν στο άστικό δημοτικό τραγούδι), ούτως ώστε να τó ξεχωρίζουμε από τó κυρίως ρεμπέτικο τών άμέσως προηγούμενων δεκαετιών, τó όποιο άρχισε να κινείται σέ διαφορετική θεματολογία, έγκαταλείποντας τó κλίμα τού τεκέ και της φυλακής.

Η πρώτη ύλη πού χρησιμοποιήθηκε για τήν δημιουργία τού τραγουδιού αύτoυ ήταν τó ρεμπέτικο, άφoυ άκόμα και για τόν μη έξοικειωμένο άκροατή είναι φανερός οί συγγένειες στόν τομέα της μελωδίας, ένw οί ρυθμοί παρέμειναν σχεδόν οί ίδιοι. Κατά τήν τελευταία του φάση τó ρεμπέτικο τραγούδι καθώς και τó νεώτερο λαϊκό τά εξέφρασαν κατά τήν δεκαετία τού 1950 ευρύτατες λαϊκές μάζες εργατών και φτωχών αυτοαπασχολούμενων, κυρίως πρώην έπαρχιωτών, πού κατέκλυζαν τήν Αθήνα και τις άλλες μεγάλες πόλεις της περιφέρειας. Οί κοινωνικές αυτές όμάδες έπηρέασαν έντονα τόσο τόν στίχο όσο και τήν μουσική τού λαϊκού τραγουδιού. Πολλά στοιχεία της περιφερειακής δημοτικής μουσικής με τήν άστυφιλία μπόλιασαν έκ νέου τó άστικό λαϊκό τραγούδι, τó όποιο έπίσης δέχθηκε τήν έπιρροή της μουσικής τών ένδικών ταινιών, πού παίζονταν κατά δεκάδες στίς συνοικιακές αίθουσες γύρω στο 1960, αλλά και τού ρυθμού τού «μάμπο», τόν όποιο έπέδαλε ό Μανώλης Χιώτης με τὰ τραγούδια του στην προσπάθειά του να βάλει τó λαϊκό τραγούδι στά «σαλόνια», διαφοροποιώντας μάλιστα και τήν παραδοσιακή τρίχορδη δομή τού μπουζουκιού σέ ήλεκτρική τετράχορδη, ούτως ώστε να αποδίδονται καλύτερα οί ξενόφερτοι ρυθμοί. Σημαντικό έπίσης ρόλο στην διαμόρφωση τού νέου άστικού λαϊκού τραγουδιού έπαιξαν και οί πολλοί ταιγάνοι μουσικοί έκτελεστές, πού ήταν και είναι ιδιαίτερα έπιρροείς στά έξ άνατολών άκούσματα.

Πάντως όφείλει κανείς να έπισημάνει, ότι στά χρόνια στά όποια άναφερόμαστε άρχίζει και ή παρακμή τού λαϊκού τραγουδιού, όχι γιατί λιγόστευαν τὰ τάλεντα, αλλά προφανώς γιατί άρχισαν να αλλάζουν οί κοινωνικές συνθήκες και να μπαίνουν παράγοντες πού διεθρώσαν με μεγάλη ταχύτητα τó γούστο τόσο τών δημιουργών όσο και τού κοινού. Έτσι λοιπόν τὰ πολλά κακόγουστα τραγούδια, πού άρχισαν να γράφονται από τότε, μαζί με κάποιες κοινωνικές κυρίως προκαταλήψεις συνετέλεσαν στο να δημιουργηθεί μία κακή και σέ μεγάλο βαθμό άδικη και λανθασμένη για τó άστικό δημοτικό/λαϊκό τραγούδι εικόνα στούς κύκλους τών μακρόθεν θεωρητικών και τών κοινωνικά προηγμένων στρωμάτων, πού έδιναν και δίνουν τόν τόνο στά καλλιτεχνικά πράγματα τού τόπου.

Έξάλλου κατά τις άρχές της δεκαετίας τού 1970 ή παράδοση τών «ρεμπέτηδων» άνεσύρθη από τó μουσειακό της περιθώριο – όπου είχε παροπλισθεί λόγω της βιολογικής φθοράς τών έκφραστών της – και προς στιγμήν φάνηκε να γίνεται τó σύμβολο της μαχομένης διανοήσεως, άφoυ τὰ ρεμπέτικα τραγούδια πάντοτε υπέκρυπταν άντιστασιακά νοήματα, όπως εξήγησαμε και άλλoυ. Σύντομα όμως λόγω και τού έν γένει μεταπολιτευτικού κλίματος όδηγήθηκαν έκ νέου από τήν ίδια τήν διάνοηση, πού τὰ επανέφερε, αλλά και από τὰ μέσα μαζικής ένημερώσεως, στην παλιά τους μουσειακή θέση, άφoυ τὰ μουσικολογικοπολιτιστικά πρότυπα της κοινωνίας προτίμησαν ελαφρότερους ήχους.

Η γενικά άρνητική, συχνά κατηλεντική και μουσειακή εικόνα πού είχε δημιουργηθεί μέχρι τότε για τó ρεμπέτικο-λαϊκό τραγούδι φάνηκε, ότι μπορούσε να άνατραπεί γύρω στο 1980, όταν ή μόδα με τις νεανικές «κομπανίες» έστίασε τó ενδιαφέρον της στά λαϊκά τού 1960. Τελικά όμως ή μόδα αύτή δέν μπόρεσε να έπικρατήσει, άφενός γιατί δέν ήταν γνήσια και πηγαία αλλά μιμητική, άφετέρου δέ γιατί δέν θώρηκε – όπως ήταν φυσικό έξάλλου – τó κατάλληλο λαϊκό έρεισμα/έμπνευση, για να τήν στηρίξει. Παρ' όλα αυτά όμως και παρὰ τó ότι τὰ κρατικά και τὰ έμπορικά ιδιωτικά ραδιόφωνα και τηλεοράσεις έχουν αποκλείσει από τις ήμερήσιες μεγάλης άκροατικότητας έκπομπές τους τόσο τὰ άστικά όσο και τὰ περιφερειακά λαϊκά δημοτικά τραγούδια, στά νυκτερινά κέντρα τὰ προγράμματα κορυφώνονται και τελειώνουν πάντα με τὰ άνεπανάληπτα ρεμπέτικα και τὰ λαϊκά τών δεκαετιών τού '30 έως τού '60 ή τὰ δημοτικά τραγούδια (νησιώτικα), δίνοντάς μας έτσι τó δικαίωμα να πούμε ότι ή Έλληνική κοινωνία μέσα στόν πολιτιστικό και μουσικό λαβύρινθο πού τήν περιβάλλει, δέν φαίνεται να έχει χάσει τελείως άκόμα τόν μουσικό της δρόμο και προσανατολισμό πού τήν συνδέει με τó πολιτιστικό παρελθόν της, παρὰ τó βάρος της διεθνούς και ντόπιας «Αμερικανοποίησης».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι γεγονός ότι το δημοτικό τραγούδι είτε είναι περιφερειακό (δημοτικό) είτε είναι άστικό (συμρνέικο, ρεμπέτικο, λαϊκό) καθώς και οι εκάστοτε δημιουργοί του λειτούργησαν πάντοτε ως εκφραστές και καταγραφείς των μαζικών κοινωνικών τάσεων και προβλημάτων των εκάστοτε διαχρονικών Έλληνικών κοινωνιών είτε αγροτικών είτε αστικών. Η μελέτη όμως του φαινομένου, δηλαδή του κατά πόσο το άστικό δημοτικό τραγούδι σε όλες του τις εκφάνσεις ή σε μερικές από αυτές ήταν περιθωριακό, πρέπει να είναι πολύ αυστηρή, αφού δεν μπορεί ένα περιθωριακό τραγούδι να βρίσκεται στο στόμα όλου του κόσμου και να καταλαμβάνει στην διακογραφία της εποχής του χώρους που ανήκαν στο δυτικοπρεπές ελαφρό τραγούδι ή στην όπερέττα. Δεν ξεχνάται, πώς στην διακογραφία του μεσοπολέμου κυριαρχούν τα ρεμπέτικα σε βαθμό τέτοιο, που να υπάρχουν σήμερα 12.000 περίπου καταγεγραμμένα ρεμπέτικα τραγούδια και πώς άνθρωποι σαν τον Τούντα, τον Σκαρδέλη, τον Σέμση, που πήραν διευθυντικές θέσεις στις εταιρείες δίσκων, ήταν ταυτόχρονα και συνθέτες τραγουδιών με ρεμπέτικο περιεχόμενο – με την στενή μάλιστα έννοια του όρου –, των οποίων κανείς δεν άμφισβητεί την καλλιτεχνική αξία.

Επομένως κλείνοντας το παρόν συμπερασματικά καταλήγουμε στο ότι από την αρχαιότητα έως και σήμερα υπάρχει μουσική και πολιτιστική συνέχεια στο τρίπτυχο ποίηση - μουσική - χορός των Ελλήνων, ή οποία εκφράζεται και διαιωνίζεται ανά τους αιώνες από τους άγνους Έλληνες ανθρώπους της Ελληνικής γης, τόσο στην περιφέρεια όσο και στα αστικά κέντρα και ότι όσο άγνο και αντικατοπτριστικό για την κοινωνία της περιφέρειας είναι το περιφερειακό δημοτικό μας τραγούδι, άλλο τόσο άγνο, πηγαίο και εκφραστικό είναι το άστικό λαϊκό δημοτικό μας τραγούδι, αυτό δηλαδή που αργότερα ονομάστηκε συμρνέικο, ρεμπέτικο, λαϊκό είτε με την ευρεία είτε με την στενή έννοια του όρου.

Το άστικό δημοτικό μας τραγούδι λειτούργησε πάντοτε ως εκφραστής των κοινωνικών φαινομένων της εκάστοτε εποχής που το συντηρούσε και το διέπλαθε διαχρονικά, καταγράφοντας με τον στίχο του όλο το κοινωνικό, πολιτιστικό και πληθυσμιακό ψηφιδωτό των εκάστοτε αστικών κέντρων, είτε αυτά αποτελούντο από άπλους εργαζομένους υπαλλήλους και αυτοαπασχολούμενους άστους, που στον χώρο τους εφάρμοσαν το Πλατωνικό «*ἐν ζῇν μετὰ τῶν φίλων*» είτε από κοινωνικές υποομάδες, όπως οι «μάγκες», που λειτουργούσαν με την Επικουρική φιλοσοφία του «*λάθε βιώσας*» είτε ακόμα και από πρόσφυγες ή έσωτερικούς μετανάστες. Ως τέτοιο λοιπόν – δηλαδή ως εκφραστή και καταγραφέα των εκάστοτε αστικών φαινομένων – πρέπει να θεωρήσουμε το άστικό δημοτικό μας τραγούδι και όχι ως περιθωριακό, παρεξηγώντας το γεγονός ότι σε κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή του (ρεμπέτικο) κατέγραψε σκληρά κοινωνικά-άστικά φαινόμενα σαν αυτά του μεσοπολέμου ή των ναρκωτικών.

Όπως πλέον είναι αποδεδειγμένο ότι οι Έλληνες δεν είμαστε Ίνδοευρωπαίοι, όπως πλέον είναι αποδεδειγμένο ότι το αλφάδι του δεν είναι Φοινικικό, όπως πλέον είναι αποδεδειγμένο ότι οὐδέποτε υπήρξαμε ειδωλολάτρες, αφού ειδωλολάτρης σημαίνει τοτεμιστής, αλλά αντιθέτως ήμασταν πάντοτε ιδεολάτρες, έτσι και η μουσική μας – ή όποια έχει μία αποδεδειγμένη, ποικίλη μὲν αλλά συναφή και μακροαίωνη πορεία πλεον των 5.000 ετών –, όπως διατείνονται εξάλλου παγκοσμίως οι σοβαροί μουσικολόγοι και έρευντές, οὐδέποτε υπήρξε Ανατολίτικη, Βαλκανική, Δυτική ή ότιδήποτε άλλο, αντιθέτως η μουσική μας με τους ποικίλους τρόπους της και ήχους της και δρόμους της υπήρξε πάντοτε γεννητορας και προπάτορας όλων αυτών των μουσικών παραλλαγών, που σήμερα ονομάζουμε Ανατολίτικες ή Δυτικές, αφού οι πολιτισμοί, οι όποιοι τελικώς ονόμασαν τις μουσικές τους με τα ανωτέρω ονόματα, πριν έρθουν σε επαφή με τον διαχρονικό Έλληνικό πολιτισμό, οὐδέν γνώριζαν περί μουσικών παραλλαγών και συνθέσεων.

Ο κάθε άνθρωπος και ό κάθε σημερινός Έλληνας ανάλογα με τα διώματά του, την παιδεία του και τα αισθητήριά του, μπορεί να έχει τις προσωπικές του μουσικές επιλογές και να του άρέσει ή τάδε ή ή δαίνα μουσική, δεν μπορεί όμως να απορρίπτει εν γένει, θεωρώντας τα μάλιστα ως ξενόφερα, τα υπόλοιπα είδη της Έλληνικής μουσικής, που ένδεχομένως συνθήκες της ζωής του δεν του επέτρεψαν να μάθει/άκουσει. Δεν είναι δυνατόν να αποκαλούμε περιφρονητικά «βλάχικο» το περιφερειακό δημοτικό μας τραγούδι και να το αποκλείουμε από την εκπαίδευση και τά μέσα μαζικής ενημερώσεως ως όπισθοδρομικό. Δεν είναι δυνατόν να θεωρούμε το άστικό δημοτικό μας τραγούδι, το όποιο έχει μία ιστορία από τότε που υπάρχουν αστικά κέντρα ήτοι από την εποχή της πόλεως-κρά-

τους, ως 'Ανατολίτικο, τόσο αυτό όσο και τὰ μουσικά ὄργανα πού τὸ ἐκφράζουν, ἐπειδὴ γιὰ κακὴ μας τύχη τοὺς παρέμειναν τὰ Τουρκικὰ ἢ 'Αραβικὰ ὀνόματα μέσα ἀπὸ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων, σὲ σημείο μάλιστα τέτοιο, πού σήμερα, ἀντὶ νὰ λέμε «θὰ σοὺ τραγουδήσω ἓνα τραγούδι σὲ ἦχο πλάγιο δευτέρου μὲ τὴν πανδούρα μου ἢ τὸν ταμπουρά μου ἢ τὸ τρίχορδό μου», δυστυχῶς νὰ ἔχει καθιερωθεῖ νὰ λένε ἀκόμα καὶ οἱ μουσικοὶ μας, πού ξέρουν τὴν ἀλήθεια, «θὰ σοὺ παίξω στὸ μπουζούκι μου ἓνα ταξιμί χιτζάζ».

Τὸ ἐπίσημο Κράτος, τὸ ὁποῖο ἀπέχει ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴ ἐκπαίδευση καὶ παιδεία τοῦ πολίτη (ὑπηκόου), ἀφοῦ δὲν ἔχει ἐκδώσει ἀκόμα οὔτε τοὺς ἀρχαίους 'Ελληνες συγγραφεῖς καὶ τὸ Λεξικὸ τῆς 'Ελληνικῆς Γλώσσας, ἀπέχει καὶ ἀπὸ τὸ θέμα τῆς μουσικῆς μας παιδείας καὶ ἐνημερώσεως. Στὰ σχολεῖα ἡ μουσικὴ εἶναι τριτεύον μάθημα ἢ δὲν διδάσκεται καθόλου, ὅπου δὲ διδάσκεται, γίνεται ἀνευ οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς, στηρίζεται μόνο στὸ δυτικότερο σύστημα μὲ τὶς ἑπτὰ νότες καὶ φυσικὰ δὲν γίνεται οὐδεμίαν ἀναφορὰ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παραδοσιακὴ μουσικὴ καὶ τὴν πολυφωνία τῆς. Ἡ μόνη φωτεινὴ ἐλπίδα διασώσεως τῆς μουσικῆς μας παιδείας φαίνεται νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ εἰδικώτερα ἀπὸ τὰ ἰδιωτικά σχολεῖα παραδοσιακῆς μουσικῆς καὶ χοροῦ, τὸ Κέντρο 'Ερευνῆς 'Ελληνικοῦ Τραγουδιοῦ καὶ τοὺς ἐλάχιστους ἐρευνητὲς, πού λειτουργοῦν σὲ ἀνεπίσημο καὶ προσωπικὸ ἐπίπεδο, δουλεύοντας καὶ ζώντας γιὰ τὶς ιδέες τους καὶ ὄχι ἀπὸ τὶς ιδέες τους.

Στηρίζομενοι λοιπὸν στὶς σωστὲς καὶ γερὲς πολιτιστικὲς βάσεις τοῦ παρελθόντος μας, ἀπορρίπτοντας τὰ ὅποια ἀρνητικὰ στοιχεῖα καὶ λάθη, ἃς προσπαθήσουμε μόνοι μας ὡς 'Ελληνικὴ κοινωνία νὰ βελτιώσουμε τουλάχιστον τὸ πολιτιστικὸ μας ἐπίπεδο καὶ τὴν παιδεία, γνωρίζοντας τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων, ἀφήνοντας πίσω τὴν κακῶς καὶ καταχρηστικῶς χρησιμοποιουμένη 'Οσμανοῖνδικὴ (λέγε σκυλάδικη) καὶ 'Αμερικανόπληκτη κουλτούρα μας, ἢ ὅποια δὲν ἀντικατοπτρίζει τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν γενικὴ σημερινὴ πολιτιστικὴ μας σύγχυση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Παναγιώτης Κουνάδης: "Ἀρθρα καὶ ραδιοφωνικὲς ἐκπομπὲς στὸ Κανάλι 1 τοῦ Πειραιᾶ 90.6 FM.
2. Λάμπρος Λιάδας: "Ἀρθρα ἐφημερίδων καὶ ἐνθετα δισκων.
3. Παναγιώτης Μυλωνάς: "Ἀρθρα καὶ τηλεοπτικὲς ἐκπομπὲς στὴν ΕΤ1.
4. Στέλιος καὶ Δομένικος Βαμβακάρης, «*Μαρτυρίες*».
5. 'Αριστείδης Μόσχος, «*Μαρτυρίες*».
6. Θωμᾶς Κοροδίνης, «*Οἱ 'Ασίκηδες*», ἐκδόσεις 'Εξάντας.
7. Διον. Γ. Χιώνης, «*Οἱ Μάγκες*».
8. 'Αγγελικὴ Βέλλου-Καὶλ, *Μάρκος Βαμβακάρης. Ἀὐτοβιογραφία*, ἐκδόσεις Παπαζήση.
9. Νέσχος Γεωργιάδης, *Ρεμπέτικο καὶ Πολιτικὴ*.
10. 'Ηλίας Πετρόπουλος, *Ρεμπέτικα Τραγούδια*, ἐκδόσεις Κέδρος.
11. Φοῖβος 'Ανωγειανάκης, «*Ἑλληνικὰ καὶ Λαϊκὰ Μουσικὰ Ὁργανα*», ἐκδόσεις Μέλισσα.
12. Τάσος Σχορέλης, *Ρεμπέτικη 'Ανθολογία*, ἐκδόσεις Πλέθρον.
13. Σόλων Μιχαηλίδης, «*Εγκυκλοπαίδεια τῆς Ἀρχαίας 'Ελληνικῆς Μουσικῆς*. Μορφωτικὸ 'Ίδρυμα 'Εθνικῆς Τραπέζης τῆς 'Ελλάδος.
14. Κώστας Χατζηδουλῆς, *Βασίλης Τσιτσάνης*, ἐκδόσεις Νεφέλη.
15. Μιχάλης Γενίτσαρης, *Ἀὐτοβιογραφία*, ἐκδόσεις Δωδώνη.
16. Κώστας Χατζηδουλῆς, *Ρεμπέτικη 'Ιστορία*, ἐκδόσεις Νεφέλη.
17. Βλαδίμηρος Μιομρόγλου, *Οἱ Δερβίσαι*, ἐκδόσεις 'Εκάτη.
18. Σοφοκλῆς Δημητρακόπουλος, «*Ἱστορία καὶ Δημοτικὸ Τραγούδι (325-1945)*», Ἀθήνα 1984.
19. 'Αθανάσιος Μπίκος, «*Ἑλληνικοὶ Χοροί*», Τρίπολις 1960.
20. Νικόλαος Πολίτης, *Παραδόσεις*, ἐκδόσεις «Ἱστορικὴ 'Ερευνα».
21. Γεωργία Ταρσοῦλη, *Μωραῖτικα Τραγούδια*.
22. Δώρα Στράτον, «*Ἑλληνικοὶ Παραδοσιακοὶ Χοροί*».
23. 'Ηλίας Βολιώτης-Καπετανάκης, «*Ἐνας αἰώνας λαϊκὸ τραγούδι*, Νέα Σύνορα-Λιβάνης.
24. Γκαίηλ Χόλστ, «*Δρόμος γιὰ τὸ ρεμπέτικο*».
25. Γ.Α. Μέγας, «*Ἑλληνικὲς γιορτές*».
26. Χαράλαμπος Παγιάτης, «*Οἱ λαϊκοὶ δρόμοι*», ἐκδόσεις Fagotto.
27. Κατερίνα Ι. Κακούρη, *Διονυσιακὰ* (Ἀθήνα 1963), διδακτορικὴ διατριβὴ – βραβεῖο λαογραφίας-ἐθνολογίας.
28. Χρήστος Δ. Λάζος, «*Μηχανικὴ καὶ τεχνολογία στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα*, Αἴολος 1994.
29. Δημ. Σταθανόπουλος, «*Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ μουσικὴ καὶ τὸ σὺνδεσμοὶ ὁμαστικὸ μπουζούκι*», Περιοδικὸ «*Δαυλός*», 'Ιούλιος 1993 (σελ. 8125).
30. Ν.Ε. Πρεάρχης, «*Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Κλασσικὴ Μουσικὴ*», «*Δαυλός*», Αὐγ.-Σεπτέμβριος 1993 (σελ. 8185).

δ. Ἰωσήφ

Ἀπὸ μικρὸς μῆκε ὁ Ἰωσήφ στὰ θάσανα τῆς ζωῆς. Δεκαεπτὰ χρονῶν ἦταν, ὅταν τὸν πούλησαν τὰ ἀδελφία του γιὰ δοῦλο μετὰ ἀπὸ οἰκογενειακὸ συμβούλιο, ὅπου ἀποφάσισαν τελικὰ νὰ μὴν τὸν σκοτώσουν, ἀλλὰ νὰ τὸν πουλήσουν. Ἦθελαν νὰ θγάλουν, βλέπετε, καὶ κάτι τις: «Ἐλθετε καὶ ἄς πωλήσωμεν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰσμηλίτας· καὶ ἄς μὴ θάλωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν ἐπ' αὐτόν· διότι ἀδελφὸς ἡμῶν, σὰρξ ἡμῶν εἶναι, καὶ ὑπήκουσαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ» (Γέν. λζ' 27).

Νέο κόλπο τώρα, μετὰ τὸ παλιὸ πιά πούλημα τῆς γυναικας τους, τώρα ἔχουμε τὸ πούλημα τοῦ ἀδελφοῦ. Τὸ μεροκάματο νὰ θγαίνει, δεινὴ, βλέπετε, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις. Κάπως ἔπρεπε νὰ ζήσουν κι' αὐτοί. Τί νὰ κάνουν, νὰ κλέψουν;

«Καὶ ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ διὰ εἴκοσι ἀργύρια εἰς τοὺς Ἰσμηλίτας· οἱ δὲ ἔφεραν τὸν Ἰωσήφ εἰς Αἴγυπτον» (Γέν. λζ' 28). Φανταστῆτε τώρα, ἐνῶ πούλαγαν τ' ἀδελφία τους, τί θὰ τράδαγαν οἱ ἔρημοι οἱ ξένοι. Καὶ νάσου λοιπὸν ὁ Ἰωσήφ στὴν Αἴγυπτο. Ἐκεῖ μῆκε σὰν δοῦλος στὴν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Πετεφρῆ, τοῦ ἀρχιαιλικοῦ τοῦ Φαραώ. Ὅλα κυλοῦσαν ὁμορφα καὶ καλὰ μέχρι τότε, πὺν τοῦ γυνάλισε τοῦ προπάτορα ἡμῶν (τῶν Ἑλλήνων) ἡ γυναικα τοῦ Πετεφρῆ. Καὶ ἀφοῦ κάπου τὰ χάλασαν στὴν διαδρομὴ, φωνάζει ἡ γυναικα τοῦ Πετεφρῆ στὸν ἄνδρα της: «Ὁ δοῦλος ὁ Ἑβραῖος, τὸν ὁποῖον ἔφερες εἰς ἡμᾶς, εἰσῆλθε πρὸς ἐμέ, διὰ νὰ μὲ ἐμπαίξῃ· καὶ ὡς ὕψωσα τὴν φωνήν μου καὶ ἐδόησα, ἀφήσας τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ παρ' ἐμοί, ἔφυγεν ἔξω» (Γέν. λθ' 17-18).

Βέβαια τὸ ἱερὸ οἰδλίο (τοῦ Ἑλληνισμοῦ) πάει νὰ τὰ μπαλώσῃ στὴ συνέχεια τὰ πράγματα, λέγοντας πὼς δὲν ἔφταιγε ὁ προπάτορας ἡμῶν (τῶν Ἑλλήνων), πὺν «εἰσῆλθε» στὴν γυναικα τοῦ ἀρχιαιλικοῦ, ἀλλὰ ὁ ὅφισ πὺν τὸν ἐξαπάτησε. Φανταστῆτε λοιπὸν τὸ θέαμα: τὴν κυρὰ τοῦ Πετεφρῆ νὰ τσιρίζῃ καὶ τὸν Ἰωσήφ γυμνὸ νὰ σεργιανᾷε στοὺς δρόμους. Ἔτσι, λέει, τοῦ τράβηξε τὸ ἱμάτιο ἡ κ. Πετεφρῆ καὶ ὁ ἀδύναμος Ἰωσήφ προτίμησε νὰ τριγυρνᾷ τσίτσιδος, παρὰ νὰ τῆς τὸ πάρῃ ἀπ' τὰ χεῖρια καὶ νὰ φύγῃ. Μοιραῖα λοιπὸν κατέληξε ὁ προπάτοράς μας στὴν φυλακὴ, ὅπου ὅμως ἀνεκάλυψε τὸ μεγάλο του ταλέντο: Ὀνειροκρίτης. Τί καζαμίες, χαρτορρίχτες καὶ καφετζοῦδες: Ἰωσήφ. Δὲν τοῦ ξέφυγε τίποτα τοῦ ἀθεόφοδου, τὰ πάντα ἐξηγοῦσε. Ἄν ζοῦσε σήμερα ὁ προπάτοράς μας, τὸ πρῶτο μαγαζὶ θᾶχε ἀνοίξει καὶ θὰ τίναζε καὶ τὸ καζίνο τοῦ Μὸν Παρνὲς στὸν ἀέρα, ἐλέψ Γιαχδὲ φυσικά. Ἄσε πὺν θὰ γινόταν κι' ὁ ἐπίσημος ὀνειροκρίτης τοῦ πρωθυπουργοῦ. Βέβαια τότε πρωθυπουργοὶ δὲν ὑπῆρχαν, ἀλλὰ ὑπῆρχαν Φαραῶ. Κάπως ἔτσι καὶ ὁ Φαραῶ, γιὰ νὰ τὸν ἐπιβραβεύσῃ, «κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς γῆς Αἰγύπτου» (Γέν. μα' 4).

Καὶ δὲν ἄφησε τὴν εὐκαιρίᾳ βέβαια νὰ τοῦ ξεφύγῃ ὁ ἄλλος προπάτοράς μας Ἰακώβ ἢ Ἰσραήλ. Μαζεῦει λοιπὸν ὅλο τὸ σιτάρι καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἀγαθὰ στὴν γῇ τῆς Χαναάν, ὅπου ζοῦσε μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ στέλνει τοὺς γυι-

οὐς του στήν Αἴγυπτο, γιά νά ἀγοράσουν σάρι. Ἀφοῦ μάζεψε λοιπόν μεγάλες ποσότητες σταριοῦ, ξάφνον ὁ ὄνειροκριτής προπάτοράς μας Ἰωσήφ μετατρέπεται σέ μαυραγορίτη τῆς κατοχῆς. Καί δουλεῦει μὲ σύστημα. Πρῶτα τοὺς παίρνει τὰ χρήματα: «καὶ συνήγαγεν ὁ Ἰωσήφ ἅπαν τὸ ἀργύριον, τὸ εὐρισκόμενον ἐν τῇ γῇ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐν τῇ γῇ Χαναάν, διὰ τὸν οἶτον τὸν ὁποῖον ἡγόραζον» (Γέν. μζ' 14).

Στὴν συνέχεια, ὅταν πέφτουν στὰ πόδια του, ἀφοῦ τοὺς τέλειωσαν τὰ χρήματα παρακαλῶντας τον γιά λίγο ψωμί, τοὺς παίρνει καὶ τὰ ζῶα: «καὶ ἀφοῦ ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον τὸ εὐρισκόμενον ἐκ τῆς γῆς τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς γῆς Χαναάν, ἦλθον πάντες οἱ Αἰγύπτιοι πρὸς τὸν Ἰωσήφ λέγοντες, δὸς ἄρτον εἰς ἡμᾶς· ἐπειδὴ διὰ τί ἀποθάνωμεν ἔμπροσθέν σου; διότι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον. Εἶπε δὲ ὁ Ἰωσήφ, φέρατε τὰ κτήνη σας, καὶ θέλω σᾶς δώσει ἄρτον ἀντὶ τῶν κτηνῶν σας, ἐὰν ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον» (Γέν. μζ' 15-18).

Εἶδατε τί γεναιόδωρος ὁ προπάτορας; Θὰ τοὺς ἄφηνε νά πεινάσουν τοὺς ἀνθρώπους; Μιὰ φρατζόλα τὸ πρόβατο, δυὸ σακκοῦλες παξιμάδια τὸ βόδι.

Ὅταν δὲ τελειώνουν καὶ τὰ ζωντανὰ πού εἶχαν καὶ ἔρχονται πάλι στὸν Ἰωσήφ, τὸν ἱκετεύουν καὶ πάλι γιά λίγη τροφή λέγοντάς του: «δὲν ἔμεινε ἄλλο ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν, εἰμὴ τὰ σώματα ἡμῶν, καὶ ἡ γῇ ἡμῶν· ἀγόρασον ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν διὰ ἄρτον καὶ θέλομεν εἶσθαι ἡμεῖς καὶ ἡ γῇ ἡμῶν δοῦλοι εἰς τὸν Φαραῶ· διότι οἱ Αἰγύπτιοι ἐπώλησαν ἕκαστος τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἡ πείνα ὑπερεδάρυνε ἐπ' αὐτοὺς» (Γέν. μζ' 20).

Καὶ ὁ Ἰωσήφ τοὺς ἀπαντᾷ: «Τότε εἶπεν ὁ Ἰωσήφ πρὸς τὸν λαόν, ἰδοὺ ἡγόρασα σᾶς καὶ τὴν γῆν σας σήμερον εἰς τὸν Φαραῶ, ἰδοὺ λάβετε σπόρον, καὶ σπείρατε τὴν γῆν» (Γέν. μζ' 23).

Ἐδῶ πλέον ὁ προπάτορας ἡμῶν (τῶν Ἑλλήνων) ξεπέρασε τὸν ἑαυτό του. Ἡ ἐνεργεσία του πιά ὑπερέβη κάθε ὅριο. Ξέρεις τί εἶναι νά ανταλλάσσεις τὴν ἐλευθερία σου μὲ μιὰ χούφτα σάρι καὶ τὸ σπίτι σου μὲ ἓνα κομμάτι ψωμί; Ἡ πλήρης ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ὕλη. Αὐτὸ ἤθελε νά τοὺς διδάξει ὁ Ἰωσήφ: Πόσο μικρὴ ἀξία ἔχουν τὰ ὑλικά ἀγαθά.

Ἔτσι λοιπόν, ἀφοῦ ὁ Ἰωσήφ τᾶκανε «πλακάκια» μὲ τὸν Φαραῶ, ἐγκαταστάθηκαν καὶ οἱ Ἑβραῖοι στήν Αἴγυπτο παίρνοντας τίς καλύτερες περιοχὲς τῆς Αἰγύπτου. Γι' αὐτὴν τὴν εἰσοδο τῶν Ἑβραίων ἐλάχιστα μᾶς λείει ἡ ἱστορία. Γιά τὴν ἐξοδο ὅμως μᾶς ἔχουν ζαλίσει, τότε πὺν χάλασε ἡ συμφωνία, ὅταν τὰ συνεταιριάκια τὰ χάλασαν.

Βέβαια ὁ Ἰωσήφ ἄφησε καὶ κάτι στὸν κόσμο, γιά νά τὸν θυμόμαστε. Μᾶς ἔμαθε νά ἐξηγοῦμε τὰ ὄνειρα καὶ ἔβγαλε τὸν πρῶτο καζαμία. Τεράστια ἡ συμβολὴ του στήν ὑπόθεση τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅνειρα γλυκὰ λοιπόν, καὶ ὁ ἅγιος προπάτορας μεθ' ἡμῶν.

Χαῖρε Ἰωσήφ, οἱ ὄνειροπαρμένοι σὲ χαιρετοῦν. Πρόσεξε μόνο μὴν ξυπνήσουν.

Ὁ Ἀπόγονος

ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ ΣΕ ΠΟΛΗ ΤΩΝ Η.Π.Α.

[Αναβίωση των Παναθηναίων, της μεγάλης γιορτής της αρχαίας Αθήνας προς τιμήν της θεάς της Σοφίας Αθηνάς, έγινε στην πόλη Νάσβιλ της πολιτείας Τεννессή των ΗΠΑ από τις 13 έως τις 15 Αυγούστου 1993· και οι γιορταστικές εκδηλώσεις πρόκειται να επαναληφθούν τον Αύγουστο του 1994. Η πρωτοβουλία και η διοργάνωση ανήκει σε ιδιώτες Αμερικανούς και είχε ως επίκεντρο το ναό του Παρθενώνος, που ανηγέρθη πρόσφατα στη Νασόπολη (όπως οι έλληνολάτρες αυτοί Αμερικανοί εξελλήνισαν το όνομα της πόλεώς τους), όπου εγκατέστησαν γιγαντιαίο άγαλμα της Παρθένου Αθηνάς ύψους περίπου 12μ. Οι ιδιώτες αυτοί εκδίδουν και περιοδικό με τον τίτλο «The Lyre» («Η Λύρα»).

Οι πληροφορίες του «Δ» δεν είναι πλήρεις, ώστε να γνωρίζουμε επακριβώς το πνεύμα και τους σκοπούς των διοργανωτών, που πιθανώς επηρεάζονται από τον Διεθνή Παγανισμό, μιὰ κίνηση, που έχει ελάχιστη σχέση με την Έλληνικότητα.. Όμως η ανέγερση του «Παρθενώνος της Νασόπολης» και η αναβίωση των Παναθηναίων καθ' έαυτές αποτελούν πράξεις, που θεωρούμε ότι αξίζει να παρουσιασθούν στο Περιοδικό. Όθεν δημοσιεύουμε, ως φωτογραφικό υλικό διαθέτουμε μαζί μ' ένα ρεπορτάζ του Αμερικανού δημοσιογράφου Shawn Eyer από το περιοδικό «The Lyre» κατά μετάφρασιν του κ. Δημ. Κοντέα].

Στην Νασόπολη του Τεννессή της Αμερικής έχει κατασκευασθῇ αντίγραφον του Παρθενώνος και ἔχουν αναβιώσει τὰ Ἑλληνικά Παναθήναια.

Δεσπόζει ανάμεσα στα φυλλώδη δέντρα του Centennial Park σάν κάποιο πλάσμα από τους αρχαίους χρόνους. Σίγουρα όμως στέρεος στήν ἀφή και ὄχι ἀντικοπτρισμός στὸν λαμπρὸ ἥλιο τοῦ Τεννессή ὁ Παρθενὼν τῆς Νασόπολης εἶναι πραγματικός, ὅσο παράξενο κι ἂν φαίνεται αὐτό. Κάποιος τὸν πλησιάζει γιὰ πρώτη φορὰ μὲ ἀνάμικτα συναισθήματα ἀγαλλίασης, σεβασμοῦ, δέους, εὐθυμίας καὶ οἰκειότητος. Κάθε ὄψη τῆς κατασκευῆς του ἀποπνέει μεγαλοπρέπεια καὶ τέχνη. Καὶ κάθε γυαλιστερὴ ἐπιφάνεια ἢ προσπίπτουσα σκιά προσθέτει μιὰ νότα στὴν ὀπτική συμφωνία τοῦ πιὸ ἐντυπωσιακοῦ καὶ ἀνθεκτικοῦ ἐπιτεύγματος τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

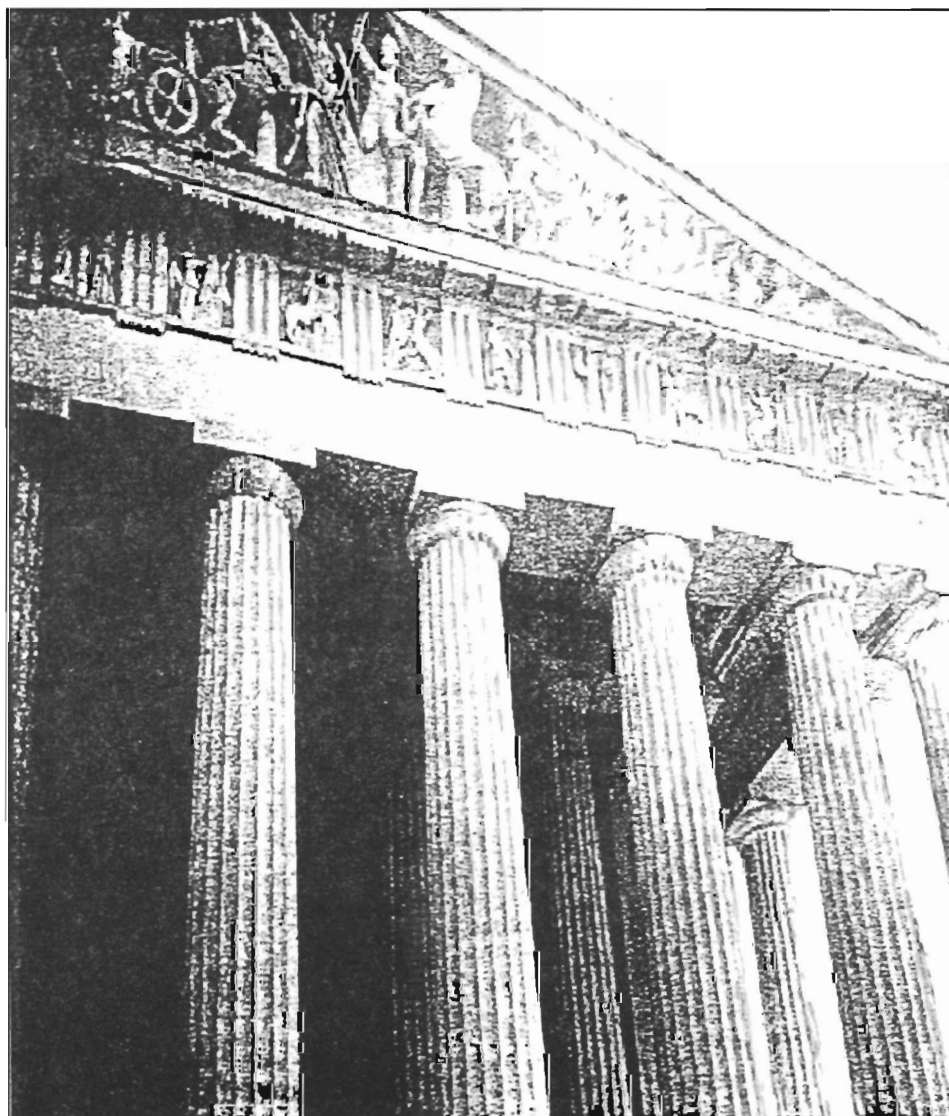
Τὸ οἰκοδόμημα τῆς Νασόπολης εἶναι μιὰ ἀκριβέστατη πραγματικῆς κλίμακας ἀποκατάσταση τοῦ ναοῦ τῆς Παρθένου Αθηνᾶς τοῦ 5ου αἰῶνα π.Χ., ὁ ὁποῖος τώρα κοίτεται σχεδὸν σὲ ἐρείπια στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν. Θεωρούμενος ἀπὸ παλιὰ τὸ πιὸ τέλειο δείγμα δωρικοῦ ρυθμοῦ ἀρχιτεκτονικῆς, ὁ Παρθενὼν εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ δημοφιλεῖς κατασκευὲς ποὺ ἀνηγέρθησαν ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη προσπάθεια. Στὸ γεωμετρικὸ του κέντρο μέσα στὸ ἄδυτο τοῦ ναοῦ στεκόταν τὸ μεγαλειώδες ἀριστούργημα τοῦ γλύπτη Φειδία: ἓνα χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Αθηνᾶς περίπου 12 μέτρων ὕψους, τεταγμένο μὲ ὅλη τὴν πανοπλία του καὶ συνοδευόμενο ἀπὸ τὴ Νίκη. Αὐτὸ τὸ ἄγαλμα, ποὺ προκαλοῦσε δέος στὴν ὄψη, ἦταν διάσημο σὲ ὁλόκληρο τὸν ἀρχαῖο κόσμο. Καθ' ὅσον τὸ πρωτότυπο ἐξαφανίστηκε, ὅταν ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ἐξέδωσε ἀπαγόρευση γιὰ ὅλες τὶς ἀρχαῖες θρησκείες, σήμερα τὸ ἀντίστοιχό του ἄγαλμα – ποὺ τελείωσε τὸ 1990 – στέκεται μὲ τὸν ἀέρα ἀθάνατης ἐπιδλητικότητος στὸ ναὸ τῆς Νασόπολης.

Λόγω τοῦ ὅτι οἱ μετόπες διατρέχουν τὴν κορυφὴ τῶν ἐξωτερικῶν κιόνων σὲ κάθε πλευρὰ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τινίζονται ἀπὸ κόκκινο φόντο, καθένas μορεῖ νὰ δεῖ σ' αὐτὲς ἀναπαραστάσεις μαχῶν μεταξὺ Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων, Γιγάντων καὶ Θεῶν, Ἀμαζόνων, Ἑλλήνων καὶ Τρώων. Ἀλλὰ ἂν κάποιος σταθεῖ στὰ σκαλιὰ καὶ διερευνήσῃ τὸ χῶρο μεταξὺ τῶν κιονοστοιχιῶν, θὰ παρατηρήσῃ ἓνα συνεχὲς διάζωμα, τὸ ὁποῖο, ἂν καὶ κρυμμένο, ἐπίσης διατρέχει κάθε πλευρὰ τοῦ ναοῦ. Δείχνει μιὰ πομπὴ ἀπὸ νεαροὺς πάνω σὲ ἄλογα καὶ ἀνθρώπους ποὺ πρόκειται νὰ προσφέρουν θυσίες, καθὼς περπατοῦν πρὸς τὴν Ἀκρόπολη.

Ἄν κάποιος ἀκολουθήσῃ τὴ ζωφόρο γύρω ἀπὸ τὸ ναό, ἀνακαλύπτει τὸ ἀποκορύφωμά του: τὴν τελετουργικὴ ἀθάραση καὶ ἀλλαγὴ τοῦ ἐνδύματος τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ ζωφόρος ἀπεικονίζει τὴν ἀρχαία γιορτὴ τῶν Παναθηναίων. Ἐπικαλούμενοι τέτοιο μεγαλεῖο σὲ αὐτὲς τὶς ἀνακατασκευασμένες ἀνάγλυφες παραστάσεις, ἦταν ἴσως ἀναπόφευκτο ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναβίωναν τὰ Παναθηναία, ὅπως κι ἔγινε στὶς 13-15 Αὐγούστου 1993. Ἡ γιορτὴ διήρκεσε ἀπὸ τὴν Παρασκευὴ 13 Αὐγούστου ἕως καὶ τὴν Κυριακὴ 15 Αὐγούστου, καὶ ὡς χῶρος διαμονῆς ἦταν τὸ ξενοδοχεῖο Holiday Inn Vanderbilt, ἀκριβῶς κατὰ πλάτος τοῦ δρόμου γιὰ τὸν Παρθενῶνα. Τὴν Παρασκευὴ τὸ ἀπόγευμα οἱ ἀθλητὲς καὶ οἱ θεατὲς μεταφέρθηκαν μὲ λεωφορεῖα στὸ Temple Track δίπλα στὸ πολιτειακὸ πανεπιστήμιο τοῦ Τεννεσσή, γιὰ νὰ διαγωνιστοῦν στὰ ἀθλήματα τῶν Παναθηναίων: πένταθλο, ἀκόντιο, δίσκος, ἄλμα εἰς μῆκος καὶ πάλη. Ἀκόμη καὶ μερικοὶ ἀπὸ ἐμᾶς, ποὺ δὲν συμμετείχαμε σὲ παρόμοιες ἀθλητικὲς δραστηριότητες, παρακινήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ – διαμέσου τοῦ χαρισματικοῦ John de Cles – νὰ συμμετάσχουμε στὰ ἀγωνίσματα. Οἱ συμμετέχοντες ἀλείφτηκαν μὲ λάδι ἑλιᾶς, ὅπως γινόταν παλιὰ καὶ μετὰ οἱ ἄνδρες τρίφτηκαν μὲ σκόνη κόκκινου πηλοῦ καὶ μὲ σκόνη ἄσπρου πηλοῦ οἱ γυναῖκες. Ἄν καὶ στὶς ἀρχαῖες ἐποχὲς οἱ ἀθλητὲς διαγωνίζονταν γυμνοί, στὴ Νασόπολη φορούσαμε αὐτὸ ποὺ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ὀνόμαζαν *περιζώνιον*. Τὰ ἀθλήματα ἦταν πολὺ εὐχάριστα. Ἐγὼ ἰδιαίτερα ἐντυπωσιάστηκα ἀπὸ τὴ δήλωση τοῦ John de Cles γιὰ τὴν πνευματικότητά στὰ ἀγωνίσματα, ἢ ὅποια εἶχε τυπωθεῖ στὸ ἐντυπο μὲ τὰ περιεχόμενα τοῦ προγράμματος:

«Ἐνα ἐμπόδιο, γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὸν ἱερὸ ἀθλητισμὸ, εἶναι ἡ ἀντιπάθεια στὴν ἰδέα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἢ ὁποῖα ἐνθαρρύνεται ἀπὸ τοὺς ὑπέρμαχους τῶν ἀθλημάτων. Ὅταν ἡμαστέ νεοί, μᾶς ἔλεγαν ὅτι δὲν ἔχει σημασία, ἂν θὰ χάσεις ἢ θὰ κερδίσεις, ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ παίξεις τὸ παιχνίδι. Κι' ἀκόμη εἶναι δύσκολο νὰ θυμηθοῦμε περιπτώσεις, στὶς ὁποῖες αὐτὴ ἡ δήλωση νὰ μὴν ἔγινε μὲ κάποιο περιεχόμενο κυνισμοῦ: "Ὁραῖα, εἶναι σὰν νὰ λὲς κάτι σὰν παρηγοριά, ὅταν χάνεις...". Τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ δήλωση αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ καὶ ἐμβριθὴς καὶ ἀφορᾷ στὸ τί κάνεις, ὅταν διαγωνίζεσαι σὲ ἓνα ἀθλημα ὁποιοιδήποτε εἶδους. Τὸ πῶς παίζεις δὲν ἔχει καμμιὰ διαφορὰ ἀπὸ τὸ πῶς προσεύχεσαι. Ἡ ὑπερβολικὴ ἀνταγωνιστικὴ συμπεριφορὰ εἶναι σχεδιασμένη, γιὰ νὰ κρατήσῃ τοὺς ἀνθρώπους μακριὰ ἀπὸ τὸν βασικὸ πνευματικὸ σκοπὸ τοῦ ἀθλητισμοῦ, δηλαδὴ αὐτὸν τοῦ ἐξευγενισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ ἐπιπέδου ἐπίτευξης».

Ἀργότερα τὸ ἀπόγευμα οἱ παρευρισκόμενοι μαζεύτηκαν στὴν αἴθουσα διαλέξεων τοῦ ξενοδοχείου, γιὰ νὰ παρακολουθήσουν μιὰ παρουσίαση ἀπὸ τὴν Patricia Monaghan, τὴν πολὺ γνωστὴ συγγραφέα τοῦ βιβλίου *«Θεοὶ καὶ Ἡρώες»*, ἢ ὁποῖα

Ἐκδοχή τοῦ νεοανεγερθέντος ναοῦ τοῦ Παρθενῶνος στὴ Νασόπολη τῶν Η.Π.Α.

ἦταν τιμητικῶς προσκεκλημένη. Ἡ ὁμιλία της γιὰ τὴν σχέση τῆς Μέδουσας καὶ τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ἐμπλουτίστηκε μὲ τὴν προβολὴ μιᾶς θαυμασίας σειρᾶς ἐγχρώμων διαφανειῶν.

Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ζωντανές ἀναμνήσεις ποὺ εἶχα αὐτὸ τὸ διήμερο, ἦταν ὁ διαγωνισμὸς ποίησης, ποὺ ἐγίνε ἀργὰ τὸ βράδυ. Σχεδιασμένος νὰ ἐξισορροπήσει τὸν σωματικὸ διαγωνισμὸ μὲ ἕναν διανοητικὸ, ἐπέτρεψε στὸν καθένα νὰ τραγουδήσει ἢ νὰ ἀπαγγεῖλει ὅτιδήποτε οἱ Μοῦσες τὸν ἐνέπνεαν. Κύτταζα ἐντυπωσιασμένος τὸ ταλάντο καὶ τὶς δημιουργικὲς ἱκανότητες ποὺ κάθε ἄτομο παρουσίαζε. Ἦταν ἐξαιρετικὰ ἐκπληκτικὸ γιὰ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς, γιὰτὶ δὲν εἶχαμε καμμιὰ ἰδέα ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θὰ γινόταν τέτοιος διαγωνισμός. Ὁ Bruce MacLennan πῆρε τὴν δάφνη μὲ τὴν αὐθεντικὴ του ποίηση.

Ἡ Deborah Kest, μιὰ ἀπὸ τὶς προσκεκλημένες ὁμιλήτριες, ἀπήγγειλε τὸν Ὅμηρικὸ *Ὕμνο στὴν Ἀθηνᾶ* στὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ἀπὸ μνήμης. Τὸ πρωὶ ἡ Glory Zell διάβασε τὶς δυναμικὲς τῆς ἐπικλήσεις πρὸς τὸν Ποσειδῶνα καὶ μερικὲς ἄλλες Ἑλληνικὲς θεότητες. Καὶ νομίζω, ὅτι ὁ καθένας μας θὰ εἶχε μιὰ ἀόριστη αἴσθησι, ὅτι αὐτὸ τὸ θεμελιῶδες γεγονὸς εἶχε ἤδη διαρκέσει 24 ὥρες.

Ὑπῆρχαν τέσσερες παρουσιάσεις γιὰ τὴν ἐπόμενη μέρα. Ἐγὼ παρουσίασα τὴν δική μου, ποὺ λεγόταν *Τὰ Ἑλευσίνια Μυστήρια καὶ τὰ ψυχδελικά ἀποτελέσματα*. Στὴ διπλανὴ αἴθουσα ἡ Morning Glory ἔκανε χρῆση τῆς περιήφησης συλλογῆς της ἀπὸ φιγουρίνια θεοτήτων γιὰ τὴν διάλεξή της. Στὶς ἐπόμενες διαλέξεις ὁ John de Cles ἀνέπτυξε τὴν φιλοσοφία του γιὰ τὴν πνευματικὴ διάσταση τῶν ἀγωνισμάτων, ἐνῶ ἡ Deborah Kest μίλησε γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Θρησκεία. Ἀκουσα τὴν διάλεξή της καὶ ἀποκόμισα πολλὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν προσεκτικὴν ἔρευνα ποὺ εἶχε κάνει.

Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπῆρχε μιὰ ομάδα ὁμιλητῶν, ποὺ εἶχε ὡς ἐπίκεντρο τὴν συνεχιζόμενη σχέση τῶν Ἑλληνικῶν μύθων. Ἄν καὶ ἤμουν αὐτὸν κατὰλογο τῶν ὁμιλητῶν, αἰσθάνθηκα τὸν ἑαυτὸ μου ὁλότελα ἀπορροφημένο στὴν προοπτικὴ τῆς ἐπόμενης τελετῆς. Σύντομα οἱ παρευρισκόμενοι ἀρχισαν νὰ ντύνονται γιὰ τὸ κύριο γεγονὸς τῆς ἡμέρας. Οἱ ὀργανωτὲς εἶχαν δώσει ὁδηγίες γιὰ τὴν κατασκευὴ αὐθεντικῶν ἀρχαιοελληνικῶν ἐνδυμασιῶν καὶ πολὺ γρήγορα τὸ ξενοδοχεῖο γέμισε ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν συνηθισμένων πελατῶν τοῦ ξενοδοχείου. Τὸ Σάββατο τὸ ἀπόγευμα οἱ παρευρισκόμενοι ἦταν πάνω ἀπὸ 70 ἄτομα. Ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα, ἡ ἀκολουθία τῶν 70 ἀτόμων, ὀδηγούμενη ἀπὸ ἐνθουσιώδεις χορευτές, ἄφησε τὸ ξενοδοχεῖο, διέσχισε τὴν West End Avenue καὶ ἀρχισε νὰ ἐλίσσεται μέσα στὰ δέντρα τοῦ Centennial Park.

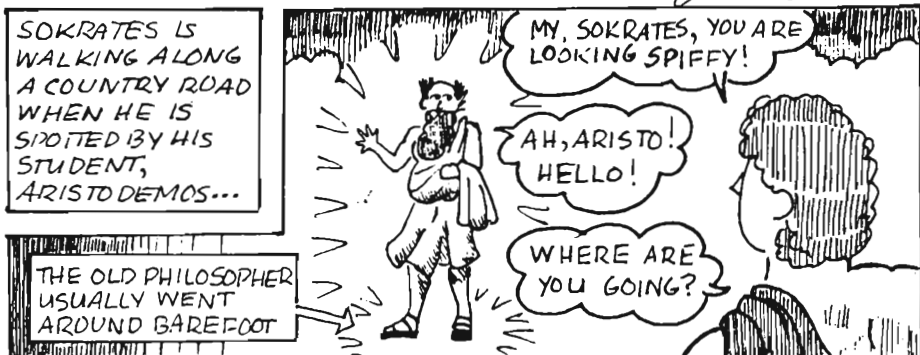
Τὸ πρῶτο μέρος τῆς τελετῆς ἦταν τὰ *«Πλυντήρια»*. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἕνα ἱερὸ ξύλινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς, πολὺ πιὸ παλιὸ ἀπὸ αὐτὸ ποὺ βρισκόταν μέσα στὸν Παρθενῶνα. Τὸ ἄγαλμα αὐτό, ἡ Πολιάς Ἀθηνᾶ, κάθε χρόνο μεταφερόταν ἔξω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα καὶ καθαριζόταν δημόσια. Στὴ συνέχεια ντυνόταν μὲ καινούργια ἐνδυμασία (τὸν πέπλο), ποὺ εἶχε ὑφανθεῖ ἀπὸ τὶς γυναῖκες τῆς Ἀθήνας. Μιὰ συμβολικὴ ξύλινη εἰκόνα τῆς Ἀθηνᾶς εἶχε ἐτοιμαστῆ γιὰ τὴν τελετὴ στὴ Νασόπολη. Οἱ γυναῖκες παρευρίσκονταν στὸν καθαρισμὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα τοῦ πέπλου, ἐνῶ οἱ ἄντρες εἶχαν σχηματίσει ἕναν ἐξωτερικὸ κύκλο. Ὅλοι μαζί τραγουδοῦσαν:

Ἀθηνᾶ, δίνε μας σοφία.

Ἀστροπομάτα θεά, δίνε μας κουράγιο.

ΠΛΑΤΟΝΙΚ ΚΟΜΙΕ

@93 Bgall

PANATHENAEA

NASHVILLE '93

THE ONE & ONLY FESTIVAL T-SHIRT

These fine-looking shirts feature the striking design shown here. All proceeds go to the Thiasos Olympikos California, a not-for-profit group promoting Hellenistic culture and spirituality. Shirts are white with black Athena design on back, and temple design on front left breast insignia.

NASHVILLE '93

FRONT LEFT BREAST DESIGN

Thiasos Olympikos California
2509 P Street
Sacramento, CA 95816

\$12/shirt + \$3 shipping (in CA add 8% tax).
Indicate size (M L XL) or (XXL add \$1.50).
Allow 4 to 6 weeks for delivery.

Ἀγγελία τοῦ μὴ κερδοσκοπικοῦ ὁμίλου «Ὀλυμπιακὸς Θιάσος τῆς Καλιφόρνιας», ποὺ δημοσιεύεται στὸ ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «The Lyre».

*Εἴμαστε οἱ χαρούμενοι ἄνθρωποί σου.
Ὁδήγησέ μας στὴ ζωὴ μας.*

Ἐνῶ οἱ διάφοροι θεατὲς παρατηροῦσαν μὲ περιέργεια, ἡ πομπὴ τώρα ὀδηγούμενη ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶ μὲ τὸν καινούργιο πέπλο πλησίασε τὸν Παρθενῶνα. Ἡ καθιέρωση τοῦ ἀγάλματος ἦταν μιὰ εἰδικὰ σχεδιασμένη καὶ χορογραφημένη τελετὴ μὲ τὴν συνοδεία μουσικοῦ σκοποῦ σὲ ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ ρυθμὸ. Ἡ ἀτμόσφαιρα μέσα στὸ τελεστήριο τοῦ ναοῦ αὐτὴ τὴν νύχτα ἦταν πέρα κάθε περιγραφῆς καὶ καμμιὰ ἐξιστόρηση τῆς τελετῆς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μεταφέρει, τί ἦταν ὀλοφάνερο στὸν κάθε παρευρισκόμενο. Γύρω ἀπὸ τὰ πόδια τῆς θεᾶς στέκονταν ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε γωνιὰ τῆς χώρας, ποὺ εἶχαν ἔρθει, γιὰ νὰ κάνουν μιὰ ἱστορικὴ προσφορὰ στὴν Ἀθηνᾶ.

Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ὅλης τελετῆς. Μέσω τῆς λήξης τῆς τελετῆς, ποὺ κατέληξε σὲ μιὰ μεγαλειώδη γιορτὴ, τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιβεβαίωσης μεταδιδάστηκε στὸν Παρθενῶνα. Ἐὰν μέσα στὸν παλμὸ μιᾶς θρησκείας εἶναι ἡ διάδοση τῶν μύθων, τότε τὰ Παναθήναια ἔχουν σίγουρα ἓναν καθοριστικὸ παλμό. Μιὰ ὁμάδα ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ συμμετείχαν στὰ Παναθήναια κατὰ τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς γιὰ τὸ ξενοδοχεῖο ἔρωτήθηκαν ἀπὸ μιὰ κυρία σὲ ἓνα αὐτοκίνητο, γιατί ἦταν ντυμένοι σὰν ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Κἀμια ἐκείνη στὴ Νασόπολη ξέρεי τὸν Παρθενῶνα, κι ἔτσι αὐτοὶ ἀπάντησαν, ὅτι μόλις εἶχαν γυρίσει ἀπὸ ἐκεῖ. Ἡ γυναῖκα τότε τοὺς ἐξήγησε, ὅτι δὲν ἦταν Ἀμερικανίδα ἀλλὰ Ἑλληνίδα. Ὅταν αὐτοὶ τῆς ἀνέφεραν γιὰ τὴν καθιέρωση τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, τότε αὐτὴ τοὺς παρατήρησε, ὅτι καὶ τὸ δικό της ὄνομα ἦταν Ἀθηνᾶ – λίγο πρὶν τὸ αὐτοκίνητο ἀπομακρυνθεῖ πρὸς τὰ φῶτα τῆς πόλης.

Ἡ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΧΡ. ΛΑΖΟΣ, Μηχανική και Τεχνολογία στην αρχαία Ἑλλάδα

Σίγουρα τὸ βιβλίο τοῦ κ. Χρήστου Λάζου ἔλειπε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία. Κάποιες σημειώσεις ἢ ἀποσπασματικὰ κείμενα πάνω σὲ τεχνολογικὰ ζητήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, ποὺ εἶχαν δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἕως τώρα, ὅπως δὲ ποτε δὲν ἦταν ὅ,τι τὸ καλύτερο ὑπῆρχε σὲ σχέση μ' ἓναν τόσο σημαντικὸ τομέα ἐρεύνης, οὔτε καὶ θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν μιὰ ὁλοκληρωμένη πηγὴ γνώσεων ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος.

Στὸ βιβλίο παρουσιάζονται ἐνδεικτικὰ, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς στὸ εἰσαγωγικὸ τοῦ σημείωμα τονίζει («τὸ θέμα ὅχι μόνο δὲν ἐξαντλεῖται, ἀλλὰ ἀντιθέτως ὑπάρχουν πολὺ περισσότερα γιὰ νὰ μελετηθοῦν καὶ διερευνηθοῦν»), 54 μηχανικὰ καὶ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα, ποὺ συνοδεύονται ἀπὸ τὴν σχετικὴ ἀνάλυσή τους, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ χρονολογικὸ πῖνακα ὅπως καὶ εἰκονογραφήσεις. Μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα ποὺ παρουσιάζονται: Οἱ αὐτόματοι μηχανισμοὶ τοῦ Ἡφαίστου, οἱ κατασκευὲς τοῦ Δαιδάλου, ὅπως τὰ κινητὰ ἀγάλματα ποὺ δούλευαν μὲ ὑδράργυρο καὶ ἐφυλάσσοντο στὸν λαβύρινθο, ὁ Τάλως τὸ μηχανικὸ ρομπὸτ ποὺ ἡ κατασκευὴ του ἀποδίδεται εἴτε στὸν Δαίδαλο εἴτε στὸν Ἡφαιστο, οἱ μεταλ-

Ἀμφικτυονία Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ

Ἰδρῦθη πρόσφατα ἡ «Ἀμφικτυονία Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ», ἓνα ἀκομμάτιστο καὶ μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρα σωματεῖο, ποὺ ἀποβλέπει «στὴν ἀφύπνιση, συνένωση, συσπείρωση καὶ ἀναγέννηση τοῦ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλληνισμοῦ». Ὡς τώρα ἔχει ριζώσει στὴν Ἑλλάδα, στὴν Ἀμερικὴ καὶ στὴν Αὐστραλία. Ἡ Ἀμφικτυονία δηλώνει, ὅτι δὲν ἀντιστρατεύεται κανέναν ἀπὸ τοὺς ὑπάρχοντες θεσμούς, ὅπως μερικοὶ φοβήθηκαν (λ.χ. Ὁρθόδοξία, σωματεῖα, κόμματα κ.λπ.), ἀλλὰ θὰ συνεργασθεῖ μαζί τους γιὰ τὴ μεγιστοποίηση τῆς προσπάθειας.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ θεμελιωδῶν ἀναθεωρήσεων, πτώσης τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀξιών καὶ κρίσης τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν ὁ πανάρχαιος δημοκρατικὸς καὶ ἠθικὸς θεσμὸς τῆς ἀμφικτυονίας μπορεῖ νὰ συμβάλει στὴν ψυχοπνευματικὴ ἀναβάθμιση τοῦ ἀνθρώπου. Κι αὐτὴ θὰ ἔρθῃ, ὅταν ξαναπάρουμε ἐπαφὴ μὲ τὶς ἀποκομμένες ἱστορικὲς καὶ πολιτιστικὲς μας ρίζες, ὅταν διαδοθεῖ καὶ πάλι ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη καὶ ὅταν γίνῃ ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία παγκόσμια συνείδηση. Ἐπομένως πρέπει νὰ κάνουμε τὴν ἐπανασύνδεση, πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ, τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τοῦ

λευτικοί κλίβανοι της Ἀρκαδίας πού κατὰ τίς συμβατικές χρονολογίες τοποθετοῦνται στήν 3η χιλιετία, ἡ πρώτη «πρέσσα» λαδιοῦ, ἡ ἀνακάλυψη ἀπό τόν Ἀναξίμανδρο τοῦ γνώμονος καί τοῦ χάρτη, οἱ πρῶτες ἀνυψωτικές μηχανές, ἡ περίφημη σήραγγα τοῦ Εὐπαλίνου στή Σάμο, ὅπου ἔχουμε τὸ καταπληκτικὸ γεγονός τῆς διανοίξεως τῆς σήραγγος ταυτόχρονα καί ἀπὸ τίς δύο πλευρές τοῦ βουνοῦ καί τὴν συνάντηση τῶν δύο συνεργείων ἐσκαφῆς στὸ μέσον τῆς ἀποστάσεως μὲ μία ἀσήμαντη παρέκκλιση (χρονολόγησις τοῦ ἔργου: 520 π.Χ.). Ἔχουμε τὴν πρώτη ἱπτάμενη μηχανή τοῦ Ἀρχύτα πού λειτουργοῦσε μὲ κάποιο μηχανισμό συμπίεσεως τοῦ ἀέρα παρόμοιο μὲ αὐτὸν τῶν σημερινῶν ἀεριοθουμένων, τὸ ὑδραυλικὸ τηλέγραφο, τὰ πρῶτα χειρουργικὰ ἐργαλεῖα, τὸ ὑδραυλικὸ ρολοί, τὴ ναυπήγηση τῆς «Συρακουσίας», πλοίου μὲ τρία καταστρώματα γιὰ τὴν κατασκευή τοῦ ὁποίου χρειάστηκε ξυλεία πού θὰ ἀπαιτεῖτο γιὰ τὴν κατασκευή 60 τριήρων. Τὸ πλοῖο εἶχε ἀκόμη γυμναστήρια, κήπους, λουτρό, σχολαρχεῖο, βιβλιοθήκη καί πολλὰ ἄλλα πού σίγουρα πολλὰ σύγχρονα κρουαζιερόπλοια θὰ ζήλευαν (χρονολόγησις κατασκευῆς: 240 π.Χ.). Τέλος τὸν φημισμένο ἀστρολάβο τῶν Ἀντικυθήρων, τὸν πρῶτο ὑπολογιστὴ τῆς ἱστορίας, τὸν ἀτμολέβητα, τὸ ναυτικὸ δρομόμετρο, τὸ δρομόμετρο, τὸ φορητὸ ρολοί καί ἄλλα πολλά.

Σίγουρα ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέως εἶναι χωρὶς ἄλλο ἀξιέπαινη, καί ἡ δευτέρη ἐκδοσις τοῦ βιβλίου μέσα σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὴν πρώτη κυκλοφορία του συνηγορεῖ στήν εὐρύτερη ἀποδοχή του, ἀλλὰ καί στήν βαρύτητα καί ἐγκυρότητα τῶν πηγῶν καί στοιχείων πού παρατίθενται στὸ ἐν λόγω σύγγραμμα.

Εὐάγγελος Μπεξῆς

Ἀριστοτέλη, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σωκράτη, τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Περικλῆ κι' ἄλλων πολλῶν.

Ἡ πρώτη μὴ ὀριμότητα τούτου τοῦ λαοῦ μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ μὲ ἔργα μοναδικῆς ἰσορροπίας καί ἁρμονίας τοῦ πνεύματος μὲ τὴ φύση, πού χάρισε στήν ἀνθρωπότητα μὲ τὴ θεμελίωση τῆς δημοκρατίας, τῆς ἐπιστήμης-τεχνολογίας, τῆς τέχνης, τῆς φιλοσοφίας, τοῦ ἀθλητικοῦ ιδεώδους ἀλλὰ καί τῆς γλώσσας καί τῆς δικαιοσύνης καί πρὸ πάντων τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας, πού ἀποτελεῖ τὸ ὑπόβαθρο κάθε δημιουργικῆς πνοῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι, γιατί πρῶτοι δώσαμε τίς τέσσερες βασικὲς ἀξίες: Τὸ Ὁραῖο, τὸ Καλὸ, τὸ Δίκαιο καί τὸ Ἀληθινό.

Ὅσοσο κάποια δύναμη μᾶς κρατάει δέσμιους ἐδῶ καί ἀρκετοὺς αἰῶνες. Μόλις τώρα δὲ ἄρχισε ὁ Ἕλληνισμὸς νὰ ψάχνει ὑποσυνείδητα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀναγέννηση στὸ νοῦ καί στήν ψυχὴ του. Τὰ μηνύματα εἶναι ὄντως εὐοίωνα. Αὐτὸ τὸ διεπίστωσα καί στὸ Σικάγο καί στή Νέα Ὑόρκη. Ὁ «Ἕλληνισμὸς τῆς Διασποράς ἢ τῶν Ἀποικιῶν» – ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ ἐξέχων παράγοντας τῆς Ὁμογένειας κ. Θεόδωρος (Τέντ) Σπυρόπουλος – ἔχει ἀνοίξει τὰ φτερά του. Βρίσκει τὴν ἐθνικὴ του ταυτότητα, τὴν παράδοση, τὴ γλῶσσα καί τώρα ζητάει καί τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα. Γιατί διαισθάνεται, ὅτι μέσα στὸν «Τρίτο Κατα-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΙΟΛΙΟΣ, *Ἀλφαθητάριο. – Γραμμικὲς Α, Β*

Ὁ κ. Χρήστος Λιόλιος ἀνήκει στοὺς ἐρευνητές, οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ γραφή, μάλιστα δὲ γιὰ ἓνα κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὸ εἶδος γραφῆς, ποὺ εἶναι γνωστὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γραμμικὴ Γραφή Α καὶ Β (συντετμ. ΓΓΑ καὶ ΓΓΒ). Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει ἀρκετὲς πινακίδες τῆς ΓΓΑ καὶ ΓΓΒ, τὶς ὁποῖες ἐρμηνεύει χρησιμοποιώντας τὶς παραδεδογμένες φωνητικὲς ἀξίες τοῦ Βέντρικς. Εἶναι χαρακτηριστικὴ σὲ ὅλη τὴν ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία περιέχεται στὸ «Ἀλφαθητάριο», ἡ πεποίθησι τοῦ συγγραφέως, ὅτι ἡ γλῶσσα ποὺ ἐκφράζουν οἱ πινακίδες τῆς ΓΓΑ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ, ἀποκλίνοντας καθαρὰ ἀπὸ τὴν κατεστημένη θέσιν τῆς ἀμφισβήτησεως τῆς ἐλληνικότητος τῶν Μινωϊτῶν Κρητῶν. Σὲ ὅλη τὴν ἐνδιαφέρουσα ἀνάπτυξιν τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα περιέχονται στὸ βιβλίον, ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἡ ἀποψις γιὰ τὴν πινακίδα KN 831 MN, ἡ ὁποία κατὰ τὸν συγγραφέα ἀποτελεῖ ὠδὴ ὀκτάστιχη μὲ ἀρχὴ καὶ τέλος ὀκτασύλλαβο στίχο. Ὁ κ. Χρ. Λιόλιος, θαυὸς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσας, παραπέμπει σὲ πλῆθος λεξικογραφικῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν ἔργων, ὥστε τὸ βιβλίον του νὰ μὴν ἀποτελεῖ μόνον μελέτη τῶν πινακίδων τῆς ΓΓΑ καὶ ΓΓΒ, ἀλλὰ σημαντικὸ βοήθημα γιὰ κάθε ἐρευνητὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ γενικώτερα.

Ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα εἶναι ἀξιέπαινη ὡς καλύπτουσα τὸν ὥρο τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμικῶν Γραφῶν, ὅπου ἡ διατιθεμένη Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία εἶναι δυστυχῶς πολὺ φτωχὴ. Σὲ ἐποχὲς ὅπου ἡ γραφὴ καὶ ἡ γλῶσσα στὴν Ἑλλάδα δάλλεται, ὁ κ. Χρήστος Λιόλιος μὲ τὸ πόνημά του αὐτὸ δίδει μία αὖρα αἰσιοδοξίας, διότι ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ξέρουν καὶ μποροῦν νὰ φυλᾶνε Θερμοπύλες. Εὐχόμεθα, τὸ παρὰδειγμα τοῦ συγγραφέα νὰ μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι ἐρευνητές, ὥστε ἡ ἐρευνὰ τῶν προαλφαθητικῶν γραφῶν νὰ ἀποτελῇ Ἑλληνικὴ ὑπόθεσι, μακρυὰ

κλυσμο» ποὺ ζοῦμε μόνον τὸ «σκάφος» τῆς Ἑλληνικῆς Ἀμφικτυονίας μπορεῖ νὰ τὸν σώσει. Μόνον μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη μπορεῖ νὰ τιθασεύσει τὶς πανίσχυρες δυνάμεις τοῦ σκότους. Νὰ βγάλει τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σημερινὰ του ἀδιέξοδα μέσα ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμην καὶ τεχνολογίαν γιὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὄχι γιὰ μιὰ ὀλιγαρχίαν τῆς ἐξουσίας. Γιὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ ἐξουσιαστικὸ μοντέλον τῶν ψυχρῶν δυνάμεων τῆς ἀγορᾶς, τῆς κατανάλωσης, τῆς λογικῆς τῆς Βίβλου καὶ τῶν «ὀραματισμῶν» τῆς Σιών.

Αὐτὸ δὲν θ' ἀργήσει νὰ γίνῃ. Ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι σὰν τὸ λίπασμα τῆς γῆς. Ἀναλίσκεται, ἀλλὰ δὲν χάνεται. Ἀρκεῖ ἡ Παιδεία ἢ Ἑλληνικὴ, γιὰ νὰ γονιμοποιηθῇ καὶ πάλιν ἡ ἀνθρωπότης. Εὐτυχεῖς καὶ δυνατοὶ ὅσοι σύγχρονοι Ἑλληνες αἰσθάνονται, ὅτι εἶναι ποιοτικὰ ἀπόγονοι ἐκεῖνων!

Ἔργο λοιπὸν τῆς Ἀμφικτυονίας Οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ συμβολὴ στὴν ἀνασύνταξιν τῶν δυνάμεων, τὸ σταμάτημα τῆς καταστρεπτικῆς χειραγώγησης, τῆς ἀλλοίωσης, τῆς ρομποτοποίησης καὶ τυποποίησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ σύμφωνα μὲ τὰ ξένα κοινωνικά πρότυπα. Νὰ βγάλουμε τὸ στίγμα τῆς «Ρωμιοσύνης» καὶ νὰ γίνουμε ὅλοι Ἑλληνες, ὄχι μόνον ἐμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς «ἡμετέρας παιδείσεως μετέχοντες».

Κ.Χ. Κωνσταντινίδης

ἀπὸ «ἐπιστημονικὲς» ἀναλύσεις «φίλων».

Βασίλειος Κατσιαδρόμης

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΠΡΙΦΤΗ, *Ἀντίσταση ἢ χρέος;*

Ἄν ὁ σκοπὸς τῆς Τέχνης εἶναι ἡ ἐξημέρωση, ἡ ἀνύψωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ κάθαρση, ὅπως ὀρίζεται στὴν *Ποιητικὴ* τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ συγγραφεὺς τοῦ παρουσιαζόμενου βιβλίου ἐπέτυχε πλήρως τὸ σκοπὸ τῆς: Ὁ ἀναγνώστης τοῦ βιβλίου διαβάζοντας τὴν τελευταία σελίδα αἰσθάνεται γαλήνιος, χωρὶς πάθη καὶ μίση, χωρὶς φανατισμούς, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀφήγηση ἀναφέρεται στὶς μελανότερες σελίδες τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας: στὴ Γερμανικὴ Κατοχή. Ἀλήθεια, πόση διαφορὰ ἀπὸ ἀνάλογα ἀφηγήματα «ἀντιστασιακῶν», τῶν ὁποίων ἡ πέννα στάζει φαρμάκι καὶ καλλιεργεῖ τὸν φανατισμὸ καὶ τὸ μῖσος τῶν ἀναγνώστων...

Σήμερα ὁ ἀριθμὸς τῶν «ἀντιστασιακῶν» στὴν Ἑλλάδα ξεπερνᾷ κατὰ πολὺ τὸ συνολικὸ πληθυσμὸ τῆς χώρας: «ἀντιστασιακοί», ποὺ περιφέρονται μεταξὺ ὑπουργείων καὶ δημοσίων ὑπηρεσιῶν ζητώντας μισθοὺς, θέσεις, προαγωγὲς καὶ διακρίσεις γιὰ κάτι ποὺ δὲν ἔκαναν ἢ κι ἂν τὸ ἔκαναν, ἀποτελοῦσε τὸ ἔσχατο χρέος τοὺς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ προπαντὸς τὸν ἑαυτὸ τοὺς... Ἐλάχιστοι εἶναι αὐτοί, ποὺ ἀντιστεκόμενοι στὸ πνεῦμα τῆς παρακμῆς, τῆς ἐκμετάλλευσης καὶ τοῦ αὐτο-ἐξετευλισμοῦ δηλώνουν «μὴ ἀντιστασιακοί»!

Ἡ κ. Κ. Πρίφτη εἶναι μιὰ ἀπ' αὐτές, ποὺ ἔνιωσε ἀηδία γιὰ τοὺς «ἐπαγγελματίες ἀντιστασιακοὺς», γι' αὐτὸ καὶ ἀποποιεῖται κάθε μορφὴ ἐξουσιαστικῆς-κατεστημένης «ἀντίστασης»: «*Εγὼ δὲν ἔκανα ἀντίσταση. Δὲν ἐντάχθηκα σὲ ὀργανώσεις, δὲν μοίρασα προκηρύξεις, δὲν ἤμουν κατὰ σκοποῦ, δὲν ἔγραφα συνθήματα στοὺς τοίχους, δὲν πῆρα ἐντολές*», βροντοφωνάζει (σελ. 116). Ὅμως «*ἔζησα ὑπέροχες στιγμές, ὅπου ὁ ἥρωισμός, ἡ περιφρόνηση τοῦ θανάτου, ἡ δίχως ἀντάλλαγμα θυσία γιὰ μιὰ ὑπέρτατη ἰδέα, τὴν λευτεριά, ἀνέβαζαν τὸν ἄνθρωπο πάνω ἀπ' τ' ἀνθρώπινα, τόσο ψηλά, ποὺ ἄγγιζε τὸν θεό, ποὺ γινόταν ἓνα μὲ τὸν θεό*», συμπληρώνει (σελ. 104).

Τὸ πνεῦμα τῆς παρακμῆς κατακλύζει τὸν κόσμο. «*Ὁχι ἀνάταση, ὅχι ἀνωτερότητα, λένε· ἰσοπέδωση πρὸς τὰ κάτω, ὅχι πρὸς τὰ πάνω θέλουν οἱ λαϊκιστές*», διαπιστώνει ἡ συγγραφεὺς, βεβαιώνοντάς μας ὅτι καὶ πάλι δὲν κάνει «ἀντίσταση» ἀλλὰ τὸ χρέος τῆς: Νὰ ἀντιστέκεται στὴν παρακμὴ.

Σαράντος Πὰν

ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

Ὑπενθυμίζεται στοὺς ἀναγνώστες, ὅτι, ὅπως κάθε χρόνο, τὸ ὑπ' ἀριθ. 152 τεύχος (Αὐγούστου) τοῦ «Δαυλοῦ» θὰ εἶναι συσσωματωμένο στὸ ὑπ' ἀριθ. 153 τεύχος (Σεπτεμβρίου), ποὺ θὰ κυκλοφορήσῃ κανονικὰ στὶς 15 Σεπτεμβρίου.